هەرێمی کوردستانی عێراق
ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٦

١٩٩٧ - بەرگی شانزدەیەم

چاپی یەکەم ١٩٩٨

پێرست:

وتەیەکی پێویست ———— ل٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٢) دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١١/٢٤ ———— ل٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٣) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١١/٢٥ ———— ل١٠١

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٤) یەک شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١٢/٢٨ ———— ل١٤٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥) دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١٢/٢٩ ———— ل٢٩٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٦) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١٢/٣٠ ———— ل٣٢٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٧) چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١٢/٣١ ———— ل٤٦٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٦)

كۆبوونەوەی یەكەم/ سێ شەممە ڕێكەوتی ١٩٩٧/١٢/٣٠

كاتژمێر (١٠) ی سەرلەبەیانی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ١٩٩٧/١٢/٣٠ ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستان بەسەرۆكایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆكی ئەنجوومەن و، بە ئامادەبوونی بەڕێز شێروان ناسح حەیدەری سكرتێری ئەنجوومەن، دانیشتنی ژمارە (١٦)ی خولی ئاسایی دووەمی، سالی (١٩٩٧)ی خۆی بەست.
سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتییەوە رادەی یاسایی دانیشتنەكە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەكەی بەناوی گەلی كوردستانەوە دەست پێكرد.
بەرنامەی كار:
١- گفتوگۆ كردن دەربارەی بودجەی حكومەتی هەرێمی كوردستانی عێراق بۆ سالی ١٩٩٨.
٢- گفتوگۆ كردن دەربارەی یاسای بودجەی حكومەتی هەرێمی كوردستان بۆ سالی ١٩٩٨.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن

بەر لەوەی دەست بەم برگەیە بكەین، بەبۆنەی هاتنی مانگی ڕەمەزانی پیرۆزەوە كە دوێنێ لەلایەن حكومەتی هەرێمی كوردستانەوە ڕاگەیەندرا كە بەیانی یەكەم ڕۆژی ڕەمەزانە، بەو بۆنەیەوە بەناوی ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستانەوە پیرۆزباییەكی گەرم لەسەرجەم موسڵمانان ئەكەین لە كوردستان و لە هەموو جیهاندا بە بۆنەی هاتنی ئەم مانگە پیرۆزە، هیواداریـن مانگێكی پڕ لە خۆشی بێت، مانگێكی پڕ لە سەرفرازی، مانگێكی خۆش بێت بۆ هەموو موسڵمانان.
دەست بە بەرنامەی كاری ئەمڕۆمان ئەكەین، ئەگەر جەنابی وەزیری دارایی و ئابووری بفەرموێت بۆ ئێرە بۆ ئەوەی ڕاپۆرتی بودجە بخوێنێتەوە، پێش ئەوەی دەست بە ڕاپۆرتەكەشی بكات بەخێرهاتنێكی گەرمی بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەنی وەزیران و برا وەزیرە بەڕێزەكان دەكەین بۆ هاتنیان بۆ ئەنجوومەنی نیشتمانیی و بەشداربوونیان بۆ گفتوگۆكردنی بودجەی هەرێمی كوردستان، و پێشەكی هەقە شتێك بڵێین كە جێگای خۆشحاڵیمانە چ وەكو ئەنجوومەنی نیشتمانیی و چ وەكو ئەنجوومەنی وەزیران و، چ وەكو خەڵكی كوردستان و ئەوانەی چاودێری ئەم ئەزموونەی ئێمە ئەكەن، كە ئەوە جاری سێیەمە لە تەمەنی كابینەی سێیەمی حكومەتی هەرێمی كوردستان بودجەكەی بە ڕێك و پێكی پێشكەشی ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستان ئەكرێت، چ ئەو چوار مانگەی ١٩٩٦ و، چ بودجەی ١٩٩٧و، ئەوە هی ١٩٩٨كە لە كاتی یاسایی خۆیدا لەگەڵ ئەوەی كە گیروگرفتیش هەبووە لەباری ناوخۆ، توانیان لە ماوەیەكی دیاریكراودا بیگەیێننە

ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان، و ئەوە لەبەر دەستاندایەو، ئێستا بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری ڕاپۆرتی لەسەر بودجەو لەسەر ئەو هەڵوێستەی حکومەت بەرامبەر بەوەی کە پەیوەندی هەیە بە بودجەی پارو ئەم ساڵەوە شتێک پێشکەش ئەکات، و دوای ئەوەی کە جەنابی وەزیری دارایی و ئابووری ڕاپۆرتەکەی تەواو ئەکات ئەگەر کاتمان هەبوو ئەوا بەردەوام ئەبین و ئەگەر کاتمان بەدەستەوە نەبوو ئەوا بۆ گفتوگۆکردنی ناوەڕۆکی ڕاپۆرتەکە دوای ئەم کۆبوونەوەیە، لە کۆبوونەوەیەکی تردا دەرگای گفتوگۆ ئەکرێتەوە بۆ ئەو تێبینیانەی کە ئەندامانی پەرلەمان هەیانە لەسەر ئەو ڕاپۆرتەی کە ئەیخوێنێتەوەو، دوای ئەوە کە ئەوەمان تەواو کرد وەکو هەموو جار ئەچینە ناو گفتوگۆی خودی بودجە فەسڵ بە فەسڵ لەسەری دەڕۆین، فەرموو کاک شەوکەت.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بە ناوی خوای گەورە و میهرەبان

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران

وەزیرە بەڕێزەکان

ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان

سڵاوورێز..

دوای دامەزراندنی کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان گۆڕانێکی سەرتاپا لە ژیانی ئیداری و میللی لە کوردستانی عێراقدا هاتە ئاراوە و قۆناغێکی نوێ لە تاقیکردنەوەکەمان دەستی پێ کرد، ئەمەش بەپلەی یەکەم بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە حکومەتی هەرێمی کوردستان بەتاقیکردنەوەیەکی تازە و بەگوڕ و تینێکی نوێوە کەوتەوە خۆ و هەموو وزەو تواناکان لە پێناو خزمەتکردنی گەلی کوردستان خرانە کار.

کابینەی سێیەم هەرچەندە بەتەمەن ساڵێک وچەند مانگی تێ پەڕاندووە و سەرەڕای هەموو ئەو گیروگرفتانەی لە پێشیدا هەبوون یا ئەوانەی پاشماوەی ساڵانی ڕابردوو بوون و لە کابینەی یەکەم و دووەمەوە مابوونەوە، هەروەها سەرەڕای ئەو گیروگرفتانەی لەم لا و لەو لاوە بۆی دروست دەکرێن، بەڵام ئەو کارانەی لەماوەی ئەو یەک ساڵەدا بەئەنجامی گەیاندوون هەموو لایەکی گەیاندووەتە ئەو بڕوایەی کە بەچاوێکی گەش و پڕ لە متمانە بڕواننە داهاتوو و چاوەڕوانی کار و ئەنجامی هیوابەخش و بەرفراوان بن، یەکەمین جاریشە حکوومەتی هەرێم لەهەموو ڕووەکانیەوە وەک یەک دەست و یەک ئامانج کار بکات و پێشبڕکێی حزبایەتی و ناکۆکیی کەسایەتی دەوری تێ دا نەبینن و تاکە ئامانج و رووگە بریتی بێ لە خزمەتی میللەت.

هەرێمی کوردستان لە دووای ساڵی ١٩٩١ەوە بەرەورووی دوو گەمارۆی ئابووری بووەتەوە سەرەڕای گەمارۆی سێیەم ئەو گەمارۆیەی کە لە نەبوون و نەمانی ژێرخانی ئابووری کوردستاندا

خۆی نوواندووه، لەبەر ئەمە گرنگترین گیروگرفتی هەرێمی کوردستان بریتی بووە لەقاتوقڕی و نەبوونی مووچە و داهات و لەکار وەستانی کەرتە بەرهەمهێنەکان.
وەزارەتی دارایی و ئابووری لە کابینەی سێیەمدا بەپێی پلان و پرۆگرامێکی تێروتەسەل بەرەو ڕووی گیروگرفتە ئابوورییەکان بووەوە و بەرنامەی کاری بۆ چارەسەری گیروگرفتەکان داڕشت و کەوتەخۆ بۆ ڕێکخستنی ژیانی ئابووری و کۆنترۆڵ کردن و بەرەوپێشبردنی بەرهەم و داهات، لەماوەی ئەو یەک ساڵ و چەند مانگەدا هەنگاوی گورج و درێژ جێبەجێ کراون کە ڕەنگدانەوەیان لەسەرتاسەری هەرێمی کوردستانی عێراقدا هەبووە بەو ناوچانەشەوە کە تا ئێستا نەکەوتوونەتەوە بن کۆنترۆڵ و دەسەڵاتی حکوومەتی شەرعیی هەرێم.
لەماوەی ئەو یەک ساڵ و چەند مانگەدا بۆ یەکەمین جارە لە تەمەنی شەش ساڵی ڕابردووی حکوومەتی هەرێم دا مووچەی فەرمانبەران بەرێکوپێکی و بێ دوواکەوتن و بێ گیروگرفت بدرێ، لە پاڵ ئەمەدا مووچەی خانەنیشینان و ئەنفالەکانیش جێبەجێ کراوە و ئەمەو هەتا رادەیەکی زۆرباش دەوام و ڕاپەڕاندنی کاری ڕۆژانەی هەموو داو و دەزگاکانی ڕێکوپێک کردووە. هەر لەماوەیەکی کەمی داهاتووشدا دەست دەکرێ بەدانی مووچەی شەهیدانی کوردستان، بەمەش بووژانەوەیەکی گەورە ڕوو دەکاتە خەڵکی کەم داهاتی کوردستان کە ژمارەیان بەبەروارد لەگەڵ تێکرای دانیشتوواندا زۆرە.
مەساریفی ڕاپەڕاندنی کاروباری ڕۆژانەی داوودەزگاکانی حکوومەت هەروەها کڕینی کەلوپەل و پێداویستییان کە ئەمە چالاکیی و بزووتنەوەیەکی داوە بە داوو دەزگا ڕەسمییەکان بەتایبەتیش پێشکەوتن و پەرەگرتنێکی گەورە لە بواری تەندروستی و پەروەردە و خوێندن و ئاسایشدا هاتوونەتە ئاراوە.
ئاوەدانکردنەوە و چاککردنەوەی پرۆژەکانی خزمەتگوزاری لە هەموو ڕوویێکەوە، بەگەڕخستنەوەی پیشەسازی و کارگەکان چ لەبواری چاک کردنەوە و کڕینی ئامێرو کەلوپەلی پێویست چ لە بواری کڕینی مەوادی ئەوەلی بۆیان بۆ ئەوەی دەست بەبەرهەمهێنان بکەنەوە و ڕادەی بەرهەم هێنانیان بەرەبەرە پەرەی پێ بدرێ، سەرەڕای هەموو ئەمانە کابینەی سێیەم ئەرکی چارەسەری گەلێک لەو گیروگرفتانەشی گرتووەتە ئەستۆی خۆی کە پاشماوە و سلبیاتی هەردوو کابینەکانی پێشوو بوونە، بۆ نموونە:
مووچەی نەدراوی فەرمانبەرانی ئەو ناوچانەی کە دەسەڵاتداریەتیی پێش مانگی ئەیلوولی ۱۹۹٦دەستی بەسەردا گرتبوون.
هەروەها سەرف کردنی دەرماڵەی محازەراتی پەروەردە و خوێندنی باڵاو مەساریفی کتوپڕ کە سەریان هەڵداوە وەک دەرکردنی ژمارەیەکی زۆر لەدانیشتوانی سلێمانی و ئەو ناوچانەی سەر بەپارێزگای کەرکووکن، ژمارەی ئەمانە تا ئێستە گەیشتووەتە (۷۲,۸۹٥)کەس و بریتین لە (۱۲,۳٤٥) خێزان، هەروەها گەڕاندنەوەی پارەی بەبانک سپاردراوی هاووڵاتیان کە بڕەکەی

زیاتر لە (٥٥) ملیۆن دینار بووە. وێڕای ئەمانە کابینەی سێیەم خۆی لە مووچەی فەرمانبەرانی ناوچەی دەرەوەی دەسەڵاتی خۆشی بەبەرپرسیار زانیوە، بۆیە هەستا بەدابەشکردنی مووچەیەک بەسەر فەرمانبەران و مامۆستایان و مامۆستایانی ئایینی و کارمەندانی داوودەزگاکانی تەندروستی ناوچەی کەرکووک و سلێمانیش.

هەروەها حکوومەتی هەرێمی کوردستان پشتیوانی لەژیاندنەوە و بوژاندنەوەی ژێرخانی ئابووری کوردستان کردووە، کە ئەمەش جگە لە هاندانی بازرگانی و کردنەوەی پرۆژەی بەرهەمهێن لەهەرێم، هەروەها بەکڕینی گەنم و توتن پشتیوانیی لەجوتیاران کردووە.

لەبارەی کۆنترۆڵ و کۆکردنەوەی داهات کە یەکەمین جارە لەمێژووی حکوومەتی هەرێمی کوردستان دا داهاتەکان چ داهاتی کەرتەبەرهەمهێنەکان بن وەک پیشەسازی و کارگەکان چ داهاتی خاڵە گومرگییەکان و باج و سەرچاوەکانی تری داهاتی داوودەزگا حکوومەییەکان بن، بەشێوەیەکی ڕێکوپێک وبێ گیروگرفت، کۆ بکرێنەوە و بخرێنە سەر خەزینەی حکوومەت.

لەمەشدا بەڕاستی سوپاسی هەموو وەزارەتەکان دەکرێ بەتایبەتیش هەردوو وەزارەتی ناوەخۆ و کاروباری پێشمەرگە کە دەوری بەرچاویان هەبووە لەیارمەتیدانی وەزارەتی دارایی و ئابووری لەم بووارەدا.

لەم بارەیەوە تەنیا ئەو کەم و کورتییە لەئارادا هەبووە کە نەتوانراوە داهاتی ناوچەکانی دەرەوەی دەسەڵاتی کابینەی سێیەم لەکەرکوک و سلێمانی کۆبکرێنەوە و بخرێنە سەرداهاتی گشتیی هەرێم ، ئەم داهاتانەش داهاتی ناوچەیەکی یەکجار فراوانە و داهاتە گومرگییەکانی زۆرن و ژمارەیەکی زۆر کارگەی کەرتی بەرهەمهێنی تیایە، دەسەڵاتداریەتیی ئەو ناوچانە نەک تەنیا ئەو داهاتانە نادات بەدەزگا بەرپرسەکانی حکوومەتی شەرعیی هەرێم بگرە هەتا ئێستا بڕی ئەو داهاتانەشی بەژمارە و حیساب ڕانەگەیاندووە.

نابێ ئەوەمان لەبیر بچێ کەئەم سەرکەوتنە سەرتاسەرییە بۆ یەکگرتوویی کابینەی سێیەم بەگشتی و دەست لەناو دەستی یەکتربوونی هەموو لایەنە حزبی و حکوومییەکان دەگەڕێتەوە کە ئەرکی خزمەتکردنی گەلی کوردستانیان گرتووەتە ئەستۆ، لەمەشدا هەموو لایەک وەک یەک بیر و یەک دەست بەپێی پرۆگرامێکی فراوان و هەمە لایەنە و لەسەر بنەڕەتی بودجەیەکی باوەڕپێکراو و پەسەندکراو لەلایەن بەڕێز پەرلەمانی کوردستانەوە کاریان کردوە، کەچی لەساڵانی پێشووتر بودجەی پەسەند کراوی ساڵی ١٩٩٣ خرابووە پشتگوێ و بەپێچەوانەی بودجە پارەسەرف دەکرا و لە تەواوی ساڵی ١٩٩٤دا بودجەی پەسەند کراو نەبووە و حکوومەت بەبێ بودجە کاری کردووەو زیاتر لە ملیارێک و ١٤ ملیۆن دینار بۆ ساڵی ١٩٩٤ سەرف کرا، بێ ئەوەی بودجەیەکی پەسەند کراو هەبێ، ئەمە و هەرگیز حیساباتی کۆتایی لە کابینەکانی یەکەم و دووەم دا ئەنجام نەدراوە، ئەمە لە لایەک ولە لایەکی تریشەوە هەرچەندە داهات ڕێژەیەکی نێزیک بەهێندە و نیوی بودجەی پەسەند کراوی ساڵی ١٩٩٣ بوو بەڵام پابەندی ئەو بودجەیە نەبوون کە بۆ ئامانجی

ئاوەدانکردنەوەو پەروەردە و گەشەپێدان و تەندروستی بەکاری بێنن.
بەپێی بەڵگەنامەکانی وەزارەتی دارایی و ئابووری داهاتی وەرگیراوی حکوومەتی هەرێمی کوردستان لە ١.١.١٩٩٣ تا ٣١.١٢.١٩٩٣ بریتی بووە لە(١.٠٩٢.٣٩٥.٦٠٣) دینار و زیاتر لە (١٢) ملیۆن دۆلار، هەروەها لەساڵی ١٩٩٤ رەسیدی وەزارەتی دارایی و ئابووری بەم شێوەی خوارەوە بوو:
(١٥.٨٣٦.٢٤٣) دۆلاری ئەمریکی بەژمارە حیساب (٢..٢) لە بانکی هەرێم (٦٥٥.٠٤٣) مارکی ئەڵمانی بەژمارەی حیساب (٢..٣) لەبانکی هەرێم (١٥.٠٠٠) پاوەنی ئەسترلینی بەژمارەی حیساب (٢٠١٤) لە بانکی هەرێم، (٥٩.٣٤٦.٩١٢) دیناری عێراقی بەژمارە حیساب (١)، (١٠.٠٠٠.٠٠٠) دیناری عێراقی ئیحتیاتی گشتی.
بەردەوام ئەم بڕەش لە زیادبووندا بوو سەرەڕای ئەم هەموو داهاتە، پاڵپشتی پرۆژەکانی ئاوەدانکردنەوە، تەنیا ڕێکخراوە خێرخوازەکان بوون .حکوومەتی هەرێم بۆ چاککردنەوەی بژێوویی خەڵک بەتایبەتی فەرمانبەران و چارەسەرکردنی کێشەی هاووڵاتییان و بووژاندنەوەی ژێرخانی ئابووری هەنگاوی پێویستی نەهاویشت.
لێرەدا بەپێویستی دەزانین ئاماژە بەوە بکەین کە حکوومەتی هەرێم لە سەرەتای دامەزراندنیدا زۆر جار نەیدەتووانی ئەرکی مووچەدانی فەرمانبەران بەجێ بگەیێ، بەڵام دڵسۆزی هەموولا بۆ سەرکەوتنی تاقیکردنەوەکە لەمە گەورەتر بوون، جاری وا هەبوون کە مامۆستایان و فەرمانبەران بەگشتی بۆ ماوەی چەندین مانگ مووچەیان وەرنەدەگرت، بەڵام ساتێک چییە لە بەجێ هێنانی دڵسۆزی و ئەرکی نیشتمانی دووانەکەوتن، ئەم دڵسۆزییەش پێویستە لە بەرچاوی تەواوی کابینەکانی حکوومەت بێ.کابینەی سێیەم واتە کابینەی خزمەت گوزاری بەسوود وەرگرتن لە بڕیاری (٩٨٦) کە تا ڕادەیەک کاری کردووەتە سەر چاکبوونی بژێوویی هاووڵاتییان لەو هەڵ مێژووییە سوودی وەرگرتووە و دەستی داوەتە هەڵمەتی ئاوەدانکردنەوە و خزمەتگوزاری و پشتیوانی لە کەرتی پیشەسازیی تایبەتی و حکوومی و سووڕاندنی چەرخی بازرگانی و ڕێکخستن و بەگەڕخستنەوە و سەقامگیرکردنی دام ودەزگا یاساییەکان بەشێوەیەک کە ئێستا یاسا لەپارێزگاکاندا نەتەنیا بۆ گشت قەزاکان، بەڵکو بۆ تەواوی ناحیە و شوێنە دوور دەستەکان گوازراوەتەوە. کابینەی سێیەم «کابینەی خزمەتگوزاری» ئەوەی دەیکات بەئەرکی سەرشانی و بەخزمەتێکی بچووکی دەزانێ و سەرەڕای ئەو هەموو کارەی کە کراوە، بەڵام دیسان زۆر بەکەمی دادەنێ هەروەکو **بەڕێز جەنابی سەرۆک بارزانی فەرمووی: «لەو ماوە کورتەی دەست بەکاربوونی کابینەی سێیەم گەلێ خزمەتگوزاری گەیاندووە بەهاووڵاتییان، بەڵام نابێت سنوور هەبێت لەخزمەت گەیاندن بەخەڵکی کوردستان.»** ئەگەر کابینەی سێیەم پرۆژە یاخۆ خەرجییەکانی حکوومەت ڕۆژانە لەدام و دەزگاکانی ڕاگەیاندن بڵاو دەکاتەوە تەنیا بۆ ئەوە نییە کەکارە ئەنجامدراوەکان بخاتەڕوو، بەڵکو بۆ ئەوەیە میللەت ئاگادار بێ ئەو داهاتەی حکوومەت چیی لێ

دێت و له چ خەرج دەکرێت، بۆ ئەوەی که میللەت دڵنیا بێ دڵسۆزانه بەردەوامین لەجێبەجێ کردنی فـەرمـانی **بەڕێز جـەنابی سـەرۆک بارزانی کـه فـەرمـووی: «ئاوەدانکردنەوەی وڵاتێکی وێرانکراو کارێکی ئاسان نییـه، بەتایبەتیش له هەلومەرجێکی سەختی وەکو ئەمڕۆی ئێمه تیایداین، هەر لەبەر ئەوە بەڕێزان ئەندامانی کابینەی سێیەم نابێ ئێوه گوێ بەهاش و هوشی ناحەزان بدەن، گوێ مەدەنێ چەند پیلان لەدژی ئێوه بگێڕدرێ و چەند قسـەی سووک بکرێ، ئێوه دەبێ بەرانبەر هەر جنێوێک هەوڵ بدەن شەقامێک قیرتاو بکەن، قوتابخانەیەک ئاوەدان بکەنەوە، نەخۆشخانەیەک دروست بکەن، دڵی ماڵه شەهیدێک خۆش بکەن، دەبێ ئەمه پرۆگرامی ئێوه ئەبێ».**

لەکـاتێکدا له هۆڵی پیـرۆزی پەرلەمـان سـەری ڕێز و نەوازش بۆ سـەروەری شـەهیـدان «بارزانیی نەمر» و شەهیده سەربەرزەکانمان، شەهیدانی یاساو شەرعیـەت دەنوێنین و داوای چاکبوونەوەی هەرچی زووتری برینداره قـارەمـانەکـانمان دەکـەین و سڵاو تایبـەتی بۆ پێشـمـەرگـه دلێـرەکـان، پارێزەرانی پەرلەمان و حکوومەتی هەرێم و ئەم ئەزموونه مێژووییه نوێیەمان دەنێرین، هەندێ له خەرجییەکانی هەرێمی کوردستان له ١٩٩٧.١.١ تا ١٩٩٧.١١.٣٠ دەخەینەڕوو:

١- ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان

کۆی تەواوی خەرجییەکان (٢١,٠٠٠,٠٠٠) دینارو (١٢٠,٠٠٠) دۆلار، بۆ هەر (٧) فـەسڵی بودجەی پەسەندکراوی ساڵی ١٩٩٧ی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان.

٢- هەندێک له خەرجییەکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان (جگه له مووچەو سلفه مستدیه) که لەسەر بڕیار و ڕەزامەندیی پێشەکیی سەرۆکایەتیی ئەنجوومەنی وەزیران ـ بەڕێز خەرج کراون.

سەرۆکایەتیی ئەنجوومەنی وەزیران

کۆی تەواوی خەرجییەکان (١٢,٣٠١,٧١٠) دینار بەم شێوەی خوارەوە:
فەسڵی دووەم: پێداویستییەکانی خزمەت (٩٥٩,٨٨٨) دینار.
فەسڵی سێیەم: پێداویستیەکانی کاڵایی (٧١٤، ٦٨١) دینار.
فەسڵی چوارەم: پاراستنی ئەوەی هەیه (١,٥٦٦,٥٠١) دینار.
فەسڵی پێنجەم: خەرجییه سەرمایەدارییەکان (٣,١٧٨,٢٥٥) دینار.
فەسڵی شەشەم: خەرجیی گوازراوەیی (٥,٤٤٤,٥٠٤) دینار.
فەسڵی هەشتەم: پرۆگرامی تایبەت (٤٧٠,٨٤٨) دینار.
تێبینی. خەرجییەکانی زانکۆو پەیمانگاکان و دەزگای شەهید بۆ ڕوونکردنەوەی زیاتر له دەرەوەی ئەم خەرجییانه تۆمارکراون.

زانكۆو پەیمانگاكان

كۆی خەرجییەكان دەكاتە (٥١,٤٢٥,٠١٠) دینار كە هەندێ لەم خەرجییانە بریتین لەمانەی خوارەوە:

(٢٩,٤١٧,٥٩٦) دینار بۆ زانكۆی سەلاحەدین بۆ ئەم مەبەستانە:

(٤,٤٦٠,٢٠٥) دینار بۆ دەرماڵەی قوتابیان.

(٤,٧٥٠,٠٠٠) دینار كڕینی ئامێر و كەلوپەلی پێویست بۆ كۆلیژی پزیشكی ددان.

(٤,٤٠٠,٠٠٠) دینار خەرجییەكانی بەڕێوەبەرایەتیی چاپخانەی زانكۆ.

(٤,٠٣٧,٣٤٧) دینار كرێی وانەوتنەوەی زیادەی مامۆستایان.

(٤,٠٢٥,٠٠٠) دینار كڕینی كۆمپیووتەر و ئامێری ئیستنساخ و كتێبی زانستی و مەراجعی علمی بۆ زانكۆ و كۆلیژەكان.

(٢,٩٥٠,٦٥٥) دینار چاككردنەوەی بینایەی كۆلیژەكانی كارگێڕی و ئابووری، زانست، ئەندازیاری، پزیشكی، پزیشكی ددان، ماف، هۆڵ و چێشتخانەی مامۆستایان لە كۆلیژی زانست.

(١,٢٥٦,٢٥٤) دینار كڕینی كەلوپەل و قرتاسیە و گازوایل و كرێی كارەبا و پێداویستییەكانی تری زانكۆ.

(٨٧٣,٩٢١) دینار كڕینی دوو پیكاب و كەلوپەلی پێویست بۆ كۆلیژەكانی كشتوكاڵ، پەروەردەو كۆگای كۆلیژەكان.

(٧٧٣,٨٨١) دینار تەعزیركردنی ڕەسیدەكان بۆ جێبەجێ كردنی پابەندیەكانی زانكۆ.

(٥٨٣,٣٣٣) دینار كرێی باڵەخانەی قوتابیان.

(٤٨٧,٠٠٠) دینار خەرجییەكانی لیژنەی ئەزموونەكان، كۆنگرەی زانستی، گەشتە زانستییەكان، خولی دەرچوونی قوتابیان، پاداشتی مامۆستایان.

(٤٣٧,٠٠٠) دینار چاپكردنی «اطروحە»ی قوتابیانی دكتۆرا و ماجیستێر لەگەڵ چاپكردنی دوو جلد كتێب و دەلیلی تایبەتیی دەرچووانی زانكۆ.

(٣٩٢,٠٠٠) دینار خەرجییەكانی ئیفاد بۆ دەرەوەی هەرێم.

(١٥,٠٩٣,٠٦٢) دینار بۆ زانكۆی دهۆك بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە:

(٧,٠٠٠,٠٠٠) دینار دروستكردنی «قریەی زانكۆ».

(٢,٩٧٦,٢٧٧) دینار چاككردنەوەی باڵەخانە و بینایەكانی تری زانكۆ.

(١,٩٠٠,٠٠٠) دینار كڕینی كەلوپەل و ئامێری تاقیگە.

(٩٠٠,٠٠٠) دینار كرێی وانەوتنەوەی زیادەی مامۆستایان.

(٨٦١,٦٤٩) دینار دەرماڵەی قوتابیان.

(٧٦٥,١٣٦) دینار کرێی باڵەخانە و ئۆتۆمبیل.
(٤٣٠,٠٠٠) دینار خەرجییەکانی ڤیستیڤاڵی زانکۆ، ئاهەنگ گێرانی دەرچووان، پاداشت کردنی دەستەی مامۆستایان.
(٢٦٠,٠٠٠) دینار کڕینی کتێبی زانستی و کتێبی خوێندن بۆ کۆلێژەکان.
(٤٧١,٧٧٠ر٤) دینار بۆ پەیمانگای تەکنیکی هەولێر بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە:
(٣٧٧,٠٠٠ر١) دینار کڕینی کەلوپەل.
(٨٤٠,٠٢٠) دینار بۆ دەرماڵەی قوتابییان.
(٨٣٠,٠٠٠) دینار چاککردنەوەی بینایە.
(٦٠٠,٠٠٠) دینار کڕینی کۆمپیوتەرو کتێبی زانستی.
(٢٥٥,٠٠٠) دینار کرێی وانەوتنەوەی زیادەی مامۆستایان.
(١٧٢,٠٠٠) دینار پێداویستییەکانی تاقیکردنەوە و خەرجییەکانی ئاهەنگی دەرچووان.
(١١٧,٧٥٠) دینار دروستکردنی یاریگای وەرزشی.
(١٤٠,٠٠٠) دینار کڕینی ئۆتۆمبیل.
(١٤٠,٠٠٠) دینار کڕینی ئامێری پزیشکی.
(٩٣٥,٦٩١) دینار بۆ پەیمانگای تەکنیکی دهۆک واتە:
(٣٢٠,٠٠٠) دینار کرێی وانە وتنەوەی زیادەی مامۆستایان.
(٢٤٠,٠٠٠) دینار دەرماڵەی قوتابییان.
(١٤٤,٦٩١) دینار چاککردنەوەی بینایە.
(١٢٠,٠٠٠) دینار کڕینی ئۆتۆمبیلێکی پیکاب.
(٦٠,٠٠٠) دینار خەرجییەکانی ئاهەنگی پەیمانگا.
(٥١,٠٠٠) دینار پاداشتی مامۆستایان.

دەزگای شەهید

دەزگایەکی تازە دامەزراوە بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری خێزانی شەهیدانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان و، دەستی بەیەکەمین هەنگاوەکانی کاری خۆی کردووە،زیاتر لە دوو ملیۆن دینار بۆ چاک کردنەوەی بینایەو کڕینی کەلوپەل و ئامێری کۆمپیوتەر بۆ ڕێکخستنی کارەکانی ئەم دەزگایە خەرج کراوەو، لەسەری ساڵەوە دەست بەکار دەبێت تا بەپێی یاسای ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان و ڕێنووتینەکانی سەرۆکایەتیی ئەنجوومەنی وەزیران هەنگاو بنێت.

وەزارەتی پەروەردە

وەزارەتی پەروەردە پاش دەست بەکاربوونی کابینەی سێیەم بەگەرمی کەوتە خۆ بۆ چارەسەری

گیروگرفتەکانی و، ژمارەیەکی زۆری قوتابخانە لە شوێنە دووردەستەکان کردەوە و پێداویستییەکانی خوێندن و پێداویستییەکانی قوتابخانەکان لە کتێب و ڕەحلەو نەوت و تەباشیر بەرێژەیەکی باش دابین کرا، چوار بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە لە شوێنە جیاجیاکان کراونەتەوە وەک لەشەقلاوەو ئاکرێ و سۆران و زاخۆ، ژمارەیەکی زۆر قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی و پەیمانگا و چاپخانە و شوێنەکانی تری سەربەوەزارەت چاککراونەتەوە و ئاوەدانکردنەوەیان بەخۆوە بینیوە، کڕینی ئامێری کەمپیوتەر و چاپکەری ئەلیکترۆنی و چاپکردنی ژمارەیەکی زۆر لە کتێبەکانی پرۆگرامی خوێندن و بۆ هەموو قۆناغەکان، کردنەوەی خولی مەشق کردن و ڕاهێنانی مامۆستایان، دامەزراندنی مامۆستای نوێ بۆ شوێنە دوورەکان و گەڕاندنەوەی ژمارەیەک مامۆستای فەسڵکراو کە بەهۆی بۆچوونی سیاسییانەوە دەرکرابوون، گرتنی کۆنفرانسێکی گەورەی پەروەردەیی، زیندوو کردنەوەی بزووتنەوەی دیدەوانی لە هەنگاوەکانی تری وەزارەتی پەروەردەن، تاقیکردنەوەی کۆتایی ساڵی قۆناغەکانی خوێندن بەشێوەیەکی سەرکەوتووانە بەڕێوەچووە و ڕێژەی دەرچوونیش لەچاو ساڵەکانی پێشو پێشکەوتنێکی دیاری بەخۆوە گرتبوو، ژمارەیەکی پێویست لە ئۆتۆمۆبێل بۆ هاتوچۆی مامۆستایان بەکرێ گیراوە و خەرجی پێویست بۆ لیژنەی باڵای تاقی کردنەوەکان دابین کراوە.

بۆ زانیاری کۆی گشتی هەموو قۆناغەکانی خوێندن لە پارێزگاکانی هەولێرو دهۆک بەم شێوەیەیە: (١٣٢٤) قوتابخانە، (٣٤٦) هەزارو (٣٢٢) قوتابی، (١٧) هەزارو (١٨١) مامۆستا، هەروەها خوێندنی سریانی لە (٢٧) قوتابخانە، (٣) هەزار و (٤٢٢) قوتابی و (١٢٧) مامۆستاو خوێندنی تورکمانی لە (١٣) قوتابخانە و (٢) هەزار و (٢١٩) قوتابی و (٢٠٧) مامۆستا پێک دێن.

کۆی خەرجییەکانی وەزارەتی پەروەردە لەم یازدە مانگەدا دەکاتە (٥٨،٥٨١،٨٤١) دینار، کە هەندێ لە خەرجییەکان ئەمانەی خوارەوەن:

(٢٤،٠٠٠،٠٠٠) دینار بۆ دەرماڵەی هاتوچۆی مامۆستایان.

(٧،١٤١،٧٥٠) دینار خەرجیی لیژنەی باڵای تاقیکردنەوەکان و ئەزموونەکانی پەروەردە بەشێوەییێکی گشتی.

(٥،٠٢٧،٤٠٩) دینار چاککردنەوەی قوتابخانە و کڕینی کەلوپەل بۆزیاتر لە (٣٥٠) قوتابخانە

(٣،٩٠٠،٨٣٣) دینار کرێی وانەوتنەوە.

(٣،٧٧٥،٠٠٠) دینار کرێی ئۆتۆمۆبێلەکانی هێنان و بردنی مامۆستایان بۆ دەرەوەی شار لە هەولێر و دهۆک.

(٣،٦٠١،٠٠٠) دینار دروست کردنی ڕەحلەی قوتابخانەکان.

(١،٦٥٠،٠٠٠) دینار کڕینی نەوت بۆ قوتابخانەکان.

(١،٦٦٠،٤٤٠) دینار چاککردنەوەی بینایەی چاپخانەی پەروەردە و کڕینی ئامێری کۆمپیوتەر و

چاپکەری ئەلیکترۆنی، هەر لەم بوارەشدا بۆ یەکەمین جار ئەلف و بێی کوردی بۆ پۆلی یەکەمی سەرەتایی بە چوار ڕەنگ چاپ کرا.

(١.٥٠٠.٠٠٠) دینار بۆ چالاکییەکانی وەرزشی و زیندوو کردنەوەی بزووتنەوەی دیدەوانی لە هەردوو پارێزگای هەولێر و دهۆک.

(١.١٩٤.٥١٦) دینار کڕینی قرتاسییە بۆ پەروەردەی هەولێر و دهۆک.

(٧٠٠.٠٠٠) دینار کڕینی کارگەیەکی تەباشیر لە گەڵ کڕینی تەختە ڕەشەو تەباشیر بۆ قوتابخانەکان.

(٤٦٣.٠٠٠) دینار کڕینی (٤) ئۆتۆمۆبێل بۆ دیوانی وەزارەت و چاپخانە.

لێرەدا پێویستە ئاماژە بەوەش بکەین کە لە ساڵی ١٩٩٧دا زیاتر لە(١) ملیۆن و (٦٨)هەزار کتێبی خوێندن لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە چاپ کراوە کەچی لە ساڵی١٩٩٣دا ژمارەی ئەو کتێبانەی چاپ کرابوون (٥٠٠) هەزار کتێب بوو.

وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن

لەکابینەی یەکەم و دووەمدا ژمارەی ئەو ئامێرانەی کە بۆ وەزارەت کاریان دەکرد تەنیا (٢٩) ئامێر بووە، بەڵام لەکابینەی سێیەمدا ژمارەی (١١٦) ئامێر چاک کرانەوە، بەمەش ئامێرە کارکەرەکان گەیشتە (١٤٥) ئامێر، هەروەها (٩) کارگەی قیر و بەردشکێن لە شوێنە جیاجیاکان چاک کراونەتەوە کە هەموویان بەسەریەکەوە بڕی (٧.٣٦٠.٠٧٠) دیناری بۆ خەرج کراوە، هەندێ لە چالاکییەکانی تری وەزارەت بریتین لەمانەی خوارەوە:

(٨.٢٨٤.٠٠٠) دینار قیرتاو کردنی ڕێگای دیانا ـ حاجی ئۆمەران.

(٦.٠٩٦.٥٨٩) دینار دروستکردن و قیرتاو کردنی سایدی سێیەمی ڕێگای زاخۆ ـ ئیبراهیم خەلیل.

(٥.٣٥٥.٠٠٠) دینار قیرتاوکردنی ڕێگاکانی پیرمام و دەوروبەری.

(٥.٤٥٧.٠١١) دینار چاک کردنەوە و قیرتاو کردنی ڕێگاکانی (سەرسول ـ زیارەت) (چەمی دبس ـ سفەیە)، (مەمودینان ـ شاخۆلان)، (شاخی بەنی باوی)، (باوی خەلان)، (گۆمەتاڵ)، (قەڵا چۆغان)، (گێران)، کەورگۆسک ـ گاینج)، (سوسناو)، (شێخ مەمودیان)، ئوردوگای شاوێس) و چەندین ڕێگای تر لە پارێزگای هەولێر.

(٤.٨٧٢.١٠٥) دینار چاککردنەوەو قیرتاوکردنی ڕێگاکانی (زاویتە ـ ئەتروش)، (بجیل)، (گونجینە)، (بشیریان ـ کەلەک)، (دهۆک ـ ئامێدی)، (کۆیلێ)، (گربراسکێ)، (زێوە ـ برجین)، (غلبیش)، (بەدیل)، (شێخ مەمە)، (شندوخە)، (بێسفکێ)، (دێرەلوک)، (سەرگەلێ)، (ئیتوت)، (گەوەرەکێ)، (بانەسۆر)، (دەرکار عەجەم ـ شەرانش)، (ئێمینکێ)،

(ئوردوگای ئازادی ـ سەرسنگ)، (ئۆردوگای شەریە)، (بێشنیکێ)، (دلێپ) و کردنەوەی ڕێگای (ئالۆکا، بازلان، باختمێ) و چەندین پرۆژەی تری ڕێگا لە پارێزگای دهۆک.
(٣,٦٧٥,٠٠٠) دینار قیرتاو کردنی ڕێگای ئاکرێ ـ بلان.
(٣,٥٥٠,٠٠٠) دینار قیرتاوکردنی ڕێگای ئاکرێ ـ بەردەڕەش.
(٣,٠٦٨,٣٤٠) دینار قیرتاو کردنی ڕێگای پیرمام ـ قەندیل.
(٢,٩٢٥,٠٧٤) دینار جێبەجێ کردنی (١٧) پرۆژەی جیا جیا لەگەلی زاخۆ.
ئوردوگای خانکێ، سێمێل، شیلادزێ، دیرەلوک، دهۆک، ئامێدی، زاخۆ، ئاکرێ، لەگەڵ کڕین و گواستنەوەی قیری شل.
(٢,٨٧٥,٠٠٠) دینار قیرتاوکردنی ڕێگای هەورازە نەفتە ـ دێگەڵە.
(١,٤١٥,٧٠٠) دینار قیرتاو کردنی ڕێگای ئۆمەرسینا سەربە قەزای ئاکرێ.
(١,٣٠٦,٠٠٠) دینار دروست کردنی پرد لەگوندی (ناڤدار) و چاک کردنەوەی پردەکانی (شندوخە)، (خشمانە)، (ئیبراهیم خەلیل)، (زڤینکێ)، (قەسرۆک).
(١,٢٤٤,٥٠٠) دینار قیرتاوکردنی ڕێگای بەردەڕەش ـ ئامیان.
(٨٦٧,٠٥٤) دینار دروست کردنی ئاودەست و دیواری پاڵپشت و پرد لە بێخاڵ و چاک کردنەوەی پردی بنەسلاوە و بنکەی حەراسەت لەنێوان ڕێگای پیرمام ـ هەولێر.
(٤٦٠,٠٠٠) دینار پاک کردنەوەی بەفر لە ڕێگاوبانەکان.
(٢,٩٠٠,٠٠٠) دینار دروست کردنی پردی (بلێ)
کۆی خەرجییەکانی ئەم وەزارەتە دەکاتە (٦٢,٢٨٧,٤٥٣) دینار.

وەزارەتی کشتوکاڵ و ئاودێری

کۆی خەرجییەکان دەکاتە (١١,٩٤٨,٢٢٧) دینار، بەشێک لەم برە بۆ ئەم خەرجیانەی خوارەوە بووە:
(٢,٤٨٠,٥٥٠) دینار چاک کردنەوەی بینایەی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەت لە شاروشارۆچکەکان و کڕینی کەلوپەل بۆیان.
(٢,٠٩٨,٦١٠) دینار لێدانی (١٨) بیرو چاک کردنەوە و پاک کردنەوەی (١٤٨) بیری تر لە شارۆچکەو گوندەکان و پاک کردنەوەی حەوزی زێی گەورە و دۆڵی مەلا ئۆمەر و هەنجیرۆک و چاککردنەوەی ئاودێریی ئەسکی کەڵەک و پاک کردنەوە و ڕێکخستنی کەندی گەڕەکەکانی ناو شاری هەولێر.
(١,٦٢٥,٠٠٠) دینار جێبەجێ کردنی (٣) پرۆژە بۆ لادانی مەترسی لافاو لەهەردوو شارۆچکەی زاخۆ و ئیبراهیم خەلیل.

(١,٠٧٢,٩٠٥) دینار بۆ هەڵمەتی قەڵاچۆکردنی سن و کیسەڵە و کلۆ.
(٩٩٦,٥٦٧) دینار بۆ پرۆژەی بەخێو کردنی مانگای شیر لە عینکاوە و کڕینی ئالیک.
(٧٦٢,٠٠٠) پرۆژەی ئاودێری لەشارۆچکەی خەبات و گوندی بێت یال و ئازادی لە چۆمان.
(٥٥٢,٧٥٠) دینار کڕینی دەرمانی ئاژەڵ.
(٣٣٩,٠٠٠) دینار کڕینی ئۆتۆمۆبێل و تراکتۆر و تانکەرێک.
(٣٢٠,٢٢٥) دینار کڕینی ئامێری کۆمپیوتەر و چاپ بۆ فەرمانگەکان.
چارەسەری ژمارەیەکی زۆر لە کێشەی زەویی نێوان جووتیاران، کردنەوەی خولی ڕاهێنان و فێرکردن بۆ فەرمانبەران و جوتیاران، ئامادەکردنی شەتڵ بۆ هەڵمەتی نەمام چاندن لە یادی لەدایک بوونی بارزانیی نەمر و جەژنی ئادار و نەورۆز، دابینکردنی پێداویستییەکانی دروێنە، چاندنی چەندان هەزار نەمام لە دارستانەکانی کەسنەزان و خانزاد و ڕێگەی کەرکووک ـ هەولێر، ڕێگەی هەولێر ـ سەلاحەدین، چاک کردنەوەی بەنداوی دهۆک، بەگەڕخستنەوەی پرۆژەی گردەڕەشە و سەر لەنوێ بووژاندنەوەی نەمامگەی (عەنکاوە)، هەندێ لە چالاکییەکانی تری وەزارەتی کشتوکاڵ و ئاودێرین.

وەزارەتی ناوخۆ

بەپێچەوانەی هەردوو کابینەی پێشوو، دەزگای پۆلیس و ئاسایش توانیی لەسەردەمی کابینەی سێیەمدا ڕۆڵێکی بەرچاو بگێڕێ لەدابینکردنی ئاسایش و ڕێکخستنی ژیانی هێمنی و چارەسەرکردنی بەشێک لە گیروگرفتەکانی هاتوچۆ، دەزگای پۆلیس لەم کابینەیەدا بەگەڕ کەوتەوە، لەڕووی چەک وتەقەمەنی و کەرەستە وپێداویستیی تر و باڵەخانە و ئۆتۆمبیل و جلوبەرگەوە توانیی بەشێک لە کەموکورتییەکانی خۆی پڕ بکاتەوە، ئەمە یەکەم جاربوو لە ژیانی حکومەتی کوردستاندا هەنگاوێکی وا بهاوێژرێ، بۆ نموونە:
(٧,٠٩٥,٥٢٧) دینار چاک کردنەوەی بینایەو کڕینی کەلوپەل و ئامێری پێویست بۆ فەرمانگەکانی بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی گشتی، پۆلیس، بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆ، پۆلیسی فریاکەوتن، ڕەگەزنامە، دیوانی پارێزگاو قایمقامیەتی مەرکەزی لە هەولێر و دهۆک، یانەی وەرزشی پۆلیس لە هەولێر و دروست کردنی چەندین بنکەی نوێی پۆلیس.
(٤,٦٦٩,٣٥٧) دینار دامەزراندنی داوودەزگای حکومەتی هەرێم لەناحیەکان و چاککردنەوەی بینایەو و کڕینی کەلوپەل بۆ فەرمانگەکانی قایمقامیەت و ناحیەو ئاسایش و ڕەگەزنامە و بەرگریی شارستانی لە قەزاو ناحیەکانی (سۆران، چۆمان، شەقلاوە، مێرگەسۆر، شێخان، گوێر، هەریر، گەلاڵە، شێروان مازن، قوشتەپە، دیرەلوک، بجیل، سیدەکان، خەلیفان، خەبات، حاجی ئۆمەران، عەنکاوە، دیانا، سەلاحەددین، بنەسلاوە، ڕەواندوز، شۆڕش، دینارتە، کەلەک، گردەسین، سندی)
(٨,٢٥٠,٠٠٠) دیناری بۆ (خطه الطواری).

(٣.٧٢٥.٤٨١) دینار کرینی جلوبەرگ و قوماش بۆ منتەسبینی پۆلیس.
(٢.٣٨٥.٧٩٠) دینار کرینی ئۆتۆمبیل بۆ ئاسایش و بەڕێوەبەرایەتییەکانی سەربەوەزارەت.
(٢.٣٧٢.٠٧٠) دینار چاککردنەوەی قوتابخانەی پۆلیس و کرینی پێداویستی و خەرجیی کردنەوەی دەورەی ئەفسەران و چاپکردنی کتێب بۆ قوتابیان.
(١.٨٥٠.٧١١) دینار خەرجییەکانی چاک کردنی زیندانی مەڵبەندی هەولێر.
(١.٧٦١.٠٧٠) دینار دروستکردنی پاشکۆی تایبەتی وەزارەت و کرینی ئامێر و کەلوپەل بۆ دیوان.
(١.٧٣٥.٦١٠) دینار چاککردنەوەی بینایەی بەڕێوەبەرایەتیی ئاسایشی گشتی و ئاسایشی هەولێرو دهۆک و کرینی کەلوپەل.
(١.٦٢٣.١٥٥) دینار چاککردنەوەی بینایە و ئۆتۆمبیلەکانی بەرگریی شارستانی و کرینی کەلوپەل.
(١.٥٠٨.٠١٠) دینار چاککردنەوەی کەنیسەی رۆژهەڵات لە دهۆک، کەنیسەی مار عۆدیش، هۆڵی شەهید یوحەنا لە شەقلاوە، چاک کردنەوەی (٣) پرد لە ناحیەی باعەدرێ، هۆڵی شەهید سلێمان لە دهۆک و قیرتاوکردنی شەقامەکانی گەڕەکی خەبات لە زاخۆ.
(١.٣٨٢.٥٠٨) دینار تەعمیر کردنی ئۆتۆمبیلەکانی فەرمانگەکانی سەر بەوەزارەت بەگشتی.
(١.٧٦٠.٠٠٠) دینار کرینی ئامێری لاسلکی.
(١.٢٤٥.٠٧٥) دینار چاپەمەنی و قرتاسیە و چاپکردنی پسووڵەکانی ڕەگەزنامەی شارستانی.
(١.٠٢٤.٦٠٠) دینار کرینی چەک و تەقەمەنی بۆ پۆلیس و بارەگای وەزارەتەکان و چەند دەمانچەیەک بۆ ئەفسەرانی پۆلیس.
(٢.٠٠٠.٠٠٠) دینار بۆ پرۆژەی ئاوی چەم بەرەکات لە دهۆک.
(٢.٦٨٠.٢١٠) دینار چاککردنەوەی یاریگەی ئیدارەی مەحەلی هەولێر و دروست کردنی مەدرەجێکی نوێ.
هەروەها کردنەوەی چەندین بنکەی نوێ بۆ پۆلیس، زیندووکردنەوەی پۆلیسی فریاکەوتن و پۆلیسی نەهێشتنی تاوان، کردنەوەی چەندین خول بۆ فێرکردن و مەشقکردنی پۆلیس لە چالاکییەکانی تری وەزارەتن.
ئەمەو هەڵمەتێکی گەورە کرا بۆ نەهێشتنی ئۆتۆمبیلی بێ ژمارە و لێدانی تابلۆی رەسمی و تۆمارکردنی (٢٥) هەزار سەرپێچی کە ئەمەش خۆی لە خۆیدا بووە هۆی کەمبوونەوەی تاوان و لادان. پۆلیس و ئاسایشی کوردستان توانیویانە لەماوەی ئەم یەک ساڵەدا گەلێک تاوانباری تیرۆر و تەقاندنەوە دەسگیر بکەن و هەروەها گەلێک تۆڕی دزی و پیاوکوژی ئاشکرابوون و دەسگیرکراون کە پێشتر لە هەولێر بەئازادی دەسووڕانەوە، ئەمەو خەرجیی گشتی وەزارەت بۆ ئەم مەبەستانە و چەندین ئەرکی تری دەکاتە (٦٠.٦٥١.٣٣٦) دینار.

وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار

ئەم وەزارەتە چەندین کاری گرنگی ئەنجام داوە و ئەم برانەی بۆ کارەکانی خەرج کردووە:

(١١,٩٤٤,٩٦٢)دینار چارەسەرکردنی کێشەی ئاوی هەولێر، چاککردنەوەی پرۆژەی ئاوی دهۆک، چاککردنەوەی موەلیدە و ترومپا و کڕینی ماتۆڕو گەیاندنی کارەبا بۆ بیرەکانی ئاو و دابینکردنی سوتەمەنی.

(٧,٧٥٥,٧١٣)دینار دروستکردن و قیرتاوکردنی شەقامەکان لەشار و شارۆچکەکانی هەولێر، دهۆک، ئامێدی، سۆران، خەلیفان، شەقلاوە، هەریر، ڕەواندوز، چۆمان.

(٣,٣٢٦,٥٠٠) دینار چاککردنەوەی بینایە و کڕینی کەلوپەل بۆ شارەوانییەکانی هەولێر، دهۆک، شەقلاوە، هەریر، زاخۆ، ئاکرێ، باتووفە، سەلاحەدین، ڕەواندز، سۆران، قوشتەپە، مێرگەسۆر، خەبات، چۆمان، عەینکاوە، دیانا، شێخان، زاویتە، بەردەڕەش، سێمێل، ئامێدی، خەلیفان، بنەسلاوە.

(٢,٥٢٥,٢٩٩)دینار جێبەجێکردنی پرۆژەکانی شارەوانی ئاکرێ.

(٢,٢٧٠,٠٠٠) دینار دروستکردنی تونێلی ژێر پردی سەیداوە.

(٢,١٦١,٥٥٠) دینار چاککردنەوەی ئامێرەکانی کار پێکردن بۆ ئاوەدانکردنەوە وخزمەتگوزاری.

(١,٨٤٥,٨٠٠) دینار بۆ ئەنجامدانی پرۆژەی ئاوی پیرمام و سەری بلند قۆناغی یەکەم کە کۆی بڕی تەرخانکراو بۆ ئەم پرۆژەیە(٥,٨٤٥,٨٠٠)دینارە.

(١,٧٨٤,٨٥٠) دینار چاککردنەوەی کارگەی قیر و کەسارە لە دهۆک و زاخۆ و کڕینی ڕمل و قیری شل بۆ کارگەی قیری شارەوانی هەولێر.

(١,٥٠٩,٨٩٥) دینار لێدانی (١١) بیر لە گەڕەکەکانی شاری هەولێر.

(٩٠٠,٤٥٢)دینار جێبەجێ کردنی چەندین پرۆژەی ئاو لە خەبات، سێمێل، دینارتە، بجیل، خەلیفان، قەدش، کەسنەزان، مێرگەسۆر.

(٨١٦,٣٦٠) دینار کڕینی (١٣) تراکتۆر بۆ شارەوانییەکانی دهۆک، شەقلاوە، زاخۆ، دیانا، مێرگەسۆر.

(٤٢٣,٦٣٦) دینار چاککردنەوەی چوار خانووی شوێنەواری لە هەولێر.

* چاککردنەوەی پارکی گلکەند لە هەولێر.
* چاککردنەوەی کۆمەڵێک لە ئاو پرژێنەکان(نافورات)ی ناوشار.
* چاککردنەوەی سەیرانگای عەنکاوە.
* دروستکردنی ژمارەیەکی زۆر شوورە بۆ گۆڕەپان و شەقامەکان و گەراجی سەرەکی.
* چاککردنەوەی چەندین ترافیک لایت لە هەولێر و سەلاحەدین.
* سەرپەرشتی هەڵمەتی شەتڵ چاندن بەبۆنەی یادی لە دایک بوونی بارزانیی نەمر لە ١٤ی ئادار

١٩٩٧ و ڕۆژی داروودرخت.
* دروستکردنی ژمارەیەکی زۆر باخچە، یاریگە، دەروازەی شارو خانووی شووشەیی بۆ باخچەی دهۆک لە چالاکییەکانی تری وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزارن.
لە ماوەی یازدە مانگی ساڵی ١٩٩٧ بە گشتی بری (٣٩،٧٩٨،٥٩٢) دینار بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەو کارەکانی ئەم وەزارەتە خەرج کراوە.

وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن

بۆ یەکەمین جارە لە حکوومەتی هەرێمدا بەدالەی (٥٠٠) هێڵی ئەلیکترۆنی دابمەزرێت ئەمە بۆ ئەوەی پاڵەپەستۆی داوو دەزگاکانی دەوڵەت لەسەر بەدالەی سەرەکی کەم بکرێتەوە. وەزارەت بۆ کڕینی ئەم بەدالەیە و دووبەدالەی (٧٢) هێڵی و بەدالەیەکی (٨)هێڵی لەگەڵ (٧٠٠) دەزگای تەلەفۆن و فراوان کردنی بەدالە بە (٧٢) هێڵ بۆ شاری هەولێر بری (٢،٧٥٠،٠٠٠) دیناری خەرج کردووە. ئەمەو بەدالەی شارەکانی دهۆک و زاخۆ بەرفراوان کراونەتەوە و بۆ ئەم کارەش (١،٩٣١،٠٠٠) دینار خەرج کراوە، هەروەها بۆ کڕینی کەلوپەل وەک کێبلی جۆراوجۆر و تقسیمات و مەنهۆل و جیهازی قیاسی و ماددەی لەحیمی کابلات و رایزەر و پێداویستییەکانی تری دامودەزگاکانی گەیاندن لە پارێزگای هەولێر و دهۆک مەبلەغی (١،٩٢٨،٠٠٠) دینار خەرج کراوە. وەزارەت بەدالەی شەقلاوەی بە (٤٢٠) هێڵ و بەدالەی شارۆچکەی خەبات و چەندان بەدالەی تر لە شوێنە جیاجیاکاندا بەکارخستووە. هەوڵ دراوە پێوەندیی نێوان پایتەخت و شارەکانی تر دروست بکرێت، لەم بوارەدا پێوەندیی نێوان هەولێر ـ دهۆک کراوە بە ١٨ خەت. لە داهاتووشدا پرۆژەیەک هەیە لە ڕێگەی مایکرۆیێڤ بۆ دروستکردنی گەیاندن لە نێوان ئەم دوو پارێزگایەدا، هەروەها (١٢) هێڵ لەنێوان هەولێر و سۆران دانراوە بەسوود وەرگرتن لە هێڵی کارەبای (٣٣) کەی ڤی. هێڵی تەلەفۆن نێوان (هەولێر ـ ئاکرێ)، (هەولێر ـ خەبات)، (ئاکرێ ـ بجیل) دامەزراوە، پۆستەی دەرەوەش زیندوو کرایەوە و (٣٠) سندووقی پۆستە لە تورکیا بەکرێ گیراوە بۆ ئەوەی ناردنی نامە بۆ دەرەوەی وڵات و وەرگرتنیشی لە دەرەوە جێبەجێ بکرێ. پێشبینی گۆڕانەکانی ئاو و هەوا بۆ یەکەم جارە لە کوردستان دابمەزرێ، هیواش هەیە دەزگای کەش ناسی لە داهاتوودا دابنرێ ئەمە وبۆ ئەم مەبەستانە و کارەکانی تری وەزارەت لە ماوەی یازدە مانگی رابروودا بری(١٠،٧٦٠،٢٢٥) دینار خەرج کراوە.

وەزارەتی ڕۆشنبیری

بۆ یەکەمین جارە لە مێژووی حکوومەتی هەرێمی کوردستاندا وەزارەتی ڕۆشنبیری بەگوڕ وتینێکی

بێ وێنه بکەوێته کار. چالاکییەکانی ئەم وەزارەته لە بواره جیاجیاکاندا پێشکەوتنی گەورەی بەخۆوه گرتووه وەک:

لە بواری هونەره جۆراوجۆرەکانی سینەماو شانۆ و گۆرانی و پەرەپێدانی کەلەپووری فۆلکلۆری و هونەری مۆسیقا و هونەری وێنەکێشاندا پێشکەوتنێکی بێ هاوتای هەبووه کە بەهیچ جۆرێک لەگەڵ دووکابینەکەی پێشوودا بەراوورد ناکرێ، بۆ نموونه:

چەندان چالاکی مۆسیقا، ڤیستیڤاڵی یادی هونەرمەندانی کورد، پێشاندانی جلوبەرگی فۆلکلۆری ئاشووری، تۆمارکردنی چەندان گۆرانی بەتایبەتیش ده گۆرانی منداڵان دامەزراندنی تیپی ئۆرکستراى کوردستان، پێشکێش کردنی دەیان شانۆ، دەرهێنانی دوو فیلمی کوردی (رەشایی مەرگ) و بەنازخان، کردنەوەی(٧٤) پێشانگای هونەری شێوەکاری و فۆتۆگرافی و کاریکاتێری، کردنەوەی مۆزەخانەی کولتووری و مۆزەخانەی شارستانی.

لە بواری رۆژنامەنووسی و چاپەمەنیدا دەشێ بگوترێ کەوا حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ یەکەمین جاره لەم بوارەدا هەنگاوی سەرکەوتووانه بنێ، رۆژنامەی «هەرێمی کوردستان» بەرێکوپێکی حەفتانه دەردەچێ، گۆڤاری «کاروان»، «کاروانی ئەکادیمی» گۆڤاری «زاگرۆس» بەزمانی عەرەبی، گۆڤاری «هەنگ» بۆ منداڵان، گۆڤاری «شانەدەر»، «وەرگێران»، جگه لە دەیان کتێب و بڵاوکراوەی تر و یارمەتیدانی نووسەرانی کورد لە چاپ و بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانیان.

هەروەها رادیۆ تەلەفزیۆنی هەرێم لەگەڕ دایه و پرۆگرامەکانی خۆی رۆژانه بڵاودەکاتەوه. ئەمانەی پێشەوه بریتین لە بڵاوکراوەی وەزارەتی رۆشنبیری کەشان بەشانی دەیان گۆڤارورۆژنامەو کتێب و رادیۆو تەلەفزیۆن و بڵاوکراوەی تر لەلایەن حزبەکان و خەڵکی ئازادەوه دەردەچن و هەر هەموویان بەیەکەوه لە سایەی کابینەی سێیەمدا پێشکەوتنێکی رۆشنبیریان هێناوەته کاوه.

دووای دەست بەسەرداگرتنی هەولێر لەلایەن ینک، تیپه وەرزشییەکانی هەولێر لە هەلی بەشداربوون لە ململانه وەرزشییەکان بێبەش ببوون بەڵام بەئازادبوونی پایتەخت ئیتر ئەم تیپانه گەڕانەوه ناو مەیدانی چالاکیی خۆیان و لە ماوەی ئەو ساڵەی رابردوودا سەرکەوتن و پێشکەوتنی زۆر سەرنج راکێش روویانداوه. چەندان تیپی نوێی وەرزشی و چەندان خولی وەرزشی لە دهۆک و هەولێر کراونەتەوه کە ئەمانه نیشانەی گەشانەوەیەکی گرینگه لەم بوارەدا، لە کاتی کابینەی سێیەمدا باڵەخانەکانی هۆڵی زەرد، مەلەوانگەی داخراو، یانەی هەولێر ئاوەدان کرانەوه کە لە سەردەمی دەسەڵاتداریەتی ناشەرعیی ینک لە هەولێر کاول و وێران کرابوون.

کۆی خەرجییەکانی وەزارەتی رۆشنبیری لەم بوارەدا لەم یازده مانگەدا دەکاته (١٦,١٧٠,٧٦٤) دینار.

کە بەشێک لەم بڕه بۆ ئەم مەبەستانه بووه:

(١,٣٨٥,٠٠٠)دینار چاککردنەوەی بنکەکانی وەرزش و لاوان.

(١,٦٢٢,٧٥٠) دینار چاککردنەوەی داوودەزگاکانی رۆشنبیری لە هەرێم.

(٢,٣٢٧,٠٠٠) دينار دەرچوواندنی ڕۆژنامەی هەرێم و گۆڤاری کاروان و پاشكۆكانی (هەنگ، زاگروس، كاروانی ئەكادیمی و وەرگێران).
(١,٠٣٧,٧٢٥) دینار چاككردنەوەی شوێنەوارەكان و كڕینی پێداویستییەكانی مۆزەخانە و فەرمانگەكانی شوێنەوار.
(٩١٧,٥٥٠) دینار چاپ كردنی (٢٤)كتێب.
(٧٧٠,٠٠٠) دینار یارمەتی یانەكانی وەرزشی.
(٦٩٥,٠٠٠) دینار كڕینی كەلوپەل و ئامێر بۆ دیوانی وەزارەت.
(٦٧٥,٠٠٠) دینار كڕینی پێویستییەكانی ئێزگە و تەلەفزیۆن.
(٤٦٨,٠٠٠) دینار بۆ چالاكی وەرزشی.
(٣٧٥,٠٠٠)دینار بۆ زیندووكردنەوەی تیپەكانی هونەری میللی كوردی.
(٣٦٠,٠٠٠)دینا یارمەتیدانی ئەدیب و ڕۆشنبیران.
(٣٥٠,٠٠٠) دینار كڕینی ئامێری كۆمپیوتەر بۆ چاپخانەی ڕۆشنبیری.
(٤٢٥,٠٠٠) دینار مهرجانات و چالاكییەكانی ڕۆشنبیری ، ئەدەبی و هونەری .
(٢٦٦,٣٥٠) دینار بەرپاكردنی پێشانگاكانی هونەری و كڕینی تابلۆی هونەری.
(٢٣٥,٥٥٠) دینار چالاكییەكانی ڕاگەیاندن.

وەزارەتی تەندروستی و كاروباری كۆمەڵایەتی

خەرجییە سەرەكییەكانی وەزارەتی تەندروستی و كاروباری كۆمەڵایەتی ئەم برانەی خوارەوە پێك دێن:
(٢٢,٦٦٣,٩٤٦) دینار كڕینی دەرمان.
(١٢,٥٠٠,٠٠٠) دینار بۆ كڕینی ئەجهیزە بۆ نەخۆشخانەكانی پارێزگای هەولێر و دهۆك.
(٧,٥٠٠,٠٠٠) چاككردنەوەی نەخۆشخانە و بنكە تەندروستییەكان و كڕینی كەلوپەل بۆیان.
(٢,٠٤١,,٩٩) دینار چاككردنەوەی ئۆتۆمۆبیلەكانی تەندروستی وكڕینی سوتەمەنی بۆیان.
(٤,٩٣٨,٩٥٥)دینار كڕینی ئازووقە بۆ دامودەزگاكانی تەندروستی.
(١,١٥٣,٥١٦) دینار چاككردنەوە و كڕینی كەلوپەل بۆ بەڕێوەبەرایەتیی چاككردنەوەی كۆمەڵایەتی.
(١,٦٣٢,٠٠٠) دینار كڕینی جل وبەرگ و بەروانكە و كوتاڵ و قوماشی دیژداشە بۆ پزیشكان و كارمەندانی نەخۆشخانە و قوتابیان و نەخۆشان و چاككردنەوەی كۆمەڵایەتی.
(١,٠٠٠,٠٠٠) دینار چاپكردنی چاپەمەنییەكانی دەزگاكانی تەندروستی.
١,٠٠٠,٠٠٠)دینار كڕینی ئۆتۆمۆبێل بۆ داوودەزگاكانی تەندروستی.

(٨٥٦،٨٤٣) دینار کرێی کارەبای دەزگاکانی تەندروستی تەندروستی لە هەولێر و دهۆک.
(٧١٨،٠٠٠) دینار کرێی سەیارەی هاتوچۆی کارمەندانی دامودەزگاکانی تەندروستی.
ئەمە و وەزارەت شاڵاوی لەناوبردنی نەخۆشیی مەلاریای ئەنجام داوە جگە لە چەندین چالاکی و خولی فێربوون و خۆپارێزی لە نەخۆشی و کۆبوونەوەی زانستی و پزیشکی.
هەروەها گۆڤاری تەندروستی لەلایەن وەزارەتەوە دەردەچێت و بەرنامەی تایبەتی تەندروستی لە تەلەفزیۆن بڵاودەکرێتەوە. بەگشتی لەم یازدە مانگەدا بری (٥٨،٨٢٥،٦٩٦) دینار بۆ وەزارەت خەرج کراوە.

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو گەشەپێدان

ئەو پرۆژانەی کابینەی سێیەم لە رێگەی ئەم وەزارەتەوە بە ئەنجامی گەیاندوون بەهیچ شێوەیەک لەگەڵ کابینەی یەکەم و دووەمدا بەراوورد ناکرێت لە کابینەی یەکەم و دووەمدا تەنانەت ئەو چەند پرۆژەکەمەش کە جێبەجێ دەکران زیاتر بەپاڵپشتیی رێکخراوە بیانییە مرۆڤ دۆستەکان بوون بەڵام لە کابینەی سێیەمدا ئەو پرۆژانەی تەواو کراون و ئەوانەی لە تەواوبوندان زیاتر لە (٥٠) پرۆژە دەبن.
بۆ نموونە:(١٤،٥٠٥،٠٠٠) دینار بۆ دروست کردنەوەی (٤) قوتابخانەی دواناوەندی و (١٠) قوتابخانەی سەرەتایی و (٥) بنکەی تەندروستی و چەندین پرۆژەی ئاو و پرد. بری (٦،٤٨٣،٣٢٣) دینار بۆ پرۆژەکانی ئاوەدانکردنەوە لە بناری سەفین و ناوچەی هەریر کە بریتییە لە دروستکردنی (٨) قوتابخانە، (٣) بنکەی تەندروستی، (٧) پرۆژەی ئاو و رێگای (١٢) گوند.
ئەمەو هەندێ لە خەرجییەکانی وەزارەت ئەمانەی خوارەوەن:
(١،٧٧١،٠٠٠) دینار دروست کردنی جەناحی مولحەق بۆ وەزارەت.
(٤،٠٥٤،٨٧٧) دینار بۆ چاککردنەوەی مکائن و ئامێرەکان
(٢،٠٧٣،٦٨٤) دینار دروستکردنی بینایە بۆ قائمقامیەتی مێرگەسۆر.
(١،٤١٠،٨٤٠) دینار دروستکردنی پردی(کانی بۆت)
(١،٢٥٠،٠٠٠)دینار قیرتاوکردنی رێگای(تورەق ـ عەوێنە)
(٨،٩٥٦،٦٠٠) دینار قیرتاوکردنی رێگای مێرگەسۆر ـ باڵندا.
(٨،٠٤٣،٢٠٠) دینار قیرتاوکردنی رێگای مێرگەسۆر ـ هاودیان و چاککردنی دەوروبەری.
(٢،٩٧٨،٠٠٠) دینار قیرتاوکردنی رێگای خەلان ـ رێزان
(٢،٢٧٧،٥٠٠) دینار قیرتاوکردنی رێگای بیرەکەپرا ـ تەنگەتوور.
(١،٠٠٠،٠٠٠) دینار دروستکردنی تەکیەی بریفکا.
کۆی خەرجییەکانی وەزارەت لەم یازدە مانگەدا دەکاتە (٥٧،٩٤٥،٢٥٠) دینار.

وەزارەتی یارمەتیی مرۆڤایەتی و هاوکاری

کـردنەوەی چەند نـووسـینگەی نویّ لە دەرەوەی هەرێم و تنسـیق لەگـەڵ (U.N)و رێکخــــراوە پەیوەندارەکان سەبارەت بەبڕیاری ٩٨٦ و رێکخستنی هاتوچۆ و سەفەری هاووڵاتیان بۆ دەرەوەی هەرێم و رێکخستنی پێـوەندیی حکوومـەتی هەرێم لەگەڵ رێکخـراوە بیـانییـەکاندا هەندێ لە چالاکییەکانی ئەم وەزارەتەن. کۆی خەرجییەکانی وەزارەت تا کۆتاییی مانگی ١٩٩٧.١١ بریتی بووە لە بڕی :

(٣.٨٢١.٦٧٩) دینارکە بەشی زۆری ئەمانە پێک دێن:

(١.٣٤٢.٢٠٠)دینار کڕینی کەلوپەل بۆ دیوانی وەزارەت.

(٦٢١.٢٧٩)دینارچاککردنەوەی دیوانی وەزارەت.

(٤٩٩.٣٠٠)دینار کڕینی ئامێری کۆمپیوتەر و چاپ و ئیستنساخ.

(٤٤٧.٥٠٠)دینار چاککردنەوەی تەلاری نـووسـینگەی جـەوازاتی ئیـبـراهیم خـەلیل و کـڕینی کەلوپەل.

(٣٨٥.٠٠٠)دینارکـڕینی دوو ئۆتۆمـبێل بۆ دیوانی وەزارەت و نووسـینگەی جەوازاتی ئیبراهیم خەلیل.

وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی

هەڵمەتێکی بەرفراوان بۆ چاککردنەوەی مزگەوتەکان دەست پێ کراو ئەوەبوو لەو ماوەیەدا (٨٨) مزگـەوت و تەکیە لە پارێزگای هەولێر و دهۆک چاک کرانەوە کە بڕی دوو مـیلۆن و (٧٤) هەزار دیناری لێ خـەرج کـراوە، هەروەها کـڕین و دووریینی جلوبەرگی شـایەن بەقـوتابیـانی ئایینی کـە ژمارەیان (٥٧٨) قـوتابییە، کڕین و چاپکردن و فـۆتۆکـۆپی کردنی کتێبی مـەنهەج بۆ قوتابیانی ئایینی و کڕینی سووتەمەنی بۆ مزگەوتەکان و چاککردنەوەی کتێبخانەی ئەوقاف. خەرجییەکانی تری وەزارەتی ئەوقاف پێک دێنن. هەروەها دانانی ئەنجومەنی زانستی بەمەبەستی تاقیکردنەوەی ئەو پیاوە ئایینییانەی کە لە وەزارەت بەپلەی فەرمانبەرانی ئایینی دادەمەزرێن. دانانی ئەنجومەنی باڵای ئەوقـاف بۆ بڕیار لەسـەردان و پەسندکـردنی هەندێ کـێـشـەی ئەرازی وەقف، کـردنەوەی قوتابخانەی ئایینی لە(بەحرکە)و ئامۆژگای ئیمام و خەتیبان لە هەولێر و دهۆک و ئاکرێ کە تا ئێستا (١٨) قوتابخانەی ناوەندی و دواناوەندی ئایینی و (٣) پەیمانگای ئیمام و خەتیبان کراوەتەوە بۆ وەرگرتنی دەرچووانی پۆلی شەشەمی ئایینی. ئامارکردنی مزگەوتەکان. کردنەوەی خولی تایبەت بۆ مامۆستایانی ئایینی و وتاربێژ وپێکهێنانی لیژنەی تایبەت بەوردەکاری بۆ چاودێری کردنی خەرجی وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتییەکان هەندێ لە چالاکییەکانی وەزارەتی

ئەوقاف و کاروباری ئیسلامیین. وەزارەت لە ڕێگای موساطەحە لە جێبەجێ کردنی ئەم پرۆژانەی خوارەوەدایە:

* دروستکردنی مزگەوتێک و بازاڕێک لە پارێزگای دهۆک بەبڕی یەک ملیۆن و دووسەد هەزاردینار.

* دروستکردنی(٥٢) دوکان لە قەزای زاخۆ بەبڕی یەک ملیۆن و سەد هەزار دینار.

* دروستکردنی دوکان لە هەولێر بەبڕی دووسەد و پەنجا هەزار دینار.

ئەمەو کۆی خەرجییەکانی وەزارەت لەم یازدە مانگەدا دەکاتە مەبلەغی (٦,٠٣٧,٧٥٠) دینار.

وەزارەتی دارایی و ئابووری

هەندێ لە خەرجییەکانی وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەمانەی خوارەوە پێک دێن:

(١٤٧,٨٧٦,٤٥٠) دینار بۆ حزب و بزووتنەوە ڕێکخراوی سیاسی و کۆمەڵە و نەقابە و سەندیکا و یەکێتی و مەڵبەندەکانی پیشەیی و کۆمەڵایەتی.

(١٤٠,٠٠٠,٠٠٠) دینار کڕینی گەنم لە جووتیاران.

(٥٦,٢٨١,٣٩٠) دینار مووچەی مانگی ١٩٩٦,٨ لەگەڵ مووچەی وەزارەتەکانی پەروەردە، ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی و تەندروستی و کاروباری کۆمەڵایەتی لە سنووری پارێزگای کەرکووک ـ سلێمانی و ناوەندی قەزای کۆیێ لە دەرەوەی سنووری کۆنترۆڵی حکوومەتی هەرێمی کوردستان.

(٥٥,٠٠٠,٠٠٠) دینار دانەوەی پارەی هاوولاتیان لە بانکەکان کە نیوەی ئەم بڕە لە چەند قۆناغێکدا خەرج کراوە و بەردەوامین لە خەرجکردنیدا.

(١٦,٤٢٩,٠٠٠) دینار کڕینی ئۆتۆمۆبیل بۆ دامودەزگاکانی حکوومەتی هەرێم.

(١٠,٤١٤,٠٠٠)دینار خەرجییەکانی لیژنەی باڵای سەرپەرشتی دەرکراوەکانی کەرکووک، سلێمانی، کۆیێ.

(٨,١٨٤,٨١٥) دینار بۆ کۆمەڵگای ئیبراهیم خەلیل بۆ ئەم خەرجییانە (٢,٤٨٠,٢٥٠) دینار دروست کردنی بازاڕی ئازاد.

(١,٩٢٤,٤٦٠) دینار دروستکردنی جۆگە و نافورە و حەوزی ئاو و ژێرئاو و لێدانی بیر و ڕێکخستنی باغچەو دروستکردنی بینایەی ئاسایش و پۆلیس و میوانخانە و شەقامەکان.

(٩٣٨,٢٥٠) دینار ڕێکخستنی گۆڕەپانی ڕاوەستانی سەیارەکان.

(٨١٨,١٥٥) دینار دروستکردنی (٢٠) شوێنی دەست شوشتن و حەمام و مەرافق.

(٦٧٨,٥٠٠) دینار کڕینی موەلیدەیەکی ٥٥٠ کەی ڤی.

(٥٦٥,٢٠٠)دینار چاککردنەوەی هۆڵی پێشوازی.

(٨٧٠.٠٠٠) دینار کڕینی کۆمپیوتەر و کەلوپەل.
(٨.٧٧٠.٢٥٠) دینار کڕینی (١٣) هەزار و (٥٠٠) تەن قیر.
(٤.٤٣٦.٢٥٠) دینار دروست کردنی بانکەکان کە لەم بڕە (٣.٣٣٨.٠٠٠) دینار بۆ چاککردنی بینایە بۆبانکێکی تازە لە دهۆک و (٧٢٠.٠٠٠) دینار بۆچاککردنەوەی بانکێک لە سۆران و (٣٧٨.٢٤٠) دینار چاککردنەوەی بانکەکانی (شەقلاوە، سەرسنگ، پیرمام، بانکی رەشید لە زاخۆ ودیوارەکانی بانکی خانووبەرەی هەولێر).
(٣.٦٩٤.٧٥٠) دینار چاککردنی بالاخانەی بازاڕی مەڵبەندی هەولێر.
(٣.٣٩٥.٥١٥) دینار چاککردنەوە و دروستکردنی دەست ئاوی گشتی بۆ هەموو قوتابخانەکان.
(٥.٤٢٧.٦٠٧) دینار کڕینی قرتاسیە و چاپەمەنی بۆ گومرگەکان و فەرمانگەکانی سەر بەوەزارەت.
(١.٣٩٥.٠٠٠) دینار دروستکردنی بالاخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی دارایی
(١.٠٩٨.٥٠٠) دینار کڕینی موەلیدات.
(١.٠٤٠.٠٠٠) کڕینی ئۆتۆمۆبیل و جهازی بێ تەلی دەستی و کەلوپەل بۆ پۆلیسی گشتی گومرگ لە هەولێرو سۆران و سلێمانی.
(٨٧٨.٦٤٩) دینار کڕینی کەلوپەل و پێداویستی بۆ فەرمانگەکانی وەزارەت.
(٧٧٠.٠٠٠) دینار کڕینی ئامێری پارە ژماردن بۆ بانکەکان.
(٥٠٢.٣١٢) دینار چاککردنەوەی بینایەتی گومرگی هەولێر، بنکەی گومرگی حاجی ئۆمەران، گومرگی ئاکرێ، معاونیەی گومرگی زاخۆ.
(٤٨٨.٠٠٠) دینار چاککردنەوەی بینایەتی باجی دەرامەت لە هەولێر.
هەروەها وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرجەم داهات و خەرجییەکانی داوودەزگاکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان کۆنترۆڵ کردووە و مووچەکانیش بەبەردەوامی سەرفی کردووە بەبێ دواکەوتن.
* پەسەند کردنی سەرجەم میلاکاتی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی١٩٩٧.
* پشکنین و چاودێری کردنی (٦٠) فەرمانگە و(١١) سەندیکا لە ڕووی داراییەوە.
* کۆنترۆڵ کردنی سەرجەم داهات و خەرجییەکانی داوودەزگاکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان.
* دانی مووچەی خانەنشینانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان لەکاتی دیاریکراوی خۆیدا.
* دانی مووچەی فەرمانبەرانی ئەنفالکراو.
* تەواوکردنی زیاتر لە (٣٦٠) مامەڵەی خانەنشینی بۆ هەڤاڵانی ڕێبازی بارزانی نەمر بۆ ڕووسیاو دابینکردنی مووچەی خانەنشینی.
* پێدانی (٦٦٠) مۆڵەتی هاوردن و(١٧٦) مۆڵەتی نوێ بۆ پارەگۆڕینەوە (صراف) و نوێکردنەوەی(١٤٧) مۆڵەتی کۆن.
* سەردانی ڕۆژانە بۆ نانەواخانەکان و چاودێری کردنیان.

* داخستنی (٤٠٣) نانەواخانەی سەرپێچیکەر و سزادانی ١٤٥ نانەواخانە.
چاودێری کردنی نرخی کەلوپەل لە بازاڕ و دانانی نرخ و سزادانی سەرپێچیکەران، بەگەڕ کەوتنەوەی سەرجەم بانکە بازرگانییەکان و دانانی ئامێری فاکس لە نێوان بانکی مەڵبەندی و بانکی دهۆک بۆ ڕەوانە کردن و وەرگرتنی پارە لە نێوان هەردوو پارێزگاداو ئاسانکاری بۆ بازرگانیی هاوولاتیان، هەروەها هەردوو هۆبەی حیسابی بەردەوام و پاشەکەوت بەشێوەی سروشتی کاری خۆیان ئەنجام دەدەن، * تەملیک کردنی ژمارەیەکی زۆر لە زەوی وخانوبەرە وبەکرێدانی زەوی خانوبەرە و نووسینگەو چێشتخانە. *کردنەوەی(٥٥٠) دۆسیەی تایبەت بە خانوبەرەی جیاجیا. * وەرگرتنی (٣١٧) قسطی دواکەوتووی سالانی پێشوو. * دروستکردنی پاکانەی باج بۆ هاوولاتیانی باجدەر کە هاندەرێکە بۆ زیاتر سەرلێدانی هاوولاتیان و خۆ نەشاردنەوەیان لە باجدان و پشتیوانی کردنە لە داهات.

وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە

وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە لە پێناو بەرگری کردن لە پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان وپاراستنی دەستکەوتەکانی میللەت و ئەم ئەزمونە نوێیەمان قارەمانانە ڕۆلی خۆی بینیووە و بەسەدان قوربانی پێشکەش کردووە و فیداکاری بێ وێنەی نواندووە کە ئەم هەڵویستە مێژوویە نیشتمانپەروەرانەی بە پێشمەرگەو ئەفسەرو فەرماندەکانیەوە هەرگیز لەبیر ناکرێت و بۆ هەتا هەتایێ لە مێژووی میللەتەکەمان زیندوو دەمێنێتەوە.
کۆی خەرجییەکانی ئەم وەزارەتە لە یازدە مانگی سالی ١٩٩٧ دەکاتە (١١،٦٨٦،٩٧٠) دینار هەندێ لەم خەرجییانە بریتین لە چاککردنەوەی دیوان وسێ بینایەی وەزارەت بە بڕی (١،٥٥٢،٠٠٠) دینار هەروەها بۆ خەرجییەکانی شەهیدو بریندااران(١) ملیۆن دینار، ئەمەو بڕی(٢) ملیۆن و(٣٤١) هەزار دیناربۆ پێداویستییەکانی خزمەت وبڕی (٣) ملیۆن دینار بۆ پێداویستییەکانی کالایی خەرج کراوە.

وەزارەتی پیشەسازی و وزەو کارگە خۆبژێووەکان

وەزارەت ڕۆلێکی بەرچاوی گێڕاوە لە بەگەڕخستنەوەی کارگەکان و دابینکردنی کارەبای بە موەلیدە و پشتیوانیی کردووە لە بووژاندنەوەی کەرتی پیشەسازیی تایبەتی و بەدەیان کارگەی ناوەخۆیی بۆ بەرهەمهێنانی پێداویستییەکانی دانیشتووان.
وەزارەت سەرچاوەیەکی داهات بووە بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان کە لە دووکابینەی پێشوودا کەمتر سوودی لێ وەرگیرابوو.

ئەمەو هەندێ لە خەرجییەکان لەمانە پێک دێن:
(٨٦.٩٤٠.٠٣٩) دینار بۆ کارگەی جگەرەی هەولێر واتە(٥٦.٠٢٢.١٥٤) دینار بۆ کڕینی کەرەستەو مەوادی خاوی سەرەتایی و مەوادی ئیحتیاط و (٢٩.٦٣٤.١٠٠) دینار بۆ کڕینی (١٣٦٩) تۆن توتن لە جوتیاران و مەبلەغی (١.٣٠٣.٧٨٥) دینار بۆ چاککردنەوەی خانوبەرەی کارگە لە شەقلاوە و چاککردنەوەی مکائن و ئامێری گواستنەوەو کەلوپەل.
(١٨.٩٢٠.٠٠٠) دینار کڕینی تەزووی کارەبا بۆ هەردوو پارێزگای هەولێرو دهۆک.
(٧.٧٥٦.٠٠٠) دینار بۆ کارگەی رستن و چنینی هەولێر واتە بڕی (٥.٠٧١.٠٠٠)دینار بۆ کڕینی پۆلیستەرو مەوادی ئەوەلیەو مەوادی ئیحتیاط و مەبلەغی (٢.٠٠٠.٠٠٠) دینار بۆ چاککردنەوەی سەربانی کارگەو(٦٨٥.٠٠٠) دیناربۆ کردنەوەی کارگەی مافووری دەستی لە ڕەواندز هەروەها وەزارەت پرۆژەی دامەزراندنی دوو کارگەی تری هەیە لە (شیلادزێ و بەحرکە).
(٧.٣٠٠.٠٠٠) دینار کڕینی مولیدات بۆ بیرەکانی ئاوی شارۆچکەکانی هەولێر.
(٤.٤٣٦.٤٢٤) دینار داگرتن و چاککردنەوەو ئامادەکردنی موەلیدەکان، چاککردنەوەی تورەکانی رووناک کردنەوەی ناوشاری هەولێر، کڕینی ئامێری بێ تەل، چاککردنەوەی خانوبەرەو کڕینی جلوبەرگ بۆپۆلیسی کارەبا، خەرجییەکانی ویستگەی دۆکان لەگەڵ ویستگەو تورەکانی کارەبا بە گشتی. کڕینی کەرەستەی سەلامەتی پیشەسازی بۆ بەڕێوەبەرایەتی دابەش کردنی کارەبا لە هەولێر.
(٣.٨٣٢.٨١٨) دینار بۆ پرۆژەی ڕاکێشانی کارەبا بۆ گوندەکانی(میران خۆر، ئاشکە، گوبال، جافرەکان، باخەلان، شێخان، رەسوولیان، شێخانوک، گراسوور، زیارەت، ئیبیشک، پیران) هەروەها ڕاکێشانی هێڵ بۆ نەخۆشخانەو کارگەو پرۆژەی ئاوی هەربر و نەخۆشخانەی زاخۆ و چەند گەڕەکێک لە شاری هەولێرو شارۆچکەی سۆران.
(٢.٥٣٧.٩٤٠) دینار کڕینی(٥١) موحەویلەی(K.V،١٠٠٠.٣٠٠.٢٥٠) بۆ گوندەکانی (کریدون، بێگوڤا، ئومەرسینان، بیرسڤێ، گرێ قەسروکا، پیرچاوشی، زاگۆز، پردی کوکاو بەنی کەندالان) و کۆمەڵگەکانی(کەلەکچی و چرەو ئامێدی) شارۆچکەکانی ئاکرێ و دەوربەری، شەقلاوە، پیرمام، بەردەڕەش، زاخۆ، ئامێدی، سێمێل و شاری دهۆک.
(٢.٣٠٦.٥٠١) دینار قیرتاوکردنی شەقامەکانی پیشەسازی باکوور لە هەولێر وەک قۆناغی یەکەم.
(١.٦٥٠.٠٠٠) مووچەی فەرمانبەرانی دوکان و دەربەندیخان بۆ سێ مانگ کە لە دەرەوەی دەسەڵاتی حکومەتی هەرێمن.
(٢.٢٥٠.٠٠٠) دینار کڕینی کەرەستەی کارەبایی پرۆژەی ئاوی هەولێر.
(١.٣٦٥.٥٣٠) دینار کڕینی ڕونی محەویلات و راکێشانی هێڵی موغەزی و کڕینی (١٠٠) کۆیل بۆ بنبڕ کردنی کەموکوڕی و گیروگرفتی محەویلات لە دهۆک.

(٦٢٠,٠٠٠)دینار کڕینی شوفەڵ و پیکابێک.
(١,٠٠٠,٠٠٠) دینار بۆ کارگەی قوتو لە هەریر.
کۆی خەرجییەکانی وەزارەت و کارگە خۆبژێووەکان تاکۆتایی مانگی ١٩٩٧,١١ دەکاتە (١٤٥,٦٢٥,٢٩٢).

وەزارەتی داد

بری (٤,٢٤٣,٠٠٤) دینار بۆ وەزارەتی داد خەرج کراوە کە لەم برە مەبلەغی (٣,٠٣٣,٨٦٠) دینار بۆ چاککردنەوەو کڕینی کەلوپەل بۆ دیوانی وەزارەت و دادگاکان بووە، لەسەردەمی کابینەی سێیەمدا داوودەزگاکانی سەر بە وەزارەتی داد، کاری خۆیان وەک هەموو داوو دەزگایەکی تر بەئازادی و سەرفرازی دەکەن و بەهاوکاری و تەنسیق لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ دەسەڵاتی یاسا بۆ ناحیە و شوێنە دوور دەستەکان گوازراوەتەوە. بە بەراوردی ماوەی نێوان٣١ ئاب ١٩٩٥تا٣١ئاب ١٩٩٦ لەگەڵ ٣١ ئاب ١٩٩٦ تا٢٦ ئاب ١٩٩٧ دا بۆمان دەردەکەوێ کەوا ڕێژەی تاوان و تاوانکاری بەڕێژەی٥٠ ٪ کەم بووەتەوە. لەوەی یەکەم دا نزیکەی(٧) هەزار تاوان تۆمار کراوە، لەو ژمارەیەش ١٨٠ ی تاوانی کوشتن و ٢٨٠ی تاوانی دزی بووە، بەڵام لەوەی دووەمیاندا(٣) هەزار تاوان تۆمارکراوە کە ٩٢ی تاوانی کوشتن و ١٥٢ش تاوانی دزییە. ئەم دابەزینەو بەو ڕێژەیە مایەی خۆشحاڵی و نیشانەی باڵا دەستبوونی یاساو شەرعییەت و کەمبوونەوەی گیروگرفتە کۆمەڵایەتییەکان و ئابوورییەکانە.

پارێزگای هەولێرو پارێزگای دهۆک

لە پوختەی باسی وەزارەتەکاندا نەمانتوانی ئاماژە بە دەوری تایبەتی پارێزگاکان بدەین کە زۆر سەرنج ڕاکێش و بەرچاو بووە لە بەڕێوەبردنی داوودەزگا خۆجێیەکانی شار و شارۆچکەکان و سەرپەرستی سەرجەم فەرمانگەکانی هەردوو پارێزگادا.
پارێزگای هەولێر کەسەرۆکی یەکەی بەڕێوەبەریە لە هەولێر بۆ کاروباری هەموو وەزارەتەکان، بەشداری چالاکی بووە بۆ نموونە لە هەڵمەتی پاکژکرنەوەی شاری هەولێر و کاروباری وەرزشی و لاوان و پاراستنی هێمنی و ئاسایش و چاودێری نەخۆشخانەکان و بەسەرکردنەوەی ڕەوتی پەروەردە وزۆرکاری تر.
هەروەها سەرپەرشتیکردنی چەندین پرۆژەی گرینگ کە هەریەکەو لە وەزارەتی خۆیدا ئاماژەی پێکراوە. پارێزگای هەولێر سەرپەرستی تەنسیق نێوان کارەکانی حکومەتی هەرێم و چالاکیی ڕێکخراوە بیانییەکانی کردووە، هەروەها سەرپەرشتیی جێبەجێ کردنی بڕیاری٩٨٦ی ((نەوت

بەرامبەر خۆراک))ی نەتەوەیەکگرتووەکانیشی کردووە. جگە لەمانە پارێزگا سەرۆکایەتی لیژنەی باڵای دەرکراوەکان بووە بۆ پێشوازی و دامەزراندن و پەیاکردنی شوێنی حەوانەوەو چارەسەرکردنی کێشە وپێداویستییەکانی دەرکراوەکانی کەرکووک و سلێمانی لەلایەن ینک.
شایانی باسە پارێزگای دهۆک لەسەرەتای دامەزراندنی حکوومەتی هەرێمەوە لە ساڵی ١٩٩٢ رۆڵێکی بەرچاوی هەبووە لە کارە خزمەتگوزارییەکان و کاری رێکخراوە بیانییەکان و پرۆژەکانی ئەو پارێزگایەدا. بە ڕاستی بۆ هەموو لایەک روون و ئاشکرایە کە ئەم پارێزگایە تاکە پارێزگا بووە بە رێکوپێکی بەرێوەچووەو چالاکی بوارە جۆراوجۆرەکانی ئەم پارێزگایە جێگای خۆشحاڵی و سەربەرزییە، ئەمەو سەرەڕای ئەوەی ژمارەیەکی زۆر لە گوندەکانی سنووری ئەم پارێزگایە لەلایەن تیرۆریستان وێران و دانیشتوانیان ئاوارە کراون بەڵام پارێزگا وێرای پێشکەش کردنی خزمەت بە ئاوارەکان. بەردەوام بووە لە پێشکەوتنەکانی داو هەڵمەتی دڵسۆزانەشی کردووە بۆ یارمەتی دانی دەرکراوانی پارێزگای کەرکووک ـ سلێمانی، لێرەدا بۆ نموونە هەندێ لە خەرجییەکان ؛کە بۆ قەزاکان کراوەو لە خەرجی وەزارەتەکاندا باس نەکراوە ئاماژەی پێ دەدەین.
* (٦) ملیۆن و(١٣١) هەزار دینار بۆ قائیمقامیەتی قەزای مەرکەزی دهۆک، دروست کردنی بینایەکی تازە بۆ قائیمقامیەت، کرینی ئۆتۆمۆبیل وجهاز بۆ پۆلیس و ئاسایش و پۆلیسی هاتووچۆ و چاککردنەوەی بینایەکانیان، کرینی پێداویستی نەخۆشخانە و بنکە تەندروستییەکان و چاککرنەوەی قوتابخانەکان و کرینی پێداویستییان، دابین کردنی پێداویستی مزگەوتەکان، کرینی کتێب و پێداویستی بۆ قوتابخانەی ئایینی و پەیمانگای هونەرە جوانەکان و پەیمانگای ناوەندی مامۆستایان و یارمەتی دانی مەڵبەندەکانی رۆشنبیری وچەند پرۆژەیەکی تر.
* (٥) ملیۆن و (١٨٦) هەزار دینار بۆ قائیمقامیەتی قەزای سۆران بۆ جێبەجێ کردنی(١٨) پرۆژە لەمانەش(چاککردنەوەی رێگای دیانا- دێلیزیان) دروست کردنی(٢) بنکەی تەندروستی لە سۆران و دیانا،(١) قوتابخانەی سەرەتایی و (١) باخچەی ساوایان لە سۆران لەگەڵ چاککردنی بینایەتی باخچەی ساوایان، چاککردنی ئاودەست لە (جندیان)،(سۆران) چاککردنەوەی زیرابەکان و دەروازەی شارو دیواری یاریگەو قەنتەرە و رەصیفی شەقامەکان وبەشی ناوخۆ و پێش خستنی پرۆژەکانی ئاو لە سۆران.
* (٣) ملیۆن و (٧٩٠) هەزار دینار بۆ قائیمقامیەتی قەزای ئاکرێ، کرینی پێداویستی فەرمانگەکان و دروست کردنی یاریگای وەرزشی ، کردنەوەی شەقامێک بۆ قەڵا، چاککردنەوەی شەقامەکانی(بەردەرش)،(دینارتە)، (گرەدەسین)، (بجیل) چاککردنەوەی باخچەی منداڵان و قوتابخانەی دواناوەندی(روقیە)ومەرقەدی شێخ عبدالعزیز گەیلانی و بەشی ناوخۆ و رێکخستنی گۆرستانێکی نوێ و کرینی پێداویستی قوتابخانەی ئایینی و رێکخراوە جەماوەرییەکان لەئاکرێ و چەندین پرۆژەی تر.
* (٢) ملیۆن و(١١٦) هەزار دینار بۆقائیمقامیەتی ئامێدی کرینی پێداویستی فەرمانگەکان و

دروست کردنی هۆڵی داخراو و چاکردنەوەی بینایەتی نەخۆشخانەی گشتی و چاککردنەوەی قوتابخانەی(کێستە)گەیاندنی ئاو بۆ قوتابخانەکانی (بێقولکی)و(هرۆر)و نەخۆشخانەو مزگەوتی(قومری)وبۆ(٤٠)ماڵ لە(سیرێ)دروست کردنی پردێک لە نێوان دێی (خەشخاش ـ بلیزان)و چەندین پرۆژەی تر.

* (١) ملیۆن و (٩٧٠) هەزار دینار بۆ قائمقامیەتی زاخۆ کڕینی پێداویستی فەرمانگەکان، کڕینی کورسی پلاستیکی بۆیاریگای وەرزشی، دروست کردنی بینایەی پۆلیس، کڕینی قالبی کۆنکریتی بۆ شارەوانی زاخۆ و چەندین کاری تر.

* (١) ملیۆن و(١٨٧) هەزار دینار بۆ قائیمقامیەتی قەزای شێخان کڕینی پێداویستی فەرمانگەکان، چاککردنەوەی ڕێگای(ئەشکەفتیان ـ باعەدرێ) هەروەها بۆ مەرقەدی(شێخ ئادی) لە(گەلی لالش).

* (٩٧٤) هەزار دینار بۆقائیمقامیەتی قەزای سێمێل، چاککردنەوەی بینایەی قائیمقامیەت و پۆلیس و هۆڵی مناسبات لە (خانک) و کڕینی پێداویستی فەرمانگەکان.

بەڕێزان... خۆشەویستان

وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستانی عێراق خۆشحاڵە بەوەی بودجەی گشتیی سەرجەم ئیدارەکان بۆ ساڵی ١٩٩٨ دەخاتە بەردەمی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی بەڕێز. ئەم بودجەیە پاش گفتوگۆ لەگەڵ نوێنەری هەموو وەزارەتەکان و برایانی بەرپرس وفەرمانبەرانی دەزگا ژمێریاری و بەڕێوەبەری و تەکنیکییەکانی وەزارەتەکاندا ڕێککەوتنی لەسەرکراوە وبەوپەڕی ووردی ڕەچاوی ئەو بارە ئابوورییەمان کردووە کە بە هۆی گەمارۆی ئابوورییەوە ڕووبەڕووی حکومەتی هەرێمی کوردستان بووەتەوە. بۆ ئامادە کردنی ئەم بودجەیە سەرەتا ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان. بەڕێز بە نووسراوی ژمارە(٤٥٣.٣.٤) لە ١٩٩٧/٦/١٥ کە ئاراستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران. بەڕێز کردووە داوای کرد لە ١٩٩٧.٧.١ دەست بکرێ بە ئامادەکردنی بودجە بۆ ئەوەی پرۆژەی بودجە پێش ١٥/ ١٠/١٩٩٧ بگاتە پەرلەمانی بەڕێزو بەر لەدەست پێکردنی پشووی کۆتایی خولی پاییزەی ئەنجومەن بخرێتە بەردەم ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان. بەڕێز سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران. بە نووسراوی ژمارە٢٦٣٥ لە ١٩٩٧.٦.٢٤ داوای جێبەجێ کردنی ناوەڕۆکی نووسراوی ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان. بەڕێز کردووە، وەزارەتی دارایی وئابووری بە نووسراوی ژمارە (٧٦) لە ١٩٩٧/٧/٣ خشتەی خەمڵاندنەکانی بودجە لەگەڵ ڕێنوێنی پێویست بۆ وەزارەتەکانی ناردووەو دووبارە بەنووسراوی ژمارە(٩٠)لە ١٩٩٧/٨/٩ وەزارەتەکەمان داوای لە وەزارەتە بەڕێزەکان کردووە کە پەلە بکرێت لە ناردنی خشتەی خەمڵاندنەکاندا. دوای گەیشتنی خشتەی ئامادەکردنی بودجە، وەزارەتەکەمان بە نووسراوی ژمارە(١٠٢) لە (١٩٩٧/٨/٢٤) خشتەی کات و ڕۆژی مناقشەکردنی بودجەی ساڵی ١٩٩٨ ی هەریەک لە وەزارەتەکانی دیاری کرد و ئەم گفتوگۆیانە لە ١٩٩٧/٩/١ دەستیان پێکردو لە کۆتایی مانگی ١٩٩٧.٩ کۆتاییان

پێ هات لەم گفتوگۆیانەدا هەندێ لەبرا وەزیرەکان لەکاتی گفتوگۆی بودجەی پەیوەندار بە وەزارەتەکانیانەوە ئامادەبوون ئەمەش جێی خۆشحاڵیمانە.

بەداخەوە پێویستە بڵێین لەبەرباروودۆخی تایبەتی کوردستان لە ساڵانی رابردوودا و ململانێی حزبایەتی و شەڕی ناوخۆ و بەردەوام نەبوونی کۆنترۆڵی کابینەیەکی یەک دەست لەسەرتاسەری هەرێمی کوردستاندا تا ئێستا خەمڵاندنی بودجەکان بەراژەیەکی نزیک لە واقیع رێک نەخراونەتەوە، کابینەی یەکەم کە خەریکی رێکخستنی دامودەزگا حکومییەکان و سەرچاوەکانی داهات بوو هێشتا دەمانگ بەسەر تەمەنی تێنەپەڕیبوو گۆڕانکاری بەسەر داهات و کابینەی دووەم دامەزراو سەردەمی ململانێی توندی حزبایەتی دەستی پێکرد و پاش ساڵێک ئینقلابە عەسکەرییەکەی ینک ڕووی دا.

تەنانەت ئەو بودجە پێشنیارکراوەی کە حکوومەت بۆ ساڵی ١٩٩٤ ئامادەی کردبوو لەسەر بنچینەی رەنگدانەوەی حزبایەتی ئامادەکرابوو، کابینەی سێیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان تاقیکردنەوەی کۆنترۆڵی سەرتاسەری هەرێمی لەبەر دەست دانەبووە هەر بۆیەش و لەبەر ئەو گۆڕانکارییە ئیدارییانەی کە لە ماوەی ساڵانی ٩٣-٩٦ ڕووی دابوون ناچاربوو خەمڵاندنەکانی حکوومەتی هەرێم لەساڵی ١٩٩٤ دا وەک بنچینە بۆ خەمڵاندنی بودجەی ساڵی١٩٩٧ بەکاربێنیت. لە ماوەی ئەم یەک ساڵەی تەمەنی کابینەی سێیەم دا و پاش ضبط کردنی میلاکات و دیراسەتی وورد گفتوگۆی جدی لەگەڵ وەزارەت و ئیدارەکان و ڕێکخستنی فەرمانگەکان ئەم ڕاستییانەی سەرەوەمان بۆ دەرکەوت.

بۆیە لە کاتێکدا کە بودجەی پەسند کراوی ساڵی ١٩٩٧ کراوەتە بنچینەی خەمڵاندنەکانی بودجەی ساڵی ١٩٩٨ بەڵام لە هەمان کاتیش دا بە وردی گفتوگۆی تەواو تێروتەسەل لەسەر فەسڵ و مادە وجۆرەکانی موفرەداتی بودجە کراوەو لەسەر ئەو بڕە پارەی کە لە ناو بودجەکەدا دیار کراوە کە لە ڕاستی دا لەچاو بودجەکانی رابردوودا نزیکترە لە واقیع لەگەڵ وەزارەتەکان لەسەری ڕێک کەوتووین، لە خوارەوە بە درێژ ی بودجەی ساڵی ١٩٩٨ دەخەینە ڕوو:

١. بڕی پێشنیار کراو لەلایەن وەزارەت و ئیدارەتەکان بەر لە گفتوگۆ دەگەیشتە (٤,١٠٥,٧٧١,٦٦١).دینار واتە بە زیادەی بڕی(١,٨٥١,٤٣٣,٨٦١)دینار لە بڕی پەسندکراوی بودجەی ساڵی١٩٩٧ و بە زیادەی ڕێژەی (١٢٧و٨٢٪).

وا لە خوارەوە ڕوونکردنەوەیەن لەسەر ئاستی فەسڵەکانی بودجە دەخەینە ڕوو:

٢ـ فەسڵی یەکەم:خەرجیی فەرمانبەران:

أـ مووچەی فەرمانبەران:

ئەوەی کە فەرمانبەران بە مووچەو کرێ و دەرماڵە و خەڵات بە پێی یاسا و پێڕەوە ڕەچاوکراوەکان وەری دەگرن گەیشتە بڕی(١,٢٠٦,٢٥٧,٥٠٠) دینار، کە لەم مەبلەغە، مەبلەغی (٣٦,١٧٨,٧٢٥) دینار، لەو بڕەی پێشوو بریتییە لە عەلاوە و تەرفیعاتی موستەحەقی

فەرمانبەران لە ساڵی١٩٩٨دا.

بۆ ئاگاداری بەڕێزتان ئەم فەسڵە لە خەملاندنەکانی ساڵی١٩٩٤ ی حکوومەتی هەرێم بریتی بوو لە بری (٧٠٣,٢٦,٨٠٠) دینار، لە ڕۆژی(١٦/١٠/١٩٩٤) بە بڕیاری ژمـــارە (٢٦) ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان بڕیاری دەرماڵەیەکی زیادە بۆ فەرمانبەرانی دەرکرد بەمەش ئەم برە لەیەک ملیارد دینار تێپەڕی پاشان لە ماوەی ساڵانی ١٩٩٤ـ١٩٩٦ بەدەیان هەزار فەرمانبەر دامەزراون و بە تایبەتی لە پاش ١٦/١٢/١٩٩٤ و لەکاتی دەسەڵاتدرایەتی ئەوکاتەی پایتەخت تەنیا لەناوشاری هەولێر پازدە هەزار فەرمانبەر دامەزراون، هەروەها ئیمساڵ دەرچووانی زانکۆ و پەیمانگاکان بۆ ساڵی خوێندنی ١٩٩٦ـ ١٩٩٧ لە ئیدارەتەکان وەرگیران.

ب - پلەی نوێ بۆ میلاکی ئیدارەکان زیاد نەکرا تەنیا چەند پلەیەکی پێویست نەبێ لە وەزارەتی پەروەردەو تەندروستی و زانکۆ و پەیمانگاکان.

٣ـ فەسڵی دووەم پێداویستیەکانی خزمەتگوزاری: بریتییە لە خەرجیی هاتوچۆ لە ناوەوەی هەرێم و خەرجیی ئیفاد بۆ دەرەوەی هەرێم و بڵاو کردنەوەو ڕاگەیاندن و خەرجیی چاپ و بروسکە و تەلەفۆن و بە کرێ گرتنی هۆیەکانی گواستنەوەو کرێی تر. هەروەها میوانداری و وەفد، کۆنگرەو سیمینار و ئاهەنگ و دەرماڵەی قوتابیان... هتد بری ئەو پارەیە گەیشتە (١٦٧,١٩٤,٦٠٠) دینار بە زیادەی بری (٥٦,٨٥٦,٧٠٠) دینار و بە زیادەی ڕێژەی(٥١,٥٢٩,٠٠٪) .

هۆیەکانی زیادبوونی فەسڵی دووەم ئەمانەی خوارەوەپێک دێن:

* زیاد بوونی ژمارەی قوتابیان لە زانکۆ و پەیمانگاکان و قوتابخانەکانی ئایینی و پیشەیی وکشتوکاڵ و بازرگانی کەبووەتە هۆی زیادبوونی دەرماڵەی قوتابیان.
* پەرەسەندنی چالاکیی قوتابخانەکان بە تایبەتی چالاکی وەرزشی.
* زیادبوونی مخصصاتی هاتووچۆی فەرمانبەران بە تایبەتی مامۆستایان.
* بەرفراوان بوونی ئیدارەتەکان بەهۆی دامەزراندنی فەرمانگەکان هەریەکەو لە شوێنی خۆی کە ئەمەش کاری کردۆتە سەر زیاد بوونی کاروبەکاربردنی قرتاسیەی زۆر تر.
* بایەخ دان بە بەرگری شارستانی.

٤ـ پێداویستییەکانی کاڵایی (فەسڵی سێیەم):

ئەم فەسڵە بریتییە لە قرتاسیەو چاپەمەنی، کرێی ئاوو و ئاوەڕۆ و کارەبا، سووتەمەنی و جلوبەرگ و خواردن و داوودەرمان وپێداویستی جۆراوجۆر... هتد. گەیشتە بری (٣٨٤,٢٥٤,٥٠٠) دینار بە زیادەی(١,٨٢٢,٣٠٠) دینار.

شایانی باسە بە هۆی دابەزینی نرخی دۆلار، نرخی کەلوپەل لە بازاڕ دابەزیووە بۆیە لەم فەسڵەدا زیادیەکی ئەوتۆ بەرچاو ناکەوێت.

٥ـ فەسڵی چوارەم بریتییە لە پاراستنی هەرهەیەکان(صیانە الموجودات) کە ئەمانەی خوارەوە دەگرێتەوە:

پاراستنی کەلوپەل، بینا، ڕێگاوبان، دامەزراوەی ئاویی وکارەبایی، هۆی گواستنەوە، داشۆرگەو پرۆژەی ئاودێری، بەنداو، چەک، کارگە، باخچە... هتد برەکەی بەگشتی گەیشتە (١٧٦.٧٩٩.٥٠٠) دینار واتە بە زیادەی ڕێژەی ١٨.٦٢٢٠.٠ وبە بڕی (٢٧.٧٥٥.٥٨٥) دینار.

لێرەدا هۆی زیاد بوونی ئەم فەسڵەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کەبەرفراوان بوونی فەرمانگەکان، بینایەکانی زیاد کردۆتەوەو ئەم زیاد بوونەش خۆی لە خۆی دا دەبێتە هۆی زیاد بوونی کەلوپەل و ئامێر و ئۆتۆمۆبیل کە ئەمەش خەرجیی پاراستنی بیناو کەلوپەل و ئەوەی پەیوەندی بەو فەسڵەوە هەیە زیاد دەکاتەوە.

هەروەها لە کابینەی سێیەم دا چەندین پرۆژەی ئاودێری، بەنداو و ڕێگاوبانی نوێ دروست کراونەتەوە کە صیانەکردنی ئەمانەش هۆیەکی تری زیاد بوونی خەرجییەکانی ئەم فەسڵە پێک دێنن.

٦ـ فەسڵی پێنجەم:

(خەرجیی سەرمایەداری) کە بریتییە لەو کەرەستانەی تەمەنیان لە ساڵێک زیاترەو شتومەکی جێگیرو بەردەستن، کەلوپەل، ئۆتۆمۆبیل و هۆیەکانی تری گواستنەوە، مەکینەو دەزگا، ئامێر، زەوی، بینا، فیلم و چەک...هتد. بڕی ئەمە بە گشتی گەیشتە(١٠٤.٣٨٨.٠٠٠) دینار.

واتە بە زیادەی ڕێژەی ٣٣.٩١٦... و بە بڕی (٢٦.٤٣٧.٧٠٠) دینار.

هەر وەکو بەڕێزتان ئاگادارن کابینەی سێیەم فەرمانگەی نوێی وەک ناحیە و بنکە تەندروستی و شارەوانی و بەرگری شارستانی و ڕەگەزنامەو ئاسایش و پۆلیس و قوتابخانەی لە شوێنە دووردەستەکان دامەزراندووەو لە ساڵی ١٩٩٨ یش بەردەوام دەبێت لەسەر ئەم خزمەتە، هەر یەک لەمانە پێویستی یان بە ئامێری چاپ و ئیستنساخ و ئۆتۆمۆبیل وکەلوپەلی تر هەیە. هەروەها چەک و تەقەمەنیش بۆ ئاسایش و پۆلیس پێویستە، بۆیە ئەم زیاد بوونەوە لەم فەسڵەدا هەیە.

٧ـ فەسڵی شەشەم:

خەرجیی گوازراوەیی: بریتییە لەو برانەی کە لە بودجەی گشتییدا بڕیاری تەرخانکردنیان دراوە بۆئەو وەحداتانەی کە لە ڕووی داراییەوە سەربەخۆن و لەڕووی ئیدارییەوە گرێ دراون بە چالاکی وەحدەوە، ئەویش وەک منحەیەک بۆ پشتیوانی کردن لە کەموکورتی بودجەی ئەو وەحداتانە یاخود پڕ کردنەوەی زەرەرو زیانەکانیان یاخود بە چەند قۆناغ لەسەر حیسابی سەرمایە، جگە لە گەڕاوەی باج و رسووم و داهاتی وەرگیراو بە شێوەی زیادەکی... بڕی ئەمەش گەیشتە (٦٠٠.٥٤٨.٠٠٠) دینار.

أـ (٢٠٠.٠٠٠.٠٠٠) دینار دەبەخشرێ بە حزبە بەشدارەکان لە حکومەتی هەرێمی کوردستان و کۆمەڵە و ڕێکخراو و یەکێتییەکان.

ب ـ (٢٢٠.٠٠٠.٠٠٠) دینار یەدەکی گشتیی بۆ وەزارەتی دارایی کە بۆ باری کتوپڕ و دامەزراندنی داوودەزگای نوێ خەرج دەکرێ.

ج - (٨٠,٠٠٠,٠٠٠) دینار مـینحـه بۆ پشـتـیـوانی له وەزارەتی شـارەوانی بۆ پڕکـردنەوەی کەموکوڕی لەبودجەی شارەوانییەکانی ناوەند وقەزاو ناحیەکان.
د - ڕۆشنبیری:
١- مینحەیەک بۆ دەرکردنی گۆڤاری(شانەدەر) بەڕێوەبەرایەتی گشتیی شوێنەوار (٣٠٠,٠٠٠) دینار
٢- مینحەی یانەی وەرزشییەکان(٢,٠٠٠,٠٠٠) دینار.
٣- مینحەی مەڵبەندە وەرزشییەکان(٥٠٠,٠٠٠) دینار
٤- مینحەی تیپە میللییەکان(٢٠٠,٠٠٠) دینار.
٥- مینحەی ڕۆژنامەی وەرزشی(٣٠٠,٠٠٠) دینار.
٦- مینحەی ئیزگەو تەلەفزیۆن(٢,٠٠٠,٠٠٠) دینار.
٧- مینحەی ئاژانسی دەنگوباسی کوردستان(٣٠٠,٠٠٠) دینار
٨- مینحەی بەرهەم هێنانی فیلم(٢,٠٠٠,٠٠٠) دینار.
٩- مینحەی دەرکردنی گۆڤاری رادیۆ و تەلەفزیۆن(٢٠٠,٠٠٠) دینار.
١٠- مینحەی کۆمەڵە و یەکێتی و مەڵبەندە ڕۆشنبیرییەکان (٤٠٠,٠٠٠)دینار.
١١- مینحەی دەرکردنی: کاروان، کاروان ئەکادیمی، زاگرۆس و هەنگ (٣٠٠,٠٠٠) دینار
١٢- مینحەی ڕۆژنامەی هەرێمی کوردستان (١,٧٥٠,٠٠٠) دینار.
ه - ئەوقـاف : بڕێک بەڕادەی(٧,٠٠٠,٠٠٠) دینار بۆ بیناکـردن و چاککردنی مـزگـەوت له هەرێمی کوردستان.
* شـایانی ئامـاژە پێ کردنە کە ژمـارەی دەرکراوەکـانی کـەرکـووک - سلێـمـانی ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو زیادبوون دایە جگە لەوانەی کـە ناوچەکـانی خـۆیان بە هۆی کـاری تێکدەرانەی تیـرۆریسـتـانی پ.ک.ک بەجێیان هێشتووە، خەرجییەکانی ئەم دەرکراوانە لەم فەسڵەوە دابین دەکرێت.

٨- فەسڵی هەشتەم:

پرۆگرامی تایبەتی : بریتـییە لەو پرۆگرامانەی کە سروشـتێکی (کاتی)یان هەیەو بۆ جێبەجێ کردنیـان پێـویست نییـە کـە یەکـەیەکی تایبەتی دابمەزرێ. لەم فەسـڵـەدا بڕە پارەی قەڵاچۆکـردنی مـەلاریا، جێبـەجێ کردنی ئاهەنگەکـانی نەورۆز، نەخشـەی کـتـوپڕ، شـەهیـدوبریندار، پرۆگـرامی ڕۆشنبـیری بۆ تەلەفزیۆن، پاراستن و رووبەرگرتن و هەڵکۆڵینی شوێنە ئاسـارییـەکان، پاراسـتنی خانووی کەلەپووری و مۆزەخانەی کەلەپووری فۆلکلۆری تۆمار کراوە، ئەمەو بڕی ئەم فەسڵە دەکاتە (٢٢٨,٨٢,٠٠٠)دینار.

٩- فەسڵی نۆیەم:

مووچەو خەڵاتی خانەنشینی: بریتییە لەو مووچەو خەڵاتەی کە بە خانەنشینان دەدرێ، جگە له تەرخـانکردنی بڕی(١٢٠,٠٠٠,٠٠٠) دینار بۆ دانی مـووچەی شـەهیـدان و پەککەوتەکـانی

بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان دووای دامەزراندنی دەزگای شەهید لەلایەن کابینەی سێیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان.

هۆی زیادبوونی ئەم فەسلە دەگەڕێتەوە بۆ دامەزراندنی دەزگای شەهیدو زیاد بوونی خانەنشینەکان و دانی مووچە بە هەڤالانی ڕێبازی بارزانی نەمر بۆ رووسیا و فەرمانبەرانی ئەنفال کراو، بە گشتی بڕی ئەم فەسڵە دەکاتە (٢٠٨,٠٠٠,٠٠٠) دینار واتە بە زیادەی ڕێژەی (٢٦٤,٩١٢,٠٠).

لە کۆتایی باس کردنی فەسڵەکانی سەرەوەدا پێویستە ئاماژە بەم خاڵەش بکەین کە دامەزراندنی فەرمانگەو دام و دەزگای نوێی حکوومەتی لەناوچەکانی ژێر کۆنترۆڵی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ پارێزگاکانی سلێمانی وکەرکووک و قەزایی کۆیێ هۆیەکی تری کاریگەرە لە زیاد بوونی بڕی فەسڵەکانی ئەم بودجەیەماندا.

١٠ـ بەڕێوەبەرایەتی و کارگەکانی سەر بەوەزارەتی پیشەسازی و وزە کە داهاتی خۆیان هەیەو پەیڕەوی لە نیزامی قازانج وزەرەر دەکەن. بەم شێوەی خوارەوە بوو:

أ ـ (٧٥٢,٩٢٤,٠٠٠) دینار خەرج کراو واتە بە ڕێژەی زیادەی (٥٢٩,٤٠,٠٠).

ب ـ (١,٠٢٢,٣٦٢,٠٠٠) دینار داهات واتە بەڕێژەی زیادە (٦٣,٦٩٣,٠٠).

لە کاتی وتووێژدا ڕەچاوی بارودۆخی هەرێمی کوردستانی عێراق کرا کە بە زەحمەتی دەتوانرێ کەرەستەی سەرەتایی و سپێرپارت دەست بکەوێ بۆ کارگە بەرهەمهێنەکان.

بەڵام لەگەڵ ئەوەش دا پشتیوانی لە بودجەی هەرێم دەکات بە ڕادەی (٢٧,٠٠٠,٠٠٠) دینار لە ساڵی ١٩٩٨ دا بە گوێرەی لیستی داهات.

١١ـ بەڵام لە بارەی بانکە بازرگانی و تایبەتمەندەکان کە ئەوانیش داهات و خەرجکردنیان هەیە بەم شێوەی خوارەوە بوو:

أـ خەرجکردن (١٨,٢٣٢,٠٠٠) دینار واتە بەڕێژەی زیادەی (٢٨٦,٣٠,٠٠).

ب ـ داهات (٣٣,٦٠٠,٠٠٠) دینار.

١٢ـ بودجەی پلانی ساڵانە بۆ ساڵی ١٩٩٨:

بریتییە لە دروستکردنی: قوتابخانە، نەخۆشخانە، بنکەی تەندروستی، دروستکردن و پاراستنی ڕێگەو پرد، پاراستنی کارگەو پرۆژەکانی ئاودێری و ڕێگەگرتن لەلافاو، قەڵاچۆکردنی نەخۆشییەکانی کشتوکاڵ، دامەزراندنی شوێنی گەشت و گوزار، وێستگەیەک بۆ تەلەفزیۆنی حکوومەتی هەرێمی کوردستان،پشکنین وهەڵکۆڵینی شوێنەوار، فراوانکردن و کڕینی بەدالەی هێڵی تەلەفۆن و گەیاندنی کارەبا بە گوندەکان لەگەڵ بەستنەوەی هێڵی (دوکان) بە(سەرسنگ) بەدرێژایی(١٢٣)کم. دروستکردنی بینایەی نیشتەجێ کردن بینایەتی تر و کڕینی ئامێرو کەرەستە. بڕی گشتیی بودجەکە گەیشتە (٧٧٨,٣٠,٠٠٠) دینار.

١٣ـ داهاتی بودجەی ساڵی ١٩٩٨ بەبڕی (٢,٢٤٧,٧١٥,٠٠٠) دینار مەزندە دەکرێ واتە بە

زیادەی ڕێژەی (٣٧.٧٩٩...٠) و بەبڕی (٦١٦.٥٦٤.٠٥٠) دینار کە داهاتی باجی گومرگ بە پلەی یەکەم دێ و پاشان داهاتەکانی تر.
١٤ـ عجزی بودجەی اعتیادی ساڵی ١٩٩٨ بەپێ بودجەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان بەڕێز دەکاتە(٨٢٧.٨٠٩.١٠٠) دینار کە بە بودجەی پلانی ساڵانە ئەم عجزە دەگاتە(١.٦٠٥.٨٣٩.١٠٠) دینار.
بۆڕوونکردنەوەی چۆنیەتی گۆڕانکاری لە بابەکانی بودجەو هەروەها ئەوبابەتانەی کە لە بودجەی پێشنیارکراوی ساڵی١٩٩٨ دا بایەخیان پێ دراوە وا لە خوارەوە ئەم ڕوونکردنانە پێشکەش بە بەڕێزتان دەکەین.

سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران

بەڕێژەی زیادەی(٧٥.٧٨٤...٠) واتە مەبلەغی (١٥٠) ملیۆن و (١٠٦) هەزار و (٢٠٠) دینار.
هۆیەکانی زیادە ئەمانەی خوارەوەن:
١ـ دامەزراندنی دەزگای شەهید بە بڕیاری ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان. بەڕێز بۆدانی مووچەی شەهیدان و پەککەوتووەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان کە بۆ ئەم مەبەستەش مەبلەغی(١٢٣) ملیۆن و ٤٢ هەزار دینار لە بودجەی پێشنیارکراوی ساڵی ١٩٩٨ تەرخانکراوە.
٢ـ بڕی (١٧) ملیۆن و (٨٠) هەزار دینار بۆ هەردوو زانکۆی سەلاحەدین و دهۆک زیادکراوەئەویش پەیوەندی بەم خاڵانەی خوارەوە هەیە:
أـ دامەزراندنی کۆلیژو بەشی نوێ.
* زانکۆی سەلاحەدین:
دامەزراندنی کۆلیژی داروسازی بەدووبەش، دامەزراندنی بەشی خوێندنی فارسی لە کۆلیژی ئاداب، کردنەوەی بەشی ژمێرکاری و ئامار بۆ خوێندنی باڵا لە کۆلیژی کارگێڕی و ئابووری.
* زانکۆی دهۆک:
دامەزراندنی کۆلیژی کارگێڕی و ئابووری، دامەزراندنی کۆلیژی پزیشکی بەیتەرە، کردنەوەی بەشەکانی ماتماتیک و فیزیا لە کۆلیژی زانست و بەشی غابات لە کۆلیژی کشتوکاڵ جگە لە جێبەجێ کردنی پرۆژە خزمەتگوزارییەکان و دانانی مەرکەزی ژمێریاری، کتێبخانەی گشتی و یاریگای وەرزشی.
ب ـ بایەخ دان بە خوێندنی باڵاو کڕینی کتێب و سەرچاوەی زانستی و ئامێری کۆمپیوتەرو پزیشکی وئاوەدانکردنەوەو چاککردنەوەی خانوبەرە و باڵاخانەی زانکۆیەکان، زیادبوونی ژمارەی مامۆستایان و قوتابیان.
تێبینی:

له بودجەی پلانی ساڵانە ئەم برانە پێشنیار کراون:
١ـ بڕی (١٥) ملیۆن دینار بۆ سەرژمێری گشتی.
٢ـ بڕی (١١)ملیۆن دینار بۆ ئاوەدانکردنەوەی باڵاخانەکان لە هەردوو زانکۆی سەلاحەدین و دهۆک، واتە بڕی (٤) ملیۆن زیاتر لە بڕی پەسەند کراوی ساڵی ١٩٩٧.

وەزارەتی پەروەردە

وەزارەتی پەروەردەبە ڕێژەی زیادەی(٠,٠٦٢,٣٥٣) واتە مەبلەغی (١٧٦) ملیۆن و (٦١٢) هەزارو (١٠٠) دینار هۆی زیادە ئەمانەن:
١. بڕی (١٥٥) ملیۆن دینار بۆ مووچەی فەرمانبەران زیاد بووە لەبەر ئەم هۆیانەی خوارەوە:
أـ بۆ ساڵی ١٩٩٧ مووچەی فەرمانبەران بە شێوەیەکی ورد لەلایەن وەزارەتەوە پێشکەش نەکرابوو.
ب ـ (٢٧٧٦) مامۆستا لە سنووری پارێزگاکانی هەولێرو دهۆک دامەزراون.
ج ـ بڕیاروایە(٥٠٠) مامۆستا لەسەر میلاکی پەروەردەی دهۆک و هەولێرو بۆ تەواو کردنی شوێن پێویستەکان دابمەزرێن.
د ـ بڕیار وایە (٧٥) مامۆستا بۆ خوێندنی پیشەیی دابمەزرێن.
٢ـ مەبلەغی (٦) ملیۆن دینار زیادکراوە بۆ ئیفادی فەرمانبەران بەتایبەتی سەرپەرشتیاران. لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ ئەم بڕە بریتی بوو لە ٢ ملیۆن و(٩٧٠) هەزار دینار.
٣ـ دەرماڵەی قوتابیان لە(١) ملیۆن و(٣٥٠) هەزار دینار زیاد بووەبۆ(٤) ملیۆن و(٥٠٠) هەزار دینار.
٤ـ کەل وپەل و پێداویستی وەرزشی لە(١) ملیۆن و (٤٥٠) هەزار دینار بووەتە (٩) ملیۆن دینار.
٥ـ بۆ خولی بەهێزکردنی فێربوون بڕی(١) ملیۆن دینار تەرخانکراوە کە لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ دا تەرخانکراوی نەبوو.
٦ـ جێبەجێ کردنی بڕیاری ژمارە(٣٠) ڕۆژی ١٩٩٤,١١,٢٦ی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان بەڕێز لەسەر هەموارکردنی دەرماڵەی پیشەیی مامۆستایان کە دەرماڵەکە دەیان گرێتەوە مانگانە لە(٧٠) دینارەوە بۆ(١٥٠) دینار.
٧ـ زیاد بوونی ژمارەی مامۆستایان و قوتابیان لە پەیمانگاو دواناوەندییە پیشەییەکان، کرێی وانەوتنەوە، کرێی گواستنەوەی مامۆستایان بۆ قوتابخانەکان، چاککردنەوەو کرینی کەلوپەلی پێویست بۆ قوتابخانەکان لە هۆیەکانی تری زیادبوونی بودجەی پێشنیارکراوی وەزارەتی پەروەردەن. شایانی ئاماژە پێکردنە لە تەمەنی کابینەی سێیەم دا بە هۆی

تێکدانی بارودۆخ لەلایەن تیرۆریستان و گێرەشێوان لە هەندێ ناوچە دووجار کەلوپەل بۆ قوتابخانەکانەو دەزگاکانی پەروەوده کراوەتەوە.

تێبینی:

لە بودجەی پلانی سالآنە(٣٠٠) ملیۆن دینار بۆ وەزارەتی پەروەردە پێشنیار کراوە بەم شێوەیە:

١- بڕی (٩٠) ملیۆن دینار بۆ کڕینی کەلوپەل و ئامێرەکانی چاپخانە.

٢- بڕی (٢٠٠) ملیۆن دینار بۆ کتێبی قوتابخانەکان.

٣- بڕی (١٠) ملیۆن دینار بۆ ئاوەدانکردنەوەی باڵاخانەکان.

هەروەها جگەلەمەش بۆ بیناکردنی قوتابخانەکانی سەرەتایی و ناوەندیی بڕی (١٦) ملیۆن و (٢٠٠) هەزار دینار لە بودجەی پلانی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو گەشەپێدان تۆمارکراوە.

وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن

بەکەمی ڕێژەی (١٨.٨٣٥..٠٠) واتە بە بڕی(١١) ملیۆن و (٣٢٩) هەزارو (٨٠٠) دینار کە لەم مەبلەغە بڕی (١٠) ملیۆن دینار لە پاراستنی ئەوەی کە هەیە کەم بووەتەوە ئەویش بە هۆی ئەوەی کە وەزارەت لە ماوەی ساڵی ١٩٩٧ دا زۆربەی ئامێرو کارگەکانی قیرو بەردشکێنی چاک کردونەتەوە. لە بودجەی پلانی سالآنەش تەرخانکراو بۆ ئەم مەبەستە پێشنیار کراوە.

تێبینی:

لە بودجەی پلانی سالآنە بڕی (٤٨) ملیۆن دینار پێشنیار کراوە بەم شێوەیە:

١- مەبلەغی (٤٠) ملیۆن دینار چاککردنەوەی ڕێگاوپرد.

٢- مەبلەغی(٥) ملیۆن دینار چاککردنەوەی مکائن، ئۆتۆمۆبێل و کارگەکان.

٣- مەبلەغی(٣) ملیۆن دینار بیناکردنی باڵاخانەی(ڕێگاوبانی هەولێر ـ دهۆک.

وەزارەتی کشتوکاڵ وئاودێری

بەڕێژەی زیادەی(٢٩٥.٠٠٠.٠) واتە(٣٢١)هەزارو(٥٠٠) دینار

گەڕانەوەی فەرمانگەکانی وەزارەت بۆ قەزاو ناحیەکان و پێداویستییان بە کەلوپەل هۆی ئەم زیادەیە پێک دێن. ئەمەو لە بودجەی پلانی سالآنە مەبلەغی ٨٣ ملیۆن و(٦٨٠) هەزار دینار بۆ وەزارەتی کشتوکاڵ و ئاودێری پێشنیار کراوە واتە بە زیادەی (١) ملیۆن و(٨٨) هەزار دینار لە چاو تەرخانکراوی ساڵی ١٩٩٧ و بەم شێوەیە:

- پشکنینی پرۆژەکانی ئاودێری بە بڕی(٥٠٠) هەزار دینار.

- کاری پارێزگاری لە لافاو بەبڕی (٢) ملیۆن و (١٨٦) هەزاردینار.
- کەرستەی قەلاچۆ و پاراستن واتە قەلاچۆکردنی سن و کلۆ بە بڕی(١) ملیۆن و(٥٠٠) هەزار دینار.
- پرۆژەی پەلەوەر بە بڕی(٧٠) ملیۆن دینار.
- پاراستنی بیرو ئاوی خواردنەوە بە بڕی(١) ملیۆن و(٨٠٠) هەزار دینار.
- دانان وپاراستنی بینابە بڕی (١) ملیۆن و (١٦٣) هەزاردینار.

وەزارەتی ناوخۆ

بە زیادەی ڕێژەی(٢,٥٦٠,٠٠٠) واتە بڕی (٦) ملیۆن و(٥٤٧) هەزارو (٥٠٠) دینار هۆی زیادبوونەوە:

١- مەبلەغی (٣) ملیۆن دینار لە خەرجیی فەرمانبەران.

٢- بۆ پاراستنی بالاخانەکانی گشت فەرمانگەکانی وەزارەتی ناوخۆ بڕی ١٥ ملیۆن دینار پێشنیار کراوە کە لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ تەنیا مەبلەغی (٥٠) هەزار دیناری بۆ تەرخانکرابوو.

٣- جلوبەرگ لە بڕی (٨) ملیۆن و (٨٥٠) هەزار دینارەوە زیادبووە بۆ(١١) ملیۆن دینار واتە بە زیادەی نزیکەی (٢) ملیۆن و (١٥٠) هەزار دینار.

٤- ئەم زیادەیەی کە لە هەرسێ خاڵی سەرەوەدا ئاماژەمان پێ کردن لە ڕاستی دا پەیوەندی بەدامەزراندن و گەڕانەوە و دەست بەکاربوونی (١٧) ناحیە لە پارێزگای دهۆک و(١٦) ناحیە لە پارێزگای هەولێرەوە هەیە کە بە دامەزراندن وگەڕانەوەی ناحیەکان دامودەزگاکانی تری وەزارەت وەک بەرگری شارستانی، ڕەگەزنامە، پۆلیس،ئاسایش بۆ ئەم ناوچانە دەگەڕێنەوە بۆ نموونە تا ئێستا لە پارێزگای هەولێر ئاسایش تەنیا لە ناحیەکانی پیرمام و هەریر هەبوو کەچی ئێستا ئاسایش لە ناحیەکانی (هیران)،(ڕەواندوز)،(خەلیفان)،(گەلاڵە)،(حاجی ئۆمەران)،(خەبات)،(بنەسلاوە)،(قوشتەپە)، (سیدەکان)،(عینکاوە) دامەزراوە و وەزارەت نیازی وایە ئەم دەزگایە لە گشت ئۆردوگایەکانیش دا دابمەزرێنێ.
ئەمەو کۆلیژی پۆلیس دامەزراوەو(١٥٠) قوتابی دەستیان بە خوێندن کردۆتەوە کە بۆ کڕینی کتێب و خواردن و دەرماڵەی مامۆستایان و قوتابیان وکەلوپەل، پێویستی بە بڕی تەرخانکراوی نوێ دەکات.

٥- لە هەمان کاتیشدا لە هەندێ مادەدا تەرخانکراوەکان کەم کراونەتەوە بۆ نموونە:
- خۆراکی گیراوان لە ساڵی١٩٩٧ بڕی (٧) ملیۆن دینار پەسەند کرابوو، بۆ ساڵی ١٩٩٨،(٣) ملیۆن و(٥٠٠) هەزار دینار پێشنیار کراوە.
- بڕی (٢) ملیۆن و (٥٠٠) هەزار دینار لە کڕینی سووتەمەنی دابەزیوە.
- بڕی (١) ملیۆن دینار لەکڕینی قرتاسیەی پۆلیس کەم کراوەتەوە.

وەزارەتی شارەوانی و گەشت وگوزار

بە زیادەی ڕێژەی(٥٣،٩٧٥،٠٠٠) واتە(٤٧) ملیۆن و(٣٤) هەزارو (٩٠٠) دینار
هەروەکو بەڕێزتان ئاگادارن بە دامەزراندن وگەڕانەوەی ناحیەکان فەرمانگەکانی شارەوانیش دادەمەزرێن، هەر چەندە شارەوانییەکان خاوەن پێڕەوێکی تایبەتین و داهاتی خۆیان هەیە بەڵام سەرەڕای ئەمەش بە چاوێکی تایبەتی سەیری شارەوانی کراوە تا خزمەتی چاکتر پێشکەش بە هاوولاتیان بکات چونکە کابینەی سێیەم کابینەی خزمەتگوزارییە. تەرخانکراوی منحە لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ بریتی بوو لە (٣٠) ملیۆن دینار بەڵام بۆ ساڵی ١٩٩٨ بڕی (٨٠) ملیۆن دینار پێشنیار کراوە ئەمەو لە بودجەی پلانی ساڵانەش دابڕی (٩) ملیۆن دینار بۆ پرۆژەکانی گەشتوگوزار لە پارێزگای هەولێرو دهۆک تۆمار کراوە کە لە پلانی ساڵی ١٩٩٧ دا تەرخانکراوی نەبوو.

وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن

بە زیادەی ڕێژەی (٦٢،٧٢٣،٠٠٠) واتە بە بڕی(١٠) ملیۆن و(٣٦٣) هەزار و (٥٠٠) دینار هۆی زیادبوونەوە:

١- خەملاندنەکانی وەزارەت لەسەر خەرجیی فەرمانبەران بە وردی پێشکەش نەکرابوو پاش گفتوگۆکردن چارەسەری ئەم کەموکورییە کراوە، بۆیە بڕی (٥) ملیۆن دینار بۆ خەرجیی فەرمانبەران زیاد بوەتەوە.
٢- بڕی (١) ملیۆن دینار بۆ کڕینی قرتاسیە، سووتەمەنی، جلوبەرگی تایبەت بە تەکنیکییەکان زیادکراوەتەوە.
٣- پاراستنی باڵاخانەکان و مەکینەو ئامێرەکان بڕی ٢٩ ملیۆن و(٧٠٠) هەزار دینار زیادەی هەبووە.
٤- کرێی پسپۆران و ڕاوێژکاران و کرێی خانوو ئامێری گواستنەوە نزیکەی(٢) ملیۆن دینار زیاد بووەتەوە.

تێبینی:
لە بودجەی پلانی ساڵانە بڕی (٦٧) ملیۆن دینار بۆ وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن پێشنیار کراوە بەم شێوەیە:

١- بۆ ئامێرەکانی کەش شناسی (٨) ملیۆن دینار
٢- بەرفراوانکردنی بەدالەکانی ئەلکترۆنی هەولێرو دهۆک(١٦) ملیۆن دینار.
٣- بەرفراوانکردنی هێڵەکانی نێوان دهۆک ـ هەولێر ـ سلێمانی (١٥) ملیۆن دینار

٤ـ کڕینی بەداله بۆ قەزاو شوێنەدووردەست و گوندەکان (١٠) ملیۆن دینار.
٥ـ پرۆژەی تەلەفۆنی بێتەل(مۆبیل) (١٠) ملیۆن دینار.
٦ـ بەرفراوانکردنی تۆڕەکان له پارێزگا و قەزاکاندا (٨) ملیۆن دینار.

وەزارەتی ڕۆشنبیری

بەکەمی ڕێژەی(٣٤٥,٠٠٠,٠٠٠) واته به بڕی(١٧١) هەزار دینار
هۆی کەمبوونەوە:

١ـ کارگەی مافوری دەستکرد له هەولێر که بۆ ساڵی ١٩٩٧ بڕی، (٥) ملیۆن و (٧١٨) هەزار دینار بودجەی بۆ پەسندکرابوو به پێی بڕیاری ئەنجوومەنی وەزیران.بەڕێز له وەزارەتی ڕۆشنبیری گوازرایەوە بۆ وەزارەتی پیشەسازی و وزە.
٢ـ کەواته بەرەچاوکردنی خاڵی یەکەم وەزارەت زیاد بوونەوەی هەبووه، هەندێ له زیاد بوونەکاندا وەک نموونه ئەمانەی خوارەوەن:

أ ـ خەڵاتی ڕۆژنامەی هەرێمی کوردستان له ٧٥٠ هەزار دینار بووەته (١) ملیۆن و(٧٥٠) هەزار دینار واته به زیادەی (١) ملیۆن دینار.
ب ـ بۆ دەرهێنانی فیلم بڕی (٢) ملیۆن دینارپێشنیارکراوه که بۆ ساڵی ١٩٩٧ تەرخانکراوی نەبوو.
ج ـ بۆ سازدانی کۆنگرەو فیستیڤاڵەکان بڕی (٥٠٠) هەزار دینار پێشنیار کراوه که بڕی پەسەندکراو له بودجەی ساڵی ١٩٩٧، (١٠) هەزار دینار بوو.

تێبینی:
له بودجەی پلانی ساڵانه بڕی (٨) ملیۆن و(٥٠٠) هەزار دینار بۆ دامەزراندنی دەزگای تەلەفزیۆن و بڕی(١) ملیۆن دینار بۆ بەدواداگەڕان و کۆلینی شوێنەوارەکان پێشنیارکراوه.

وەزارەتی تەندروستی و کاروباری کۆمەڵایەتی

زیاده بەڕێژەی(٨,٦٣٨,٠٠٠) واته بڕی(٣٥) ملیۆن و (٨٤١) هەزارو (١٠٠) دینار هۆی زیادبوونەوە:

١ـ بڕی ٢٥ ملیۆن دینار له خەرجیی فەرمانبەران زیادبووه ئەمه ودامەزراندنی پزیشک و کادیری پزیشکی لەگەڵ علاوه و تەرفیعات یەکێک له هۆیەکانی زیاد بوونەوەی ئەم خەرجییانەن، جگەلەوەی که به وردی ئەم خەرجییانه پێشووتر بەراوورد نەکرابوون.

٢. کرێی گواستنەوە بۆ فەرمانگەکانی تەندروستی و کۆمەڵایەتی لە(٥٠٠) هەزار دینار زیاد بووە بۆ(٢) ملیۆن دینار.
٣. دەرماڵەی قوتابیانی تەندروستی لە(٣٠٠) هەزار دینار بویتە(٧٠٠) هەزار دینار.
٤. جلوبەرگ ودیژداشە بۆ پزیشکان و فەرمانبەران لە(١٥٠) هەزار دینار زیاد بووە بۆ (٢) ملیۆن دینار.
٥. گۆڤاری تەندروستی کەلەلایەن وەزارەتەوە دەردەچێ لە(٣٠٠) هەزار دینار کراوەتە (٦٥٠) هەزار دینار.
٦. کەلوپەلی نەخۆشان لە(٢٥٠) هەزار دیناربویتە(٥٠٠) هەزار دینار.

هەروەها بۆ ئاگاداری بەڕێزتان ژمارەی نەخۆشخانەکانی سەرەکی لە هەولێر(١١) نەخۆشخانەو لە دهۆک(٨) نەخۆشخانەیەو ژمارەی بنکە تەندروستییەکان لە پارێزگای هەولێر بریتییە لە (٩٩) بنکەی تەندروستی ولە پارێزگای دهۆک (٨٨) بنکەی تەندروستی هەیە.

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو گەشەپێدان

زیادەبەرێژەی(١٩,٥٠٨,..٠) واتە بڕی(٤) ملیۆن و(٨٣٦) هەزار دینار.
هۆی زیادبوونەوە:
١. لە خەرجیی فەرمانبەران بڕی (٣) ملیۆن دینار.
٢. بڕی (٥٠٠) هەزار دیناربۆ بەفر راماڵین پێشنیار کراوە کە لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ تەرخانکراویان نەبوو.
٣. بۆ پاراستنی دەزگا و مەکینەو ئامێرەکان بڕی(٥٠٠) هەزار دینار لەچاو پەسەند کراوی ساڵی ١٩٩٧زیادبووە واتە بە گشتی بۆ ئەم مەبەستە (١) ملیۆن و (٢٥٠) هەزار دینار تۆمار کراوە.
٤. پاراستنی کارگاو بەکارهێنانیان بڕی(١) ملیۆن دینار پەسەندکراویان هەبوو، بۆ ساڵی ١٩٩٨ بڕی(٣٠٠) هەزار دینار زیاد بووە.
٥. بۆ پاراستنی ئۆتۆمۆبیلی کار بڕی(٢٠٠) هەزار دینار پێشنیار کراوە کە بۆ ساڵی ١٩٩٧ بڕی پەسەند کراویان نەبوو.

تێبینی:
لە بودجەی پلانی ساڵانە بڕی ٩٤ ملیۆن و (١٠٠) هەزار دینار پێشنیار کراوە بەم شێوەیە:
١. دروست کردنی بنکە تەندروستییەکان (٢) ملیۆن و(٧٠٠) هەزار دینار.
٢. پرۆژەکانی ئاو (٢) ملیۆن و(٣٠٠) هەزار دینار.

٣ـ دروست كردنى قوتابخانەكان	(١٦) مليۆن و(٢٠٠) هەزار دينار.
٤ـ دروست كردنى نەخۆشخانە	(٢) مليۆن و(٣٠٠) هەزار دينار.
٥ـ رووكردنى بەردى تێكەڵە	(٦) مليۆن و(٥٠٠) هەزار دينار.
٦ـ قيرتاو كردنى رێگاكان	(٣٩) مليۆن دينار.
٧ـ كەناڵەكانى ئاودێرى	(١) مليۆن و(٦٠٠) هەزار دينار.
٨ـ كارگەى كەرپووچ	(٢) مليۆن دينار.
٩ـ خەباتەى مەركەزى و مۆزەخەى كۆنكريتى	(٣) مليۆن و(٥٠٠) هەزار دينار
١٠ـ كارگە بەرهەم هێنەكان	(١٠) مليۆن دينار.
١١ـ كارگە بينا سازييەكان	(٨) مليۆن دينار.

وەزارەتى يارمەتى مرۆڤايەتى و هاوكارى

زيادە بەرێژەى(٧٦٢.١٠٠.٠٠) واتە برى (٤٠٩) هەزارو(٥٥٠) دينار كە لەم برە (١٠٠) هەزار دينار بۆ مووچەى فەرمانبەران و هەروەها (٢٥٠) هەزار دينار بۆ ميوانداری و وەفد زياد بووە.

وەزارەتى ئەوقاف و كاروبارى ئيسلامى

زيادە بەرێژەى(٤٢.٦٣٩.٠٠٠) واتە برى (١٦) مليۆن و (٤٢٣)هەزارو(٥٠) دينار، هۆى زيادە:

١ـ بۆ جلوبەرگى قوتابيان برى(١) مليۆن و (٢٥٠) هەزار دينار پێشنياركراوە واتە بە زيادەى(٣٥٠) هەزار دينار لە برى پەسەند كراو.

٢ـ بۆ پاراستن و چاككردنەوەى بالاخانەى بەرێوەبەرايەتى و فەرمانگەكانى ئەوقاف لەگەڵ قوتابخانەكان برى(٢) مليۆن دينار پێشنياركراوە، برى پەسەندكراوى ساڵى ١٩٩٧ بريتى بوو تەنيا لە(٥٠) هەزار دينار.

٣ـ خەلاتى ئاواكردن و ئاوەدانكردنەوەو كەلوپەلى مزگەوت لە(١) مليۆن دينار زياد بووە بۆ(٧) مليۆن دينار.

٤ـ بۆ خولى خوێندنى قورئانى پيرۆز و دەورەى بەهێز كردنى مامۆستايان برى (٥٥٠) هەزار دينار پێشنيار كراوە، برى پەسەندكراوى ساڵى ١٩٩٧ تەنيا (٨٥)هەزار ديناربوو.

٥ـ مووچەى فەرمانبەران برى نزيكەى (٤) مليۆن دينار زيادەى هەبووە.

هەروەها لە پلانى ساڵانە برى (٩) مليۆن و (٥٠٠) هەزار دينار بۆ چاككردنەوەى شوێنە پيرۆزەكان پێشنيار كراوە.

وەزارەتی دارایی و ئابووری

زیادە بە ڕێژەی(٥٠٨,٥٠,٠٠,٠) واتە بڕی(٢٨٥) ملیۆن و (٩٨٦) هەزارو (٢٧٢) دینارە هۆی زیادە:

١ـ بڕی (٢٠٠) ملیۆن دینار بۆ کڕینی گەنم و دانەوێڵە پێشنیار کراوە بۆ ئەوەی ئەگەر لە حاڵەتێکدا بڕیاری(٩٨٦) لەکار وەستا، پشتیوانی لە هاوولاتیان بکرێت هەروەها وەک پشتیوانی یەک لە جوتیاران.

٢ـ چاپەمەنی(١) ملیۆن و (٥٠٠) هەزار دینار زیاد بووە.

٣ـ کرێی ئۆتۆمۆبیلی فەرمانگەکان لە(٩٩) هەزار دینار بووەتە (١) ملیۆن و (٦٠٠) هەزار دینار.

٤ـ بۆ گواستنەوەی پارە بڕی (١) ملیۆن دینار پێشنیار کراوە کە ئەم جۆرە تەرخانکراوە لە بودجەی پەسەندکراوی ساڵی ١٩٩٧دانەبوو.

٥ـ دەرماڵەی خۆراکی فەرمانبەران لە(٣) ملیۆن دینار زیادبووە بۆ(٥) ملیۆن دینار.

٦ـ لەبەر ئەوەی بۆ چاپکردنی چاپەمەنی یەکانی وەزارەت خەرجییەکی زۆر دەکرێت وەزارەت بیری لە کڕینەوەی چاپخانەییک کردووە بۆ ئەم مەبەستە و بۆ مەبەستی کڕینی ئامێری تر بڕی (٨) ملیۆن دینار پێشنیار کراوە کە لە بودجەی ساڵی ١٩٩٧ بڕی پەسند کراو بریتی بوو لە(٦٣٧) هەزار دینار.

تێبینی:

لە بودجەی پلانی ساڵانە بڕی (٢٥) ملیۆن دینار بۆ کڕینی ئۆتۆمۆبێل بۆ وەزارەت و فەرمانگەکانیان و زانکۆ و پەیمانگاکان پێشنیار کراوە.

وەزارەتی کاروباری پێشمەرگە

زیادە بەڕێژەی(١٣٣,٦٥,٠٠,٠) واتە بڕی (٧٨) ملیۆن و(١٦٠) هەزار دینار.

زیاد بوون و کەم بوونەوە لە خەرجییەکانی وەزارەت بەم شێوەیەیە:

١ـ لە مووچەی فەرمانبەران (٨٨) ملیۆن دینار، لە پێداویستی یەکانی و خزمەتگوزاری بڕی (٨) ملیۆن دینار، لە پاراستنی ئەوەی کە هەیە(٥) ملیۆن دینارو لەسەرمایەداری (١) ملیۆن دینار زیاد بوەتەوە.

٢ـ لە پێداویستی یەکانی کالایی (١٢) ملیۆن وهەروەها لە مووچەو خەلاتی خانەنشینیش (١٢) ملیۆن دینار کەم کراوەتەوە.

وەزارەتی پیشەسازی و وزە

زیادە بە رێژەی (٢٥١,٧٢٣..٠)واتە بڕی(١٠) ملیـــۆن و(٢٨١) هەزارو (١٢٨) دینار هۆی زیادبوونەوە:

١. بەڕێوەبەرایەتی ییەکانی زەوی پێوانی جیولۆجی وپۆلیسی کارەبا لەبەر نەبوونی داهات لە بودجەی خۆبژێوو گوازراونەتەوە بۆ بودجەی جاری. بڕی پەسەندکراویان بریتی بوو لە (٨) ملیۆن و (٣٠٠) هەزار دینار.

٢. فەرمانبەرانی پرۆژە تایبەتی ییەکان واتە نەوتی(تەق تەق) لەگەڵ خەرجییەکانیان لە بودجەی خۆبژێوو گوازراونەتەوە بۆ بودجەی جاری.

٣. کارگەی قوتوی هەریر لەسەر دیوانی وەزارەت تۆمار کراوە تا ئەوکاتەی تەواودەبێ و حیسابیان بۆ رێک دەخرێت. ئەم کارگەیە لە بودجەی پەسەندکراوی ساڵی ١٩٩٧ دانەبوو.

تێبینی:

لە بودجەی پلانی ساڵانە بڕی(٩٥) ملیۆن و(٢٥٠) هەزار دینار پێشنیار کراوە وەک:

- کڕینی محەویلەو قاطع دورە بە بڕی(٥) ملیۆن دینار.
- گەیاندنی کارەبا بە نزیکەی (٣٠) گوند بە بڕی (٦) ملیۆن دینار.
- دانانی هێڵی ١٣٢ کەی. ڤی لە نێوان خەلیفان و سەرسنگ بە بڕی (٧٠) ملیۆن دینار.
- بۆ بینا و دامەزراو بڕی(٥) ملیۆن و (٧٥٠) هەزار دینار.
- بۆ وێستگەکان بڕی (٣) ملیۆن دینار.
- بۆ پلانی تر (٥) ملیۆن و(٥٠٠) هەزار دینار.

وەزارەتی داد

زیادە بە رێژەی (٤٣,٩٠٧..٠) واتە بڕی(٩) ملیۆن و(٧٨٤) هەزاردینار

هۆی زیادە:

١. بڕی (٣) ملیۆن و (٣٠٠) هەزار دینار لە خەرجیی فەرمانبەران زیاد بووە، ئەویش بریتی یە لەدامەزراندن و علاوەی فەرمانبەران.

٢. خەرجیی چاپ و کرێ ی بینایەت لەگەڵ کرێ ی ئۆتۆمۆبێل وئامێری گواستنەوە (١) ملیۆن و (٧٨٦) هەزار دینار زیادبووە، پەسندکراوی ساڵی١٩٩٧ بریتی بوو لە(٤١٤) هەزاردینار.

٣. کڕینی ئامێرو دەزگا و کتێب بڕی(١) ملیۆن و (٣٢٨) هەزار دینار زیادەی هەیە پەسندکراوی ساڵی ١٩٩٧ بریتی بوو لە(٣٧٢) هەزار دینار.

٤. مەبلەغی (١٨٠) هەزار دینار بۆ دەرچواندنی گۆڤاری (یاسا) پێشنیار کراوە لە بودجەی ساڵی

١٩٩٧ بڕی پەسندکراوی بۆ تەرخان نەکرابوو.

هەر وەکو لەم راپۆرتەدا تێ بینی کرا لە ئاستی فەسڵەکاندا خەرجیی فەرمانبەران و خەرجی گوازراوەیی و پێداویستییەکانی کاڵایی پلەی یەکەم تا سێ یەم پێک دێن و لە ئاستی بابەتەکاندا وەزارەتی دارایی و ئابووری و وەزارەتی پەروەردە و وەزارەتی تەندروستی و کاروباری کۆمەڵایەتی پلەی یەکەم تا سێ یەمیان لە بودجەی پێشنیارکراودا بەدەست هێناوە.

لێرەدا بە پێویستی دەزانین لە کۆتایی راپۆرتەکەماندا تاکید لەوە بکەینەوە سەرەڕای ئەو هەموو گیروگرفتانەی کەلەلایەن(پ.ک.ک) ی تیرۆریست و یەکێتی دژ بە یاسا و شەرعیەت بۆ کابینەی سێ یەم نراوەتەوە و بەردەوام هەوڵی تێکدانی ئاسایش و ئارامی، ژێر خانی ئابووری، تەقاندنەوەی پرد، تێکدان و بردنی مکائنی خزمەتگوزاری، تەقاندنی قوتابخانە و سوتاندنیان، بردنی کەلوپەلی نەخۆشخانەوبنکە تەندروستییەکان، برینی کارەبا، دەرکردنی هاوولاتیان، کاولکردن و ئاوارە کردنی خەڵکی گوندەکان دراوە، کە ئەمەش بوێتە هۆی کار تێکردنێکی کاریگەر لە جەمووجۆڵی بازرگانی و کەم بوونی داهات، لەگەڵ ئەوەش دا کابینەی سێیەم بە دڵسۆزی یەوە خۆی بە خاوەنی کێشەکانی پاش ماوەی کابینەکانی یەکەم و دووەمی کردووەو هەوڵی چارەسەرکردنیانی داوە بۆ نموونە:

ئەو قەرزانەی کە پەیوەندی یان بە پێش ١٩٩٦.٨.٣١ وەهەیە و بۆ کابینەی سێیەم مابووەوە زیاتر لە (١٨٠) ملیۆن دینارە، کابینەی سێیەم هەنگاو بە هەنگاو بۆ دانەوەی ئەم قەرزانە کاری پێویستی جێبەجێ کردووە، قەرزەکان بریتین لەمانەی خوارەوە:

أ. ئەو قەرزانەی کە خەرج کراون:

١. بڕی(٥٥) ملیۆن دینار قەرزی زیاتر لە(١٦) هەزار هاوولاتی لە بانکەکان کە نیوەی ئەم بڕە تا ئێستا دراوەو بەردەوامیشین لەدانی.

٢. بڕی(٢٠) ملیۆن دینار بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە خەرج کراوە:

- محاضراتی زانکۆی سەلاحەدین پێش١٩٩٦.٨.٣١.
- محاضراتی پەروەردەی هەولێر بۆ ساڵانی٩٤-٩٥-٩٦.
- قەرزی بەڵێندەری خواردنی گیراوان، ئاسایش، پۆلیس، چاودێری کۆمەڵایەتی و تەندروستی.
- قەرزی بەسەدان خەڵک لەلای فەرمانگاکان بەر لە١٩٩٦.٨.٣١ کە بۆ دامودەزگاکانی حکوومەت کاریان کردووەو پارەکانیان پێ نەدراوەو تا ئێستاش بەردەوام مراجعەمان دەکەن.

٣. مووچەی مانگەکانی ٧و١٩٩٦.٨ ی فەرمانبەران و خانەنشینان، کە خەرج کراوە.

٤. مووچەی مانگەکانی١٢.١٩٩٤و١و١٩٩٥.٢ی زانکۆی سەلاحەدین کە خەرج کراوە.

ب - ئەو قەرزانەی کە تا ئێستا خەرج نەکراون:

١- بڕی (٣) ملیۆن و(٣٠٠) هەزار دینار پارەی سەندوقی پاشەکەوتی بەریدی.

٢. بڕی(١٦) ملیۆن و(٨٠٠) هەزار دینار پارەی دارایی قاصرین.

٣- بڕی (٢) ملیۆن و (١٠٠) هەزار دینار پارەی فەرمانگەی ڕاپەڕاندنی دادگا.
ج - بۆ ئاگاداریتان مووچەی(١٣) مانگی خانەنشینان کە پەیوەندی بەر لە ١٩٩٦.٨.٣١دا هەیە، لەکاتی خۆیدا خەرج نەکراون.
ئەو بڕیارانەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان بەڕێز بڕیاری لەسەر داون:
١- بڕیاری ژمارە(٢٩) لە٢٧.٥.١٩٩٣ سەبارەت بە کرێ ی هاتوچۆی مامۆستایان بۆ شارۆچکەو کۆمەڵگا و گوندەکان کە پێشوتر جێبەجێ نەکرابوو، بەڵام کابینەی سێیەم هەر بەدەست بەکاربوونیەوە ئەم بڕیارەی جێ بەجێ کردووە و کرێ ی هاتوچۆی مامۆستایانی دابین کردووە.
٢- بڕیاری ژمارە(٢٦)لە١٦.١٠.١٩٩٤ واتە دەرماڵەی زیادەی پەرلەمانی بۆ فەرمانبەران کە بڕەکە لە مادەییکی تایبەتی تۆمارکراوە بەڵام لەبەر بارودۆخی تایبەتی کوردستان و نەبوونی پارە تا ئیستا خەرج نەکراوە.
٣- بڕیاری ژمارە(٣٠) لە٢٦.١١.١٩٩٤ لەسەر هەمووارکردنی دەرماڵەی پیشەیی مامۆستایان و دەرماڵەی خۆجێ یەتی و دووریی کە خاڵی دووەمی ئەم بڕیارە لە ساڵی ١٩٩٧ دا دەست بەجێبەجێ کردنی کراوەو خاڵی یەکەمی ئەم بڕیارە لە مانگی ١٢.١٩٩٧ وە دەست دەکرێ بە جێبەجێ کردنی.
٤- بڕیاری ژمارە٣٢ لە٢٧.١١.١٩٩٤ لەسەر موچەی خانەنشینان کە ئێستا لە هەرێم نیشتەجێنە واتە ئەوانەی مووچە لەدەرەوەی هەرێم وەردەگرن لەگەڵ (٥٠) دینار دەرماڵەی خانە نشینانی کە مووچە لە خزینەی هەرێمی کوردستان وەردەگرن. هەر بەهۆی ئەو گیروگرفتانەی کە پێشتر ئاماژەمان پێ کردن، خەرج نەکراوە.
٥- هەروەها هەروەکو بەڕێزتان ئاگادارن بە پێی بڕیاری ژمارە(٣٢) لە ٢٠.٦.١٩٩٣ پێویستە بۆ هەریەکێ لە خێزانەکانی شەهیدانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان مەبلەغی (٢٥٠) دینار مانگانە بدرێتێ هەتا ئەو وەختەی یاسای تایبەتی بۆ مافی خانەنشینی پێدانیان دەردەچێ.
لەم بارەیەوەش بە دامەزراندنی دەزگای شەهید کە بە پێی بڕیاری ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان. بەڕێز دامەزراوە، لە ساڵی ١٩٩٨ دا دەست دەکرێ بە سەرف کردنی مووچەی خانەنشینی بۆ خێزانی شەهیدان.
٦- بڕیاری ڕۆژی ٥.١٠.١٩٩٧ی ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان دەربارەی بەخشینی (٥٠٠) دینار دەرماڵە بەو کارمەندانەی حکوومەتی هەرێم کە بڕوانامەی بەکالۆریۆسیان لە یاسادا هەیە، دەست بەجێ جێبەجێ کراوە.
بەر لەوەی کۆتایی بە ڕاپۆرتەکەمان بێنین سلاو بۆ گیانی پاکی شەهیدانی میللەت، شەهیدانی پەرلەمان بەڕێزان(فرەنسیس یوسف شابا)و(سیروان محەمەد نەورۆڵی) و ئەو ئەندامە.بەڕێزانەی پەرلەمان کە کۆچی دوایی بیان کردووەو ئێستا لە نێوانماندا نین، خوالێخۆشبوان(نەژاد ئەحمەد

عەزیز ئاغا. جێگری بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان)و (مەلا محمد شریف)و(خەیری سعید علی بەگ) دەنێرین، روحیان شادو یادیان پڕ لە سەروەری بێ.
هەروەها یادی خوا لێ خۆشبوو بەڕێز(عیزەدین عومەر حامد) پسپۆڕی بودجە لە وەزارەتی دارایی و ئابووری دەکەینەوە کە ئەم برا عەرەبە زیاتر لە بیست ساڵ خزمەتی کوردستانی کردووە بۆ دواجار لەکاتی گفتوگۆیەکانی بودجەی ساڵی١٩٩٨ ماڵئاوایی لێ کردین.
دووبارە بە پێویستی دەزانین پڕ بەدڵ سوپاسی بەڕێز سەرۆک بارزانی بکەین کە ئەو پەڕی پشتیوانی لەدەسەڵاتی یاساو شەرعیەت کردووە بۆ ئەوەی لە ڕاپەڕاندنی کارو ئەرکەکانیاندا سەرکەوتووبن و هەروەها پڕ بەدڵ سوپاسی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان بەڕێزو سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران بەڕێزو ئەندامانی بەڕێز پەرلەمان بکەین کە هەمیشە پاڵپشت و یارمەتیدەرمان بوون لە جێبەجێ کردنی ئەرکەکانی پێ سپێردراومان بۆ خزمەت کردنی گەلەکەمان ئیتر سوپاس و ئومێدەوارین هەنگاوەکانمان جێگای ڕەزامەندی ئێوەی بەڕێز بێت.

شەوکەت شێخ یەزدین
وەزیری دارایی و ئابووری
١٩٩٧/١٢/٣٠ زایینی

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:
سوپاسی جەنابی وەزیری دارایی ئابووری دەکەین، بۆ ئەو ماندووبوونەی کە کێشای، و بۆ ئەو ڕاپۆرتەی کە پێشکەشی کرد. بەڕاستی ڕاپۆرتێکی تێرو تەسەلە. یەکەم جارە لە حکومەتی هەرێمی کوردستاندا، کابینەی سێهەم ئەم دەست پێشخەریەی پێشکەش کرد سەبارەت بە بوودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان . ئەم کردەوە جووامێرانەیەی وەزارەتی دارایی وئابووری ئاوێنەیەکە، لەو ڕووانگەیەوە ئیش و کارەکانیان هەڵدەسەنگێنرێ لەماوەی ساڵی ڕابووردوودا، هەروەها پێشبینیان بۆ ساڵی ئایندە و ئەو ئەرکانەی کە لە پێشیانە دەردەخات .
جارێکی تریش بە ناوی ئەندامانی پەرلەمانەوە، سوپاسی جەنابی وەزیری دارایی و ئابووری دەکەین. هەروەها سوپاسی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان دەکەین، بۆ ئەو ماندوو بوونەی کە کێشایان، و بۆ ئەو ئەرکەی کە جێ بەجێیان کرد، و پێشکەشی پەرلەمانی کوردستانیان کرد .
هەروەها سوپاسی هەڵوێستی جەنابی وەزیر دەکەین، کە یادی پەرلەمانتاروکارمەندانی کردەوە. و لە هەمووی گرنگتر یادی شەهیدە نەمرەکانی لە بیر نەکرد. چوونکە هەرچی ئێمە دەیکەین،

زۆربەی هەرە زۆری، یان گشتی ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو خوێنە زۆرەی کە لە پێناوی کورد و کوردستان دا بەخشراوە و، لە سەرووی هەموویەوە شەهیدانی هەمیشە زیندوومان.

ئێستا کاتی ئەوە هاتووە ،دەرگای گفتگۆ والاّ کەین، بۆ ناوەڕۆکی ئەو راپۆرتەی کە پێشکەش کرا. یان بیخەینە دووای پشوودانی کۆبوونەوەی دووەم مان؟ ئەگەر پێتان خۆشە بەردەوام دەبین، بێ پشوو وەرگرتن؟ ئێستا دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە. ئێستا ناوی ئەو برادەرانە ئەنووسین کە ئەیانەوێ لەسەر راپۆرتەکە قسە بکەن .

لە راستیدا ئەو راپۆرتە بە تێرو تەسەلی باسی کارەکانی ساڵی رابردوو و ساڵی ئاییندەمان دەکات. تکا ئەکەم باسەکان تەنها لە چووارچێوەی راپۆرتەکە بێت، بۆ ئەوەی نەچینە ناو درێژەی گفتوگۆکەوە، چوونکە پێویست ناکات. سەبارەت بە خۆودی بوودجەکە، ئەوە کاتی خۆی هەیە، ئەوکاتیش لیژنەی دارایی راپۆرتی خۆی ئەخوێنێتەوە، پاشان قسەی لەسەر ئەکەین .

ئەو ناوانەی کەنووسیومانە ئەیخوێنمەوە:

کاک ئەحمەد سالار .

کاک عەبدوولخالق زەنگەنە .

کاک جەمیل سندی .

کاک حوسێن عەلی کەمال .

کاک ئیبراهیم سەعید .

کاک شێخ یەحیا .

کاک د.ڕزگار .

کاک د. ناسیح .

کاک شێخ موحسین موفتی.

مامۆستا مەلا مەحموود.

کاک سیروان کاکەیی .

مامۆستا مەلا تەڵحە .

کاک یونادم یووسف.

کاک سەعید یەعقوبی .

فەرموو کاک ئەحمەد سالار.

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

سەرەتا پیرۆزبایی لە هەوڵ و کۆششی کابینەی سێیەم دەکەم، بە تایبەتی ئەو ورد بینی و وردەکاری و بەتەنگەوە هاتن و خەم خۆرییە زۆرەی، کە خەم خۆری ومشور خوواردنێکی گشتی

تیبا ئەبینرا، لەو ڕاپۆرتەو لە کارو کردەوەی سەلمێنراوی کابینەی سێیەم بە تایبەت وەزارەتی دارایی و ئابووری. گووناهە بە هەر جۆرێک بێت لە ڕووی بەراوورد کارییەوە لەگەڵ کابینەکانی پێشترا، یان سەردەمانی زووتر بەراوەردی بکەین، چونکە دەتوانم بڵێم، ئەمە خۆش بەختییە بەرامبەر قات و قڕی ڕابردوو. دەتووانیین بڵێین ئەم هەنگاوانە ڕۆژانێکی هەرە ڕووناک و پرشنگ دارن لە تەمەن و مێژووی بەرێوە بردن، لە لای گەلەکەمان . کاتێ ئەم کابینەیە هاتە ئاراوە، لە لایەکەوە بە دەستی وێرانکاری، برینی سارێژ ئەکردو لە لایەکەی ترەوە بیناو بیناسازی دەکرد. دەمەوێ لێرە ئاماژە بۆ لایەنی ڕۆشنبیری بکەم وەکو ئەندامێکی لیژنەی ڕۆشنبیری کە ماوەیەک باری ڕۆشنبیری کەوتە تەنگژەوە، بەڵام ئەوە بوو جارێکی تر بووژایەوە، و پردێکی تووندو تۆڵ لە نێوان جەماوەر و ڕۆشنبیری دروست بووەوە، شانۆو ماڵی هونەرمەندان ئاوەدان و پۆشتە کرایەوە و بووژایەوە، بە بێ ئەوەی گوێ بدرێتە بیرو بۆچوون و ئایدۆلۆژیا. بایەخ دان بە کەلەپووری دێرینمان، بووژانەوەی سامانی نەتەوایەتیمان، بووژاندنەوەی ژیانی بروا بە خۆبوونمان، داهێنان و...هتد، لەم ڕۆژانە دا بە کردەوە دەیان بینین. هەوڵەکانی وەزارەتی ڕۆشنبیری کە هاوکاتە لەگەڵ پشتیوانی و پشتگیرییەکی بەر چاووی کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان، جێگای ڕێزو پێزانینە. ئەوا جارێکی تر دەست دراوەتەوە باڵی گیانی شەکەتی ڕۆشنبیریمان، جارێکی تر هەڵساوتەوە. ئازادی دەربڕینی بیرو ڕا، ڕاگەیاندنێکی گونجاو، لە کەشوهەوایەکی ئاوهادا ڕۆشنبیرانمان، بیرو ڕایان دەر ئەبڕن، ئازادن، سەربەستن. ئەو دیاردانەی کە بووبوونە دەگمەن و نەمان ئەبینین، وەک دیاردەی کتێب چاپ کردن، دەرکردنی گۆڤاری ڕۆشنبیری جۆراوجۆر، دەرکردنی بابەتە زانستیەکان وەدەیان چالاکیی تر لە بووارە جیاجیاکان دا ئێستا بە کردەوە دەیان بینین . جارێکی تر پیرۆز باییتان لێ دەکەم، و گەش بینم بەرامبەر بە داهاتوو، پیرۆز بێ لە هەمووان، لەگەڵ ڕێزو سوپاس دا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ کاک ئەحمەد سالار،کاک عەبدولخالق فەرموو.

بەڕێز عەبدولخالق محەمەد ڕەشید زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕاستی خۆشحاڵم کە بوودجەی ئەمساڵ، پێش تەواو بوونی ساڵ پێشکەش کرا، ئەوە یەکەمین جارە، بەڕاستی ئەبێ زۆر گرنگی پێ بدرێت. من ئاواتم وابوو کە زووتر پێشکەش بکرایە، وەک چۆن نووسراوی ئەنجوومەنی نیشتمانی یکوردستان داوای کردبووولە (١٥/ ١٠)تەواو بکرێ، بۆ ئەوەی بووارمان هەبێ زیاتر لەو ڕاپۆرتە تێرو تەسەلەی وەزیری دارایی و ئابووری بکۆڵینەوە، بۆ ئەوەی زیاتر تێبینمان کردایە. بەش بە حاڵی خۆم هەتاکو ئێستا بوودجەکەم نەبینیوە، ڕاپۆرتەکەم بینیوە، بەڵام بوودجەکەم نەبینیوە، و داواشم کرد بە داخەوە لەبەر ئەوەی یەک ڕاپۆرتێک ئامادە بوو، نەکرا بمدەنێ و بە کردەوەش بە پێی نووسراوی ئەنجوومەنی وەزیران لە «٢٢» ی مانگی

(١٢) ئاراستــەی پەرلەمــان کــراوە. پێــشی دوو سێ ڕۆژیش کــەوتۆتە بەردەســتی ئەندامــانی پەرلەمـان. هەرچەندە کاتەکە کەمە بۆ تاوتوێکردنی ڕاپۆرتەکە. من پێم باش بوو هەر وەزیرێک بۆ خۆی بوودجەی وەزارەتەکەی دابنایە. و لیژنەکانی پەرلەمانی لە کاتێکی گونجاو دا، لە گەڵیان گفتوگۆیان بکردایەو، ڕەچاووی ناوەڕۆکی ڕاپۆرتەکەیان بکردایە. من بەش بە حاڵی خۆم سوپاسی حکومەتی هەرێمی کوردستان دەکەم ،کە لە ساڵی ڕابردوودا توانایەکی زۆری خستە گەڕو، زۆر خزمـەتگوزاری پێشـکەش کـرد بۆ گـەلەکـەمان. هەرچەندە باروودۆخـەکـەش نائاسایی بوو، زۆر نالەبار بوو تەنانەت شەڕیشی تێدا بوو. لە ساڵی ١٩٩٧ «ضمـانی رواتب» جاڕ درا، هەروەها مووچەی مـانگی (٧و٨) درا. حکومەتی هەرێم توانی مووچەی خـانەنشینەکـان بدات. هەروەها بۆ هەندێ توێژ لە کارمـەندان دەرمـاڵەی دیاری کرد، و دووا کـۆتایی دەرمـاڵەش ، جەژنانە بوو بۆ سەری ساڵی تازەمـان بۆماموستایان. هەروەها زیادکردنی دەرماڵەی پیشەیی لە (٧٠) دینارەوە بۆ (١٥٠)دینار. هەرچەندە لە ڕاستیدا ئەوە بریاری کۆنی پەرلەمانە بەلام لەمانگی «١٢» جێ بە جێ کرا، ئەوە نیشانەی سوور بوونی حکومەتی هەرێمی کوردستانە ،کە ئەیەوێ چارەسەری باری بژیوی خـەڵـک بکات. هەروەها زۆر ســوپاسی وەزیری دارایی و ئابووری و، وەزارەتی دارایی و ئابووری، دەکەم کە هەموو تواناای خۆیان بەکار هێنا بۆ خزمەت کردنی خەڵکی. هەرچەندە وەزیری دارایی چوار پێنج مانگ لێرە نەبوو، من حەزم دەکرد لێرەبووایە. لەکـاتی باروودۆخی نائاسایی چەند وەزیرێک لێـرە بێ باشـترە بە تایبەتی وەزیری دارایی و وەزیری ناوخـۆ، لەوانەیە وەزیری پێشمەرگە لە بەرەکانی شەڕ بێ، یا سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیرانیش ئامادەی شەڕەکان بێ. بەلام ئەوانی تر لێـرە بن باشــترە. ناوەڕۆکی ڕاپۆرتەکـەی وەزیری دارایی بەڕاســتی، دوو سێ لایەنی زۆرگرنگی تێدایە، بۆچوونی بە پێـزی تێدایە. بەڕای من ئەبێ ببێـتە بنەڕەتێـک بۆکـارەکـانی داهاتوومـان، لە بەرئەوە، ئەوە سەرەتای «تخطیط»ە، کە جێی خۆیەتی وەزارەتی نەخشـەدانانمان (تخطیط) هەبووایە، بۆئەوەی یارمــەتیــمان بدا لەم ڕووەوە. من خـۆم بە ووردی تەمــاشـای ڕاپۆرتەکەم کرد بۆچوونی زۆر باش و زانستیانەی تێدا بەدی دەکرێت. لەگەڵ ئەوەش دا بە ڕای من هەندی کـەم وکـوریش لەناوەڕۆکی ڕاپۆرتەکـە دێتە بەر چاو، ڕاسـتە گرنگی دراوە بە تەندرووستی وکرینی دەرمان وپەروەردە، ئەوە بـاشترین و گـرنگترین بوارە، لە خزمـەتگووزاری، بۆ میـللەت، هەروەها کۆمەکی خزمەتگووزاری، تریش پێشـکەش کراوە، بەلام لەهەمـان کـاتیـشدا بە ڕای من دەبووایە باری بژیوی خەڵک باشتر ڕەچاو بکرایە. بێ گوومـان باری گوزەرانی خـەڵـک باش نییە و ناگـونجێ لە گـەڵ ئەوگـرانیـە کـە لە بازاردا هەیە. ڕاسـتـە بریاری «٩٨٦»باری ژیانی خـەڵـکی تا ڕێژەیەکی بەر چاو گـۆڕی. بەلام لە ڕاسـتـیدا «مـووچە» لە گـەڵ نرخـەکـانی بازار دا ناگـونجێ. مووچەیەکی «٣٠٠» دیناری یا«٢٥٠»دیناری یا«٥٠٠» دیناری، ناتووانی گووزەرانی خێزانێک یا تەنانەت تاکـە نەفـەرێکیش بسـوڕێنێ. من خـۆم لەگـەڵ وەزیری دارایی و ئابووری ئەم بابەتەم چەند جـارێک باس کـردووە، جـەنابی وەزیریش دەڵێ ئەوە پەیوەندی هەیە بە داهاتمانەوە، بەلام

بەڕای من، ئەو لایەنە دەبێ بایەخێکی تەواوی پێ بدری. دیارە خەڵک هەمووی چاوەڕێی ئەوە ئەکات کە باری بژێوی باش بێت، ئەو گرانیە نەمێنێت،و مووچەکەی بەشی بکات .
لێرە دا داوا دەکەم کەوا« ١٥٠» دینار، کەوا بڕیاری پەرلەمان بوو بەکردەوە لەساڵی ١٩٩٨ جێبەجێ بکرێ. لەوانەیە ئەمە جۆرە گونجانێک دروست بکات لە نێوان ئەرکی ژیان و داهاتی هاووڵاتی. هەروەهاتوێژیکی زۆر گرنگمان هەیە لە کۆمەڵ کە زۆر زوڵم لێکراون ئەوانیش خانەنشینەکانی لای حکومەتی بەغدان . هەندێکیان من پرسیاریان لێ دەکەم ئەڵێن « ٩٠»دیناری چاپ (طبع)وەردەگرن، واتە بەشی ئەوە ناکات کەپێی بڕۆن و بێنەوە. ئەمانە چینێکی زۆرن، بەڕایی من دەبێ بەهەر شێوەیەک بێ لە بوودجەی ١٩٩٨ چارەیەکیان بۆ بدۆزینەوە، یا ماوە ماوە مووچەیەکیان بۆ دیاری بکرێت. چوونکە باری بژێویان لە هەموو کەس خراپترە و تەمەنیشیان تەرخان کردووە بۆ ئێمە، هەروەها سەبارەت بە خێزانی شەهیدان کە لە ڕاپۆرتەکەشدا دیاری کراوە، لەکاتی خۆیَ ئێمە « ١٥٠» دینارمان، تەرخان کرد بۆیان، تا ئەوکاتەی کە دەزگای شەهید دائەنرێ یا بنەمایەک دائەنرێ بۆیان. بە داخەوە ئەوە جێ بە جێ نەکرا. ئێمە نابێ چاوەڕێی ئەوە بکەین کە ئەو خێزانانە لە بارێکی بژێوی خراپ دا، ژیان بەرنە سەر. چوونکە ئەوان ژیانیان بۆ کورد و کوردستان پێشکەش کردووە. ئەبێ ئێمە لە مانگی یەکەوە هەرهیچ نەبێ هەوڵ بدەین، ماوە ماوە یارمەتیان بدەین. یەکێک لەوبابەتانەی کە پێویستە وەزیری دارایی و ئابووری و حکومەتی هەرێم ڕەچاوی بکات، ڕادەی نزمی مووچەیە لە کوردستان،کە زۆر کەمە. دەرچووی زانکۆ بە « ٢٥٠» دینار دادەمەزرێ، لە کاتێکدا پۆلیسێک کە لەوانەیە نەخوێندەواریش بێ لە گەڵ ڕێزم بۆ ئەوانیش کە ژیانی خۆیان پێشکەش دەکەن، پاسەوانی ئێمەدەکەن، بەڵام مووچەیان « ٥٥٠»دینار زیاترە. باشتر وایە وەزیری دارایی و حکومەتی هەرێم، بنەمایەک دابنێن بۆ دەرماڵە، پاشان دەرماڵەی پیشەیی دابنرێ و دەرماڵەی تەندروستی دابنرێ هەروەها پەیڕەوێک و یاسایەکی یەکگرتوومان هەبێ سەبارەت بەدەرماڵە.
لەو ماوەیە دەرماڵەیەکی باش درا بە پزیشکان و مامۆستایانی زانکۆ هەروەها بۆ هەندێ چینی تریش لە تەندرووستی. بە ڕای من ئەوە شتێکی باشە. بەڵام لەگەڵ ئەوەم کە ئەنجوومەنی وەزیران وپەرلەمان، ئەبێ بنەمایەک دابنێن بۆ داهاتوو، وهەرچەندە جەخت لەسەر ئەوە کرا کە مووچە دەدرێ بە کارمەندان و خانەنشینەکان و ئەوانەی کە لە ناوچەی سلێمانی و کەرکووک نیشتەجێن، ئەوە گەورەی حکومەتەکەمان نیشان ئەدات، لە بەر ئەوەی کوردستان یەک کوردستانە نابێتە دووان. ڕاستە بارووذۆخێکی نائاسایی هەیە و بارووذۆخکە ئاسان نییە، بەڵام ئێمە پابەندین بە دانی مووچەی هاووڵاتی. هەندێ تێبینم هەیە لەسەر جەمی ڕاپۆرتەکە، یەکی لەوانە دیاریکردنی ملیارێک و نۆسەد هەزار و هەشت ملیۆن دینار، کە ئەوە داهاتی گومرکە بە ڕای من ئەوە کەمە ئەبێ ووردەکاریەک بکرێ، و ئەبێ ژمێریارییێک «حیساباتێک» بکرێ، لە بەر ئەوە قسەوباس زۆرە لەسەر ئەو ژمارەیە، و دەبێ ئەم بابەتە بە بایەخەوە وەربگیرێ. ڕاست وایە پەرلەمانیش لەم

ڕووەوە دەورێکی بەرچاووی هەبێت، لە بەر ئەوە، من بەش بە حاڵی خۆم ئەوا بۆ «٦»ساڵە ئەڕوات ئەندامی پەرلەمانم، ئێستاش نازانم داهاتمان چەندەو چۆنە، بە تایبەتی کە سەرچاوەیەکی سەرەکی داهاتمان هەیە، و ئەبێ بیرلەسەرچاوەکانی تر بکرێتەوە، و هەوڵ بدرێ هەمووی کۆ بکرێتەوە، و کەسیش جیبیا نەکرێتەوە. لە بەر ئەوەی، ئەوە دەگەڕێتەوە بۆگەنجینەی حکومەت و حکومەتیش بۆ میللەت دەیکات .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاک عەبدولخالق، ئاگات لەکات بێ، چونکە کاری ترمان لە پێشە، سەرەتا وتم زۆر درێژەی پێ مەدەن، فەرموو کاک عەبدولخالق.

بەڕێز عەبدولخالق محەمەد رەشید زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوە لەسەر ڕاپۆرتی بوودجەکەیە، نەچوومەتە ناو بوودجەکە. داوا دەکەم کارخانەکانمان بە تایبەتی کارخانەی بەرهەم هێنان زیاتر گرنگی پێ بدرێت و قازانجی هەبێت وبۆ ئەوەی ئەویش بەشداری بکات لە بوودجەکەمان، هەتاکوو کەمتر پشت ببەستین بە داهات. دەبی هەندێ بنەما دابنرێ لەلایەن وەزارەتی دارایی و ئابووری و حکومەتەوە، بنەمای زانستی و ڕاستی بۆ «الرسم و الضریبة». و هەتاکوو ئێستا زۆر ئیش وکارلەدەزگای حکومەت دەکرێت. وەک تاپۆو عقاری و شوێنی تر بە ڕای من «رسوم»ی زۆری لەسەرە تەنانەت بۆ سەفەریش، «رسم»ێکی زۆر لە هاووڵاتیان وەر ئەگیرێت، کە لەسەر بنەمایەکی زانستیانە دانەنراوە و زۆربەی زۆریشی بەخششە ئەویش ئەبێ چارەسەرێکی باشی بۆ بدۆزرێتەوە، واتە هاووڵاتیەک کە «١٠٠٠» دیناری لێوەر بگرن بۆ جێ بەجێ کردنی کارەکانی بە ڕای من ئەمە شتێکی زۆر گەورەیە، و لەگەڵ توانای مرۆڤ نییە. پێویستە لە بوودجەکەمان بابەتی کەم هێنان (عجز)ی دارایی کە دەگاتە نزیکەی ملیارێک، چارەسەرێک بکرێت بۆ ئەوەی بەو شێوەیە ئێمە بودجەمان دانەنرێ. وای بۆ دەچم لە هەندێ وەزارەت بە ڕاستی لە بواری خەرج کردن هەندێ جار زیادڕۆیی دەکرێت. بە تایبەتی ئێمە ساڵی ڕابردوو دووبارە وەزارەتەکانمان چاک کردەوە، دووای ئەوەی کە تێکیان دا، ڕاست وایە ئەو بووارانەی کە پێویست نییە لە وەزارەتیش کەم بکرێتەوە. هیوادارم ئەمەش بووبوایە بەبڕگەیەک لە بوچوونی وەزارەت، بۆ ئەوەی کە پارەکە خەرج بکرێ بۆ بوواری باش و ڕاست. داوا دەکەم بوواری لیژنەکانی پەرلەمانی بدرێت بۆ بە دووا دا چوونی ئیش و کارەکانی وەزارەتەکان. بە داخەوە من خۆم هەستم کردووە لە ساڵی ڕابردوو زۆر هەمئاهەنگی نییە، زۆر یارمەتی نییە، و وای بۆ دەچم، کەم تەرخەمیش هەیە. لەبەر ئەوە داوا دەکەم بۆ ئەم ئیشانە، بۆ ئەم بووارانە،یەکەم: پێکهێنانی ئەنجوومەنی چاودێری دارایی کە زۆر گرنگە سەبارەت بە ئێمەوە بڕیار وا بوو ساڵی ڕابووردوو داینێین وە پڕۆژەشمان بۆی دانا، بە داخەوە ئەوە گرنگی پێنادرێ و باسیشی نییە.

دووهەم :بابەتی دامەزراندن لە دام و دەزگا حکومیەکان زۆر زۆرە، ئەبێ ئەنجوومەنێکی خزمەتمان

هەبێ. خەڵک دانەمەزرێ بە «واسطە» و حزبایەتی. لە هەندێ وەزارەت ڕێژەی کارمەندان زۆر بوونە. لە بەر ئەوە داوا دەکەم لەو وەزارەتانە کە زیادەیان هەیە، بنێردرێن بۆ ئەو وەزارەتانەی کە پێویستیان پێی هەیە. لە کۆتایی دا دەمەوێ بڵێم، بە ڕاستی نرخی بازار ناگونجێ لە گەڵ باری بژیوی خەڵک. لە بەر ئەوە، دەبێ وەزارەتی دارایی دەورێکی هەبێ بۆ ئەم مەبەستە. ئێمە ناڵێین دەست بخەینە ئیش وکاری سەرمایەدارەکان بۆئەوەی کە کۆنترۆڵیان بکەین. دەبێ ئاورێکیش لەهاووڵاتی هەژارو دەست کوورتیش بدرێتەوەتە، کە ژیانێکی سروشتیان هەبێ. داوای لێبووردن دەکەم کە قسەکانم دوور و درێژ بوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن :

لە ڕاستیدا دوورو درێژ بوو، چونکە ئێمە کاری ترمان لە پێشە بۆ تاوتۆکردنی ئەو بابەتانەی کە باسکرا. بوودجەکە دەتوانین بە تێروتەسەلی قسەی لەسەر بکەن و تێبینی لەسەر بڵێن. لە ڕاسپاردەکانی لیژنەی دارایی ڕوونکراوەتەوە و لەوێش ئەوانەی کە تۆ باست کرد ئاماژەی بۆ کراوە، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر وتەی بەڕێز عەبدولخالق زەنگەنە، کە دەڵێ بوودجەی ساڵی ١٩٩٨م نەدیووە داوا دەکەم کە کورتەی بوودجەکە ببینێ، من بە سوپاسەوە دەیدەم بەکاک عەبدولخالق بۆ ئەوەی چاوی پێ بکەوێت، چونکە کورتەی بودجەکە زۆر ئاسان ترە لەوەی کە تۆ هەمووی بیخوێنیەوە. ئەو بوودجەی کە جەنابت دەیبینی لە پێش وەزیری دارایی ١٩ «سجلە» هیچ ئەندامێکی پەرلەمان ناتوانێ ئەو ژمارانە بە چاکی دەر بکات، وەکو لیژنەی ئابووری دەری کردووە، و کوورتەکەی ئامادەکردووە، هەروەزارەتێک بە وەزارەت و بەشەکانی هەموی تێدایە بەتێرو تەسەلی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببوورە کاک جەمیل، لەسەرخاڵەکانی سەرەکی خۆت بەردەوام بە ئێمە وەڵامی کاک عەبدولخالق دەدەینەوە، فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاسی بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری دەکەم، پێشنیار دەکەم ئەم بابەتە زیاد بکرێتە سەر ڕاپۆرتەکەی بەڕێزی، لەسەردەمی کابینەی یەکەم و دووەم دا حکومەتی هەرێمی کوردستان، یەک «ئیدارە» بوو، هەموو داهاتی کوردستان دەگەیشتە حکومەت، هیچ شەڕ نەبوو لەوکاتە، لەوڕۆژەی کابینەی سێیەم دامەزرا هەتا ئێستا داهاتی پارێزگاری سلێمانی وخاڵەکانی گومرکی ئەو ناوچەیە و دەیان جێگای تر لە نێوان پارێزگاری سلیمانی وئێران ناگەنە کابینەی سێیەم، یەکێتی بە تاڵانی دەبەن. هەروەها فرۆشتنی گازی خام لە ناوچەی کۆیسنجق، هەمووداهاتی کارگەی جل و

بەرگ، وکارگەی چیمەنتۆ، کارگەکانی تری، ناوچەکانی پارێزگای سلێمانی ناگاتە گەنجینەی حکومەت، سەرەڕای ئەمە، هەموولایەنە خراپەکان و قەرزو کەم کوریەکانی کابینەی یەکەم و دووەم بەجێ ماوە بۆ کابینەی سێیەم. کابینەی سێیەم ناچاربوو مافی هاوولاتی دابین بکات. هەروەها (ینک) هەموو تووتنی کارگەی جگەرەی هەولێری بە حکومەتی مەرکەزی فرۆشت بە «٥ ملیۆن» دینار، کارگەکە بە بێ تووتن و کەرەستە مایەوە،کابینەی سێیەم ناچاربوو تووتنێکی زۆر بکرێ بە گران، هەتاکوو کارگەکە بخاتەوە گەڕ. هەروەها «٨٧٠ هەزار» دۆلار، کە بۆ کەل و پەلی کارەبایی، تەرخان کرابوولە بانک،«ینک» ئەو پارەیان ڕاکێشاو، بۆ خۆیان بردیان. کابینەی سێیەم ناچار بوو لەلای خۆیەوە هەموو پێداویستیەکانی کارەبا دابین بکات. ئەوەی من ئاماژەم بۆکرد، تەنها بۆ نموونە بوو. هەروەها دەیان گوونديان تێک دا کە ئەوش بو بە بار گرانیەکی گەورە لەسەر شانی حکومەتی هەرێمی کوردستان، بەتایبەتی وەزارەتی دارایی و ئابووری. سەرەڕای ئەوە حکومەتی کابینەی سێیەم و وەزارەتی دارایی و ئابووری بەردەوام بوو لەسەر وەرگرتنی داهات و خەرج کردنی پارە بۆ جێ بە جێ کردنی کاروباری کابینەی سێیەم. هەروەها بایەخێکی گرنگ درا بە هەموو بابەتەکان بە تایبەتی پەروەردە و ئاوەدان کردنەوە،و ڕۆژ بە ڕۆژ بەردەوام بوون لەسەر پێشکەوتن و سەرفرازی. لە بەر ئەو هۆیانەی کە ووتم، داوا لە وەزیری دارایی و ئابووری دەکەم، ئەوانە زیاد بکات لەسەر ڕاپۆرتی خۆی بۆ ئەوەی بۆ مێژوو دیار بێ و شاراوە نەبێ، وەکوو سەرۆکی لیژنەی دارایی و ئابووری ئەم داواکارییە دەکەم زۆر سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک جەمیل ،سوپاست دەکەم، زۆر لەو برگانە هاتووە، بەڵام ئەوەی کە دەتانەوێ زیادی بکەن، با دیاری بکرێت، فەرموو کاک شەوکەت.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

گەر ڕێگەم بدەن، دەمەوێ پڕ بە دڵ سوپاسی کاک ئەحمەد سالار بکەم، بۆ ئەو بۆچوونەی، لەسەر هەنگاوەکانی کابینەی سێیەم. لەڕاستیدا وشەکانی زۆر بە نرخ بوون، زۆر هانی داین کە بتوانین، ڕۆژ بە ڕۆژ خزمەتی فراوانتر پێشکەش بە میللەتی خۆشەویستمان بکەین. هەروەها سەبارەت بە بۆچوونەکانی برای بەڕێزم کاک عەبدولخالق زەنگەنە، ئەو بابەتانەی کە بەڕێزتان بە «ئیجابی» هەڵتان سەنگاند سەبارەت بەکارەکانی کابینەی سێیەم، و ئەو تێبینیانەی کە پێشکەشتان کرد، جێگەی خۆشحاڵییە، و هیوادارین کە بتوانین لە داهاتوو دا سوودی لێوەربگرین.

لە دانیشتنەکانی پێشوودا زۆربەی ئەوبابەتانەی کە کاک عەبدوولخالق باسی کرد، لەوێش باسمان کرد، لە هەمان کات دا ئەم ڕاپۆرتەی کە ئەمجارە پێشەکەشی بەڕێزتانم کرد، لە ڕاستیدا هەموو بۆ چوونەکانی خۆمانن چ ئەوانەی کە جێ بە جێ کراوە، یا ئەوانەی ماوە، زۆر بە ڕێک و پێکی

دەست نیشانمان کردووە. بەڵام سەرەڕای ئەوە، ناچارین بۆ وەڵام دانەوەی کاک عەبدوولخالق، قسەکان دووبارە بکەینەوە، چوونکە پێویست دەکات وەڵامیان بدرێتەوە. سەبارەت بە نەگەیشتنی خوودی «بوودجە»کە، بەدەستی بە ڕێزتان، کاک جەمیل سندی وەڵامەکەی دایەوە، بە هەرحاڵ ئێمە ئەوەی لە دەستمان هاتبێت دریغیمان نەکردووە، لە کات وساتی خۆی دا ئەم بودجەیە پێشکەش بە پەرلەمانی خۆشەویست بکرێ، بەڵام بەداخەوە ناحەزان ئەو بووارەمان نادەن کە ئێمە لە کات و ساتی خۆی دا، بە ئەرکی سەرشانی خۆمان هەڵبستین، ئەمە لە لایەک، لە لایەکی ترەوە کاتێ کە سەرۆکی حکومەت یا وەزیری پێشمەرگە یا وەزیری دارایی یا هەر برا وەزیرێک ئەو ئەرکەی پێ سپێردرا کە پێویستە لە بوواری وا، لە شوێنی تایبەتی ئامادە بێ وەکوو پێشمەرگەیەک، بەرگری لەم ئەزموونە بکات، ئەوە سەربەرزییە بۆ ئێوە و بۆ ئێمەش، کە بەرگری لەو دەسکەوتە پیرۆزە بکەین. ئەمە دەسکەوتی خوێنی شەهیدانە، دەسکەوتی خەباتی دوورو درێژی میللەتەکەمانە.
سەبارەت بە زیادەی پەرلەمان من جارێکی تریش بە ناوی کابینەی سێیەم ئەو پەیمانە ئەدەم، ئەگەر کاتێ داهاتی ئێمە توانرا بەشێوەیەکی باش کۆنترۆڵ بکرێت، و پەرەی پێ بدرێت بە دڵنیاییەوە دەڵێم، چۆن کابینەیەک کە دروشمەکەی کابینەی خزمەت گووزاری بێت مووچەی فەرمانبەران زیاد ناکات؟ یان ئەو مووچانەی کە بڕیاری لەسەر دەرچووە زیادی ناکات؟ بێ گوومان ئەو کاتە زیاد دەکرێت. وە ئەمەش خۆی لە خۆی دا سەرکەوتنە، سەربەرزییە، بۆ کابینەکە، کە بتوانێ وەکوو پێویست لەخزمەتی مووچەخۆرانیش دا بێ، وگیروگرفتی ئەوانیش لەبەر چاو بگرێت. بەڵام برای بەڕێز «کابینە»کە دامەزراوە، تەنها بۆ مووچەخۆران دانەمەزراوە، بەڵکوو «کابینە»یەکە، کە ئێش وئازاری هەموو میللەتی لەبەر چاوە، ئێمەش لەسەر ئەو بنەمایە کارمان بۆ کردووە و هەنگاومان بۆ ناوە. لە چەند دانیشتنێکی تایبەتیش دا، من خستمە پێش چاووی جەنابت و برادەرانیش. ئەوەی لە دەست ئێمە بێ، لە تووانای ئێمە بێ، لەکاتی خۆی دا ئەنجامی دەدەین. ئێوە باسی زیادەی پەرلەمان دەکەن، زیادەی پەرلەمان ئەگەر دەستی پێ بکەین، بەلای کەمەوەو، پێویست بە «٣٠٠ ملیۆن» دینارەدەکات. بەڕێزان دابین کردنی «٣٠٠ میلۆن» دینار لە بارودۆخێکی وادا،کە ناحەزان دژایەتیمان دەکەن، شتێکی ئاسان نییە. لە هەمان کاتیشدا میللەت هەروەکوو ووتم، هەمووی مووچە خۆر نییە. میللەت چاووی لە دەستی ئێمەیە، کە ڕێگەو بانیان بۆ بکەین، قوتابخانەیان بۆ دروست بکەین، نەخۆشخانەیان بۆ بکەین، و هەزار ویەک گیرو گرفتی تری لە بەر چاو بکەین.
جەنابت باسی ئەوە دەکەی کە نابێ جووتیار پەکی بکەوێت، دەبێ پێداویستیەکانی ئامادە بکەین، ڕەنجەکەی بەفیرۆ نەچێ، ئەمە خۆی لە خۆی دا بارمان قورستر دەکات، وە پابەندمان دەکات. داوا لەمن دەکەی کە پێویستە کارگەکان گرنگی پێ بدرێ وبکەوێتەوە کار، منیش لە گەڵ جەنابتم، کە تا پێمان بکرێت هەوڵ بدەین، هەرچی زووتر کەم و کوڕیەکانی کارگەکان، چارەسەربکەین، بۆ ئەوەی بکەونەوە کار، و داهاتی ئێمە زیاد بکات . لە هەمان کاتیش دا داوا

دەکەن کە نابێ «رسوم»ات زیاد بکەین، بەڵکوو کەمتریشی بکەینەوە. کە «رسووم»ات، کەم کرایەوە، «ئۆتۆماتیکیەن»داهاتی ئێمە کەم دەبێتەوە. داوای زیادەی خانەنشین دەکرێ. ئەوکاتەی کە ئەنجوومەنی نیشتمانی بەڕێز ئەو بڕیارەی دا، لە ڕاستیدا ئێمەش یەکێک لەو بەرپرسانەین، کە دەبووایە ئەو بڕیارە لەکاتی خۆیدا جێ بە جێ بکرایە، چوونکە بە ڕاستی ژیان لەو پەڕی ناخۆشیدا بوو، توانایی دارایی ئەوەندە نەبوو، کە بتوانرێت ژیانی خەڵکی پێ دابین بکرێت، و کارمەندێک بتوانێ سەربەرزانە بەخەیاڵیکی ئاسوودە، لە ماڵی خۆی دەربچێ و خزمەتی ئەم ئەزموونە بکات. لە لایەکی ترەوە، نازانم، بۆچوون و مەبەستی جەنابت، ئەوەبووکە ئێمە بە سەدان کرێکار و گەنج و لاومان هەیە کە لە شەقامەکان و لە کۆڵانەکان، دەسووڕێنەوە کە خۆی لە خۆی دا گرفتێکی دروست کردووە بۆ ئێمەش، ئێمە دەبێ لە هەموو ڕوویەکەوە، بیری لێ بکەینەوە ،بە تایبەتی لە ڕووی ڕەوشت و «فەسادی» کۆمەڵایەتیەوە، پاشان کابینەی سێیەم، هەموو توانای خۆی بە کار هینا کە بتوانێ کار بۆ ئەو گەنجانە بدۆزێتەوە، چیتر لە بازاڕ نەسووڕێنەوە، بێکار نەبن، قسەی لا بەلا کاریان تێ نەکات. ئێمەلەو بووارەدا ئەگەر تێبینیتان کردبێ لە کارکردنی ئەو «١١» مانگەدا، سەبارەت بە وەزارەتەکان دەستنیشانمان کرد، کە هەریەکە لە بواری خۆیدا پابەندە «مکلفە» چی بکات، بۆ هاوولاتی خۆی؟ بۆی کراوەو ئێمە پشتگیریمان لێی کردووە و پشتگیریشی لێ ئەکەین و بەردەوامیش ئەبین. کاتێک ئەم بڕیارە درا بەڕاستی هەمووتان ئاگادارن داهاتی ئەو کاتە بەلای کەمەوە ئەوەی ئاشکرایە، من نازانم لە بانقەکان چ هەبووە بەتەواوی، بەڵام ئەوەی زانراوەو ئاشکرایە ١٥ ملیۆن دۆلاری تیادا بووە کاتی هەر دۆلارێکی ئەو کات «٨٠»دینار بوو. بەسەدەها ملیۆن دیناری تیادابوو، و پێشبینی ئەوە ئەکرا ئەگەر بێتوو لە بارێکی سیاسیدا حکومەتێک هاتە پێش و دەرگاکانی داهات یاخود دەرگا سەرەکیەکان بابڵێین وەکو گومرگی ئیبراهیم داخرا،ئینجاش بۆ چەندین مانگ دەتوانێت بەو پاشەکەوتەی کە حکومەت هەیەتی ئەم مووچەیە بە شێوەیەکی ڕێک و پێک بدات. خۆتان شاهدی ئەوەن کە کابینەی سێیەم دەست بەکار بوو لەسفرەوە دەستی پێ کرد. ئێمە لەسەرەتا زۆر بەڕوون و ئاشکرا بەئێوەمان گووت بانقەکانی ئێمە لیژنەیەکی تایبەتیمان بۆ دانا، سەرژمێریمان کرد(جەرد)مان کرد وە ئەوەی لەبانقەکانمان دا هەیە ئەوەیە، بۆ ئەوەی ئێوەش ئاگادار بن، ئێوەش لەگەڵ ئێمە هاودەست و هاوبیر و هاودەنگ بن بۆ ئەوەی ئێمە خۆمان لەو تەنگوچەڵەمەیە ڕزگار کەین کە تیایداین، بێگومان زۆربەی ئەو برادەرانەی کە من بەخزمەتیان گەیشتووم ودەتوانم ئەمەش بڵێم کە هەموو دەرگای وەزارەتەکان کراوە بوو بۆ ئێوەی بەڕێز، بۆ ئەوەی سود لە بیرو بۆچون و ڕای ئێوە وەربگرێت تاوەکو بەیەکەوە کاری تیادا بکەین، ئەنجوومەنی نیشتمانی و ئەنجوومەنی وەزیران بۆ یەک ئامانجەو بۆ یەک ئامانجیش خوێنی لەپێناودا دراوە.

برایان، زیادەی ئەنجوومەنی نیشتمانیی لەوکاتە کە من لەسفرەوە دەست پێ بکەم. چۆن دەتوانم؟ بەر لەهەموو شتێک من سوێند دەدەی کە من ڕاست گۆ بم بەرامبەر ئێوە، بەرامبەر میللەتەکەم،

باشە ئێوە ڕازین پێنج مانگ بدەین و سەری شەشەم ڕای بگرین؟ ئەگەر ئێوە بەرپرسیەتی ئەمە لەئەستۆ ئەگرن و ئیجازە ئەدەن بە کابینەی سێیەم بۆ ئەوەی هەڵبستێ بەم کارە، زۆر باشە ئێمە پێشوازی دەکەین ئەگەر برای بەڕێز کاک د. ڕۆژ ئیجازەم پێ بدات ئەم قسەیە بکەم، ئێمە حازرین پێنج مانگ بدەین بەڵام ئەوەی مانگی شەشەم چی لێ ئەکەیت؟ ئێمە بەر لەهەموو شتێک هەنگاومان ئەوە بوو، کاک عەبدولخالق، بڕواییەک دروست کەین لەنێوان بازاڕ و کارمەندان، وەبڕوایەک لەنێوان کارمەند و کرێچی دروست کەین، کە هاووڵاتی بڕوای بە کابینەی سێیەم هێنا ئەتوانێت شت بەقەرز بدات بەکارمەند، ئەتوانێت خانوو بەکرێ بدات وەهەروەها زۆر شتی تر، ئەمە خۆی لە خۆیدا سەرکەوتنێک بوو، ئەگەربازاڕیش بەراورد بکەین ئەوا شتە سەرەکیەکان هەیە لەلای ئێمەو لە وەزارەتەکانی تریش، نرخەکان زۆر جیاوازی پەیداکردووە و دراوەکەی ئێمەش جێگای خۆی گرتۆتەوە، ولەهەمان کاتیش بەڕێزتان ئاگادارن ئێمە وەکو حکومەت، کابینەی سێ ئەوەی لەدەستمان هاتووە بۆ چاکردنی باری ژیانی هاووڵاتیان دریغیمان نەکردووە و بێگومان دریغیش ناکەین. زۆر ڕاستە سەرەتا ئێمە پارەیەکی زۆرمان سەرف کرد بۆ چاکردنەوەی دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئایا دەکرا ئێمە ئیتر پشت گوێی خەین؟ وا پێویست بوو ئێمە سەرەتا خۆمان ڕێک خەینەوە ئینجا بچین بەدوای کارەکانی ترا ڕێکی بخەینەوە. من لەگەڵ ڕای جەنابتم، ئەو پارانەی کە بۆ ئاوەدانکردنەوە سەرف کراوە، دروست کراوەتەوە، کەلوپەلی لێدا کراوە، ئەوە هەمووی کاری بۆ کراوە لەڕێگای وەزارەت و لەکۆبونەوەکانی تایبەتی ئەنجوومەنی وەزیرانیش ئەو بڕیارە دراوە و برا وەزیرەکانیش ئاگادارن. شتێک کە کرا یاخود ئاوەدانکرا پێویست ناکات دووبارە بکرێتەوە، خۆی لەخۆیدا ئێمە ئاواتمان ئەوەیە بۆ ساڵی ١٩٩٨ بتوانین کارە خزمەتگوزاریەکانمان بەرەو پێشتر و باشتری ببەین، ئەوە ئاواتی ئێمەیەو ئاواتی ئێوەیە و ئاواتی میللەتی ئێمەیە، بەڵام لەکاتێکدا تۆ هەر بڕیار لەسەر بڕیار بدەیت و باری من گران بکەیت، باشە من گرفتی پێشووی ئێوەم چارەسەر نەکردووە و ئێوە بڕیارێکی تر لەسەر بدەن ئەوا ئۆتۆماتیکی لەگەڵی دەبێت ئەم برە پارەیە لەکوێندەر بێنم بەتایبەتی ئەم بارودۆخەی ئەم پێنج شەش مانگەی دوایی کە کوردستان پێیدا تێدەپەڕێ، ناحەزانمان ئەوەندە زۆرە و باڵا دەستیش لەناو ناوچەکە ئەوەندە زۆرە خۆتان باشتر دەیبینن، سەرانی یەکێتی خائین و پەکەکەی تیرۆریست بەڕاستی شەڕەکەیان بۆ بەرژەوەندی میللەتی کورد و ئەم تاقیکردنەوەیە نییە، بەڵکو بۆ لەناوبردنیەتی و قەبری بۆ هەڵ کەندووە، ئێوە ئەبێ لێرەدا هەڵسەنگاندنی خۆتان بکەن بەرامبەر بە کابینەی حکومەتی هەرێم، کە ئەم کابینەیەش کابینەیەکە ئومێدی ئەم میللەتەیە، کابینەیەکە بە هەڵسوکەوت دووپاتی کردۆتەوە و نیشانی داوە لەڕووداوەکانی ڕۆژانی شەڕدا کە لەدژی ئەم تاقیکردنەوەیە شەڕ دەکرا شان بەشانی ئەم بارە پڕۆژەی ئاوەدانکردنەوەیان هەبوو وپڕۆژەی تازەو نوێیان هەبوو. ئەو شوێنەی کە ئەوان تێکیان ئەدا ئێمە چاکمان ئەکردەوە، وە لەهەموو بوارەکاندا ئەگەر سەیر بکەین پێشکەوتن وەدەست هاتووە. ڕاستە بڕیارێکی زۆر پیرۆزە ئێمە ئەوەی

لەدەستمان بێت بۆ کارمەندان وە مووچە خۆرە بەڕێزەکانمان ئەنجام بدەین، بەڵام باوەڕتان هەبێت ئەمە ویستی ئێمەشەو سەرکەوتنێکە بۆ کابینەی سێیەم، بەڵام کە نەبوو ناتوانین.

وەکو جەنابت فەرمووت ئێمە هەموومان کاربکەین ئەگەر ناحەزان و خائینان ڕێگەیان دا...

جەنابت ئاگاداری شاراوە نییە، داهاتی کوردستان ئەوداهاتەی ئێستا ئەگەربێتوو بەراووردی بکەیت لەگەڵ ساڵانی رابردوو یان لەگەڵ کابینەی یەک و دوو جیاوازی هەیە، فەرموو ئەوە بانقی هەرێم لەپایتەختی کوردستانە بزانە چەندین ملیۆن دیناری بۆ هاتووە. ئەمە داهاتی کوێیە، چەندین ملیۆن دۆلاری بۆ هاتووە، چەندین کاری پێ کراوە، ئایا ئەم کابینەیە نەبوو دوبارە باوەڕی دروست کرد لەنێوان جەماوەر و بانقەکان؟ ئێستاش ئاگادارن ڕاستە ئێمە پارەیەکی زۆرمان سەرف کردووە بۆ کارگەکان و ئامێرەکان بەڵام باوەڕتان هەبێت هەموومان هەمان بۆچوونمان هەیە بەڵکو بتوانین ساڵی ١٩٩٨ ساڵی ئازادی و خۆشی و پڕ بەرەکەت بێت بەتایبەتی لەڕۆژێکی وا کە بەیانی یەکەم ڕۆژی مانگی ڕەمەزانەو (إنشاءالله) نیەت پاکی تیادابێت و ئەوەی دژی ئەم تاقیکردنەوەن و ئەم دەست کەوتنە ئەوانیش بەخۆیان دا بچنەوە و بێن لەژێر سێبەری ئەم ئاڵایەو ئەم پەرلەمانە خزمەت بکەن و بەپێی ئەم یاسایەی کە لەلایەن بەڕێزتانەوە دێت کاری بۆبکرێ.

سەبارەت بە یاسای خانەنشینی، کە جەنابت ئاماژەت بۆ کرد لەڕاستیشدا ئیمەش پێمان خۆشە، بەڵام نازانم جەنابت ئەو ئامارەت لایە سەبارەت بەخانەنشینەکان؟ ئێمە چ بارگرانیەکمان لەسەرە، (١٠٠)نەفەرو (٢٠٠) نەفەرو (١٠٠٠٠) نەفەر نییە برای بەڕێزم خۆی لە (٧٠)هەزار و شتێک دەدات، سەبارەت بەوانەی دەرەوەی هەرێم ژمارەی خانەنشینەکان لەدەرەوەی هەرێم بریتیە لە (٧١ ٣١٦) کەس، مووچەی یەک مانگیان دەکاتە (٨ ١٩٩ ٧٩٥) دینار واتە مووچەی یەک ساڵیان دەکاتە (٩٨ ٤٠٠ ٠٠٠)دینار، ئایا ئەم بڕیارەی ئێستا ئێمە گفت بەئێوە بدەین و بڵێین جێ بەجێی دەکەین ئایا بەڕاستی پێمان دەکرێ؟ یان ئەبێ هەموو داهاتی خۆمان بۆ بابەتەکانی حکومی و کارمەندان سەرف کەین؟ یان ئەبێ بەردەوامی لەسەر ئەم پەیمانە بدەین،یاخود ئەبێ بەردەوامی بەم حکومەتە بدەین لەسەر ئەوسیاسەتەی کە حکومەت هەیەتی، تاوەکو کوردستان ئاوەدان نەکەینەوە و تا دێهاتەکان ئاوەدان نەکرێتەوە. تاوەکو سنوورەکەت ئاسایشی تیادا بەرقەرار نەبێ. زۆر گرانە تۆ بتوانی داهاتێکی ڕێک و پێکت هەبێت کاک عەبدولخالق، و ئەوەشمان لەیاد نەچێت ئێمە حکومەتێکی ئەوهانین داهاتێکی جێگیرمان هەبێت، چونکە هەروەکو لەڕاپۆرتەکەمدا ئاماژەم بۆ کرد زۆربەی داهاتی ئێمە پێک هاتووە لە خاڵە گومرگیەکان، خۆزیا چاپی پارەمان هەبووایە ئەوکات ئەمان توانی گرفتی خۆمان چارەسەر بکەین، دەمان توانی ئەو بڕیارە پیرۆزانەی کە لەپەرلەمان دەرچووە جێ بەجێی کەین، سەبارەت بەخانەنشینی خۆمان پێم خۆشە جەنابتان ئاگادارین ژمارەی خانەنشینان لەناوەوەی هەرێم بریتیە لە (٣٤ ٥٠٠) مانگانەیان دەکاتە (٤ ٥٠٠ ٠٠٠) وە بۆ یەک ساڵ دەکاتە

(٥٤ ٠٠٠ ٠٠٠)دینار، خۆی لەخۆیدا ئەمە پارەیەکە، باشە ئێوە ڕازین ئێمە ڕەزامەندی بکەین

لەسەر ئەوەی مووچەی خانەنشینان دەدەین لەکاتێکدا کە نەمان توانی بیدەین؟ و لەلایەکەی تریبیش ئەوان هەستیان بەوەکرد کە ئێمە مووچەیان پێ ئەبەخشین و مووچەکەیان لێ ببڕن ئەوا ئێمە لەم لایان ئەکەین و لەئێرەشیان ئەکەین ئەمە خۆی لەخۆیدا گرفتێکە. بە بۆچونی من پەلە نەکەین بڕواتان هەبێت دیسان بەڵێنتان پێ ئەدەینەوە ئەگەر داهاتی ئێمەو توانای ئێمە باشتر بوو ئەوا ئێمە بە ئاگاداری جەنابتانەوەش زۆر هەنگاوی پیرۆزتریش دەهاوێژین.

سەبارەت بە چاودێری دارایی (الرقابة المالية) کە ئێوە ئاماژەتان بۆ کرد ئەمە بۆ جاری یەکەمە لەکابینەی سێ و پێم خۆشە ئەم شاهێدیە بەڕێزتان بۆ ئێمەی بدەن و لەڕاستیشدا ئەمە لە ئێوە چاوەڕوان دەکرێت و لەکابینەی یەک و دوو چاودێری دارایی نەبوو کە بە ڕۆڵی خۆی هەڵبستێت. لەکابینەی سێ بوو چاودێری دەستی پێ کرد من ناڵێم باشترین کاریان ئەنجام داوە بەڵام شتێکی سەرەتایە و تازە دەستی پێ کردووە وە برا وەزیرەکان شاهیدی ئەوەم بۆ دەدەن کە من چەندین ڕاپۆرتم ئاڕاستەی ئەوان کردوەو وێنەم داوە بەسەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران لەسەر ئەو تێبینی و بۆچونانەی کە چاودێری دارایی بەدەستی هێناوە و بەسنگ فراوانی وەریان گرتووەو کاریان بۆ کردوەو هەنگاویان بۆ هاوێشتووە. ئومێدەوارین کە چاودێری دارایی (الرقابة المالية) ڕۆڵی خۆی ببینێ و ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو پێشتر بچێت. ئەو چاودێریە داراییەی کە بەڕێزتان باسی لێوە دەکەن بەڕای من بمێنی بۆ کاتێکی تر سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران و سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی بەڕێز بەیەکەوە باسی لێوە بکەن و ئەوکات بۆ بڕیاردان شتێکی ترە.

سەبارەت بەو باجانەی کە جەنابت ئاماژەت بۆ کرد وەک خانووبەرەو شتی تر، لەڕاستیدا من پشتگیری جەنابت ئەکەم و شتێکی زۆر باش و گرنگە کە ئێمە هەموو توانامان سەرف کەین بۆ کۆکردنەوەی ئەم جۆرە باجانە، ئەمەش خۆی لەخۆیدا داهاتێکی باشە، بەڵام بە پێویستی دەزانم لێرەدا بڵێم بەداخەوە ئایا بوار ئەدرێت بۆ ئێمە تاوەکو کاربکەین؟

ئێمە کە دەست پێ دەکەین بەجێ بەجێ کردنی ئەو ڕێنماییانەی کە لە ڕێگای بەڕێزتان و ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دێت، بەسەدەها نامەمان بۆ دێت، جا هەریەکی لەلایەک و لایەنێک و کەسێک و عەشیرەتێک دێت، بۆنموونە (فلان کەس ئەوەندە شەهیدەی داوە. دووبارە کۆسپ دروست ئەبێتەوە بۆ ئەوی نەتوانین ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەین) هەر چەندە من لەگەڵ ئەوەدام کە دەبێ چاوپۆشی نەکرێ بەڵکو پێویستە کاری بۆ بکەین، بەڵام تەنها بە وەزارەتی دارایی یاخود تەنها بەکابینەی سێ ناکرێ ئەگەر بەهاوکاری ئێوەو جەماوەر نەبێت.

با ئێمە هەموومان هاندەر بین، لەخۆمانەوە دەست پێ بکەین بڵێین قەرزاری حکومەتین و پێش خەڵک ئەبێ بیدەینەوە تاوەکو خەڵک چاو لە ئێمە بکاتەوە. زۆر جار من تێبینی ئەوە دەکەم کە جێی داخە بەرپرسانی ئێمە خۆیان قەرزارن دێن ڕێگایەک دەدۆزنەوە تاوەکو بە شێوەیەک لێی دەرباز بن، کە بەرپرسێک ئەو مافە بەخۆی بدات ئەی میللەت چ گوناهێکی هەیە؟ میللەتیش ناتوانێت وەکو پێویست بەو ئەرکە هەڵبستێت. باهەموومان دەست لەناو دەست و یەک دڵ و یەک بۆچوون و یەک ئامانج کاری تێدا بکەین و سەرکەوتووبین تیایدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ وەزیری دارایی، جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران بابفەرمووێ.

بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێشەکی ئەمەوێ چەند تێبینیەک لەسەر شێوەی گفتو گۆکە دەربڕم، لەڕاستیدا بەڕێز وەزیری دارایی ڕاپۆرتی خۆی وەکو ووشەیەک پێشکەشی ئەنجوومەنی نیشتمانی ئەکات لەسەر چۆنیەتی خەرجی، لەسەر بۆچوونەکانی وەزارەت بەرامبەر بە بودجە و چەند ڕوونکردنەوەیەک لەسەر بودجەکە خۆی. وە ئەم ڕاپۆرتی وەزیری دارایی بەڕای من هی ئەوە نییە بەوشێوەیە گفتوگۆی لێ بکرێت تاوەکو گۆڕانکاری تیادا بکرێت، بەڵکو شتێکە زیاتر بۆ زانیاری وەرگرتن لەسەری وەگفتوگۆی سەرەکی لەسەر بودجە ئەکرێ، گفتوگۆکردن لەسەر بودجە بەشی سەرەکی دانیشتنەکەی ئەمڕۆمانە کە هیوادارین لەکاتی دیاری کراودا تەواوی کەین، من لێرەدا ئەتوانم ئاماژە بەوە بکەم ئەو ماندوبوونەی برای بەڕێز وەزیری دارایی بینیویەتی لەئامادەکردنی ئەوڕاپۆرتەی خۆی دا هەروەها ماندوبوونی وەزارەتی دارایی وەهەموو وەزارەتەکانی تر بۆ ئامادەکردنی ئەم کۆمەڵەیە (ملزم)مانە کە لەبەر دەستاندایە و چاوتان لێیەتی، ئەمە خۆی لەخۆیدا کارێکی زۆر گەورەیە و ئاسان نییە. بەتایبەتی ئەگەر بێین سەیری ئەم بارودۆخە بکەین کە ئیمڕۆ ئێمە تیایداین پێش هەموو شتێک، پێش کاتی دیاری کراو، پێش تەوابوونی ساڵ خراوەتە بەردەم ئەنجوومەنی نیشتمانی و لە ئەنجوومەنی نیشتمانی وەکو وولاتێک، وەکو حکومەتێکی بێ گیروگرفت و وولاتێکی پێشکەوتوو لە دیموکراتیەتدا، ئێمە ئەم هەموو شتەمان خستۆتە بەردەمی ئێوە ولەکاتێکی دیاریکراودا. ئەگەر ئێوە پەسەندی بکەن بۆ ساڵی داهاتوو لە یەکەم ڕۆژەوە وە لەسەر ئەم بنەمایەو لەسەر بنەمایەکی یاسایی ئیشوکاری دامودەزگاکانمان بەڕێوە ئەبەین، لەڕاستیدا ئەمە پێویست بەوەناکات من دووپاتی بکەمەوە بەڵام من بەش بەحاڵی خۆم سوپاسی وەزیری دارایی و هەموو برا وەزیرەکان ئەکەم وەبەتایبەت وەزارەتی دارایی بۆ ئەم ئیشە گەورەی کە کردویەتی، لێرەشدا شایەستەی ئەوەیە کە ئاماژە بەوە بکەم کە لیژنەی کاروباری دارایی ئەنجوومەنی نیشتمانی هاوکاریەکی زۆری وەزارەتی دارایی کردووە، سوپاسی بەڕێز کاک ئەحمەد سالار ئەکەم بۆ ئەو هەموو ووشە جوانانەی کە کردی بەرامبەر بە کاروباری حکومەتی هەرێم وە هەروەها برای بەڕێز کاک جەمیل سندی، وە چەند تێبینیەکیشم هەیە لەسەر قسەکانی کاک عەبدولخالق زەنگەنە.

برای بەڕێز کاک عەبدولخالق زەنگەنە زۆر بەچاکی و بەباشی وە تاڕادەیەک شەرمەزاری کردین ئەوەندە بەچاکی باسی حکومەتی کرد، ئەوەندە باسی کاروباری ئێمەی کرد بەتایبەتی باسی ئامادەکردنی بودجەی کرد وە هەروەها ئەوەی کە دڵخۆشکەرە کاک عەبدولخالق زۆر بە ڕاشکاوی و بەباشی دەوری خراپی پیلان گێڕان و دوژمنانی تاقیکردنەوەکەمانی خستە ڕوو، کە لەبارێکی واناسک ئەمانەوێ تاقیکردنەوەکەمان ڕابگرین، و وولاتەکەمان پێش خەین، و دوژمنانمان چ

کۆمەڵەی تیرۆریستان و چ کۆمەڵەی «ینک» ئەم گیروگرفتانەمان بۆ دروست ئەکەن. لێرەدا زۆر سوپاسی کاک عەبدولخالق ئەکەم بۆ ئەم قسانەو ئەم روونکردنەوانەی کە لەسەر ئەم بابەتە پێشکەشی کردین.

بێگومان ئەو پێشنیارانەی کە پێش کەشی کرد، ئێمە گفتوگۆ لەسەر هەمووی ئەکەین، ولە ئەنجوومەنی وەزیران ئەیخوێنینەوە، و ئەوەی لەتوانادا بێت ئێمە دریغی ناکەین لەجێ بەجێ کردنی. ئەوەی گرنگە سەبارەت بە ئێمەوە کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بیزانن، ئەوەیە هەر شتێک پەیوەندی بە چاکردنەوەی باری بژێوی خەڵک هەبێت، و لەتوانامان دابێت، ئەوا ئێمە لەوەدا دەست پێشخەر بووین وە دەست پێشخەریشین. وە دەست پێشخەریەکەشمان من نایشارمەوە ئەمە عەیب نییە، لە دەست پێشخەری پارتەکەمانە، کە پارتی (بارزانی نەمر)ە.

«پارتی دیموکراتی کوردستان» هەمیشە دەست پێشخەر بووە لەوەی کە بژێوی خەڵک چاک بکاتەوە، لەوەی کە مووچەی هاوڵاتیان زیاد بکات، و هێمنی و ئاسایش خەڵک دابین بکات، و خەڵک بەئازادی بژی وە ترسی ماڵ و منالی و ئیشوکاری خوی نەبێت. لەمانە ئێمە دەست پێشخەرین، وسوپاسی هەرکەسێکیش ئەکەین کە هانمان بدات بۆ ئەوەی زیاتر دەست پێشخەر بین. ئەمە یەکێکیان، دووەم، تێبینیەکی تایبەتیم هەیە لەسەر سێ خاڵ، یەکەم لەوانەیە کاک عەبدولخالق وا هەست بکات کەوا پارەیەکی زۆر لە پرۆژە خەرج کرابێت، من حەز ئەکەم ئەوە بخەمەوە بیر، ئەوپارانەی کە لە پرۆژەکان خەرج کراوە ڕاستە پارەیەکی زۆرە، بەڵام ئەم پارەیە ئێمە شتمان لەدەرەوە پێ نەکڕیوە، شتمان لەدەرەوە پێ نەهێناوە، ئێمە کەرستەمان پێی کڕیوە لەوڵاتەکەی خۆماندا، پارەمان داوە بەکرێکاری وڵاتی خۆمان، واتە ئەو پارەیە خۆی چەندە دوو بەقەد ئەوەندە ئێمە کارمان کردۆتە سەر بازاڕو بژێوی خەڵک. لەبەر ئەوە ئێوە ئەبێ هەمووکات هاندەرمان بن کە ئێمە لەم ڕووەوە زیاتر پارە خەرج کەین، بابەتی دووەم، بابەتی خانەنشینەکانە. ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە هەموو هاوڵاتیەکمان مافی خۆی وەربگرێ، بەڵام شتێک هەیە نامانەوێ لە ئێوەی بشارینەوە ئەویش ئەوەیە:

یەکەم، حکومەتی عێراق مووچەی لەهەموو فەرمانبەری هەرێمی کوردستان بڕیوە، بەڵام ئێمە نەمان بڕیوە، ئێمە بەحکومەتی عێراقمان نەگوت مووچەمان لێ ببڕە، حکومەت خۆی بڕیوبەتی، وخۆی ئێستا مووچەی خانەنشینەکان ئەدات و مووچەی فەرمانبەر نادات. ئێستا ئەگەر حکومەتی عێراق لێمان بێتە پێشەوەو پێمان بڵێت من مووچەی فەرمانبەران ئەدەم، ئێمە ئەبێ بڵێین ئافەرین زۆر باشە مووچەی فەرمانبەران بدە، بۆ ئەوەی ئەو پارەی ئێمە هەمانە زیادەی پێ بدەین وە پرۆژەی زیاتری پێ بکەین. سەبارەت بە خانەنشینەکانەوە هەمان شتە، هەڵەیەکی زۆر گەورەیە ئێمە شتێکی وا بکەین ئەوان مووچەی خانەنشینەکان ببڕن.

دووەم، وەکو بەڕێز وەزیری دارایی ووتی، مووچەی خانەنشینەکان نزیکەی (١٠٠ ٠٠٠ ٠٠٠) ملیۆنە ساڵەی وە ئەم (سەد ملیۆنە) تەنیا ژمارەیەکی ئاوا نییە.

خانەنشینەکان ئەچن بۆ ئەوێ، کەس و کاریان ئەبینن، و خزمەکانیان ئەبینن، و مووچەکە وەر ئەگرن، و شت ئەهێنن و شت ئەبەن، وئەو مووچەیەش ئەهێننەوە لێرە سەرفی ئەکەن.
واتە ئەو(سەد ملیۆنە) بەکەمترین ژمێریار بە کەمترین خەملاندن ئەبێ بە (دوو سەد ملیۆن)، وەکاری ئابووری بەسەر بازارەکانمانەوە هەیە، ئەمە ئەبێ ڕەچاو بکرێت، هەر کاتێ باسی بابەتی خانەنشینەکان ئەکرێت. وە لە هەمان کاتدا من دووپاتی ئەوە ئەکەمەوە کە ئێمە خۆمان لەگەڵ ئەوەین هەر کاتێ دەرفەت هەبێت بارێکی وا دروست بکرێت کە بتوانین یارمەتی ئەوانیش بدەین.
خاڵی سێیەم، بابەتی زیادەی مووچەی فەرمانبەرانە، بابەتێکە لەوانەیە هەموو کات دووبارە ببێتەوەو هەمووکات باس بکرێت. پێشەکی ئەمەوێ دووپاتی ئەوە بکەمەوە، ئەو کاتەی ئەو بڕیارە درا، ئەو بڕیارە پێش هەموو شتێک بەپێشنیاری «فراکسیۆنی زەرد»ی **«پارتی دیموکراتی کوردستان»** بوو لە ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستاندا. وە پارتی ئەم پێشنیارەی بە دەنگدان بردەوە، و زۆر لەبرادەران ئەندامانی پەرلەمان هەبوون، کە سەربە فراکسیۆنی تر بوون، دژی ئەم پێشنیارە بوون. وە لەوانەیە برادەران ئەوەیان هەموو لەیاد بێت. وە لەم بارودۆخەدا جگە لەمە هەمووی حکومەتی هەرێمی کوردستان
(۱۵ ۰۰۰ ۰۰۰ پانزە ملیۆن دۆلار)ی پاشەکەوت هەبوو، پارەیەکی گەورەی لە بانقەکان دا هەبوو. پارەکەی لە بانقەکان دا نواندبوو، ئیشی پێ نەئەکرد، و کاری پێ نەئەکرد، بە مەبەستی ئەوەی پاشکەوتمان ئەوێت. ئەمە یەکێکیان، دووەم، شەڕو پێکدادان نەبوو. سێ، یەک بەڕێوەبەرایەتی و یەک بنکە هەبوو، و هەرچی داهاتیش هەبوو، بەداهاتی هەموو شوێنەکان ئەهات لەوەزارەتی دارایی کۆئەبووەوە. وە نرخی دۆلاریش (۸۰ تا ۱۰۰)دینار بوو، وە بڕیاری (۹۸۶) نەبوو، کە ئازووقەی ئەدا بە خەڵک. ئەم هۆیانە هەمووی وای لێکردین وەکو **«پارتی دیموکراتی کوردستان»**، وەکو فراکسیۆنی زەردی پارتی، ئەم پێشنیارە بکەین بۆ پەرلەمان. وە لەپەرلەماندا بە زۆربەی دەنگ ئەم پێشنیارە سەر بخەین، ئەمەش بۆ خزمەتی هاوولاتیان بوو. ئێمە هەمان ئەو پارتەین کە ئەم بڕیارەمان داوە، وە هەمان ئەو پارتەین کە کاری بۆ ئەکەین، ئینجا چ بە بۆچوونی ئێمە، یان بە بۆچوونی ئێوە، یان بە بۆچوونی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان و بەڕیزان ئەندامانی کابینەی سێ کە بەهەردووکیان یەک شتن دووشتی لێک جیاواز نین. ئێمە هەموومان لەگەڵ ئەوەداین کە مووچەی خەڵکی زیاد کەین، بەڵام کەی؟ لەکاتێکدا ئێمە لەتوانامان دابێت، ئێمە دژی ئەوە نین، و لەوبڕوایەش نیم کە وەزارەتی دارایی دژی ئەمە بێت. یاخود کابینەی سێ دژی ئەوەبێت، یاخود یەک ئەندامی پەرلەمان دژی ئەمە بێت. بەڵکو بە پێچەوانەوە ئێمە هەموومان لەگەڵێن، بەڵام ئێمە تکامان ئەوەیە، ڕەچاوی ئەوەبکرێت لەکاتێکدا بێت، کە خەڵکی پێمان نەڵێن هەرچی پارەیان هەیە بۆخۆیان و بۆ حکومەتەکەیان سەرفیان کرد، وە بۆ میللەتەکەیان سەرفیان نەکرد. حکومەت هەر چۆنێک بێت لەوانەیە لە ٥ ٪یان ٦ ٪ کۆی میللەت بێت، ئەی ٩٥ ٪کەی تر چی لێ بکەین؟

لەبەر ئەوە لەبودجە ئەبێ بەراوردی ئەم دوو شتە بکەین، ئەوەی بۆ حکومەت خۆی سەرف ئەکەین ـ ئەبێ لە ٣٠٪ تێپەڕ نەبێت، وئەوەی بۆ میللەتی سەرف ئەکەین تا زیاتر بێت باشترە. ئەمە خاڵێکی سەرەکیە لەبابەتی بودجە، بۆیە داوا ئەکەم ئەگەر ئەم خاڵە هاتە پێشەوە ئەوا هەڵسەنگاندنی کات وخەرجی بۆ وەزارەتی دارایی و وەزیری دارایی بەجێ بێڵن، ئەوە تێبینیەکانی من بوو بۆیە دووبارە زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران بۆ ئەم ڕوونکردنەوانە، وابزانم کاتی ئەوەمان هاتووە کە دانیشتنەکە لێرە ڕاگرین وە کاتژمێر ٣ کۆئەبینەوە جارێکی تر بۆ بەردەوام بوون لەسەر ئەو خاڵانەی کە دیاری کراوە، سوپاستان ئەکەین.

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (١٦)

کۆبوونەوەی دووەم/سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/١٢/٣٠

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

دانیشتنەکەمان بە کۆبوونەوەی دووەم دەست پێ دەکەینەوە. نزیکەی یانزە برادەر ماوە ئەوانەی ناونووسمان کردن، وئەو قسانەی کە برادەران کردیان و وەڵامی جەنابی وەزیری دارایی و جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران لەگەڵ ئەو گفتوگۆیە بەتایبەتی جەنابی کاک عەبدولخالق، و کاک ئەحمەد، و کاک جەمیل لایەنە سەرەکییەکانی ڕاپۆرتەکە باس کرا. لێرەدا دوو پێشنیار هەیە، ئەو برادەرانەی کە ناونوسمان کردن مافی خۆیانە داوای قسە بکەن، بۆ؟ چونکە ئێستە وتمان دەست بکەین بەڕاپۆرتی لیژنەی ئابووری، ولەدوای ئەوە بچینە ناو گفتوگۆی بودجە، بۆ ئەوەی گفتوگۆکە بە یەک جار بێت. ئەو برادەرانەی کە ناویان نوسراوە ناوەکانیان ئامادەیە وە دوای ئەوە کە تەواو بوو، و بوو بە گفتوگۆ بۆ ئەوەی نەبێت بەدوو جار چونکە لەوانەیە لەم بابەتەش قسەی لەسەر بکەن بەڵکو بەیەک جار بێت. و ئەگەر چ تێبینیەکیان هەیە با لەلای خۆیان تۆماری بکەن، وهەر برادەرێکی تریش ئەگەر حەز بکا قسە بکات ئەوە بێگومان ناونوس ئەکرێت، ئەگەر لاریتان نییە، فەرموو کاک د. قاسم.

بەڕێز د. قاسم محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زۆر باشە، بەڵام مافی ئەوەمان هەبێت گفتوگۆ لەسەر ڕاپۆرتیش بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ، ئێمە ڕێکەوتین لەسەر ئەمە، ئەمە ئاسان کارییە بۆ ئێوە، بۆیە با لیژنەی ئابووری تەشریف بێننە سەر جێگای دانیشتن(منصة).

ئەوەی ئێستا ئەخوێنرێتەوە ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و ئابووریە لەسەر بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان وە بڵاو کرایەوە بەسەر هەموو ئەندامانی پەرلەمان، فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەناوی لیژنەی ئابووری بەخێرهاتنی بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران دەکەم، وە بەخێر هاتنی وەزیری دارایی و ئابووری دەکەم، بێگومان بودجەی پەسەند کراو پێداویستێکی گرنگە بۆ هەر حکومەتێک بۆ بەردەوام بوونی ڕەوتی ئەم حکومەتە، وە هیچ حکومەتێک ناتوانێت کاروباری خۆی بە چاکی و پڕ بڕاف بەڕێوە ببات، بێ ئەوەی بودجەیەکی پەسەندکراوی هەبێت. وە لەبەر ئەمە و لەبەر خەم خۆری بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی بۆ

سەرکەوتنی کاروباری حکومەتی هەرێمی کوردستان، و کابینەی سێیەم، وە زێدە بوونی بژاڤەکانی. داوای کرد کە بەزوترین کات بودجەی حکومەت بگات بە ئەنجوومەنی نیشتمانی، بە مەبەستی پەسەند کردنی. وە بۆ ئەوەی کابینەی سێیەم هەردەم گەشەدارو پڕ لە خزمەتگوزاری بێت، وە وەزارەتی دارایی و ئابووریش لەکاتی دیاری کراودا بەسوپاسەوە پێشکەشی کردو، ڕەزامەندی بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران، و جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران، و ئەنجوومەنی وەزیرانی وەرگرت. ئێستاش ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و ئابووری لەسەر بودجەی حکومەت بۆ ساڵی (١٩٩٨)تان بۆ ئەخوێنمەوە.

المجلس الوطني لكوردستان العراق
كوردستان ـ اربيل
اللجنة: المالية والاقتصادية
العـدد: م / ٣١
التاريخ: ١٩٩٧/١٢/٢٨العـدد: م / ٣١
بسم الله الرحمن الرحيم

الى / السيد رئيس المجلس الوطني لكوردستان العراق المحترم
م/ موازنة الحكومة لعام ١٩٩٨

تحية وأحتراماً

يسعدنا ان نقدم لسيادتكم التقرير المالي عن موازنة الحكومة لعام ١٩٩٨ المعد والمرسل من وزارة المالية والاقتصاد بكتابها المرقم «١٤٠» في ١٩٩٧/١٢/٢٠ والمحال اليكم بكتاب رئاسة مجلس الوزراء المرقم «٦٩٥٠» والمؤرخ ١٩٩٧/١٢/٢٢.

لما كانت الموازنة تخطيط مالي لسنة كاملة تشمل السياسة المالية للحكومة أو المؤسسة أو الدولة لتلك السنة عليه يؤخذ بنظر الأعتبار الوضع الاقتصادي والقدرات المالية المتاحة لها لتحقيق تلك السياسة المالية الهادفة.

السياسة المالية تختلف من حكومة لأخرى ومن دولة لأخرى بناءً على الحالة الأقتصادية والمالية والأجتماعية لتلك الحكومة او الدولة وشعبها وأهدافها عليه يؤخذ بنظر الأعتبار الميزانية المصدقة للسنة السابقة كمؤشر للأستدلال والمقارنة..

وقبل ان نقدم رأينا بشأن موازنة حكومة الاقليم لعام ١٩٩٨ نجد من الإنصاف وان نقول للتاريخ بانه لاول مرة منذ تأسيس حكومة الاقليم ترسل الميزانية الى البرلمان قبل بدء السنة المالية وهذا إن دل على شيء فانما يدل على حرص وجدية السيد وزير المالية والاقتصاد في هذه

الكابينة، وبعد سلسلة من الاجتماعات المركزة من قبل جميع اعضاء اللجنة لتدقيق محتويات الموازنات الثلاث (الجارية الاعتيادية، التخطيطية، الممولة ذاتياً) لكافة أبوابها واقسامها وفصولها وموادها وانواعها،

وجدت بانها خالية من الأخطاء الحسابية (الجمعية) وهذا موضع افتخار واعتزاز للوزارة وارتياح لأعضاء اللجنة، وأما بصدد الزيادة البرلمانية فقدتم تثبيتها في فصل الرواتب لكافة الاقسام وهذا يزيد من أملنا في سياسة الوزارة للالتزام بكافة القوانين والقرارات الصادرة من البرلمان لخدمة المواطنين، وقد أخذت رواتب الموظفين ومخصصاتهم (٥٠٠ر٢٥٧ر٢٠٦ر١) دينار من موازنة الحكومة الجارية نظراً لضخامة عدد الموظفين ومنتسبي الحكومة وتأتي أهمية الخدمات الصحية والتربوية بالمرتبة الثانية وقد أولت الحكومة اهتماماً مرموقاً بالخدمات الصحية وتوفير الادوية وكافة المستلزمات الصحية حيث أدرج مبلغ « ٢٠٠ » مليون دينار لشراء الادوية ومبلغ « ٢٥ » مليون دينار لأطعام المرضى ومبلغ خمسة ملايين دينار للمواد واللوازم الصحية واربعة ملايين دينار لتجهيزات المرضى وهذا على سبيل المثال لا الحصر واما بالنسبة الى المجال التربوي سيما ازمة الكتب المدرسية فقد ادرج مبلغ « ٢٠٠ » مليون دينار في موازنة الخطة لوزارة التربية نأمل تنفيذ هذا من الخطة قبل غيرها إسوة بالموازنة الجارية وذلك لأهميتها وشحة الكتب المدرسية في الاقليم وما يعانيه طلاب المدارس من جراء نقص الكتب.

وفي الوقت الذي تؤيد اللجنة المالية الموازنات الثلاث الا انها ترى ضرورة إجراء التغييرات في البنود المدرجة ادناه من الموازنة الجارية فقط لأهمية ذلك.

١- صيانة الطرق والجسور في مديريات الأشغال في وزارة الأشغال والاسكان.
٢- مادة التعويضات في القسم الرابع في وزارة الزراعة والري.
٣- منحة البلديات في القسم الأول من وزارة البلديات والسياحة.

وقد أدرجت ذلك في جدول التغييرات المرفقة طياً. وتوصي اللجنة بالأقتراحات المدرجة ادناه لمحاولة سد العجز الموجود في الموازنات الثلاث.

١- مراقبة ومتابعة النقاط الكمركية بشكل جيد وان تتعاون وزارة الداخلية و وزارة شؤون البيشمركة لمنع التهريب او التهرب من دفع الرسوم الكمركية ومحاسبة المخالفين.
٢- ان تتم جباية الرسوم في كافة الوزارات بشكل جيد وحسب الوصولات الرسمية المعمول بها في وزارة المالية ومحاسبة الدائرة التي تستخدم وصولات غير رسمية وغير معمول بها في وزارة المالية واتخاذ الاجراءات القانونية بحق تلك الدائرة.
٣- ان تتعاون كافة الوزارات بأستحصال الديون الحكومية.
٤- ان تسيطر البلديات ووزارة الاوقاف على املاكها وان يكون أسلوب المزايدة العلنية سليمة

متبعاً في معاملات الايجار والبيع في كافة الوزارات وان تتم الموافقة على ذلك من قبل المحافظ كل في محافظته على كل معاملة بيع او إيجار حكومي قبل تصديقها من قبل الوزارة المعنية وان تكون هناك لجان سرية لمتابعة كافة المزايدات ومعاملات الإيجار والبيع والتعاقد الحكومية اضافة الى اللجان العلنية.

٥- تسجيل كافة الاموال المصادرة أيراداً نهائياً لوزارة المالية والاقتصادية وادخالها في السجلات المختصة دون التصرف بها بأمور غير قانونية.

٦- تشغيل كافة المعامل والمصانع باقصى طاقاتها الانتاجية التي فيها الجدوى الإقتصادية.

٧- استغلال الاراضي الزراعية زراعة حديثة مقننة.

٨- تعيين مفتشين ماليين أكفاء لمراقبة ومتابعة كافة الوزارات وتدقيق حساباتهم ومحاسبة المخالفين.

٩- تنفيذ المشاريع عن طريق التنفيذ المباشر دون اللجوء الى إحالتها بعهدة المقاولين.

١٠- محاربة الاحتكار وتشجيع التجارة الحرة خدمة للإقتصاد والخزينة.

نرجو التفضل بعرضها على االسادة اعضاء البرلمان لمناقشتها واقرارها

مع فائق الشكر والتقدير

المرفقات/

١- جدول التغييرات (١ جدول).

٢- خلاصة الموازنة الجارية حسب الابواب والاقسام (٧ جداول).

٣- موازنة الخطة حسب الابواب (١ جدول).

٤- الموازنة الممولة ذاتياً (٣ جداول)

وه ئێستا ئێمه دهست به بودجهكه ئهكهین بهش بهش بۆ گفتوگۆ كردنی و دهنگدان لهسهری.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، بهڵام دهرفهت بدهن، ئێستا دهست ئهكهین به گفتوگۆكردن بۆیه ئهو برادهرانهی كه ناونوس كرابوون، ئێمه پرسیاریان لێ ئهكهین، ئایا هیچ گفتوگۆیان ههیه لهسهر ئهوهی كهماوه بیكهن؟ و له میانی ڕاپۆرتی لیژنهی ئابووریش كه خوێندرایهوه؟ ئینجا ئهو برادهرانهی كه ناونووس كراون ئهگهر حهز ئهكهن ئیستا قسه بكهن ئهوا كاتیان بۆ ڕهخساوه، ئهتوانن قسه بكهن. و ئهوانهی كه وا ههست ئهكهن برادهرانی تر لهجیات ئهوان قسهیان كردووه، و وهڵامهكانیشیان وهرگرتۆتهوه، بۆ نمونه ئهو برادهرهی كه زیادهی پهرلهمان باس بكات ئهوه وهڵامهكهی درایهوه، ئهوهی خانهنشینی وهڵامهكهی درایهوه. و ههندێ بابهت ههیه كه لهناو ئێوهدا ئهخولێتهوه، بۆیه من حهز ئهكهم ئهم جۆره بابهتانه جارێكی تر نهیهته كایهوه، كه جارێک گوترا ئیتر تهواو،كاک ئیبراهیم فهرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەئابووریەکی پێش کەوتوو بێگومان کوردستان دەتوانیت زۆر ئامانجی دیموکراتی جێ بەجێ بکات، خستنە ڕووی بودجە بۆ گفتوگۆو پەسەند کردن، لەڕاستیدا سیاسەتی دارایی حکومەتی کابینەی سێ ئەبزوێنێتەوە. ئەو کابینەیەی کە بە ڕاستی ناوی ئاوەدانکردنەوەی گرتۆتە خۆی وە هەروەها خستنە ڕووی بودجە بۆ گفتوگۆ کردن ڕاوەستانە بەرامبەر بە زۆر شت. وەزارەتی دارایی و ئابووری کە جێگای ڕێزە، هەر لە ڕۆژی گەڕانەوەی شەرعیەت لە ١٩٩٦/٨/٣١ ئامادەیی خۆی وەرگرت، و هەنگاوی زۆر چاکی هاویشتووە بەرەو ڕێکخستنی باری ئابووری و دارایی لەکوردستاندا. وە هەروەها کۆنترۆڵی سەرچاوەکانی دارایی و ئابووری کردووە، و ئەم هەموو کارەی بە کارێکی پیرۆزتر و گەورەتر ڕازاندەوە، ئەویش ئامادەکردنی بودجەی ساڵی ١٩٩٨. ئەمە یەکەم جارە بەشێوەی ئاسایی خۆی بخرێتە بەردەم پەرلەمان، بودجە چەند بایەخێکی گرنگی لەلایەنی سیاسی و ئابووری و دارایی و کۆمەڵایەتیدا هەیە، من تەنیا لەسەر دووانیان قسە ئەکەم.

یەکەم: گرنگی وبایەخی سیاسی؛ چونکە پەیوەندی بە پەرلەمانەوە هەیە. بودجە تەنهاهەڵسەنگاندنی خەرجی و داهاتی گشتی نییە، بەڵکو پەیرەوێکی ئابووری و کۆمەڵایەتیە بەژمارە دیاری کراوە، و حکومەت ئەیخاتە بەردەم پەرلەمان. لەبەر ئەوە پەرلەمان مافی ئەوەی هەیە کە ڕووی خەرجیەکان و داهاتەکان و ئامانجەکانی کۆنترۆڵ بکات، و هەروەها بەشداری لە ئامادەکردنی بودجە بکات.

دووەم: گرنگی وبایەخی ئابووری؛ کە پرسیارەکەم پەیوەندی بەمەوە هەیە، و ئاراستەی بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووریی دەکەم.

کە سەیری چالاکی ئابووری دەکەین، ئەگەر لەباری(رکود) دابێت، بودجە بە (عجزیکي) ئەنقەسد ڕێک ئەخرێت. وە ئەگەر چالاکی ئابووری لەباری هەڵاوساندن (تضحم) دابێت، بودجە بە زیادەیەکی (فائض) یکی ئەنقەسد ڕێک ئەخرێت. بەڵام لە ئەمڕۆی کوردستاندا دیارە کە هەردوو ڕووداری (تضخم و رکود) هاوکات لەگەڵ یەکترە، و ئەم ڕوداوە پێی دەگوترێت (التضخم الرکودي). پرسیارەکەم: هەرچەندە چارەسەرکردنی ئەم ڕوداوە بەگشتی یاخود بەشێوەیەکی (جزري) بەدەستی حکومەتی هەرێم نییە، وەزارەتی دارایی و ئابووری ئایا چ هەنگاوێکی هاوێشتوە بۆ چارەسەرکردنی بەشێک لەم ڕوداوە؟ وە ئایا بۆ ساڵی ١٩٩٨ چ پرۆژەی یاسا یان بڕیار ئامادەکراوە بۆ پەرلەمان بۆ چارەسەرکردنی هەندێکی تر لەم ڕووداوە؟ ئەمە سەبارەت بە ڕاپۆرتی وەزارەتی دارایی وە سەبارەت بە ڕاپۆری لیژنەی دارایی و ئابووری لەڕاستیدا چەند پێشنیارێکم هەیە ئەگەر دەرفەت هەبێت؟ یەکەمیان: دانانی سیاسەتێکی داڕێژراو بۆ هێنانی شتومەک بۆ پاراستنی بەروبوومی کشتوکاڵی، و هەروەها بەرهەمە نەتەوایەتیەکان. چونکە زۆر

جار بەروبوومی کشتوکاڵی دێت، پێویستی بە هێنانی شتومەک نییە، یاخود هەندێ شتومەکی جوانکاری (المواد الکمالیة) ئێمە ئەتوانین لێرە بەرهەمی بێنین، و بەرهەم هێنەرەکانیش هان بدەین، و ڕەنگە خەڵکی بەتاڵیش کاری بەدەست بکەوێت.

دووەم: شەڕی ناوەخۆ و ململانێی حزبی باری دام و دەزگاکانی بەڕێوەبەرایەتی پێش پێک هێنانی کابینەی سێی حکومەتی هەرێمی کوردستان، و بەتایبەتی ئەو چەند ساڵەی سەرەتا، بووە هۆی مانەوەی پارەیەکی زۆر لەلایەن کۆمەڵەیەک، و لە ماوەیەکی زۆر کورتی دیاری کراو، کە بوەتە جێگای سەرسوڕمانی زۆر کەس. وە زۆر لەدەوڵەتانی جیهان دوای جەنگی یەکەم و جەنگی دووەم کە بارودۆخەکەیان نزیک بوو لەئێمە، گەیشتوونە ئەو سەرمایە، کە بەڕێگایەکی ناشەرعی پێی گەیشتوون، بەڕێگای قەرزی بەزۆرەملی(القروض الاجباریة). لەو دەوڵەمەندانە وەردەگرن یاخود بەرزکردنەوەی باج لەسەر ئەم کۆمەڵەیە بەتەنها، تاوەکو بەشێک لەو سەرمایە بچێت بۆ لایەنەکانی خەرجی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک د. ڕزگار فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەڕاستیدا ئەمە جاری چوارەمە بودجەی حکومەتی هەرێم لەم هۆڵە پیرۆزەدا گفتوگۆی لەسەر ئەکرێت،ساڵی ١٩٩٣،وچوارمانگی ٩٩٦، و١٩٩٧، و ئەمەش ١٩٩٨.

دوای خوێندنەوەی ڕاپۆرتی وەزارەتی دارایی لەلایەن بەڕێز وەزیری دارایی،و ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی. دەرکەوت بەڕاستی بودجەیەکی ڕێک و پێکەو، بێ ئەوەی هەڵەیەکی بیرکاری تیادابێت. لەمەشدا بەدەرئەکەوێت کەوا وەزارەتی دارایی و وەزیری دارایی زەحمەتێکی باشیان بینیوە، و باری داراییان کۆنترۆڵ کردوە. بێگومان ئەمەش هەنگاوێکە سەنگی پارتی زیاتر ئەکات لەکابینەی سێ دا، و ئەمەش سەربەرزییە بۆ ئێمە هەموومان. ئەو پێشنیارانەی کە وەزیری دارایی و لیژنەی ئابووری وەڵامیان دایەوە، من تەنیا دوو پێشنیارم هەیە. بێگومان مەبەستی هەموو لایەک ئەوەیە سەنگی حکومەت زیاتر ببێت، من داوام لە بەڕێز وەزیری دارایی و کابینەی سێ ئەوەیە کە هەوڵ بدەن بەپێی توانا خەرجی حکومەت کەم بکەنەوە. چونکە ئەو زانیاریانەی ئێستا لەبەر دەستی ئێمەدا هەن، لەناو دەزگاکانی حکومەتدا لەوانەیە زۆر لە بەڕێوەبەرایەتییەکان خەرجیەکی بێ ژمارە بێ(حیساب)بی هەیە، بۆیە ئەگەر لەتوانادابێت بەڕێز وەزیری دارایی چەند ڕێسایەکی تر دابنێت بۆ ئەوەی چاودێری خەرجیەکان بکات لەوانەیە ئەم کەم کردنەوەی خەرجی حکومەت ئەبێتە سەرچاوەیەکی تر بۆ حکومەت، و بێگومان ئەمەش ئەبێتە هۆی زیاد بوونی خزمەتگوزاری.

پێشنیاری دووەم ئەوەیە، کە داوا لە بەڕێز وەزیری دارایی وەزارەتی دارایی دەکەم، زیاتر چاودێری

بخەنە سەر ڕێکخستن وەرگرتنی باجەکانی کە هەن. چونکە لەوانەیە زۆر لە باجەکان لەسەر یەکتر ماونەتەوە، بۆیە ئەمەش لەگەڵ گومرگەکان ئەبێتە داهاتێکی تر بۆ وەزارەتی دارایی و کابینەی سێیەم، من تەنیا ئەوەندەم هەبوو، و هەموو لایەک سەرکەوتووبن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز کاک د. ڕزگار، کاک د. ناسح فەرموو.

بەڕێز د. ناسح غەفور ڕەمەزان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێشەکی من پڕ بەدڵ پیرۆزبایی لە برای بەڕێزمان کاک شەوکەت وەزیری دارایی حکومەتی هەرێم ئەکەم، جێگای خۆشحاڵیە کە لەکاتی یاسای و بەشێوەیەکی ڕێک و پێک ڕاپۆرتەکەی ئامادەکردووە، و خستیە بەر چاوی ئێمە. دەست خۆشی لەبەڕێزی ئەکەم، و پیرۆزبایی لێ ئەکەم، و هەر ئەمەش لە بەڕێز کاک شەوکەت چاوەڕوان ئەکرا. هەڵبەتە ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە کابینەی سێیەم بەسەرۆکایەتی برای بەڕێز و خۆشەویست کاک د. ڕۆژ و هەروەها کاک نێچیرڤان بارزانی پشتیوانیەکی بەهێز بوونە بۆ ئەوەی ئەم کابینەیە بە شێوەیەکی گشتی و بەڕێک و پێکی سەربکەوێ. وە هەروەها بۆ ئاسان کردنی کاروباری وەزارەتی دارایی، ئەو بایەخەی کە بەکارە خزمەتگوزاریەکان دراون جێگای سەربەرزی ئێمەی ئەندامانی پەرلەمانە، و هەروەها جێگای ڕەزامەندی جەماوەری گەلی کوردستانە. ئەوبایەخ دانەی کە بەهەموو بوارەکانی ژیان دراوە چ لە ئاوەدانکردنەوەو چ لە چاکردنەوەی ڕێگاو بان و بە هەموو کارە خزمەتگوزاریەکانەوە بەتایبەتی، و لەبواری پەروەردەو خوێندن بەگشتی. نەوەکو تەنیا لەجێگای خۆیەتی بەڵکو لەسالآنی پێشوی تری کابینەی یەکەم و دووەم و زۆر باشتر بووە، چونکە لەڕاستیدا ئەو کات نە ئەم پارەیە تەرخان کرابوو بۆ بوارەکانی خوێندن و پەروەردە، و نە ئەو بایەخەش وەکو پێویست دراوە بە بوارەکانی خوێندن و پەروەوەدە. ئەبێ ئەوەشمان لەیاد نەچێت کە ململانێیەکی ناڕەوا هەبوو لەئەنجامی ئەو پەنجا بە پەنجایەی کە نەیهێشت ئێمە وەکو پێویست ئەرکەکانی سەر شانمان جێ بەجێ بکەین، و لەم بوارەدا سەرکەوتوو بین. بەڵکو بۆ نموونە لەخوێندن بەگشتی و لەپەروەردە بەتایبەتی لایەنێکی تر کە بەشداری کردبوو لە کابینەی یەکەم و دووەم، سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران لەئەوان بوو وە وەزیری دارایی لەوان بوو، بۆ کاروباری خوێندن وە بەتایبەتی بۆ کاروباری پەروەردە نەوەکو تەنیا هەر ڕێگر بوون، بەڵکو ئەگەر بەرنامەیەکیان بهاتایە پێش بۆ لەچاپ دانەونەی پەرتوک یان هەر شتێکی تر، بەداخەوە ڕێگایان لێ ئەگرت و هەوڵیان ئەدا کە ئەم کارە سەرکەوتوو نەبێت. ئەمڕۆ خۆش بەختانە لەسایەی کابینەی سێیەمەوە ئەم دژایەتی و ڕێگریە نەماوە، ئەم ململانێیە نەماوە، بەڵکو ئەتوانین بەڕاشکاوی بڵێین کە ئەمە کابینەی تەبابیەو کارگوزاریە، وە هەروەها سوپاسی بێ پایانمان بۆ سەرۆک (مەسعود بارزانی) کە بەهەموو شێوەک پشتگیری ئەم کابینەیە کردووە، بۆ ئەوەی لە ئەرکەکانی سەرشانیان سەرکەوتوو بن. هەڵبەتە ئەمەش مانای ئەوە نییە کە کەم و کوڕی

لە کاروباری وەزارەتەکاندا نییە. من تەنها تێبینی دوو نموونە ئەکەم کە لە ڕاپۆرتی بەڕێز جەنابی وەزیری دارایی دا هاتووە، کە پەیوەندی بە وەزارەتی پەروەردەوە هەیە. یەکێکیان ئەڵێ نزیکەی (حەوت ملیۆن و هەندێک) بۆ لیژنەی بالای ئەزموونەکانی گشتی سەرف کراوە، ئەم پارەیە من ناڵێم زۆرە بەلام ئەگەر بەراوردی بکەین لەگەڵ سالی ١٩٩٣ کە لیژنەی بالای ئەزموونەکانی گشتی بۆ ئەزموونەکانی گشتی سەرف کردووە (٢١ بیست و یەک) جار لەوە زیاترە. بەلام ئایا ئەنجامی خوێندنی ئەمساڵ و تاقیکردنەوەکانی ئەمساڵ هەمان ئەنجامی ئەم کاتەیە؟ ئایا ڕێژەکە نەوەک (٢١) جار ئایا دوو جار و سێ جار زیاتر بووە؟ من بەش بەحالی خۆم ئەڵێم نەخێر. چونکە بەپێی ئەو ئامارەی کە وەزارەتی پەروەردە خۆی بلاوی کردۆتەوە لە ئەزموونەکانی گشتی پۆلی شەشی دواناوەندی لە خولی یەکەم لە ١٨٪ سەرکەوتوون، ولە خولی دووەمیش لە ١٢٪ سەرکەوتوون، کە ئەکاتە لە ٣٠٪ کە ئەمەش بەداخەوە ڕێژەیەکی زۆر کەمە، داوای لێبوردن ئەکەم لە وەزیری دارایی ئەمە هەمواربکاتەوە.

هەروەها (دەنگ دەرنەچووە) پێویستەی کەوا بەبێ جیاوازی بۆ هەموو وەزارەتەکان سەرف ئەکرێت وە بەتایبەتیش بۆ وەزارەتی پەروەردە تەرخان کراوە. ئێستا نزیکەی «٤٦٠ملیۆن» دینارە کە لە بودجەی سالی ١٩٩٨ دیاری کراوە ئەگەر بەراوردی بکەین لەگەڵ بودجەی سالی ١٩٩٣و ١٩٩٤ هەر بەژمارە نزیکەی چوار و نیو بەقەد بودجەی وەزارەتی پەروەردەی ئەوکاتەیە. ئەگەر تەماشای بکەین نرخی دراوی ئەمڕۆ و نرخی دراوی ئەو کات، ئەگەر دینار ئەوکات لەنێوان پەنجا تاوەکو هەشتا بوو ئێستاکە بیست و دوو دینارە. واتە بەهای کڕینی نرخی دیناری عێراقی زیاد بووە. جێگای خۆش حالیە کە کێشەی مامۆستایان چارە سەر کراوە، و ئەم دەرماڵەیەش درا بە مامۆستایان، و ئەو گیروگرفتانەی کە هەبوو چارەسەر کران، بەلام بە داخەوە من وەکو پێویست نابینم ئەو پارەیەی کە ئێستا بۆ وەزارەتەکان خەرج ئەکرێت و بەتایبەتی بۆ وەزارەتی پەروەردە، کە خەرج کراوە وەکو پێویست لە جێگای خۆی نەبووە، بۆیە داوا لە جەنابی وەزیری پەروەردە ئەکەم کاک د. جەرجیس کە بە چاوێکی سۆزەوە سەیری ئەم کارانە بکات، و بەسەریدا بچێتەوە چونکە ئەو بابەتانە زۆر گرنگن. ئێستاش لە قوتابخانەکانی ناو شاری هەولێر من ناڵێم قوتابخانەکانی تر لە قوتابخانەی«بارزانی نەمر، میدیا، سێبەردان، گولستان» ئێستاش خەڵکێک هەن کە لەسەر «بلۆک» دائەنیشن، لیژنەیەکی پەرلەمانی پێش ئێستا ڕۆیشتووە بە چاوی خۆیان ئەوەیان بینیوە، بۆیە ئەبێ ئەم گیروگرفتانە چارەسەر بکرێت. هەروەها ئێمە ئەبینین ئەم پارەیەی کە ئێستا تەرخان کراوە بۆ وەزارەتی پەروەردە بۆ ئەوەی چارەسەری کێشەکانی خوێندن بکات، بە تایبەتی ئەبێ ئێمە لەیادمان نەچێت ئێمە خوێندنی بەزۆرە ملی مان هەیە(التعليم الالزامی)، کە لەتەمەنی شەش سالان تاوەکو ئەگاتە وانزە سالان. چونکە خوێندنی بەزۆرەملی سەرەتایمان هەیە، بەلام بەداخەوە ئێستاش ئەبینین لەسەر شەقامەکان ئەگەر ڕێژەی ئەو منالانەی کە لەسەر شەقامەکانن کەمتر نەبووە، ئەوە ئەگەر زیاتر نەبوبێت لەم ماوەیەدا. وە لەبەر ئەوەی ئەم کابینەیە،

کابینەی خزمەتگوزاری و ئاوەدانکردنەوەو خزمەتکردنە، کابینەی بێ ململانێیە، کابینەی تەباییە. وا باشە بایەخێک بەم لایەنانە بدرێت، بێگومان ئەو تێبینیانەی کەکردم مانای ئەوە نییە کە من لە بەهای وەزارەتی پەروەردە کەم ئەکەمەوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە. بەڵام تکام وایە بەڕێز وەزیری پەروەردە ئەم بابەتانە لەبەر چاو بگرێت چونکە ئەمەش لەبەرژەوەندی وەزارەتی پەروەردە و هەروەها لە بەرژەوەندی حکومەتی هەرێمە. هەروەها باسی ئەوە کرا کە هەندێک لەوەزیرە بەڕێزەکان لەکاتی خۆیدا ئەم شوێنەیان چۆڵ کردبوو، من بەش بە حاڵی خۆم شانازی بەوە ئەکەم کە لەلایەک توانیان سنگیان بخەنەپێشەوە بۆ بەرگری کردن لەم دەست کەوتەی کە هەمانە، ڕووبەڕووی ناحەزان و دوژمنان و خائینان ببنەوە، و لەلایەکی تریش، دەستیان بەرنەدا لەم حکومەتەی کە ئێستا وا بە شانازیەوە ئەمڕۆ بودجەکەی ئەخەینە بەردەم و لێکۆڵینەوە، و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، مامۆستا مەلا موحسین فەرموو.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بسم الله الرحمن الرحيم «ولا تستوي الحسنة و لا السيئة، إدفع بالتي هي أحسن، فأذا الذي بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم».

من خوازیاری ئەوە بووم کە لەکابینەکانی حوکەمەتی پێشووی هەرێمی کوردستاندا خزمەتی زۆر بکرابایە، بۆ ئەوەی ئێمە ڕوومان هەبوایە لەناو میللەتدا، شانازیمان پێوە کردبایە. من وائەزانم خۆشیەکە کە پێغەمبەری ئیسلام (د.خ) باسی ئەکات کە زۆر گرنگە ئەمڕۆ بۆنی ئەکەین «نعمتان مغبون فيهما كثير من الناس، الصحة و الأمان» وائەزانم ئەوە گەورەترین جێگای شانازیە کە ئێمە بتوانین باسی بکەین و پێیدا هەڵ بڵێین. ئەمەیش بەهۆی دام و دەزگای ئەمڕۆی هەرێمی کوردستان و گرنگی دانی بە ژیانی خەڵک و بەو هەموو پرۆژانەی کە ئەکرێت، و بەو هەموو خەرجیانەی کە ئەکرێت و میللەت ڕاستەوخۆ سودی لێ وەرئەگرێ، ئەمەش بێگومان لەڕووانگەی دڵسۆزی خەڵکێکە کە هەست بە بەرپرسێتی ئەکەن. دوێنێ لەشاخاکان بوون بیریان لەوە ئەکردەوە ئەگەر بێنە ناو شار لەوانەیە نەتوانن وەکو پێویست خزمەتی شارستانیەت بکەن، چونکە شارەزاییان لێوە پەیدا نەکردبوو. چەند جار گوێمان لە سەرۆک «مەسعود بارزانی» بووە کە ئەیوت گلەییمان لێ مەکەن ئێمە لەدەرەوە فێری شتی تر بووین. بەڵام ئێستا لەناوەوە تاوەکو فێری ئەوە ئەبینە خزمەت بکەین، ئەوا زۆر ئەخایەنێت. بەڵام سوپاس بۆ یەزدان ئەوەی ئێستا ئێمە ئەیبینین لەناو شاری خۆماندا و لەناو حکومەتی خۆماندا، ئێستا خزمەتێکی بەڕاستی ئەبینین، و ئەم خزمەتەش بۆتە هۆی ئەوەی خەڵکێک دڵی خۆش بێت هەم بە حکومەتەکەو هەم بە پەرلەمانەکەی کە لە جێی بڕواو متمانەی ئەوانە، و هەم بەو کابینەی کە توانیوانە بڕوای خەڵک بۆخۆیان

ڕابکێشن. وە بە پێی فەرمایشت کە ئەفەرمووێ«من لم یشکر الناس لم یشکر الله» . ئێمە سوپاسیان ناکەین تاوەکو لەخۆیای بن، بەڵکو سوپاسیان ئەکەین تاوەکو هەست بکەن دڵی کۆمەڵێک خەڵک لەگەڵیانە، و هەست بکەن خەڵک بەچاکەو خراپە ئەزانێت، هەست بکەن کە ئەو هەموو خزمەتگوزاریەیان کردووە لەم ساڵەدا، و خستویانەتە بەردەم هاوولاتیان. شانازی پێوە بکەن، و ئێمە ڕوومان هەبێ لە بەر چاوی خەڵک پێیان بڵێین چیتان کردووە، ئەگەر گرفتێک یان کەمتەرخەمیەک یان گلەییەکمان هەبووبێ بە شانازییەوە قسەمان کردووەو لێمان وەرگیراوە. ئەمە هەر دووبارەکەی من ئەتوانم بارێکی زۆر چاک و باش هەڵبسەنگێنم، حەز ئەکەم جەنابی وەزیری دارایی وکابینەی سێیەم و سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران ئاگادارین کە گەورەترین ئەمانەت لە ئەستۆی میللەت، ئەمانەتی داراییە لە قورئانی پیرۆزدا کە ئەفەرمووێ:(وأجعلني على خزائن الأرض إني حفيظ عليم).

داوا ئەکا لە یەکێک لە پێغەمبەران. ئەمە گەورەترین ئەمانەتە کە ئەمڕۆ بە ئەستۆی یەکێک یان کۆمەڵێک بسپێردرێ کە ئەوەش دیسان نە وەزارەتی دارایی ئەتوانێ بەبێ سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران کار بکا، و نە ئەوانیش ئەتوانن بەبێ ئەو کار بکەن. کەواتە ئەمە هەوڵدانێکی هاوشانە لەنێوان یەکتردا. ئەم ئەمانەتەیە لە ئاستی بەرپرسیاریەتیە، زۆر زۆر شتێکی باشە ئێمە سوپاسیان ئەکەین، ئومێدەوارین زیاتری بکەن و چاکتری بکەن. لایەنێکی تری ئەو شتانەی پێویستە بەرچاویان بخەین، تکایان لێ ئەکەین نە بە پیاهەڵدانی خەڵکی ئەوەندە دڵخۆش بن و لە خۆیان بایی بن، نە خەڵکێکی نە شارەزاو نەزانیش قسەیان بەرامبەر بکا. ئەوان سارد دەبنەوە لەو خزمەتەی کە ئێمە شانازی پێوەی ئەکەین. ئەو سارد نەبوونەوە ئەبێتە هۆی گرو تینێکی بەهێزتر، وپەنا بەخوا لە ساڵی ئایندە باری ژیانمان باشتر ئەبێ ئەمە بەزەیی یەزدانە، یەزدانی مەزن بواری بە ئێمە داوە. جێگەی شانازییە لە پێشوازی کردنی مانگی پیرۆزی ڕەمەزان ئێمە باس لە کێشەو گیروگرفتەکانی پەسەند کردنی بودجەی ساڵی ئایندە ئەکەین، پەنا بەخوا بە بەرەکەت دەبێ، ترسیشتان نەبێ بە هەوڵ و توانای خوا زیاتر ئەبێ(لاتخشى من ذو العرش إقلالا). ئەگەر ئەو زیاد کردنەیە کە ئێمە هیوادارین لە ساڵی ئایندە خزمەتی پێ بکرێ، بۆ کەسێک بەتەنها(أفراد)بوایە دڵمان پێ خۆش نەدەبوو. بەڵام بۆ کۆمەڵێک پرۆژەیەو بەتایبەتی بۆ هەموو لایەنەکانە، برایانی بەرێز ئەندامانی پەرلەمان باسیان کرد. وە لایەنی وەزارەتی ئەوقافیش کە ئێمە ئەتوانین بە شانازییەوە باسی بکەین زیاد کراوە ڕێژەیەکی چاک لە بودجە گرنگی پێدراوە، ئومێدەوارین ئەو زیاد کردنە لە هەموو بوارەکانی پەروەردەو تەندروستی وئایینی وهەموو بابەتەکانی تر جێگەی سەر بڵندی وسەربەرزی بێت. بەڵام قسەی هەق هیچ کاتێک لە ڕێی پێوان لانادا(إن لصاحب الحق مقالا). وەکو پێغەمبەر ئەفەرمووێ: ئەگەر یەکێک قسەیەکی هەقی هەبوو قسە هەقەکەی زۆر بە شانازی وسنگ فراوانی لێ وەربگرن. چونکە ئێوە نوێنەری ئەو خەڵکەن، حکومەتی ئێمەن، وحکومەتی ئەو خەڵکەن. خەڵک هەرچی

خواست و ئاواتی خۆی هەیە بەڕاستی لە ئێوە داویەتی وهیواکەشی بە ئێوەیە. من جارێکی تر سوپاسی خوا ئەکەم کە لەکوردستانی ئێمە دوایی ئەوەی هەتا ساڵێ لەمەوبەر بیرمان نە ئەکردەوە ڕێژەی خەرجیان بۆ پرۆژەکانی ناو هەرێمی کوردستان لەم ڕادە ئەبێ، نەک ئەوەی کە بڵێی(١٠٠٪)زیادی کردووە. باوەڕتان هەبێ من بەدڵی خۆم هەرگیز دڵنیا نەبووم و بیرم لەوە نەکردۆتەوە بگاتە نیوەی ئەو ڕێژەیەی کە ئێستا ئەم ساڵە ئەبینین، هەموو ڕۆژێک چوار ملیۆن وپێنج ملیۆن و(١٠)ملیۆن وزیاتر وکەمتر لە خزمەتی جەماوەرەکەو خەڵکەکە سوودی لێ وەرئەگرێ، ئەمە جێگای شانازییە ئێمەش ئەتوانین دڵمان پێیان خۆش بێ خەڵکانی تریش زیاتر متمانە ئەکەن بەم حکومەتە، زیاتر جێگیر ئەبێ لە دڵیاندا. بەڕێز وەزیری داراییش «إنشاالله» زیاتر سەرکەوتوو ئەبێ وە سەرکەوتنەکەشی لە خواوەی بزانێ، ئومێدەوارین لە دوا قسەم کە ئەخەمە بەردەم بەڕێزتان، ئایەتێکی قورئانی پیرۆز بێت بیهێننە بیری خۆتان کە ئەفەرمووێ:(فليعبدوا رب هذا البيت الذي أطعمهم من جوع وأمنهم من الخوف). ئێمە زۆر لە مەترسی دابووین لە بارێکی کولەمەرگی وناهەمواری دا بووین. خەڵکێک بە دوامان بوو، برسیمان بوو، دەربەدەر بووین. ئێستا سوپاس بۆ خوا لە وڵاتی خۆمان، سەربڵندو سەرفرازین، گەورەکانمان لە خۆمانە، دەسەڵاتدارەکان لە خۆمانن. تکاتان لێ ئەکەم دەرگاکانتان زیاتر کراوە بێ وەکو هەمیشە کراوە بووە. با بە ڕێژەیەکی زیاتر کراوەبێ، بۆ هەژارەکان، بۆ ئەوانەی لێقەوماون. ئیتر پرۆژەکان ئێوە نەخشەی بۆ دائەنێن و ئەیخەنە بەرچاوی ئەم خەڵکە ئێمە نایکەین، ئێوە ئەیکەن، و ئێمەش هاوکار ئەبین لەگەڵتان بە هەوڵی خوا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ شێخ محسن. فەرموو کاک سەرتیپ.

بەڕێز سەرتیپ محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاسی وەزیری دارایی وئابووری دەکەم بۆ ئەو ڕاپۆرتە تێروتەسەلەی کەوا پێشکەشی کرد. بەڕاستی من نامەوێ قسەکانم بەپێ هەڵدان وەربگیرێ، من تەنها ئەوەندە ئەتوانم بڵێم، ئەوەی لە ڕاپۆرتی وەزارەتی دارایی وئابووریدا هاتووە دیکۆمێنتێکی مێژووییە، بمێنێ بۆ مێژوو. لە ماوەیەکی دیاریکراودا (قیاسی)، لە دوایی ئەوەی وڵاتەکەی ئێمە تووشی دارمانێکی تەواو بوو، ژێرخانی ئابووری لە بنەڕەتدا نەما، چ وەکو عێراق چ وەکو کوردستان. زیاتر ئەوەی کە کابینەی سێیەم هاتە سەری، زۆر زۆر دارماوترو داتەپیوتر بوو، لەم ماوە کورتەدا کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان توانیوویەتی ئەو هەموو خزمەتگوزارییەگەورەیە بکا، بۆیەش دەڵێم دیکۆمێنتێکی مێژووییە، چونکە ئەوەی لە ڕاپۆرتەکەدا هاتووە(تجسيد)ی هەموو ئەو

خزمەتگوزارییانە ئەکات کە لەماوەی ئەم ساڵەدا پێشکەش بە خەڵکی کراوە. نامەوێ زیاتر درێژە بە بابەتەکە بدەم، بەڵام دەمەوێ بەکورتی باسی فەسڵی شەشەم بکەم لە راپۆرتی وەزیری دارایی وئابووری لە برگەی(هـ)لە کۆتایی برگەکە باسی دەرکراوەکانی کەرکووک وسلێمانی دەکا، من تەنها حەز ئەکەم رای لیژنەی دەرکراوەکان بە بەڕێزتان رابگەیەنم، لێرە ئاماژەی بۆ کراوە. ئەو دەرکراوانە کە دەرکراون دیارە دەسەڵاتدارانی دەرەوەی حکومەت(خارج شرعیەت)لە دەرەوەی هەرێمی کوردستانی عێراق دەریان ئەکەن، سەرانی یەکێتی وپەکەکە. بەڵام یەک شتی هەیە، ئەویش ئێستا دوو سەرچاوەی دەرکردنی تریش هەیە. خەڵکێک هەیە لە کەرکووک ناوە ناوە دەردەکرێن دێنە ئێرە، خەڵکی تریشمان هەیە کە لە ئێرانن، بەڕاستی ئەوانە کە دێنەوە، بەشێک لەو خەڵکە لەبنەڕەتدا ناتوانن ئێستا بگەڕێنەوە سەر جێگای خۆیان وزێدی باو باپیرانی خۆیان، هەندێکیان خەڵکی کەرکووک یان خانەقین یان مەندەلیین، یان شارەکانی تری دەرەوەی دەسەڵاتی هەرێمن. من تکام وایە ئەوانەش رەچاو بکرێن لەو راپۆرتەی کە لەلایەن بەڕێزیان هاتووە، حەزم ئەکرد بڵێم ئەوانەی دەرکراون ئێستا لێرە ماونەتەوە بەو بارەی لێرەی دەژین بە سوپاسەوە وەزارەتی دارایی وئابووری کەمتەرخەمی نەکردووە ئەو برە پارەیەکی کە بەڕێزیان دیاری کرد، زیاتر لە(١٠)ملیۆن دینار بوو کە خەرج کراوە بۆیان لەم ساڵەدا. حەز ئەکەم بڵێم ئەو خەڵکە لەسەر بەرگری کردن لەشەرعیەت دەربەدەر بووە، چونکە لەگەڵ شەرعیەتە لەگەڵ کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان دایە، لەبەر ئەوە پێویست بەوە ئەکات زیاتر بایەخ بە خزمەت کردنیان بدرێ. ئێمە وەکو لیژنەی دەرکراوەکانیش ئەو پێشنیارەمان هەبوو، ئەگەر بکرایە بۆ ساڵی داهاتوو ئەو برە پارەیەی لەم برگەیە لەم ماددە دیاریکراوە برێکی باش تەرخان بکرێ بۆ خزمەت کردنی باری ژیان وگوزەرانی ئەو خەڵکەی کە لێرە دەژێ. بۆچوونێکیشمان هەبوو لەکاتی خۆی وەکو راپۆرت بەرزمان کردووە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران لە رێگەی بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستانەوە، دەربارەی دروست کردنی ئۆردوگا، ئەگەر لەتوانادا بوایە جارێکی تر ئەو رایە لێ بکۆڵدرابایە بەلای ئێمەوە شتێکی خراپ نەبوو، شتێکی چاکە بۆ چارەسەر کردنی باریان لە هەموو رووێکەوە، ورەنگە باریان باشتر ئەبوو. هەر چەند ئومێدمان وایە ئەم بارە نەمێنێ وە«إنشاالله» نامێنێ ئەو خەڵکەش ئەگەڕێنەوە سەر باری ژیانی خۆیان وحکومەتی سێیەم دەست دەکێشێ بەسەر هەموو ناوچەکانی کوردستاندا! من جارێکی تر دەست خۆشی لە کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەزارەتی دارایی وئابووری ئەکەم کە توانیوویەتی بەم راپۆرتە وەڵامی هەموو ئەو پیلانانە بداتەوە کەوا ئەگێردرێ بە چوار دەورمان ولەسەر ئەزموونەکەمان، زۆر سوپاستان ئەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک سیروان. فەرموو کاک سەعید.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەکاتێکدا کە سوپاسی کابینەی سێیەم دەکەین بۆ ئەو پڕۆژانەی کە پێشکەشی دانیشتووانی هەرێمی کوردستان کردووە، پرسیارەکەم ئاراستەی سەرۆکی لیژنەی دارایی وئابووری هەرێمی کوردستان دەکەم. یەک لە ڕاسپاردەکانی ئەوەیە، ڕاسپاردەی ژمارە(٩)کە دەڵێ من پێشنیار دەکەم پڕۆژەکان بە بەڵێندەر «قۆنتەرات» نەدرێت، بەڵکو ڕاستەوخۆ جێبەجێ بکرێن، ئەوە بۆ بەرژەوەندی گشتی باشترە. من پرسیارەکەم لە چییەوە دێت؟ ئایا ڕێگەی یاسایی لە نەریتی بەڕێوەبەرایەتی عێراق و لە سەرانسەری وڵاتەکانی جیهان هەر پڕۆژەیەک هەبێ، یەکەم جار ڕادەگەیەنرێ(إعلان). چونکە بە سەدەها بەڵێندەر(مقاول)هەیە بە سەدەها ئەندازیاری «قۆنتەراتچی» هەیە، مەرجەکان (مواصفات) ، و بڕی تێچوونە(مقدار كلفة)کەی ڕادەگەیەنرێت، و«تأمینات»ی لێدەگیردرێ، ئەگەر جێبەجێ نەکرد لە ماوەیەکی دیاریکراودا ئەوا بەرپسیەتی ئەکەوێتە ئەستۆی «موحاسەبە» دەکرێ. لیژنەی وەرگرتن(أستلام) هەیە لێی وەردەگرن، ئایا ئەوە ڕێگەی ڕاستە(أصولی)یە؟ ئایا ئەوە بەرژەوەندی حکومەت نییە، بە کەمترین نرخ و باشترین «مواصفات» و بە کەمترین ماوە کەسێک بگری جێبەجێی بکات؟ یاخود ئەمە لە لایەک فەرمانبەرانی فەرمانگەی خۆمان خەریکیان بکەن بەو ئیشە کە ئیشیان جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆ نییە، ئەو ڕێگەیە ڕاستە یاخود ڕێگەی جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆ؟ کە سەرۆکی لیژنەکە و ئەندازیار و فەرمانبەری دارایی لەگەڵ ئەو لیژنەیە دائەنرێت بۆ جێبەجێ کردنی ئەو ئیشە، باشە ئەو فەرمانبەرانە ئەگەر بێتو کەمتەرخەمیان کرد، کێ لێیان دەپێچێتەوە؟ باشە ئێمە بۆ فەرمانبەرانی خۆمان تووشی شەرمەزاری بکەین؟ ئەگەر بێتو پێیان جێبەجێ نەکرا؟ هەتا ڕێگەی یاسایی هەیە لە بەرژەوەندی گەنجینەی حکومەتیشە، ئێمە بۆ فەرمانبەرانی خۆمان گرفتار بکەین؟ جگە لە قسەکانی خەڵکیش کە دەڵێن پڕۆژەکان وای لێهات و... کە پێویست ناکات ئێمە لێرە باسی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک سەعید. ئەو برادەرانەی کە ویستیان قسە بکەن لەسەر ڕاپۆرتی وەزارەتی دارایی وئابووری وئەوەی کە لیژنە خوێندیەوە تەواو بوو، دێینە سەر خودی بودجە، بەش بەش ئەخوێندرێتەوە پاشان گفتوگۆ ودەنگدانی لەسەر ئەکەن، تاوەکو بەزووترین کات تەواو بین. لەوانەیە یەک دوو وەڵامدانەوەش هەبێت لەلایەن جەنابی وەزیری پەروەردەوە، بەڵام جەنابی وەزیری دارایی چەند تێبینیەکی هەیە، فەرموو.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی پڕ بەدڵ سوپاسی برایانی خۆشەویستم کاک ئیبراهیم سەعید وکاک د.ڕزگار و کاک

د.ناسح و بەڕێز مامۆستا شێخ موحسین و بەڕێز کاک سیروان وکاک سەعید یەعقوبی دەکەم.
سەبارەت بە بۆچوونەکان وهەنگاوەکانی کابینەی سێیەم جێگای شانازییە بۆ ئێمە، هاندەرێک و پاڵپشتێکە هانمان ئەدات زیاتر خزمەت پێشکەش بە میللەتی خۆشەویستمان بکەین، ئومێدەوارین لە کارەکانماندا لە خۆ بایی نەبین، ئێمە قوتابیانی قوتابخانەی «بارزانیی نەمر»ین پێش هەموو شتێک، پاش ئەوەش سەرۆکی هێژا کاک «مەسعود بارزانی» ئێمەی فێر کرد بە هیچ شێوەیەک لە خۆ بایی نەبین، بەڵکو دژی هەر قسەیەکی ناخۆش بەرامبەر بە کابینەی سێیەم، کابینەی خزمەتگوزاری، ئێمە پرۆژەیەک، قوتابخانەیەک، شەقامێک ئاوەدان ئەکەینەوە. ئازاری خەڵکەکەمان لەبەرچاو ئەگرین بێگومان ئێمە خزمەتکارێکی ئەو میللەتەین.
سەبارەت بەو پرسیارانەی کە کران بە پێویستی دەزانم زۆر بە کورتی بەسەریدا بچمەوە، چونکە بەڕاستی لە راپۆرتەکەم دیسان دووبارەی ئەکەمەوە زۆربەی ئەو شتانەی کە پرسیاریان لێ کراوە، وەڵام دراوەتەوە، لەگەڵ ئەوەش سەبارەت بە پرسیارەکەی کاک ئیبراهیم هەر کاتێک داهاتی جێگیرمان هەبوو ئەم جۆرە پرۆژانەش ئامادە ئەکەین، بەڵام ئەوەی ئێستا ئەتوانین ئەوەیە کە بە بەردەوامی مووچەی فەرمانبەران بدەین،(سلفة مستدیمة). خەرج بکەین، پشتیوانی لە کەرتی پیشەسازی و کشتوکاڵ بکەین، بەپێی ئەو توانایەی کە هەمانە، و هەندێ پرۆژەی خزمەتگوزاری جێبەجێ بکەین. ئەو کورت هێنانەی(عجز)لە بودجە هەیە، کورت هێنانێکی بەڕاستییە بۆ ئاگاداریتان و خەرجیەکانی هەر دوو پارێزگای کەرکووک وسلێمانی هەر بەهەمان شێوە لە ساڵی ١٩٩٧ئامادە کراوە، چونکە لەژێر کۆنترۆڵی حکومەتی هەرێم نین ئەگەر نا کورت هێنانەکەی زۆر لەمە زیاتر دەبێ. وەزارەتی دارایی پشتیوانی لە بەرهەم هێنانی ناوخۆ دەکات، وەزارەت دەیەوێ پەرە بە بازرگانەکان بدات، چۆن دەتوانی بازرگان ناچار بکەیت بەدانی باجەکانی بەزۆری(إجباری) لە کاتێکدا کرێی ئاوو کارەباو تەلەفۆن بەتەواوی نادرێ، و بەشێک دەچنە بەغدا بۆ ئەوەی قەرزە کەڵەکەبووەکانی خۆیان لەوێ بدەن؟ لەهەمان کاتدا کەس رێگا لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان نەگرتووە بۆ چاودێری کردنی خەرجیاتی ئێمە. هەر جارێک هاتن بۆ لای ئێمە، یان پرسیارێکیان هەبێ، ئێمە دەرگامان کراوە بووە بۆ وەڵام دانەوەیان. سەبارەت بە ئامادە کردنی بودجە وابزانم لە هەموو جیهاندا وا باوە وەزارەتی دارایی پێویستە بودجە ئامادە بکا و لە رێگای سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران بەرزی بکاتەوە بۆ ئەنجوومەنی نیشتمانیی، پاش گفتوگۆ کردنێکی تێرو تەسەل لەلایەن بەڕێزتانەوە ئەو کاتە پەسەند دەکرێ وکاری لەسەر ئەکەین.
دەربارەی ئەو کورت هێنانە دیسان دووپاتی (تاکید) ئەکەمەوە ئەگەر بڕیاری(٩٨٦)بەردەوام بێ ئێمە وەکو کابینەی سێیەم هەوڵ ئەدەین کە لەو دەروازییە سوود وەربگرین، وبتوانین هەتا رادەیەکی باش کورت هێنانەکە کەم بکەینەوە. سەبارەت بە پرسیارەکەی کاک د. رزگار هەر وەکو لە راپۆرتەکەمان دیارە، رێژەی داهات زیاد بووەتەوە ئەگەر بەراوردی نێوان خەرجی و داهات بکەین، رێژەی زیاد بوونەوەی داهات بۆ ساڵی ١٩٩٨ (٧٩٩و٣٧٪) سی وحەوت وحەوت سەدو

نەوەدو نۆ لەسەد بووە. کە چی خەرجیەکان بۆ ساڵی ١٩٩٨ (٤٢٦و٣٦٪) سی وشەش و چوارسەدو بیست وشەش لەسەد بووە، ئەو خەرجیانەی کە لە ساڵی ١٩٩٨دا دەکرێ لە راستی بەهۆی گەڕانەوەی شارۆچکە(ناحیە)و بەرفراوان بوونی فەرمانگاکان و دام ودەزگاکانی حکومەت بووە. بەڵام وەکو هەوڵدان بۆ کەم کردنی خەرجی هەوڵمان داوە، هەر بۆیەش بودجەی پێشنیار کراوی وەزارەت و فەرمانگەکان بریتی بوو لە(٦٦١ و٧٧١ و٥٠ ١٠و٤)چوار ملیارو سەدوپێنج ملیۆن وحەوت سەدو حەفتاو یەک هەزارو شەش سەدو شێست ویەک دینار. کە چی وەزارەتی دارایی هەر لە گفتوگۆوە هەوڵی کەم کردنی خەرجیەکانی کردووەو ئەم بودجە بە بڕی خەرجی سێ ملیارو هەفتاو پێنج ملیۆن وپێنج سەدو بیست وچوار هەزارو سەد دینار ئامادەی کردووە، واتە بڕی یەک ملیارو هەشت سەدو پەنجاویەک ملیۆن وچوارسەدو سی وسێ هەزارو هەشت سەدو شێست ویەک دینار لە پێشنیاری وەزارەتەکەمان کەم کرایتەوە کە ئەمەش ماندوبوونێکی زۆری ویستووە. سەبارەت بە پرسیارەکەی کاک سیروان ئەویش لە راپۆرتەکەمان ئاماژەمان بەوە کرد کە لەم ماوەیە زیاتر لە(١٠)ملیۆن دینار بۆ کرێی خانووی «شوقەی» دەرکراوەکان وپێداویستی تر خەرج کراوە. تەواوی ئەو کەسانەی کە فەرمانبەرن لە فەرمانگەکان دادەمەزرێن بەشێوەیەک کە تەنها لەمانگی(١١) ئەم ساڵە زیاتر لە(٣٥)ملیۆن دینار بۆ مووچەکانیان سەرف کراوە جگە لەمەش دام و دەزگا و فەرمانگەکانی سنووری کەرکووک و سلێمانی دووبارە لە ناوچەکانی ژێر کۆنترۆڵی حکومەتی هەرێمی کوردستان دامەزراون بۆ کرێی بینایەو فەرمانگەکانی کرینی کەل وپەل و ئۆتۆمبیل و چەک وتەقەمەنی وئامێر بۆ ئەم فەرمانگانە خەرجیەکی زۆر کراوە. بەڕێز پارێزگاری هەولێر لەگەڵ لیژنەی سەرپەرشتی دەرکراوەکان ئەوەی لە توانایاندا هەیە ئەنجامیان داوە. جگە لەو بڕە پارانەی کە حکومەت خەرجی کردووە لە ڕێگای (**un**)ڕێکخراوەکانی تریش هەوڵیان بۆ دراوە، هەرچی بۆ دەرکراوەکان بکرێ بەلای ئێمەوە هێشتا هەر کەمە، بەڵام ئەگەر شتێکی زیاتر نەکراوە لەبەر ئەوەیە کە زیاتر لەمە توانامان نەبووە، ئەو بڕەی تەرخان کراو لە فەسڵی شەشەمدا بۆ ئەم جۆرە خزمەتانە کە لە وەزارەت دەستنیشان کراوە. سەبارەت بە دروست کردنی ئۆردوگایەک زۆر راستە ئەمە لە ژێر لێکۆڵینەوەیە، لەگەڵ ڕێکخراوە بیانیەکان باسمان کردووە لەهەمان کاتیش حکومەت ئامادەیی خۆی دەربڕیوە لەگەڵ ئەو ڕێکخراوانەی کە ئامادەن ئەم کارە بکەن و یارمەتی بدەن «إنشاالله» ئەنجامی دەبێ. سەبارەت بە وەڵامی ئێمە بۆ د.ناسح ئەم زیادەیەی کە لە وەزارەتی پەروەردە لەچاو ساڵانی رابردوو بەرچاو دەکەوێ، بریتییە لەم بڕانەی خوارەوە، زیادەی پەرلەمان(١٣٠) ملیۆن دینار دامەزراندنی(٢٧٧٦)مامۆستایە بڕیار وایە(٥٠٠)مامۆستای تر دابمەزرێ، دەرماڵەی هاتوچۆ زیاد بووە بۆ سەرپەرشتیارانی پەروەردە، دەرماڵەی قوتابیان زیاد بووە، بایەخدان بە وەرزش لە قوتابخانەکان، جێبەجێ کردنی بڕیاری پەرلەمان لەسەر خەرج کردنی دەرماڵە بۆ مامۆستایان واتە لە(٧٠)دینار بۆ (١٥٠)دینار، چاپ کردنی کتێب لە ساڵی١٩٩٣(٥٠٠٠٠٠)دانە چاپ کرابوو کە ئێمە ئاماژەمان پێدا، لەم ساڵەدا

زیاتر لە یەک ملیۆن وشێست وهەشت هەزار کتێب چاپ کراوە بێگومان ئەمانە گشتی خەرجیەکی زۆری پێویستە، زۆر سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس کاک شەوکەت. جەنابی وەزیری پەروەردە بابفەرمووێ.

بەڕێز د.جـرجـیس حـسـەن/وەزیری پەروەردە:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

تەنها هەندێک قسەم هەیە لەسەر قسەی کاک د.ناسح، بەڕاستی د.ناسح ئێوە ئەیناسن وەزیری پێشووی پەروەردە بووە لەکابینەی پێش ئێمە، و زۆر ڕوونە کە چۆن چۆنی بووەو، بەتایبەتی دوایی داگیر کردنی هەولێر کە کرابووە دوو بەش، بەشێک لە هەولێر مایەوەو بەشێکی چوو بۆ سەرەوە. وا بۆی دەچم کاک د. بەخۆشی ئاگادار نەبوو کە خەرجیاتی ئێرە چییەو هی ئەوێ چییە و هەمووی بەیەکەوە چەند بووە. ئەوەی ئێمە قسەی لێ ئەکەین هی ئێرەیەو هی ئەوێیەو هی دهۆکە لەبەر ئەوە من وا بۆی دەچم ڕەنگەئاگاداری زۆر شت نەبێ کە چی لێهاتبوو، کە پەروەردەی شەقلاوەش لەوێ بوو ئەویش ڕوونە لەلای ئەو برادەرانەی کە لەوێ بوون، ئەویش چی لێـهـات، چۆن دیاریکراو، چۆن هەندێ چارەسەری شت کراوە؟ سەرەڕای ئەوەش لەدوایی ئەوەی لە هەولێر دەرچوون وا ئەزانم پێویست بوو د.ناسح بزانێت چ بەسەر هەولێردا هاتبوو، وەیەکێتی چیان کردبوو، چ لەلایەنی قوتابخانە چ لەلایەنی کتێب چ لەلایەنی هەر بەڕێوەبەرایەتیەکی دیاریکراو. من وا بۆی دەچم کە ئێمە هاتین هیچ لەسەر هیچ نەمابوو، وە برادەرانیش هەموویان ئاگادارن چ لەلایەنی مامۆستا چ لەلایەنی کتێب چ لەلایەنی قوتابخانەکان چ لەلایەنی ڕەحلە، ئەوشتانە هەمووی تێکچووبوون. ئێمە وەک کاک جەمیل سندی وتی، لە خراپ بوونی ژێر سفر، یەکەم جار کە دەستمان پێکرد بە خراپ کراوەکانی یەکێتی دەستمان پێکرد، بەڵکو ئەو خراپیانەمان ڕاست کردەوە بۆ ئەوەی بێینە سفر. واتە ئێمە لە سفرەوە دەستمان پێ نەکردووە، ئێمە لەخوار سفر دەستمان پێکرد بۆ ئەوەی بگەینە سفر. لە دوایی ئەوە ئێمە گەیشتینە سفرو دەستمان پێ کردووە، کە بەڕاستی هەوڵ بدەین چارەسەری هەندێ شتی دیاریکراو بکەین. ئەمە لەلایەک، وەلە لایەکی تریشەوە ئەبوایە کاک دکتۆریش زۆر شارەزای دەربارەی ئەمانە هەبوایە، هەر نەبێ باسی ئەم شتانەی بکردبا کە چ بەسەر مامۆستاو قوتابخانەکان هاتبوو، خەریک بوو پەروەردە بەگشتی بەرەو لایەنێکی تر بڕوات، هی دووەم باسی ئەزموونەکان دەکات، ئەزموونەکان خۆشی ئەزانێ ئێمە نەبووین لیژنەیەک هەبوو، لیژنەیەک پێک هاتبوو لە ئێمەو لە یەکێتی، سەرپەرشتی ئەو لیژنە هەموو ئەزانن کەمال شاکر بوو، بەدارایی خۆیان وە بە بۆچوونی خۆیان وە بە هاتوچوونی خۆیان وخەرجی خۆیان هەمووی لە دەستی ئەم لیژنەیە بوو، وە لیژنە پەیوەندی تایبەتی هەبوو لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران ولەگەڵ ئێمە، وە لەگەڵ ئەوانەش بۆ ئەو هەماهەنگییە، لەبەر ئەمە ئەم پارەی تەرخان کراوە یان لە داهاتوو تەرخان ئەکرێ، دیسان لە ڕێگەی ئەو لیژنەیە تەرخان کراوە، ئەو لیژنە ئاگادارە، سەرژمێری پلەی

دەرچوون هەر لیژنە کە دایناوە چ لەکاتی د.ناسح چ کاتی من لەوێ بووم. پلەی دەرچوون زیادەی ژمارەی قوتابی بووە، هەموو جیهان ئەزانێ ساڵ بەساڵ قوتابی زیاد ئەکا، قوتابی کەم نابێ، قوتابخانە زیاد دەبن، مامۆستا زیاد دەبن، ئەوە شتێکی سروشتیەو دەبێ هەموو کەس بزانێ، لەبەر ئەوە ئەگەر هەمان رێژە بدەیتە ئەو کەسە دیسان هەر زیاد ئەکا، واتە مووچەی مامۆستا هەمان مووچەی بێت، دەرماڵەی مامۆستا هەمان دەرماڵە بێت، توانا بۆ بەرێوەبەرایەتیەکان هەمان توانا بێت، ساڵ بەساڵ زیاد ئەبێت. چونکە لە زیاد بوون دان، نە بەدەستی منەو نە بەدەستی تۆیە، بە دەستی هیچ کەسێک نییە. چونکە شتەکە لە زیاد بوونە، لەبەر ئەوە ئەبوایە ئەم بۆچوونە لای د.ناسح روون بوایە پێش ئەوەی قسە بکات. هی دووەم لە هەموو جیهان من بڵێم، لەساڵی داهاتوو ئەو برە پارەیە دانراوە، رەنگە چەندەها پسپۆری ئابووری وەزارەتی دارایی وئابووری دانیشتوونە، لە دوایی گفتوگۆیەکی دوورو درێژ، لە دوایی دانووستاندێکی دوورو درێژ گەیشتینە ئەو بروایەی کە بڵێین ساڵی داهاتوو پێویستی بەم برە(كمية) هەیە. یاخود بەم مووچە هەیە، یان بەم بودجەیە هەیە هەردوو پێکەوە یەک لایەن نەبووە، کە واتە لیرە پێ هەڵدانی لایەنەک، بۆهی ئەوەی تر نەکرێت، شتەکە راست نییە، ئەم لیژنەیە دوو لایەنە، ئەگەر راست نییە، دەبێ هەردوو لا بلێی، بلێی هەردوو لا زیادیان داناوە،بەلام لایەنی وەزارەتی دارایی وئابووری راستەو لایەنی تر هەڵەیە. ئێستاش ئەگەر بتوانم بۆ پەروەردە من هەوڵ ئەدەم هێشتا زیادی بکەم، لەهیچ دەوڵەتێک نەبووە کە تۆ شتێک زیاد بکەی بۆ پەروەردە بڵێ خراپە، من نازانم کاک د.ناسح واتە پێی خۆش نییە زیاد بووە یان گومانی هەیە ئەو زیادەیە لەوانەیە بچێتە رێگایەکی تر. ئەگەر پێی خۆش نییە زیاد کراوە، ئەوا پێچەوانەی خەڵکە لەگشت جیهاندا، ئەگەر گومانی هەیە حەز ئەکەم د. ناسح بێت وچەند کەسێک لەگەڵ خۆی بێنێت بەتەواوی سەیری تۆمارکراوەکانی دارایی وسەیری تۆمارکراوەکانی(سجلات)ئێمەش بکات، ئەگەر شتێکی دی ئەگەر نا زۆر پێمان خۆشەو هەقە د. ناسح بڵێ ئەم زیادەیە من حەز دەکەم بۆ ئەم بوارە بچێت و، ئەم بوارە پێویستیەتی. ئێمە پێمان خۆشە پسپۆرێکی کۆمان هەبێ ئەوشتانە پیشانی ئێمە بدات وسوودی لێ وەربگرین وشتێکی زۆر زۆر باشە، ئیتر من خۆم ئەدەمە لایەک، لیژنەیەکی پەروەردە هەیە، سێ چوار جار سەردانی ئێمەی کردووە، سەردانی قوتابخانەشی کردووە مامۆستایان هەنە، با ئەوانە پێداچوونەوەیەکی دیاریکراو بکەن هی ئێستاو هی پێش ئێستا. هەرچەندە من لەگەڵ بەراورد کردن نەبوومەو نایم، لە راپۆرتی ئێمەش بۆ وەزارەتی دارایی وبۆ سەرەوە و بۆ هەر کەسێک، ئێمە پەیوەندیان نییە چۆن بوو چۆن چوو چەندتان کردووە، ئەوە پەیوەندی بە خۆیانەوە هەیە. من لە ئێستاوە دەستم پێکردووە، لەو کاتەی کە من دەستم پێکردووە من پەیوەندیم بەوە هەیە، هەوڵ ئەدەم پەرتووک زیاد بن، «رەحلە» زیاد بن، مووچەی مامۆستایان زیاد ببێ، دەرماڵە زیاد بێ، ئەوە ئاواتی هەموو کەسێکە. بەلام باوەڕ بکەن ئەو هەوڵدانەی کە ئێمە کردوومانە مانای ئەوە نییە وەزارەتی دارایی رازی بووە لە ئێمە، داراییش زۆر جار وەلامی ئێمەی داوە، بۆ ئێمە شتی

سەرف نەکردووە، چونکە ئەوانیش مافی خۆیانە، لەبەر ئەوە من حەز ناکەم بچمە بەراورد کردن، بەڵام لە هەموو جیهاندا ئەگەر سەیری قوتابخانە بکەین زیاد بووە، مامۆستا زیاد بووە، دەرماڵە زیاد بووە، دەرماڵەی دوورو نزیک کە هەر نەبووە، ئێمە زیادمان کرد. چونکە ئەکەوینە تەنگوچەڵەمەیەکی (مأزق) گەورە ئەو رادەیەی کە پەرتووک ئەمێنێتەوە وەلای قوتابی لە وڵاتانی ئەورووپی لە سێ ساڵ زیاتر نییە لە دوو ساڵ هەتا سێ ساڵە، ئەو رۆژەی قوتابی دێن بۆ قوتابخانە پەرتووک هەمووی ئامادەیە، ئێمە پەرتووکمان نەما، پەرتووک تەواو بوو، ئێمە پشتمان بە رێکخراوی یونیسێف و یونسکۆ بەست، کاتی خۆی دەبوو (٥ر٤) چوار ملیۆن ونیو پەرتووکی سەرەتایی بن، (٥ر٢) دوو ملیۆن ونیو پەرتووکی ئامادەیی بن، ئەمە سێ ساڵە هاتووە، بەڵام ژمارەیەکی زۆر زۆر کەمە، ئێمە ناچارین ساڵی داهاتوو پشت بە خۆمان ببەستین ئەو (٢٠٠٠٠٠) ەی لەوێ زیاد بووە، بۆ ئەوەیە ئەگەر هاتوو جێبەجێیان نەکرد ئێمە ناچارین، چونکە قوتابخانە وەکو جێگاکانی تر نییە، قوتابخانە دوومانگ دواکەوت، دواکەوت ماوە چییە تۆ ناچاری پێش ئەوە هەوڵ بدەی وجێبەجێی بکەی، لەبەر ئەوە ئێمە لەگەڵ ئەوانە گەیشتینە بروایەک کە بڵێین ئەم پارەیە پێویستە بمێنێ، ئەگەر هات ئەوە شتێکی زۆر باشە پارە لای ئەوانە، ئەگەر نەهات ئێمە ناچارین، لەبەر ئەوە نەمویست بیکەم بە بەراوردێکی دوورو درێژ، کاتی خۆی چ هەبوو چۆن بوو؟ ئێستا چ هەیەو چ نییە؟ بەڵام هەر ئەوەندە بەوەندە ئەکەم، من وای بۆ دەچم ئەوانەی کە بڵێین داراییە یان لە پەروەردەنە بەشێوەیەکی رێک وپێک ئەوانەش دڵسۆزانە دەچنە ناو بابەتەکە، حەز دەکەم پەروەردە بەرەو پێش بچێت بەڕاستی پەروەردە شتێکی بنچینەیە، من باوەڕ ناکەم کەس هەبێت دژی ئەوە بێت لە هەموو جیهاندا، کاتێ بودجەی پەروەردە زۆربێ هەموو کەس پێی هەڵئەداتەوە، نە دوژمن نەدۆست ناڵێن ئەم شتە خراپە، ناتوانن بڵێن ئەم شتە خراپە، لەبەر ئەوە ئێمە زۆر سوپاسی وەزارەتی دارایی ئەکەین، وە بەڕاستی زۆر توانایی بە ئێمە داوە، وەهەوڵیان داوە داواکارییەکانی ئێمە جێبەجێی بکەین، جارێکی تر من سوپاسی ئەوانە ئەکەم، ڕاپۆرتیان جێگای رێز بوو وەبەرەزامەندی هەموومانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز د.جرجیس وەزیری پەروەردە، فەرموو کاک د.ناسح.

بەڕێز د. ناسح غەفور رەمەزان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من نەم وتووە پارە زیاد نەکرێ، بە پێچەوانەوە من خۆشحاڵم کە ئەو پارەیە تەرخان کراوە، لە دوایی وەزارەتی دارایی وەزارەتی پەروەردە هاتوو ئینجا وەزارەتی تەندروستی هاتووە چوارسەدو پەنجاو نۆ ملیۆن و هەشت سەد هەزار بۆ وەزارەتی پەروەردەیە، بۆ وەزارەتی تەندروستی چوارسەدو پەنجا ملیۆنە، واتە (٩) نۆ ملیۆن لەو زیاترە، من ئەوە جێی خۆشحاڵی دەبینم کابینەی سێیەم و **«پارتی دیموکراتی کوردستان»** ئەم بایەخە گرنگە دەدەن بە پەروەردە، بەڵام من ئەوەم نەخستۆتە

ئەستۆی وەزیری پەروەردە، ئەڵێم وەزیری پەروەردە ئەبوایە لەفەرمانبەران و لێپرسراوانی خۆی بپرسێتەوە، ڕێژەی ئەزموونەکانی ئەم ساڵ هەژدە بەدوانزە بوو ڕێزم بۆی ئەم ساڵ زانکۆ ناچار بوو ڕێژەی پلەکان (معدل) بهێنێتە خوارەوە بۆ ئەوەی خەڵکی تر وەربگرێت لەزانکۆ، چونکە دەرچووەکان ئەوەندە نەبوون کە بچنە زانکۆ، حەز ئەکەم چاوخشاندێک بەم کێشەیە بکات. دووەم من باسی ئەو پارەیە دەکەم کە تەرخان کراوە، ئەندامانی پەرلەمان خۆیان سەردانی ئەو قوتابخانەیان کردووە تاوەکو ئێستا جێی داخە لەژێر ئالآی کابینەی سێیەمدا قوتابی «رەحلە»ی نەبێ لەسەری دابنیشێ، من دووبار ئەڵێم لەگەڵ شان و باڵی کابینەی سێیەم ناگونجێ لەسەر شەقامەکاندا منداڵ ببینین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ د.ناسح، فەرموو کاک د.ڕۆژ.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش هەموو شتێک ئێمە گفتوگۆی بودجەو ڕاپۆرتی بەڕێز وەزیری دارایی ئەکەین، هەندێ خستنە روو، و هەندێ قسە بەدەرە لە بابەتەکە، دەبێ ئەندامانی پەرلەمان گفتوگۆ لەسەر بودجە بکەن، وە ئێمە مەبەستیشمانە بە تێروتەسەلی گفتوگۆی بودجەو ژمارەکان بکەین، و بگەینە ئەنجامێک و «إنشاالله» ئیمرۆ بە سەلامەتی لێی دەرباز ئەبین. لەبەر ئەوە سەیر ئەکەم ئەمە لەلایەکەوە ڕاست نییە لە بابەتەکە دەربچین، چونکە کاتەکەمان زۆر لێ دەبا. دووەم؛ وەکو شتێکی بنچینەیی لێرە، هەر بەڕێزێک لە ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر ویستی پرسیارێک ئاراستەی وەزیرێک بکات ئەوا ئەبێ لەڕێگای بەڕێز سەرۆکی نیشتمانیەوە بێ ئەوە شتێکی بنەڕەتیە، ئەبێ پرۆتۆکۆلی و بنچینە بێن کاتێک گفتوگۆ لەسەر بابەتێک ئەکەین. خاڵێک هەیە لەسەر قسەکانی برای بەڕێز کاک د.ناسح بۆی روون دەکەمەوە، کاتی خۆی کە کاک د.ناسح وەزیری پەروەردە بوو، سیستەمی ففتی ففتی بوو، و شاراوە نییە ئەو کاتەی کاک د.ناسح وەزیری پەروەردە بوو، وەزیرێکی پارتی بوو لە وەزارەتێکدا کە نیوەو نیو بوو لە نێوان پارتی و یەکێتی دا، ئەو کاتە بەداخەوە ئەوە لە(عەیبە) گەورەکانی سیستەمی ففتی ففتی جگە لە هەموو (عەیبەکانی) تری کە هەیە، چونکە برای بەڕێز د.ناسح وەزیری پەروەردە بوو، ئەگەر بمان ویستبا بودجەی زیاد کەین هەموو لیستی پارتی ئەکەوتە گفتوگۆ و هەرا لەگەڵ لیستی یەکێتی لە ئەنجومەنی وەزیران، تا پێشکەش ئەکرا بۆ ئەنجومەنی نیشتمانی. ئەوکاتەش لەناو لیژنەی دارایی و ئابووری دەست ئەکرا بە گفتوگۆ لەسەری، و لەناو پەرلەمانیش گفتوگۆ ئەکرا لەسەری. وە هەوڵ ئەدرا بودجەی وەزارەتی پەروەردە زیاد نەکرێ و لەشوێنی خۆیدا بمێنێتەوە، بۆ؟ چونکە تەنیا وەزیر، وەزیرێکی پارتیە، چونکە کە سیستەمەکەمان ففتی ففتی بوو ئەم شتانە ئەکرێ. ئەمە یەکێکە لەو هۆیانە، و هۆیەکان زۆرن ئەگەر باسی خراپەکاریەکانی سیستەمی ففتی ففتی بکەین، سیستەمەکە بوە هۆی ئەوەی شەڕی ناوخۆ دەست

پێ بکات، و یەکێکە لەو هۆیانەی کە ئێستا ئێمە جەخت لەوە ئەکەینەوەنابێ جارێکی تر لەهەرێمی کوردستان ئەو سیستەمەتازە بێتەوە. لەبەر ئەوە ئاشکرایە کاتێک وەزارەتی پەروەردە داوای دەرماڵەی زیاتری ئەکرد، داوای کاری زیاتری ئەکرد، ئەنجوومەنی وەزیران ئەوەی نەدەکرد یان ئەو داواکاریە دەرباز نەدەبوو، ئەو کاتە بێگومان لایەنێک دژی ئەو رادەوەستان و بەرژەوەندی قوتابییان و بەرژەوەندی پەروەردەی لێک نەئەدایەوە، تەنها بەرژەوەندیەکی تەسکی حزابایەتی لێک ئەداوە، ئەویش ئەوەیە وەزیرێکی پارتی سەرنەکەوێ، ئەمە یەکێکە لە ڕاستیەکان کە برادەران پێویستە بیزانن. ڕاستییەکی تریش ئاشکرایە کە وەزارەتی پەروەردە بە شێوەیەکی گەرم و گوڕ و بەیەک دەستی کەوتۆتە ئیش و بەدوای هەموو ئیش و کاری خۆی ئەڕوات، هەموو قوتابخانەیەک دەکات، هەموو دام و دەزگایەکی ئەکات. لەماوەی ساڵێکدا هەنگاوی زۆر گەورەی ناوە چ لە چاکردنی باری بژێوی مامۆستایان، چ لەچاکردنی قوتابخانە، چ لە ڕێک وپێکی بەرنامەکان، چ لەوانە وتنەوە هەتا دوایی. ئەمەش وا بەئاسانی ناکرێت، ئەمە لەکاتێکدا ئەکرێت کە ئەنجوومەنی وەزیران تیکڕا بەیەک دەنگ بەیەک ئاڕاستە ئیش بکەن، تا سەرکەون. وەسەرکەوتنی هەر وەزیرێ بە سەرکەوتنی ئەنجوومەنی وەزیران بزانرێ، ئەگەر ئەنجوومەن وانەبێ سەرکەوتنی هەر وەزیرێک بە هی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیرانی نەزانی ئەو کاتە هەریەکە گرفتێ دەخاتە ئیشی یەکێکی تر و ئیشی خەڵک وا سەرناکەوێ، ئەو کاتە ئەبێتەوە ففتی ففتی. یەکێ لە خاڵە بنەڕەتیەکانی بەرنامەی کابینەی سێیەم ئەوە بوو کە گرنگیەکی تایبەتی بە پەروەردە بدەین. گرنگیەکی زیاد لە پێویست بدەین، بەڵام ئەمە لە هەمان کاتیشدا مانای ئەوە ناگەیەنێ کە ئێمە هەموو ئیشەکانمان کردووە. ڕاستە قوتابخانە هەیە کورسی دانیشتنیان نییە، ڕاستە قوتابخانە هەیە ڕەنگە هەندێ کەم و کوڕیان هەبێ، ڕاستە لە (٩٠٪) لە قوتابخانەکانمان پێویستیان بە چاکردن هەیە. ئایا ئێمە ئەتوانین ئەمە هەمووی بەیەکجار چاکەین لەماوەی یەک ساڵ دا؟ ئەو بودجەیەی کە ئێستا بۆ هەموو حکومەتی هەرێم تەرخان کراوە ئێمە ئەگەر ئەوە هەمووی تەرخان کەین بۆ ساڵێک، و تەنیا بۆ پەروەردە لەوانەیە ئەوکاتە بتوانین هەموو گیروگرفتی پەروەردە چارەسەر بکەین، ئەگینا ناتوانین هەموو گیروگرفتی پەروەردە چارەسەر بکەین. ئەگەر هەمووی تەرخان نەکەین بۆ وەزارەتی (پ.م) لەوانەیە بتوانین هەندێ لە گیروگرفتی وەزارەتی (پ.م) چارەسەر بکەین، ئەگینا ناتوانین هەموو گیروگرفت چارەسەر بکەین. هەروەها بۆ ناوخۆ هەروەها بۆ شارەوانی، لەبەر ئەوە ئەبێ ئێمە بەپێی پەیڕەوێکی تایبەتی و بە پێی گرنگی و سەرەکییەکان ئەو پارەی لەبەر دەستمان دایە بەو شێوەیە دابەشی بکەین لەبەر ئەوە سەیر نەکەین ئێستا هەر هەمان کەم و کوڕی لەم لاو لەو لا هەیە، ئەم کەم و کوڕیانە مانای ئەوە نییە کە ئێمە کەم تەرخەمیمان کردووە یان نامانەوێ ئەو کەم و کوڕییانە چاکەین، بەپێچەوانەوە ئەمانەوێ چاکی کەین ،و چاومان لێیەتی. بەڵام وتەیەکی عەرەبی هەیە دەڵێ (العين بصيرة واليد قصيرة). ئەگەر دەستمان درێژ بوایە وەتوانای داراییمان هەبوایە نەمان ئەهێشت ئەمانە هیچی بەو شێوەیە

بێنێتەوە، وەبەدڵنیاییی نامێنێتەوە بەو شێوەیە. ئەمە یەکێکیان، خاڵی دووەم؛ کاک سیروان کاکەیی بابەتێکی باس کرد، ئەویش خاڵی پەنابەران کە ئۆردوگایان بۆ بکەینەوە. ئێمە بابەتی پەنابەرەکان لەکاتێکی تریشا باسمان کردووە، بابەتێکی کاتییە ئەزانین کۆشش و هەوڵمان تەنیا بۆ ئەوەیە بابەتی پەنابەرەکان بەو شێوەیە چارە بکەین کە بە شێوەیەکی بنبڕ بێت. بنبڕکردنی چارەکردنی بابەتی پەنابەرەکان گەڕانەوەیە بۆ سەر ماڵ ومولکی خۆیان، بچنەوە شارەکانی خۆیان وە ئەمە بەشێوەیەک ئەبێ کە شەرعیەت هەموو هەرێم بگرێتەوە، تا ئەوە ئەبێ ئێمە هەوڵمان داوە لەهەمان کاتدا و بەپێی توانامان کە بتوانین گیروگرفتی پەنابەران چارەسەربکەین. بە بۆچوونی ئێمە ئێستاش تازەی ئەکەمەوە، جارێکی کە بەوە چارەسەر ناکرێت ئێمە ئۆردوگایەک بۆ پەنابەران بکەین و پەنابەر دوور بخەینەوە لە خەڵکی تر ئەوە لە ناو وڵاتی خۆیەتی. ڕاستە لە سلێمانی نییە ڕاستە لە چەمچەماڵ نییە، بەڵام لە هەولێرە لەشەقڵاوەیە لەسۆرانە لەناو میللەتی خۆیەتی، لەناو کەسی خۆیایەتی، ئەوە ئەبێ ئێمە ئەو پەیوەندییە و ئەو تێکەڵاو بوونە لەناو خەڵکی خۆیدا هەیەتی کەمی نەکەینەوە، بەڵام ئەگەر کێشەیەکی گەورە رووی دا، کۆمەڵێک خۆیان ویستیان بەو شێوەیە بژین ئەو کاتە هەوڵێکیان بۆ ئەدەین جیایان بکەینەوە، ئەگینا بنەمای جیاکردنەوە بنەمایەکی هەڵەیە. سەرەڕای ئەمانە هەمووی ڕێکەوتن لەگەڵ ڕێکخراوەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕێکخراوە خێر خوازەکان، ئێمە ڕێگای ئەوەمان کردۆتەوە دامان نەخستووە، وتوومانە ئەگەر نەتەوە یەکگرتووەکان لە بڕیاری (٩٨٦)، و خاچی سووری وڵاتان ئامادەبن ئۆردوگا بکەنەوە بۆ دەرکراوەکان، ئێمە ئەو کاتە وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان زەویان بۆ تەرخان ئەکەین، خزمەتگوزاریان بۆ پێشکەش ئەکەین، ئاو و کارەبایان بۆ ئەبەین، هەروەها بەشێک لە خەرجیاتەکانیشی لە ئەستۆی خۆمان ئەگرین. هەرچی لە تواناماندا بوو ئەوکاتە پێش کەشی ئەکەین، بەڵام هەتا ئێستا هەنگاوی داواکاری کراوە، بەڵام وەڵامی ڕازی بوون (إیجابي) هەتا ئێستا لە سەدا سەد نەهاتووە لە هەندێ شتی بچووک نەبێت. ئەوە سەبارەت بە دەرکراوەکان کێشەیەکی تر هەیە، کێشەی قەرزەکان بەزۆر وەربگیرێ لەو کەسانەی بەناهەق پارەیان کۆ کردۆتەوە. ئێمە لەگەڵ ئەوە نین هەندێ شێوە بەکار بهێنین کە کاتی خۆی بەکار هاتووە، یان لە هەندێ سیستەمی ڕەها یان لەهەندێ سیستەمی دیکتاتۆریەت بەکار دەهێنرێت. هاووڵاتی ئازادە، ئازادە سەبارەت بە سەرمایەی خۆی، سەرمایەی خۆی چۆن بەکار بهێنێ مافی خۆیەتی، ئێمە ئەوەمان لەسەرە ئەگەر پێمان بکرێ هانی بدەین ئەو پارەیە لە وڵاتی خۆی بەرەزامەندی خۆی خەرج بکات. بەڵام ئەوە چۆن ئەکرێ؟ ئەمە بە جۆرێک ئەکرێ کە دیموکراتیەت بەر قەرار بێ یاسا بەر قەرار بێ هێمنی و ئاسایش هەبێ، کێشە روونەدا، شەڕی ناوخۆ نەبێ، واتە دامەزراندنێکی وا هەبێ کە هەر هاووڵاتیەک چ باش چ خراپ ئەو هەستە لە خۆیەوە بکات ئەمڕۆ ئەگەر پارەکەی خەرج کرد قازانج ئەکا نەک زەرەر ئەکات. بەو شێوەیە بە ڕاستی ئەزانم وە ئەوە ڕای کابینەی سێیەمە بە بڕوای من، خاڵێکی تر هەبوو ئەوەی کە لەسەر ڕاپۆرتەکەی برامان کاک جەمیل سندی،

بەڕاستی ڕاپۆرتەکەی زۆر زۆر چاکە، جێگای ڕێزە، وە دیارە لەم ماوە کورتەدا زۆر ماندوو بوون، خاڵ بە خاڵ پێدا بچنەوە ژمێریاری ئەو هەموو بودجەیە بکەن وە هەمووی کۆبکەنەوە جارێکی تر بەراوردی بکەین لەگەڵ ساڵی پێشتر وە بزانین چی کەمە و چی کەم نییە لایەنە چاکەکەی دەربخەن، ئێمە زۆر سوپاسیان ئەکەین کە لە ڕاپۆرتەکەیاندا بە پلەی یەکەم لایەنە باشەکەی بودجەی هەرێم و ئەو کارەی وەزارەتی دارایی و هەموو حکومەتی هەرێم کردوویەتی دەریان خستووە، وە پێشنیارەکانیشیان لەڕاستیدا زۆر پێشنیاری چاکی تیادایە هی لیژنەی دارایی، تەنها تێبینیم هەیە لەسەر چەند خاڵێکیان، ئەویش وەکو تێبینیە ئەتوانین ئێمە لە ئەنجوومەنی وەزیران گفتوگۆی لەسەر بکەین، چونکە لەڕاستیدا ئەو پێشنیارانە نابن بە بڕیار، یەکێک لەوە چییە؟ بۆ نموونە (تشغيل كافة المعامل والمصانع بأقصى طاقتها الإنتاجية) ئەمە شتێکی گشتییە، ئەگەر بتوانین هەموو کارگەکان بەو پەڕی توانای بەرهەم هێنان بەکار بهێنین، شتێکی چاکە. بەڵام لە هەندێ کاتدا ئەمە بۆ بەبیر هاتنەوەیە، مەرج نییە هەموو کارگەیەک ئەگەر بەوپەڕی توانای بەرهەم هێنان بەرهەم بهێنێ، قازانجی هەبێ. ئەبێ بژمێرین چەند بەرهەم بهێنێ قازانجە، چەند خەرج ئەبێ، ئەوە شتێکە لەوانەیە جەنابیشتان دەرفەتی ئەوەمان ئەدەنێ بۆ پسپۆڕەکانم بەجێی بهێڵم کە لەبواری پیشەسازی و ئەو شتانە ئیش ئەکەن. سەبارەت بە کێشەی (إستغلال كافة الاراضي الزراعية زراعة حديثة مقننة). ئەوە ئاواتی ئێمەیە و پشتگیریان لێ دەکەین، و بەڕاستی ئەوە شتێکی گشتییە، واتە ناتوانین ئێستا ڕێ و شوێنی بۆ دابنێین. چۆن ئەیکەین؟ بۆ زانیاریتان، لەسەرەتایی ساڵی تازە کۆنگرەیەکی کشتوکاڵی دەبەسترێ بۆ باسی ئەمانەو بەردەوامین لەو هەوڵانە چ لە لایەنی (نظری) چ بەکردەوە، هەوڵ بدەین کشتوکاڵ بەرەو پێشەوە بەرین. خاڵێکی تر هەیە، کاک سەعید باسی کرد لەڕاستیدا، کێشەی (تنفيذ المشاريع عن طريق التنفيذ المباشر دون اللجوء إلى إحالتها إلى المقاولين). ئەمە بابەتێکی زۆر گرنگە، و بابەتێکە لە ڕاستیدا خەڵک باسی ئەکا، خەڵک باسی چی ئەکات؟ ئەڵێ فەرمانبەران بە خواستی خۆیان ئەیکەن و ئەیخۆن. چونکە جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆ زۆرە، ئەندازیارە، ژمێریارە، ئەندامێکی بەڕێوەبەرایەتییە. لیژنەکە کە ڕاستەوخۆ جێبەجێی دەکات، ئەو پارانە بە جۆرێکی نەزانراوە خەرج دەکرێ. سروشتییە لێرە لە حکومەتدا دوو لایەن هەیە، لایەنی بازاڕی ئازاد، لایەنی ئیشی حکومەت هەیە. ئەوەی حکومەت ڕاستەوخۆ بۆ خۆی باشە بۆ فەرمانبەرانی باشە، ئەگەر قازانجێک هەبێت بۆ حکومەت و بۆ فەرمانبەرانی خۆی باشە، لایەنی تریش هەر قازانجەک هەبێت بۆ قۆنتەراتچی و بەڵێندەر بێت باشترە. واتە هەر دوولا لە ململانێیەکدان، یەکێک چاکەکەی پیشان ئەدا، ئەوی تریان خراپەکەی پیشان ئەدات، بەڵام ئێمە پاش لێکۆڵینەوەی ئەوە لە ئەنجوومەنی وەزیران، وپاش لێکۆڵینەوە لەگەڵ لیژنەکانی پسپۆڕو بەدواداچوونی خۆمان دوو، سێ شتمان بۆ دەرکەوت، یەکەمیان ئێمە کۆمەڵێک دام و دەزگامان هەیە، وەزارەتمان هەیە، ئیشیان جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆیە. بۆ نموونە ئاوەدانکردنەوە، ئەشغال و نیشتەجێکردن، ئیشیان جێبەجێ کردنی

ڕاسـتـەوخـۆیە. هەندێ دام و دەزگـامـان هەیە هەر ئیـشـێکی بدەینێ خۆی نیـەتی ئەبێ بیـدا بە بەڵێندەر (مقاول)، خاڵێکی تر هەیە پێویستە لێرە سەیر بکرێ بابەتی جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆ و، جێبەجێ کردن بە بەڵێندەر بەڕێی کەم کردن (مناقصة).

یەکەم: جێـبـەجێ کـردنی ڕاسـتـەوخۆ ئەندازیار یان ئەو لیـژنەیە ئەینووسێـتـەوە ئەڵێ ئەوەندەی تیـادەچێـتەوە، وەجێگیـرە، ئینجـا ئەو نرخـە چەند جـارێک وردکـاری ئەکرێ تـاوەکو بزانرێت ئایا بەرزترە یاخود نزمترە، و بەربەرەکانی تێدایە یاخود تێیدا نییە، ئەوە ئەو کات ئەو بوارە نامێنێ، بەڵام ئەگەر بەڵێندەر بێ بە کـەم کردنەوەی ئاشکرا یان بە زیادکردنی ئاشکرا (المزایدة العلنیـة) بێت، ئەوا دەرگای بەربەرەکانی تێدا دەکرێتەوە، کە لە ئەنجامدا چەند لە نرخەکەی کەم بکرێتەوە، یاخود چەند لە خەرجیـەکانی کەم بکرێتەوە، ئەمە لە بەرژەوەندی حکومەت دایە. خاڵێکی تریش هەیە جەخت دەکەم لەسەری ئەگەر بە بەڵێندەر بدرێت، بەمەرجێک لەرێگەی یاسایی و«أصولی» نەبێت، ولە ڕێگای بەڵێندەر بێت تۆ بواری ئەوەت هەیە ئەو ئیـشـە ڕەت بکەیەوە، بواری ئەوەت هەیە پارەکـە بۆ قـۆنتـەراتچی خـەرج نەکـەی، بواری ئەوەت هەیە کـە جـەختـی ئەوە بکـەی ئەو بەڵێندەرە «تأمـینات»ی بۆ دابنێ، بـواری ئەوەشت هەیە لە هەمـان کـاتدا ئەگـەر ئیـشـەکـە پاش ماوەیەک زەرەرێک یان کەم و کوڕیەکی تێدا هەبوو گەرەنتی ساڵێ (٢)ساڵ (٣) ساڵ (٤)ساڵ (٥)ساڵی لێ وەر بگری. ئەم لایەنە باشانە هەمووی ئەگەر جێبەجێ کردنی ڕاستەو خۆبێ لەلایەن حکومـەتەوە بێت، ئەوا ئەو لایەنە باشـانەت هەمـوو لەکـیس دەچێ. لەبەر ئەوەی ئێـمـە ئەنجـامی کورتەی کارەکەمان وابوو، وامـان بڕیار داوە تائێستا بەو شێوەیە ئیشمـان کردووە،کە هەرشتێ سەر بەوەزارەتی ئەشغال یان ئاوەدانکردنەوە بێ ئەبێ جێبەجێ کردنی ڕاستەو خۆ بێ. چونکە پسپۆری کاری خۆی ئەمـەیە، هەندێ دام و دەزگای تریشمان هەیە لە شارەوانی هەندێ دام و دەزگامان هەیە کـاری ڕاسـتـەوخۆ دەکـەن لە بەڕێوەبردنی ناوخـۆی هەندێکمـان هەیە نایکەن، هەندێ دام و دەزگـا پسـپـۆری خـۆی هەیەکـە ڕاسـتـەو خۆ ئەیکات، هەرچەندە هێـزی کـارکـردنیـان کـەمـە ئەوان وەکـو وەزارەتی ئەشـغـال و ئاوەدانکردنەوە نین. بۆ نموونە هەر کـارێ کـە لە (٥٠) هەزار دینار مـتـرێ مافی جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆی هەیە، و هەر کارێ زیاد لە (٥٠) هەزار بێ ئەبێ کەم کردنەوەی ئاشکرابێ و، لەگەڵ بەڵێندەر بێ ئەو کاتە فەرمانگەکە خۆشی ئەتوانێ بچێتە ناو کەم کردنەوەکە، واتا ئێمە تائێستا بەم شێوەیە کارمان کردووە وە من وای بۆ ئەچم تائێستا بەو شێوەیە سەرکەوتوو بووە، و من هەر ئەم تێبینیانەم هەبوو، وئەگینا خاڵەکـانی تر هەمـووی زۆر لە جێگەی خۆیەتی، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سـوپاس بۆ جـەنابی سـەرۆکی ئەنجـوومـەنی وەزیران، بەڕاسـتی پێـشنیـارەکـانی لیـژنەی دارایی و ئابوورییە پابەند نییە وەکو بڕیارێکی ترو، ئەو خاڵەی کە لەوانەیە شیاوی گفتوگۆکردن بێ، من زیادەیەک ئەخەمە سەر قسەکەی جەنابت ئەوەیە کە بۆ ئێمەو بۆ حکومەت بەشێوەیەکی گشتی هەر

دووکی زەرەر نییە بەڵێندەر بێ یاخود جێبەجێ کردنی راستەوخۆ بێت. تۆ بڕێک لە سەرمایەکەت ئەدەی (رأس المال) وەکو لەسەرەتاوە باستان کرد، ئەمەش کاریگەرێتی دروست دەکات. ئێمەش ئەمانەوێ لە راستیدا بازار جموجۆڵی بکەوێتێ بەهەر شێوەیەک بێت. ئەو کەم وکوڕیەش کە کاک سەعید باسی کرد، لەوانەیە لە بەڵێندەریش دروست بێت هەمیشە لە جێبەجێکردنی راستەو خۆش دروست دەبێت، بەڵام هەر دووکی بەیەکەوە. ئەوە حکومەت دەستی کراوەیە، ئەوە راسپاردەیەکە لە لیژنەی ئابوورییەوە، ولە هەر جێگەیەک بوار هەبوو با بکرێت،مەبەست و ئامانج ئەوەیە خزمەتی ئەو بارودۆخە بکرێت کە تیایدا ئەژین، دیارە جەنابی وەزیری پەروەردە بەدواداچوونێکی هەیە، فەرموو کاک د.جرجیس حەسەن.

بەڕێز د.جرجیس حەسەن/وەزیری پەروەردە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنها بۆ روون کردنەوە، بۆ بودجەی ئێمە کە ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەین بودجەی داهاتووە؟ واتە ئەو لایەنە خەرج کراوە، یان چۆن خەرج کراوە؟ ئەوە روون نییە. لەبەر ئەوە ئەبێت کاک د.ناسح رەچاوی ئەوە بکات کە ئەڵێت، هەندێ قوتابخانە کورسی دانیشتنی تیادا نییە. لە جیاتی ئەوەی بڵێ زۆر قوتابخانە هەیە کە بێگومان هەموو پێداویستییەکانیان دابین کراوە، ئەڵێ قوتابخانە هەیە کە هێشتا پێداویستییەکانی دابین نەکراوە، ئەمە شتێکی سروشتییە. بەڵام ئەم کاتە هەموو قوتابخانەکان پێداویستی یەکانیان نەبوو، بەگشتیی ئێستا یەک دووەک ماوە ئەوەش زۆر سروشتییە لە هەموو جیهاندا شتی وا زۆر هەیە، وئەو گفتوگۆیە هەقە بکەوێتە سەر گفتوگۆی بودجە. بودجەی کۆن چەندە؟ وە چۆن دیاری کراوە؟ ئەگەر تێبینیەکی لەسەر ئەوە هەیە ئەوە هەقە بیڵێ! ئەوەی کۆتایی کە من ویستم بیڵێم پێویستە کە کاک د.گفتوگۆی بابەتێکی تایبەتی ئەکات ،با هەموو لایەنێک بگرێتەوە. نەوەکو لایەنێکی دیاریکراو لە گفتوگۆ و لەسەر ئەو لایەنە بچێ، و هەتا پێویست بوو باسی لایەنی تریش بکات چ مامۆستایانە، چ دەرماڵە، چ ئەوەی هاتوچۆ، چ زیادبونە، و... هەتا دوایی. هیچ باسی ئەو شتانەی نەکرد! بەڵکو تەنها باسی چەن کورسی دانیشتن ماون و لەگەڵ هەندێ شتی دیاری کراو. دیسان من حەز دەکەم بڵێم کێشەکە ئەوە نییە رێژەی پلەکان کەم بووە لەوانەیە وەکو پێشان نەبوو بێ، چونکە لەم دووایییەدا هێمنی نەبوو، شەڕ هەبوو، شەڕ دەستی پێ کرد. رێژەکە رەنگە ئەو رێژەیە نەبێ، بەڵام رێژەی دەرچووی قوتابی زۆرتر بوو لەساڵی پێشتر، لەبەر ئەوە ئەوەش شتێکی تر بوو حەزم کرد ئاماژەی بۆ بکەم هەر بۆ ئاگاداری، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک د.جەرجیس، بەڵام لەوانەیە وەزیری پەروەردە لەگەرمەی گفتوگۆ شتێکی لەبیر چووبێ، بامن بیخەمەوە بیری. چەند برادەرێکی ئەندامانی پەرلەمان کە د. ناسح ئاماژەی بۆکرد یەک دوو قوتابخانە لە هەولێرن وەکو نموونەیەکیان وەرگرتبوو سەیرم کرد کێشەی کورسی

دانیشتنیان هەیە، من بەش بەحاڵی خۆم لەگەڵ جەنابی وەزیری پەروەردە قسەمان کرد بۆ خۆی ئەبوایە بیگوتبایە، دیارە کاتی خۆی بەڵێنیان پێدراوە لەلایەن یونیسێفەوە هەندێ کورسی دانیشتنیان بۆ تەرخان بکەن، ئەم ساڵەی کە چوو. بەڵام دیارە ئەوەش بەستراوە بەبارودۆخی ڕۆیشتنی نەوت بەرامبەر بە خۆراکەوە، و لەوانەیە بەرهەم هێنانی کورسی دانیشتن و دروست کردنیان لەتوانای ئەواندا نەبێ، یان لە کەمتەرخەمی ئەو دەزگایە بێت. وابزانم لەگەڵ بەڵێنەکەی خۆیاندا ڕێک نەکەوتوونە، بۆیە وابزانم هەندێ لەو قوتابخانانە بێ بەش بوونە لەم کورسییانە، فەرموو بەڕێز د.جەرجیس ڕوونی بکەوە.

بەڕێز د. جەرجیس حەسەن/وەزیری پەروەردە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مرۆڤ هەردەم کە نەخشەیەک بۆ خۆی دادەنێ، بێگومان ئەو نەخشەیەش گشتی ئەبێت یونسێف و یونسکۆ بەڵێنی زۆریان بە ئێمە داوە، ئێمە هەندێ لایەنمان بە چاکتر زانیوە لە هەندێ لایەنی تر، چونکە یونسکۆ ئامادەی ئەکات، بەڵێنیاندا نزیکەی (٦٢٠٠٠) کورسی دانیشتن بدەن بە ئێمە بۆ ئەم ساڵی خوێندن، واتە مانگی (٩) (٦٢٠٠٠) کورسی دانیشتن بە ئێمە بدەن. لەگەڵ ئەوەی بە بۆچونی ئێمە نزیکەی (١٥٠٠٠) کورسی دانیشتن تەواو ئەبوو، ئەمانە لە بەڵێنی خۆیان (٨٠٠) کورسی دانیشتنیان کردووە، لە کوێ (٦٢٠٠٠)، واتە بەمەش هەندێ قوتابخانە دەمێنێ. ئێمە دووبارە خەریکین، ئێمە ئەو ژمێریاریەمان هەیە، دووبارە خەریکین بۆ چەند ڕۆژێکی تر ئێمە نزیکەی (١٠٠٠) کورسی دانیشتن بۆ ئەو قوتابخانانە ئەنێرین، ئەو قوتابخانەی کە د.ناسح ئەڵێ نازانم لەکوێیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک د.جەرجیس، فەرموو کاک ئەمین.

بەڕێز ئەمین مەولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

شانازییە کە بودجەی ساڵی ١٩٩٨دا پێش هاتنی ساڵی نوێ پێشکەش بە پەرلەمان کراوە، ئەمەش لەڕاستیدا ئەنجامی کۆششێکی گەورەیە، بەتایبەتی لەلایەن وەزیری دارایی و ئابوورییەوە. بەڕاستی بەدیهێنانی ئەو کارەش بەم شێوەیە گەلێک کۆسپ چارە ئەکات، کە جاران ئەهاتە ڕێی ئەنجومەنی وەزیران، لەبەر دواکەوتنی بودجەی ساڵانە. لەڕاستیدا بودجە تەنها کۆمەڵە ژمارەیەک نییە کە بخرێتە بەردەم پەرلەمان بەڵکو کۆششێکی گەورەی ئەوێت، چونکە ئاوێنەیەکە سیاسەتی ئابووری و کۆمەڵایەتی و خزمەتگوزاری و گەلێک لایەنی تری حکومەتیش دەردەخات، لەهەمان کاتدا ڕێگایەکە بۆ ڕێک خستن و هەروەها چاودێری کردنی کارەکانی هەموو دەزگاکان. دەربارەی ڕاپۆرتەکەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی دارایی و ئابوورییەوە بەڕاستی من ئەو سێ خاڵەی کە بەڕێز د.ڕۆژ باسی کرد، یەکەمیان لەبارەی کارگەکانە (تشغيل كافة المعامل و المصانع بأقصى طاقاتها

الإنتاجية). لام وایە لەم بارودۆخەی ئێمە ئێستا ئەوە ناکرێ، بەڵکو ئەبوایە بگووترایە بە(الطاقة المتاحة) چونکە لەپیشەسازی دوو وزە هەیە (الطاقة قصوى) هەیە لەسەر (طاقة التصميم) ی بینا ئەکرێ، وە (الطاقة المتاحة) هەیە کە بەپێی بارودۆخی ئەو کارگەیەی کە ئیشی تێدا ئەکات رێک دەخرێ. هەروەها خاڵی حەوتەمیش (إستغلال كافة الأراضي الزراعية زراعة حديثة مقننة) بەڕاستی لام وایە لەم بارودۆخەی ئێستادا نییە بەڵکو ئارەزووە. لەبارەی جێبەجێ کردنی راستەوخۆ وە کاک سەعید و بەڕێز د.رۆژیش باسیان کرد ئەمەوێ خاڵێکی تریش زیاد بکەم لەسەر ئەوە. هەندێک کار هەیە بە جێبەجێ کردنی راستەوخۆ ناکرێ، پێویستی بە پسپۆریەکی تەواوی هەیە، ناچار ئەبێ لەو کاتانە رێگەی زیاد کردنی (مزايدة) بگرین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک ئەمین، ئەوەی لیژنە خوێندی وەکو راسپاردەیە، فەرموو کاک فرەنسۆ.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من گوێم لە راپۆرتەکەی کاک جەمیل نەبوو چی وتووەوراپۆرتەکەی چۆنە. بەر لەوەی بێمە سەر قسەکانی خۆم زۆر بەگەرمی سوپاسی وەزیری دارایی ئەکەم لەرێگەی ئەوەوە سوپاسی هەموو هاوکارەکانی دەکەم کە هاوکاریان لەگەڵ کردووە بۆ رێکخستنی بودجەکە. هەروەها سوپاسی وەزارەتەکان و پسپۆڕەکانی دارایی لە وەزارەتەکان کە کاتێکی زۆری خۆیان سەرف کردووە، بودجەیەکی زۆر چاکیان ئامادە کردووە. من ئێستا قسەی برادەرێک دەکەم کە پێم وایە هێشتا نەیکردووە، کاک محەمەد حەسەن باڵەتە پێی گوتم، وتی ئەگەر بودجەکە وا باش و رێک و پێک نەکرابایە ئێمە نەمان دەتوانی بە چوار رۆژ ئیشی خۆمان تەواو بکەین. ئەمە قسەی ئەوە بەڵام چونکە زۆر بە رێک و پێکی کراوە هەر چەندە ئێمە زۆر بە بەردەوامی ئیشمان کرد بەڵام توانیمان ئامادەی کەین. من بە بۆچونی خۆم زۆربەی زۆری ئەو قسانەی کە لێرە کرا پەیوەندی بە بودجە نەبوو، وە ئەگەر ئێمە تەنیا ئیشە سەرەکیەکانی خۆمان کردبایە کە بودجە بوو ئەوا ئێستا نزیکی تەواو بوون بووین، هەندێ قسە کران پێویستیان بە پرۆژە هەیە، بۆ هیچ ئەندامێکی پەرلەمان نییە لەناو پەرلەمان پرسیار ئاراستەی وەزیری بکات، ئەبێ بە نووسین بێ، لەرێگای سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نیشتمانییەوە بنێردرێ، و وەزیر خۆی ئامادە بکات، و لە جێگای کاک شەوکەت دابنیشێ، و وەڵامی پرسیارەکان بداتەوە.

هەندێ لە ئەندامانی پەرلەمان بریاریان داوە لەناو دڵی خۆیان کە یەک قسەی خێر نە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران و نە بۆ ئەنجوومەنی نیشتمانی بکەن. بە پێچەوانەوە خەریکن گومان بخەنە سەر هەموو شتێک ئەمەش پێم وایە لە ئەنجامی ئەم دیموکراتیەتەیە، مافی خۆیانە و با هەر ئەوها بن، بەڵام با شتی چاک بڵێین و ئینجا بێینەوە سەر باسی خراپەکان.

وەزارەتی دارایی و کابینەی سێیەم پابەند نییە مووچەی سلێمانی و کەرکووک بدات، چونکە

یەکێک لەبرادەران گوتی پابەندە، نەخێر ئەو کات پابەندە کە داراییەکانی ئەوێ هاتن بۆ ئێرە. بۆ نموونە، ئێمە باسی بودجە دەکەین دەڵێین ئەم وەزیرو ئەو وەزیر ئامادەنەبووە، ئەمە پەیوەندی بە کاری ئەمڕۆی ئێمە نییە. یان تاقیکردنەوەکان و ئەنجامی تاقیکردنەوەکان چاک بووە، یاخود خراپ بووە. ئەمە ئەبووایە بەنوسین ئاراستەی وەزیر بکرێت و ئەویش خۆی ئامادە بکات و پسپۆڕەکانی خۆی ئامادە بکات و بە تیرو تەسەلی وەڵام بداتەوە و بیسەلمێنێ کە چاکترە.

بەڕێز د. ڕۆژ، زۆربەی قسەکانی منی کرد، و ئەگەر من بیکەم ئەوا زیادەیە، سەبارەت بە زیادەی پەرلەمان، ئەو کاتەی کە داوای زیادەی پەرلەمانمان دەکرد نەک هەر ئەوەبوو، حکومەتی هەرێم ئەو کاتەش خەریک بوو زەوی بدات بە خەڵک، چونکە پارە نەبوو. دەیان گووت هیچ نەبێت لەبەر ئەوەی پارەمان لەبەر دەست نییە ئەوا زەویان پێ ئەبەخشین، تاوەکو ژیانی خۆیان پێ دابین بکەن. ئەو کاتەی کە ئێمە بریارمان دا بەهەموو جۆرێک خەرێکی ئەوەبوون کە هەوڵێک بدەن بژێوێک بۆ خەڵک پەیدا بکەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک فرەنسۆ، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاسی بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس ئەکەم سەبارەت بە تێبینیەکانی، کە ئێمە گوتمان (الطاقات الأنتاجية) مەبەستم ئەوەیە (التي فيها جدول الاقتصادية) وە بۆ (التنفيذ المباشر) کەنەدرێت بە بەڵێندەر(مقاول)، مەبەستمان وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن و وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی و بەشەکانی ئەندازیارییە لە زانکۆکان. ئەوەندەی بکرێت با لە ڕێگای جێ بەجێکردنی ڕاستەوخۆ بێت(التنفيذ المباشر). ئەگەر نەکرا ئەوا پاشان بدرێت بە بەڵێندەر(مقاول).

بۆ نموونە هەندێک وەزارەت وەکو وەزارەتی ئەوقاف کە بەشی ئەندازیاری نییە ئەوە ئەتوانێت بەرێگای مەقاول بکات، من لەم ڕووەوە لەگەڵ سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیرانم. بەڕێز د. جەرجیس فەرمووی من ڕازی نابم بە بەراورد و بەڕێزیان ڕاست دەکات، چونکە باری پەروەردە لەساڵی ١٩٩٣و ١٩٩٤ شەڕ و ئاژاوە بوو نێوان کارمەندانی وەزارەت. وە ئەو کاتەی کە پارتی چوو بۆ شەقلاوە، هەر تووشی شەڕو ئاژاوە هاتین. ئێستا وەزارەت بە ڕێگایەکی یاسایی کاردەکات، ومن پشتگیری بەڕێز د.جەرجیس ئەکەم کە لە لایەنی بەڕێوەبەرایەتی ئێمە ناتوانین بەراوردی بکەین، بەڵام لەلایەنی دارایی مافی لیژنەی ئابووریە کە ئەم بەراوردە بکات، لەساڵی ١٩٩٣ کۆی بودجەی هەرێمی کوردستان («٠٠٠ ٠٠٠و٢٤٢ و١»یەک ملیارو دووسەدو چل و دوو ملیۆن) بوو کە ئەو کات وەزارەتی پەروەردە لە بودجەی گشتی ٪ ١٥ی وەرگرتبوو، وە ئێستا کە بوو بە

(سێ ملیارو هەندێک) هەمان ڕێژەی وەرگرتووە کە ٪ ١٥، لەلایەنی دارایی هەمان ڕێژەی وەرگرتووە.

بەڵام لەلایەنی بەڕێوەبەرایەتی من لەگەڵ بەڕێز د. جەرجیس دام کە نابێت بەراورد بکرێت. سەبارەت بەو چەند پرسیارەی کە بەڕێز ئیبراهیم سەعید کردی، بۆ لیژنەی دارایی و ئابووری، یاسای وڵات بەخۆی بەروبومەکانی بەشێوەیەکی یاسایی ئەپارێزێت، واتە پێویست بە یاسایەکی تایبەت ناکات. وە سەبارەت بە قسەکەی کە دەڵێت لە ئەنجامی ئەم شەڕە دەوڵەمەندی زۆر پەیدا بوون، بەڕێز ئیبراهیم سەعید یاسای باجی عێراقی ئەوەی ئێمە لەسەری ئەڕۆین هەر لەخۆیدا (تصاعدي)یە واتە ئەوەی زۆری قازانج کردووە یان زۆر دەوڵەمەند بووە ئەوا ڕێژەیەکی زیاتر باجی لێ ئەسێندرێت، وە ئەمیش بەپێی یاسا دیاری کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک جەمیل، فەرموو کاک محەمەد.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەرچەند ئێمە لە گفتوگۆ لەسەر بابەتی بودجە دەرچووین وە من دووپاتی قسەی کاک فرەنسۆ ئەکەم، و من سەرۆکی لیژنەی یاسام و ئەندامی لیژنەی دارایی و ئابووریم، هیچ کاتێک بودجە بۆ پەرلەمان نەهاتووە. لەگەڵ ئەوە من ئەڵێم کاتەکەی دواکەوتووە، بەڵام بەر لە ساڵی دارایی بوە. ئێمە لە لیژنەی دارایی زۆر ماندووبووین توانیمان ئەم بودجەیە بەچوار ڕۆژ تەواو بکەین، و ئەمەش مانای ئەوەیە کە وەزارەتی دارایی و ئابووری زۆر ماندوبووە و بودجەکە زۆر بەڕێک و پێکی هاتووە و هیچ هەڵەیەکی تیایدا نەبووە، لە هیچ لایەنێک.

ئەمەش جێگای ڕێز و سوپاسە بۆ وەزارەتی دارایی و ئابووری، وە سێ تێبینیمان هەبوو ئەیخەینە بەردەم بەڕێزتانەوە، لەوانەیە ڕاست بین لەوانەیە هەڵەبین. بەڵام بەر لەوە یەک بەدوواداچوونم هەیە لەسەر قسەکانی کاک ئیبراهیم و کاک ئەمین مەولود، کە ئەڵێت(تنفيذ المشاريع عن طريق التنفيذ المباشر) ئەوەش پێشنیارێکە ئێمە پێشکەشی ئەکەین و حکومەت پێیوە پابەند نییە. و هەروەها بەڕێز د. ڕۆژ ڕوونی کردەوە، کە ئەڵێین (التنفيذ المباشر) جێ بەجێ کردنی ڕاستەو خۆ لایەنی چاک و لایەنی خراپی هەیە ورەوانە کردن بۆ (مقاول) ئەویش لایەنی چاک و خراپی هەیە، هەڵسەنگاندنی ئەمە هەمووی ئەگەڕێتەوە بۆ حکومەت من ناتوانم هەڵی بسەنگێنم، و ئیتر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک محەمەد، دێینە سەر پرۆگرامی بودجە، خودی ژمارەکان، «باب»ی دوو دەست پێ ئەکات، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

الباب الثاني(رئاسة مجلس الوزراء حسب الاقسام).

١- ديوان رئاسة مجلس الوزراء «٠٠٠ ٨٥٩ ١٠٢ »دينار.

٢- جامعة صلاح الدين «٠٠٠ ٠٩٧ ٥٨ »دينار.

٣- جامعة السليمانية «٠٠٠ ٧٥٧ ١٧ »دينار.

٤- جامعة دهوك «٠٠٠ ٢٥٢ ٢١ »دينار.

٥- المعهد الفني ـ أربيل «٠٠٠ ٢٦١ ٧ »دينار.

٦- المعهد الفني ـ السليمانية «٠٠٠ ٧٠٩ ٥ »دينار.

٧- المعهد الفني ـ دهوك «٠٠٠ ٤٧٧ ٢ »دينار.

٨- مديريات الأحصاء «٠٠٠ ٦٧٤ ١ »دينار.

٩- دائرة القبول المركزي «٠٠٠ ٥٠٤ ١ »دينار.

١٠- رئاسة هيئة المعاهد الفنية «٠٠٠ ٧٨٨ ١ »دينار.

١١- مطبعة جامعة صلاح الدين «٠٠٠ ٧٥٦ ٤ »دينار.

١٢- مؤسسة الشهيد« ٠٠٠ ٠٤٢ ١٢٣ »دينار.

مجموع الباب «٠٠٠ ١٧٦ ٣٤٨ »دينار، وە هیچ تێبینیمان لەسەر نییە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، چ تێبینیەک هەیە، تەنها کاک د. رزگار، فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر تێبینی ئەم ژمارانە بکەین کە هاتوون و سەیری بکەین، ئەبینین کەوا زانکۆی دهۆک و پەیمانگای دهۆک ئەگەر بەراوردی بکەین لەگەڵ زانکۆو پەیمانگای هەولێر ئەوا سێ یەکی ئەوان دەرئەچێت. لەگەڵ ئەوەی زانکۆی دهۆک زانکۆیەکی ساوایە تازە دەستی پێ کردووە و هەمووشتەکانی تازەن و پێویستی بە خەرجی هەیە، وە زۆر بەشی نوێتر کراونەتەوە پێویستیان بە ئامێرو کەل و پەلی نوێ و تازە هەیە و زیاد لەمەش تاقیگەکانیان لە سفرەوە دەستی پێ کردووە، ئێستا لەوانەیە تاقیگەیەک بە بنەمای زانستی نییە لە دهۆک. بۆیە ئەگەر خەرجی زیاتر نەکرێت لەوانەیە پێشکەوتنی ئەم زانکۆیە زۆر بەسستی بێت،ئەم برە پارەیە بۆ زانکۆی دهۆک کەمە بۆیە من پێشنیار ئەکەم بری پارەکە زیاد بکرێت، تاوەکو ئەم زانکۆیەش بتوانێت پێشکەوێت و پەرەبسێنێ و بتوانێ زیاتر خزمەتی قوتابیان و خزمەتی زانست بکات، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس، من یەک تێبینیم هەیە بۆ گشت برادەران لەوانەیە ئەم بابەتەی د. ڕزگار باسی کرد لە زۆر جێگای تریش دووبارە ببێتەوە. ئێوە لەیادی مەکەن پلانی (إستثماری)یش هەیە وە بودجەی پلانیش (میزانیة الخطة)یش هەیە، و ئەگەر بکرێت بەشێک لەمانە پێویستی بوو ئەوا ئەوان ئەتوانن لەوێ بیگوازنەوە، ئەم هەموو ژمێریاریە کراوە لێرە شتێک دانراوە و لە جێگایەکی تر شتێکی تر هەیە، فەرموو بەڕێز وەزیری دارایی بۆ وەڵام دانەوە.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

سەبارەت بە پرسیارەکەی کاک د. ڕزگار، هەروەکو بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی ئاماژەی بۆ کرد، کە لە پلانی ساڵانە بڕی «١٠٠٠٠٠٠٠، دە ملیۆن» دینار ڕەچاو کراوە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس، بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

سەبارەت بەو بەراوردەی کاک د. ڕزگار باسی کرد نێوان هەردوو زانکۆی سەلاحەددین و زانکۆی دهۆک، بەراوردەکە بەم شێوەیە ناکرێت. چونکە ئەم بڕەی (٥٨٠٩٧٠٠٠)ملیۆنەی زانکۆی سەلاحەددین لەوانەیە لە٧٥٪ زیاتر تەنیا مووچەکان بێت وە خەرجی ناو زانکۆ بێت. زانکۆی سەلاحەددین گەورەترین زانکۆی هەرێمە و گەورەترین ژمارە فەرمانبەری هەیە، گەورەترین ژمارە قوتابی هەیە وگەورەترین بڕی پارەی پێویستە بۆ ئەوەی کاروباری خۆی بەڕێوە بیات.

زانکۆی دهۆک ژمارەی فەرمانبەرانی کەمە و ژمارەی قوتابیانی کەمە و خەرجیە سەرەکیەکانی خۆی کەمە. بەڵام ئەگەر بێتو ئێمە بێین سەیر بکەین چیمان بۆ پرۆژەکان داناوە، بۆ زانکۆی دهۆک بەرامبەر بە زانکۆی سەلاحەددین لەوانەیە بەشی دهۆک زیاتر بووە وگرنگی و بایەخ دان ئەگەر بێتو بەراوردی بکەین لەوانەیە زیاتر بەر زانکۆی دهۆک کەوتووە، بۆیە بەراورد بەم شێوەیە ڕاست نییە. وە هەروەها سەبارت بە پەیمانگای دهۆک پەیمانگایەکی زۆر بچووکە، بەڵام پەیمانگای تەکنیکی هەولێر زۆر گەورەیە. بۆیە ئەگەر بەچاو سەیری ئەم ژمارانە بکرێت بەشی زۆری بۆ مووچەو خەرجیە سەرەکیەکان ئەچێت ئەو کات ئاشکرا ئەبێت کە مافی هیچ لایەک نەخوراوە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس، فەرموو کاک د. ڕزگار.

بەڕێز د. قـاسـم مـحـمـەد قـاسـم:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

سوپاس بۆ بۆچونی بەڕێزان سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران و وەزیری دارایی، بێگومان مەبەستمان لەم بەراوردە نییە، بەڵکو داواکاری من ئەوەیە کە ئەو بڕە پارانەی کە دانراوە بۆ زانکۆی دهۆک کەمە. چونکە دام و دەزگاکانی زانکۆی دهۆک پێداویستە زانستیەکانی زۆر کەمە، و دووبارەی ئەکەمەوە ئەو بڕە پارانەی کە تەرخان کراوە بۆ زانکۆی دهۆک من مەبەستم ئەوە نەبوو کەوا بڕێکی کەم دانراوە، بەڵام زانکۆی دهۆک زیاتر لەمەی پێویستە، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سوپاس، فەرموو بەڕێز کاک شەوکەت وەڵامی ئەداتەوە، فەرموو.

بەڕێز شـەوکـەت شـێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

لەڕاستیدا ئەوەی کاک د. ڕزگار گووتی، برای بەڕێز کاک د. ڕۆژ وەڵامی دایەوە بەتەواوی، بەڵام شتێکی تر هەیە ئەبووایە کاک د. ڕزگار ئەمیشی باس کردبایە، ئەویش ئێمە وەکو پارتی چەند پشتگیری ئەم زانکۆیەمان کردووە. ئەمە لە لایەک وە لەلایەکی تریش من ئاماژەم بۆ کرد کەوا پارەی پێویستی بۆ تەرخان کراوەو نزیکەی (٠٠٠ ٠٠٠ ٧ حەوت ملیۆن) دینار لە «باب»ێکی تر ڕەچاو کراوە و ئەگەر بەڕێزیان بڕوا ناکەن دیسان داوا لە کاک ڕەشید ئەکەم ڕوونکردنەوەی پێویست بدات، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سوپاس، باوەڕکەم لای د. ڕزگار ڕوون بووەوە، سوپاس، ئەم خاڵە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە... ؟ کێ لەگەڵ نییە...؟ بەتێکڕای دەنگ پەسند کرا، سوپاس، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـەمـیل عـەبدی سندی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

الباب الثالث (وزارة التربية).

١- ديوان الوزارة « ٠٠٠ ٠٨٧ ٢٥ »دينار.

٢- المديريات العامة للتربية في المحافظات « ٠٠٠ ٣٥٢ ٤١٧ »دينار.

٣- مطبعة وزارة التربية « ٠٠٠ ٩٨٤ ١٠ »دينار.

مجموع الباب « ٠٠٠ ٨٥٣ ٤٥٩ »دينار، وە هیچ تێبینیمان لەسەر نییە.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سوپاس، هیچ تێبینیەک هەیە؟ کاک ئەکرەم عاشور، کاک عەلی حسێن کەمال و کاک د. ناسح، دەیانەوێ قسە بکەن. فەرموو کاک ئەکرەم.

بەڕێز ئەکرەم عاشور عەودیش:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تێبینیەکی تەکنیکی مان هەیە، نوسراوە (المبالغ)، چونکە هەمانە دینار وە هەمانە دۆلار، بۆیە بەڕای من بنوسرێت (المبالغ بالدینار) لەسەر هەموو بابەتەکان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەمە دووایی چاک ئەکرێتەوە، فەرموو کاک حسێن.

بەڕێز حسێن علی کمال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکانی پەروەردە، (٤١٧ ٣٥٢ ٠٠٠ملیۆن) نازانم ئەم برە پارانە ئەگەر لە توانادابێ زیاد بکرێت و ئەگەر بێتو وەزارەتی پەروەردە ئەو کەم و کوڕیەی هەیە لە قوتابخانەکانی شاری هەولێردا بەتایبەتی کورسی دانیشتن(رحلە) و سوتەمەنی، ئەگەر بکرێت ڕەچاوی ئەمەیان کردبێت ئەوا شتێکی زۆر باشە، وە ئەگەر ڕەچاو نەکرابێت ئەوا بۆی بکەن. چونکە لەگەڵ برای بەڕێز کاک سەعید پێش ماوەیەک سەردانی چەند قوتابخانەیەکمان کرد لە چەند جێگایەک لە شاری هەولێردا، بەڕاستی قوتابی لەسەر زەوی دانیشتوون، نیوەی ساڵە سووتەمەنی دابەش نەکراوە، جا ئەگەر چارەسەری ئەم گرفتە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک حسێن، فەرموو کاک د. ناسح.

بەڕێز د. ناسح غفور رەمەزان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە بەڕێوەبەریەتیە گشتیەکان(المدیریات العامة) وا هەست ئەکەم ئەم برە پارەیە لەوانەیە کەم بێت، چونکە بەڕاستی گیروگرفتی پەروەردە وەکو باس کرا گیروگرفتی زۆریان هەیە، ئەگەر ئەم برە پارەیە زیاد کرابووایە خراپ نییە. سەبارەت بە چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە، چاپخانەیەکی کۆنە پێویستی بە چاککردنەوە هەیە من وا هەست ئەکەم ئەم «١٠٠٠٠٠٠٠ ملیۆن »دینارەی کە دیاری کراوە بۆ چاپخانە برێکی کەمە، بۆ نمونە (٨٠٠٠٠٠٠)هەشت ملیۆن پەرتوک پێویستە بۆ هەموو قۆناغەکانی خوێندن وە لەوانەیە ئێستا (٤٠٠٠٠٠٠) چوار ملیۆن پەرتوک بوونی نەبێت واتە پێویستە چوار ملیۆن پەرتوک لە چاپ بدرێت، وە چاپ دانی ئەم هەموو پەرتوکە پێویستی بە برێکی زۆری پارە هەیە، بۆیە تکام وایە ئەگەر هەندێکی بۆ زیاد بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەگەر بەڕێز وەزیری پەروەردە چ بەدواداچونێکی هەیە، فەرموو کاک د. جەرجیس.

بەڕێز د. جەرجیس حەسەن/ وەزیری پەروەردە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من سوپاسی هەردوو بەڕێزان ئەکەم وە سوپاسی کاک د. ناسح ئەکەم، بەڕاستی برادەرانی ئێمە لەگەڵ لیژنەی دارایی دانیشتوون و بودجەکە زۆر بەڕێک و پێکی دانراوە ئێمە گەیشتین بەو ڕادەیەی کە ئەگەر هەر شتێک زیاد بکرێت ئەوا گرفت ئەخاتە بودجەی گشتی. لەبەر ئەوە ئێمە بە بودجەی خۆمان ڕازین و سوپاسی وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەکەین کە ئەوەندەشی بۆ تەرخان کردووین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، بەر لەوەی بەڕێز وەزیری دارایی وەڵام بداتەوە سەرەتا ڕوونکردنەوەیەکی کرد پێم چاکە دووبارەی بکاتەوە کە بۆ دانانی ئەم بودجەیە لەگەڵ وەزارەتەکاندا دانیشتون و هەموو وەزارتەکان ئامادەبوون وخۆیان دانیشتون و خۆیان گفتوگۆیان کردوە لەگەڵ پسپۆڕەکانی خۆیان و دوای چەندو چۆنێکی دوور و درێژ گەیشتونەتە ئەم ژمارانە، و وابزانم لیژنەی دارایی ئێمەش لە بەشێکی زۆری ئەم گفتوگۆیانە ئاگادارن، من لەڕێگای ئەوان و لەڕێگای وەزیری داراییەوە هەندێک زانیاریم هەیە لەسەر ئەم بابەتە. بۆیە ئەو برادەرانەی کە گفتوگۆ لەسەر ژمارەکان ئەکەن با ئاگاداری ئەم بارەبن، فەرموو کاک شەوکەت.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی منیش هەمان تێبینیم هەبوو دەم ویست دووبارەی بکەمەوە، سەبارەت بە وەزارەتی پەروەردە هەروەک لە ڕاپۆرتەکەش ئاماژەمان بۆ کرد (٣٠٠٠٠٠٠٠٠) سێ سەد ملیۆن دینار لەبەر چاوگیراوە لە پلانی ساڵانەی ١٩٩٨، تەنها «٩٠ نەوەت»ملیۆن دینار بۆ کەل و پەل و ئامێرەکانی چاپخانە لەبەر چاو گیراوە «٢٠٠دووسەد»ملیۆن دیناریش بۆ پەرتوک وە «١٠دە» ملیۆن دیناریش بۆ باڵەخانە،

ئینجا ئەم برە پارەیە بەش ئەکات ئەگەر یەزدانی مەزن پشتیوان و هاوکارمان بێت ئەوا بێگومان هەموو گیروگرفتەکان چارەسەر ئەکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز وەزیری دارایی، تێبینیەکان تەواو بوون، ئەیخەینە دەنگدانەو، کێ لەگەڵ «باب»ی سێیەمە ....؟ سوپاستان ئەکەین، کێ لەگەڵ نییە ....؟ سوپاستان ئەکەین، بەتێکڕای دەنگ پەسند کرا، سوپاس، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الباب الرابع (وةزارة الاشغال والاسكان).

١-د يوان الوزارة(٠٠٠ ٠٧٨ ٨)دينار.

٢- تێبینیەکمان هەیە سەبارەت بە بەڕێوەبەرایەتیەکانی ئەشغاڵ، مادەی سێ کە (صیانة الطرق والجسور)کە سەیرمان کرد بینیمان کەمە بۆیە ئەگەر هەموار بکرێت وەک ئەو گۆڕانکاریانەی کە لەناو خشتەکانی ئێمەدا هەیە، (صیانة الطرق) وەزارەت بەخۆی (٠٠٠ ٠٠٠ ١٢ملیۆن)ی داواکردووە، وەزارەتی دارایی نازانم (٠٠٠ ٢٠٠و ١)ی دەست نیشان کردبوو، ئێمە وَامان بە چاک زانی دوایی دانیشتن لەگەڵ هەردوو وەزارەتدا وە گرنگی بەڕێوەبەرایەتی (صیانة الطرق) زۆرە بۆیە ببێت بە (٠٠٠ ٠٠٠ ١٢ملیۆن)دینار، لەگەڵ ئەمەشدا کۆی گشتی ئەبێتە (٠٠٠ ٠٨٠ ٣٠)دینار.

٣- (مدیریات الطرق) هەوەکو خۆی ماوە دەستمان لێی نەداوە(٠٠٠ ٢٣٠ ٢١)دینار، کۆی گشتی ئەکاتە(٠٠٠ ٣٨٨ ٥٩)دینار دووای ئەو گۆڕانکاریە، وە هیچ تێبینی ترمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک جەمیل، ئەوانەی ئەیانەوێ قسە بکەن، کاک د. ڕزگار، کاک ئیبراهیم سەعید، فەرموو کاک د. ڕزگار.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی سوپاسی بەڕێز وەزیری دارایی ئەکەین کە بەڕاستی بایەخێکی زۆری داوە بەم لایەنە، چونکە ڕێگاو بانەکانی هاتوچۆی کوردستان دیارە چ بایەخێکی پێدراوە، وە ئێمە پشتگیری لە تێبینی لیژنەی دارایی ئەکەین. چونکە بەڕاستی و بەتایبەتی ئەم ڕێگایەی وەکو سەرچاوەی ژیانە نێوان دهۆک و هەولێر و ئەگەر ڕەزامەندی لەسەر ئەم برە پارەیە بکرێت ئەوا بێگومان ئەم ڕێگایە چاککردنەوەی باشتری تیادا دەکرێت و کار ئەکاتە سەر هاتوچۆی هاووڵاتیان، وە دووبارە داوا لەوەزیری دارایی ئەکەم ئەگەر ڕەزامەندی بفەرموێت لەسەر ئەم هەموارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک د. ڕزگار، فەرموو کاک ئیبراهیم سەعید.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە پرۆژەی ڕێگای دهۆک ـ هەولێر، وە ئێستا ئەو ڕێگایەی کە ئێمە پێیدا دێین ڕێگایەکی درێژە، ئەم پرۆژەیە ڕێگاکە زۆر کورت ئەکاتەوە، وە ئەوەی من گوێم لێ بووە لە «ئێفرازەوە تا گردە سینە»، ئەگەر وەزارەتی ئەشغال بۆمان ڕوون بکاتەوە، چونکە دوو سێ ڕێگای تری کورت لەهەمان ڕێگادا هەیە کە لە«دهۆک» دەردەچی بۆ «زاویتە»و دێیە «پێدە» بۆ «ئەتروش»،ئەوا ڕێگاکە کورت ئەکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

واتە ئێوە پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی دارایی و ئابووری ئەکەن؟

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ ئێمە پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی دارایی و ئابووری ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە سوپاس، کاک یونادم ئەگەر ڕوونکردنەوەی هەبێت بۆ برادەران فەرموو.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی سوپاسێکی بێ پایان بۆ هەموو برادەران و بەتایبەت بەڕێز وەزیری دارایی و هەموو برادەران کە یارمەتیەکی زۆریان داوین وە ئێمەش توانیمانە ئەو ئەرکەی لەسەر شانمانە جێ بەجێی بکەین. سەبارەت بە بودجە من تەنها تێبینیەکم هەیە ئاڕاستەی بەڕێز کاک شەوکەت ئەکەم.

ئەم بودجەیە لەم ڕۆژەیەی کە ئامادە کرا وەکو بەڕێزیان ئاماژەی بۆ کرد لە مێژووی ٦/٣٠ وابزانم پشت ئەستوور بوو بە نیوەی ساڵی یەکەم، لێرەدا ئەمەوێ ڕوونکردنەوەیەک بکەم بۆ برادەران، ئێمە لە مێژووی ٦/٣٠ دوو کارگەی قیرتاومان هەبوو کاری ئەکرد، ئێستا هەشت کارگەمان ئیش ئەکات. دوای ئەمە یەک تەن قیرتاو نەمابوو لەناو «جفرە»کانی کوردستاندا ئێستا هەمووی پڕن لەقیر.

کاتی ئیش ئەتوانم بڵێم لەنیوەی تێپەڕ ببوو ئەوجا ئێمە دەستمان بە ئیش کرد لەبەر ئەوە پسپۆران لەوەزارەتی دارایی سەیری ئەمەیان کردووە، وە ئەوەی ڕاستی بێ ئێمە نەمان توانی ئەو کات ئیشێکی ئەوها بکەین ئەویش لەبەر نەبونی قیر و کارگەکان، لەبەر ئەوە نەوەک لێرە بەڵکو لە شوێنی تر هەندێکی تریان هێنایە خوارەوە وە من ئومێدەوارم ڕازی بن لەسەر ئەم پێشنیارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز وەزیری ئەشغاڵ و نیشتەجێ کردن، جەنابی وەزیری دارایی و ئابووری فەرموو.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ئێمە ڕاووبۆچونی تایبەتمان هەبوو لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و ئابووری پەرلەمان، پێشەکی زۆر سوپاسی لیژنەی دارایی و ئابووری دەکەم لەسەر ئەو هەڵسەنگاندنەی کە لەسەر بودجەی پێشنیار کراوی ساڵی ١٩٩٨یان کردووە، ئەمەی خوارەوە وەڵامی ئێمەیە لەسەر ئەو گۆڕنکاریانەی کە داوایان کردووە لەسەر بودجەدا بکرێت:

سەبارەت بە پێشنیاری لیژنەی دارای و ئابووری لەسەر وەزارەتی ئەشغاڵ و نیشتەجی کردن واتە

بەشی دووەم بەڕێوەبەرایەتیەکانی ئەشغاڵ فەسڵی چوارەم، مادەی سێیەمی پاراستنی ڕێگاو پرد ئەمەی خوارەوە وەڵامی ئێمەیە:

یەکەم ـ بۆ پاراستنی ڕێگاو پرد، ئەم برانەی خوارەوە لە وەزارەتی ئەشغاڵ و نیشتەجێ کردن تۆمارکراوە:

١ـ بڕی(٠٠٠ ٢٠٠ ١یەک ملیۆن و دوو سەد هەزار دینار)لە بەڕێوەبەرایەتی یەکانی ئەشغاڵ.

٢ـ بڕی(٠٠٠ ٢٠٠ ١یەک ملیۆن و دوو سەد هەزار دینار)لە بەڕێوەبەرایەتی یەکانی ڕێگا.

واتە بەگشتی بڕی(٠٠٠ ٤٠٠ ٢دوو ملیۆن و چوار سەد هەزار دینار بۆ ئەم بابەتە لە هەردوو بەشی «٢و٣»ی وەزارەت تۆمار کراوە.

بۆ ئاگاداری بەڕێزتان لە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە بەگشتی(٠٠٠ ٦٥٠ ١یەک ملیۆن و شەش سەد و پەنجا هەزار دینار) بۆ ئەم مەبەستە دانراوە، ئێمە دوای گفتوگۆ کردن لەگەڵ بریکاری وەزارەت و پسپۆرانی دارایی و بەڕێوەبردنی وەزارەتی ئەشغال بە ڕەزامەندی هەردوو لا گەیشتینە ئەم ڕێکەوتنە کە ئەم برە پارەیە بکرێتە(٠٠٠ ٢٠٠ ١ یەک ملیۆن و دوو سەد هەزار دینار، لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە پێشنیارەکەی لیژنەی دارایی و ئابووری پەسند ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەم «بابە» ئەخەینە دەنگدانەوە، بە زیادەبوونی پێشنیارەکەی لیژنەی دارایی و ئابووری، کێ لەگەڵە...؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە... ؟ سوپاس، بەتێکرای دەنگ پەسند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الباب الخامس « وزارة الزراعةوالري »:

١- ديوان الوزارة(٠٠٠ ٥٧٧ ٣)دينار.

٢- المديرية العامة لزراعة-أربيل(٥٠٠ ٦٦٧ ٢٤)دينار.

٣- المديرية العامة لزراعة-السليمانية(٠٠٠ ٤٧٨ ٣٢)دينار.

٤-ا لمديرية العامة لزراعة- دهوك«تێبینیەکمان لەسەر فەسلی شەش مادەی دوو هەیە کە ئەویش(التعويضات)ە، لەم بەشە یاخود بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵ داوای(٠٠٠ ٢٠٠) دوو سەد هەزار دیناری کردبوو کە مافی خەڵکە لەسەر بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵ، بەداخەوە بەڕێوەبەرایەتی گشتی دارایی ئەمەی کوژاندۆتەوە، وە داواکاری لیژنەی دارایی و ئابووری ئەم برە پارەیە بگەڕێتەوە، بەم شێوەیە کۆی گشتی فەسلی شەشەم ئەبێتە (٠٠٠ ٢١٠دووسەد و دە هەزاردینار) وە کۆی بەش ئەبێتە

(٠٠٠ ٧٩٣ ٩)دینار، واتە تەنیا (٠٠٠ ٢٠٠ دووسەد هەزاردینار) کە بۆ قەرەبۆکردنی (تعويض) خەڵک بگەڕێتەوە.

٥- المديرية العامة لزراعة- كركوك (٠٠٠ ٩٠٤ ٨)دينار.
٦- المديرية العامة للتبوغ (٠٠٠ ٧٤٣ ٣).
٧- شركات حفر الأبار (٠٠٠ ٨٩٤٣).
٨- المديرية العامة للري والبذل (٠٠٠ ١٨٤ ٨).
٩- المديرية العامة للبيطرة والثروة الحيوانية (٠٠٠ ٨٤٩ ٨).
١٠- المديرية العامة للخدمات الزراعية (٠٠٠ ٣٠٠ ٢).

به زیده‌کردنی ئه‌م (٠٠٠ ٢٠٠ دووسه‌د هه‌زار دینار)ه ئه‌گه‌ر به‌ڕێز وه‌زیری دارایی و ئابووری ڕه‌زامه‌ندی له‌سه‌ر بکات و ئه‌ندامانی په‌رله‌مان په‌سندی بکه‌ن ئه‌وا کۆی گشتی وه‌زاره‌تی کشتوکاڵ ئه‌بێته(٥٠٠ ٤٣٨ ١٠٩ ١٠٩)وه هیچ تێبینی ترمان نییه، سوپاس.

به‌ڕێزی سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن:

سوپاس، له‌سه‌ر ئه‌مه کێ ئه‌یه‌وێ گفتوگۆ بکات، کاک محه‌مه‌د، کاک ئه‌مین مه‌ولود، کاک د. ڕزگار، فه‌رموو کاک محه‌مه‌د.

به‌ڕێز محه‌مه‌د حه‌سه‌ن باڵه‌ته:

به‌ڕێزی سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ڕوونکردنه‌وه‌که‌ی من ته‌نیا له‌سه‌ر ئه‌م (دووسه‌د هه‌زار دیناره)یه،که به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی گشتی کشتوکاڵی دهۆک داینابوو، و وه‌زاره‌تی دارایی لای برد، ئه‌وه سێ بڕیاری دادگاکان هه‌یه له کاتی خۆیدا من پێشکه‌شم کرد به به‌ڕێز وه‌زیری دارای و به‌ڕێز د. ڕۆژ له دهۆک له نووسینگه‌ی په‌رله‌مان. ئه‌وه بڕیاری دادگایه ده‌رچووه و جێ به‌جێ کراوه و مافی هاوڵاتیانه ساڵی پار من گه‌ڕامه‌وه لای کاک ڕه‌شید بۆ ئه‌مه، گوتی ئه‌مه له بودجه دانه‌نراوه، ئه‌م ساڵ چوومه به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی کشتوکاڵ ئه‌م (دووسه‌د هه‌زار دینار)ه که خۆی له‌ڕاستیدا(٠٠٠ ١٨٠ سه‌د و هه‌شتا هه‌زار دینار)ه، دایان نابوو بۆ ئه‌وه‌ی بڕیاره‌کانی دادگای پێ جێ به‌جێ بکه‌ن، بۆیه تکام وایه له‌جه‌نابی وه‌زیری دارایی ڕه‌زامه‌ندی له‌سه‌ر ئه‌مه بکات، سوپاس.

به‌ڕێزی سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن:

سوپاس، کاک ئه‌مین مه‌ولود فه‌رموو.

به‌ڕێز ئه‌مین مه‌ولود:

به‌ڕێزی سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ئه‌م (٠٠٠ ٢٠٠ دووسه‌د هه‌زار دینار)ه‌ی که کاک محه‌مه‌د باسی کرد، به‌ڕاستی ئه‌گه‌ر له‌هه‌ولێر و شاره‌کانی تریشدا بابه‌تی ئه‌وها هه‌بێت باشتر وایه لابیرێت و له‌هه‌موو پارێزگاکاندا به‌یه‌ک بڕیار چاره‌سه‌ر بکرێت و من پشتگیری بۆچوونی وه‌زاره‌تی دارایی ئه‌که‌م. دووه‌م له بڕگه‌ی شه‌شدا، ئه‌وه‌ی ڕاستی بێت له‌کۆنه‌وه ڕژێم زۆر هه‌وڵی دا که‌وا بایه‌خی ده‌زگای توتن که‌م بکاته‌وه، ئه‌وه‌بوو له‌کاتی خۆیدا ده‌زگایه‌ک بوو به‌سترابوو به وه‌زاره‌تی کاروباری باکوور به‌ناوی (إدارة إنحصار

التبوغ)، وە ڕژێم بۆ کەم کردنەوەی بایەخی توتن کە بەرهەمێکی نەتەوایەتیە هەوڵی داکە ناوەکەی بگۆڕی و ئەگەر ئێستا ئێمە بگەڕێینەوە سەر ئەوە، ئەوا بەڕاستی بە شتێکی ڕاستی نازانم و پێشنیار ئەکەم کە ناوەکەی بگۆڕدرێتەوە بۆ ناوەکەی پێشووی، چونکە کاتی خۆشی هەر دەزگایەکی تایبەتی بوو بە توتن. پەیوەندیەکی گەورەی هەیە بە ژیانی ئابووری جوتیارەکانەوە و بۆ دووارۆژیش لام وایە بایەخێکی ئەوتۆی ئەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک ئەمین ئەگەر پێشنیارێک بکەن بۆ ئەم مەبەستە چونکە ئەمە پەیوەندی بە (هەیکەلی) وەزارەتی کشتوکاڵەوە هەیە ئێمە ئەم پێشنیارە ئەنێرین بۆ حکومەت، و ئەگەر پەسندیان کرد ئەوا ئەگۆڕدرێت، مەبەستم ناو گۆڕینەکەیەتی چونکە کاک ئەمین داوای ناو گۆڕین ئەکات و ئەمە پەیوەندی بە بودجەکەی وەزارەتی کشتوکاڵەوە نییە، سوپاس، کاک د. ڕزگار فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی سوپاسی کاک محەمەد ئەکەین کە ڕوونکردنەوەی پێ بەخشین دەربارەی ئەم (٢٠٠٠٠٠) دووسەد هەزار دینارە، بەڵام هەر چەندە وەزیری کشتوکاڵ ئامادە نییە، نازانم لێرەدا پرسیاری ئێمە ئایا لە (١٠٩ ٢٣٨ ٥٠٠)دینار ناتوانێت (دووسەد هەزار دینار) بدات بەم بابەتانەی کە بڕیاریان پێ دەرچووە لە دادگا؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری فەرموو.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین /وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ڕاستدا هەروەکو ووتم ئەمە دووبارەیە چونکە ئەو گفتوگۆیانەی کە کردومانە لەگەڵ وەزارەتەکان، ئەوا ئێمە گەیشتوینەتە ئەنجام. ئینجا ئێمە هێناومانە سەر بودجەی بنەڕەتی کە پێشکەش بە بەڕێزتان بکرێت، و لەوێ ئێمە گفتوگۆمان کرد، خۆیان ڕازی بوون کە ئێمە ئەم (دووسەد هەزار دینار)ە تۆمار نەکەین، لەبەر ئەوە کردنەوەی ئەم دەرگایەش لەوانەیە گیروگرفتی بەدواوە بێت، وە ئێمە بە بەرژەوەندی نازانین وە ئومێدەوارم کەوڵیمان ڕازی بن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕای من نەئەبووایە بابەتێکی ئەوها بخەینە ناو بابەتی بودجە، ئەمە بابەتێکە لەوانەیە وەزارەتی

کشتوکاڵ خۆی بەپێی ئەو برە پارانەی کە هەیەتی و بەپێی بڕیاری حکومەت ئایا بیکا یان نەیکات، وە ئەمە بابەتێکی فراوانترە، وە چەند جار گفتوگۆی لەسەر کراوە، بۆیە بەڕای من ئەم (دووسەد هەزار دینار)ە بەتایبەت نەخرێتە ناو بودجە بەڵکو بۆ وەزارەت خۆی بمێنێتەوە، لەکاتێکی دیاری کراودا ئەگەر بەچاک زانرا ئەوکات چارەسەری بکەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک جەمیل ئەگەر ئەم پێشنیارە ئەکێشنەوە چونکە بەڕاستی بڕی پارەکەش زۆر کەمە، و بابەتێکی زیاتر پەیوەندی بە بەڕێوەبەرایەتی هەیە.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس بۆ بەڕێزان د. ڕۆژ و کاک شەوکەت، بەڵام ئەمە نەوەکو ئێستایە بەڵکو ئەم بڕیارە پابەندە و وەزارەت پابەندە بەم بڕیارە، واتە ئێستا دادا گا ئەتوانێت دەست بەسەر بودجەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵی دهۆکدا بگرێت، وە ئەمە ئەم ساڵ یاخود «١٠» ساڵی تر ئەبێ بدرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک د. ڕۆژ فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی کاک محەمەد ئەم بابەتەی خستە ڕوو کە (دووسەد هەزاردینارە) بەڵام لای ئێمە تەنیا (دووسەد هەزار دینار)نییە «باب»ێکی گەورەیە بابەتی زۆر فراوانی پێوە بەستراوەو دەرگایەکی گەورەمان لێ ئەکاتەوە، ئەبێ ئێمە لە ئەنجوومەنی وەزیرانەوە ووردبینەوە لێی، بەڕاستی ئێمە ئەمانەوێ دەرگای ئەم جۆرە«باب»انە لەخۆمان نەکەینەوە کە خۆمان ناتوانین بچینە ژێر باڵیەوە، و ئەمە بابەتێکی تایبەتە وەکو پێشنیارم کرد با لەنێوان وەزارەتی کشتوکاڵ و وەزارەتی دارایی گفتوگۆی لەسەر بکرێت و وەزارەتی کشتوکاڵ ئەگەر بە چاکی زانی ئەوا با ئەمساڵ بیدات وە ئەگەر بەچاکی نەزانی ئەوا با دووای خەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی بەڕێز وەزیری کشتوکاڵ خۆی ئامادە نەبووە وە بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری ئەڵێت ئێمە ڕێکەوتنمان لەگەڵی کردووە، ئەوا ئێمەش هیچ لارێمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، كاك محەمەد حەسەن فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من ڕای خۆم ئەم زیادەیە ئەكەمە پێشنیار و ئەخەمە بەردەم بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی دەنگدانی لەسەر بكرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، بەڵام با ڕوونی بكەینەوە كاك محەمەد، بڕی پارەكە زۆر كەمە، فەرموو كاك محەمەد.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پێشنیارەكەم ئەكێشمەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، چونكە بڕی پارەكە زۆر كەمە و بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران و بەڕێز وەزیری دارایی لەسەر ئەم بابەتە لێكۆڵینەوەكانیان ئەكەن، وە لەبەر ئەمە ئەبێتە (٥٠٠ ٢٣٨ ١٠٩) دینار، فەرموو كاك جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی ئێمە پێشنیارەكەی خۆمان كێشایەوە، ئەوا بەشی چوارەم ئەبێتە(٩ ٥٩٣٠٠٠) دیناروە كۆی گشتی ئەبێتە (٥٠٠ ٢٣٨ ١٠٩)دینار وە هیچ تێبینی ترمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەیخەینە دەنگدانەوە «باب»ی پێنج، كێ لەگەڵە...؟ سوپاس، كێ لەگەڵ نییە...؟ سوپاس، بەتێكڕای دەنگ پەسند كرا، سوپاستان ئەكەین، فەرموو كاك جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

الباب السادس (وزارة الداخلية):

١- ديوان الوزارة (٢٥ ٠٠٩ ٠٠٠)دينار.

٢- الأدارات العامة في المحافظات (١٨ ١٣٩ ٠٠٠)دينار.

٣-الأدارات المحلية في المحافظات (٢٢ ٤٧٦ ٠٠٠)دينار.

٤- المديرية العامة للأسايش (٦٣ ٩١٢ ٠٠٠)دينار.

٥- المديرية العامة للجنسية والأحوال الشخصية (٧ ٥٤٥ ٠٠٠)دينار.

٦- المديرية العامة للشرطة (٠٠٠ ١٩٠ ١٢٥)دينار.
مجموع الوزارة(٠٠٠ ٢٦٢ ٢٦٢)، وه ليژنەی ئابووری هیچ تێبینی نییە لەسەری، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس تێبینی هەیە لەسەر «باب»ی شەشەم؟... کەواتە ئەگەر نەبێت ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە ...؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە....؟ سوپاس، بەتێکڕای دەنگ پەسند کرا، سوپاستان ئەکەین،فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الباب السابع (وزارة البلديات والسياحة):
١-المديرية عامة للديوان، ليژنەی ئابووری تێبینی هەیە لەسەر فەسڵی شەشەم مادەی هەشت (منحة البلديات حيث درجت ٨٠ ثمانون مليون دينار، وتوصي لجنتنا بتنزيلها وجعلها ٣٠ ثلاثون مليون دينار أسوة بالسنة السابقة علماًأن المصروف لغاية
٣٠/٦/١٩٩٧كانت ٤٨٧ ٣٥٠ ثلاثمائةوخمسون ألف وأربعة مئةو سبعةوثمانون دينار فقط و لذا يكون مجموع القسم حسب رأي لجنتنا بعد هذا التغيير
٠٠٠ ٩٧٠ ٣٢ دينار.
٢- مديريات السياحة (٠٠٠ ٧٨٤ ١) دينار.
٣- مديريات العامة للبلديات (٠٠٠ ٣٤٧ ٣) دينار.
٤- المديرية العامة للماء والمجاري (٠٠٠ ٥٩٣ ٤٤)دينار.
٥- المديرية العامة للتخطيط العمراني (٠٠٠ ٤٨٣ ١)دينار.
کۆی وەزارەت لەگەڵ ئەم گۆڕانکاریە ئەکاتە (٠٠٠ ١٧٧ ٨٤)دینار، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، لەسەر ئەو پێشنیارەی لیژنەی دارایی و ئابووری ئەگەر جەنابی وەزیری دارایی چ وەلامێکی هەیە، فەرموو.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەروەکوو بەڕێزتان ئاگادارن لە بودجەی پەسند کراوی ساڵی ١٩٩٣ (٠٠٠ ٠٠٠ ٥٠) پەنجا ملیۆن بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کرابوو، وە لەساڵی ١٩٩٧ دا بڕی پەسند کراو بریتی بوو لە (٠٠٠ ٠٠٠ ٣٠) سی ملیۆن دینار، وە پاش گەڕانەوەو دەست بەکاربوونی (٣٣)سی وسێ شارۆچکە(ناحیە) لەسەردەمی کابینەی سێیەمدا شارەوانیش دادەمەزرێن هەر چەند شارەوانیەکان خاوەن سیستەمێکی تایبەتی نین بەڵکو داهاتی خۆیان هەیە، بەلام سەرەڕای ئەمەش بەچاوێکی

تایبەت سەیری شارەوانی کراوە تاوەکو خزمەتی چاکتر پێشکەش بەهاولاتیان بکات، چونکە کابینەی سێیەم کابینەی خزمەتگوزاریە، بۆیە داواکارین ئەم برە پارەیە هەروەکو خۆی بمێنێتەوە، بەلام ئەگەر لیژنەی دارایی و ئابووری هەر سوور بێت لەسەر کەم کردنەوەی ئەم برە پارەیە ئەوا بەرای ئێمە لە پەنجا ملیۆن دینار کەمتر نەکرێت لەبەر هۆیەکانی سەرەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز وەزیری دارایی وئابووری، دوو پێشنیارمان هەیە، یەکیان پێشنیاری لیژنەی دارایی و ئابووری و ئەوەی تر رای وەزارەت، لەبەر ئەمە با بگەڕێینەوە سەر رای وەزارەت، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو بەڕێز وەزیری دارای ئاماژەی بۆ کرد شارەوانیەکان سیستەمی تایبەتی خۆیان هەیە وە ئەبێ هەر شارەوانیەک بە خۆی خۆی بژێنێت، بۆ نموونە: هەر شارەوانییەک یا هەر ئەندازیارێک یا بەڕیوەبەری شارەوانی بە ئارەزووی خۆی، و بە هەرزانی «گۆڕەپانی دوکانەکان » بەخەلکی بدات، و لە کۆتای دا داوا لە خەزێنەی دەولەت و لە وەزارەتی دارایی و ئابووریەوە بکات، ئەمە جێگای مەترسیە. ئێمە کوورت هێنانی بوودجەمان (عجز الميزانية)هەیە ، بۆ نموونە دەلێم، گۆڕەپانێک بەپێی بریاری وەزارەتی شارەوانی بۆ یەک سال بە کرێ ئەدرێت، بەلام گۆڕەپان هەیە ئێستا بۆ پێنج سال بە کرێ دراوە .چوونکە خۆی کرێکەی ،ئەبێ لە نیو ملیۆن زیاتر بێت، بەلام بە پەنجا هەزار دینار دراوە. ئایا گازینۆی گوزاری «سیاحی» کە پانتاییەکەی زیاتر لە هەزار مەتر بێت و گۆڕەپانەکانی دەوروبەری لە «٥٠٠٠ »مەتر زیاتر بێت ،ئایا کرێی سالانەی«٢٠٠»دینارە؟ ئایا شارەوانی ئەبێ کاری وا ئەنجام بدات ؟ چ دوکانێک هەیە مانگی بە «٢٠٠»دینار؟ دەکرێ سالێکی تەواو ئەو گازینوبە بە «٢٠٠» دینار دابنرێت؟ ئاساییە ئەوکات پارە بۆ شارەوانی نامێنێت، لەو کاتەدا داوا لە کێ دەکات؟ ئاشکرایە داوا لە وەزارەتی دارایی و ئابووری دەکات. لەبەر ئەوەی ئەوپارەی کە ئێمە پێشنیارمان کردووە «٣٠»ملیۆن دینارە لە لایەکەوە زۆرە، لە لایەکی ترەوە لە بریاری ٩٨٦ ، پارەیەکی زۆر بۆ وەزارەتی شارەوانی و بۆ وەزارەتی گەشت و گووزار تەرخان کراوە لە هەرێم. لە شەش مانگی یەکەم «٢٠ ملیۆن» دۆلار، لە شەش مانگی دووەم دا «٢٠ ملیۆن» دولاری تر، لەشەش مانگی سێیەم «١٦ ملیۆن »و«١٠٠هەزار دۆلار»، کۆی گشتی دەکاتە «٥٦ ملیۆن دینار» و «١٠٠ هەزار دۆلار» .ئەمەش پارەیەکی زیادەیە، نەلە سەر ئەستۆی وەزارەتی شارەوانیە و نە لەسەر ئەستۆی وەزارەتی دارایی و ئابوورییە. بەلکوو هەمووی لە بریاری ٩٨٦ دابین دەکرێ. سەرە رای ئەوەش ئەگەر زال نەبن بە سەر کارەکانی خۆیان دا، یا بۆ بەرژەوەندی کەسایەتی خۆیان بەکاری بێنن، ئەوکات هیچ پارە لە خەزینە نامینێت. من باسی دوو نموونە دەکەم لە شارەوانی زاخۆ ،بە پێی ئەنکێتەکان (استمارات) ،بۆ چاکردنی

ئامێرەکان (مکائن) ،«٥٠٠,٠٠٠» دینار خەرج کراوە، بەڵام لە ڕاستیدا«٥» دیناریش خەرج نەکراوە ،یا «٧٠٠,٠٠٠» هەزار دیناریان خەرج کردووە بۆ چاککردنی ئامێرەکان(مکائن) ، بەڵام «٧٠» دیناریشیان بۆ خەرج نەکردووە. زۆر ئاساییە پارە نەمێنیت، لە کۆتاییش داوا لە وەزارەتی دارایی و ئابووری دەکەن، کەواتە دەبێ زیاتر چاودێری لە سەر وەزارەتی شارەوانی هەبێت، ئەم پارەیە من بە زۆری دەبینم. چوونکە لە شەش مانگی ساڵی ١٩٩٧ بری «٣٥٠٤٧٨»دیناریان بۆ خەرج کراوە. سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، فەرموو کاک شەوکەت.

بەڕێزشەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پاش ڕوونکردنەوەی بەڕێزان لە لیژنەی دارایی و ئابووری ئەنجوومەن، لاریان نییە لە سەر پێشنیارەکەیان ورەزامەندیان هەیە لە سەری، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن: ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێی لە گەڵە... ؟سوپاس، کێی لەگەڵ نییە.... ؟ سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک بورهان.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

«باب»ی هەشت ،وەزارەتی گوواستنەوەوگەیاندن:

١- دیوانی وەزارەت :چووار ملیۆن و سەدو دووانزە هەزار دینار ، (٤,١١٢,٠٠٠).

٢- بەڕێوە بەرایەتی کارەباو ئاو: بیست و دوو ملیۆن و حەوت سەدو حەفتا و چووار هەزار دینار، (٢٢,٧٧٤,٠٠٠).

کۆی گشتی وەزارەت : بیست و شەش ملیۆن و هەشت سەدوو هەشتاو شەش هەزاردینار، (٢٦,٨٨٦,٠٠٠).

ئیمە وەکوو لیژنەی دارایی هیچ تێبینیەکمان نیە ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕێوەبەرایەتی کارەباو تەلیفۆنی دهۆک، لە ڕاستیدا هیچ کەم تەرخەمیەکی نەکردووە لە ڕاپەڕاندنی کارەکانی خۆی، بەو توواناییەی کە لە بەر دەستی دایە. لەکاتی ڕاپەڕین دەزگای «١٠هەزار ژمارە»ی دهۆک تێک چوو، ئایا هیچ پارەیەک بۆ چاککردنەوەی تەرخان کراوە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک د. حەمید ئاکرەیی فەرموو.

بەڕێز د.حەمید ئاکرەیی/ وەزیری گواستنەوەو گەیاندن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کە «کاک ئیبراهیم »ئاماژەی بۆ کرد لە ڕاستیدا ئێمە زۆر جار ڕەچاومان کردووە، بەڵام تا ئێستا لە کوردستان ئێمە پسپۆڕی وامان نییە کە بتوانێ چارەسەری «بەداڵە»ی دهۆک بکات، بەڕای من و زۆربەی پسپۆڕەکانیش، کاتێ ئەو بەداڵە چاک ئەبێتەوە، کەکۆمپانیاکەی خۆی بێتە کوردستان، و لە ژێر چاودێری ئەوان چاک بکرێتەوە، ئەویش لە کاتێکدایە کە گەمارۆی ئابووری لە سەر عێراق لابچێت، کە ئەمەش جارێ ناکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس تێبینی هەیە لەسەر «باب»ی هەشت؟.. نییە. کەواتە ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە.... ؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە .....؟ سوپاس، بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، کاک بورهان فەرموو.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«باب»ی نۆ، وەزارەتی ڕۆشنبیری:

١- دیوانی وەزارەت :چووار میلۆن و شەش سەدوو حەفتاو نۆ هەزار،(٤،٦٧٩،٠٠٠).

٢. دەزگای چاپەمەنی (دارالطباعة):پێنج ملیۆن و شەش سەدوو پەنجاو هەشت هەزار، (٥،٦٥٨،٠٠٠).

٣- ڕاگەیاندن: نۆ ملیۆن و دوو سەدوو بیست و حەوت هەزار،(٩،٢٢٧،٠٠٠).

٤- ڕۆشنبیری و هونەر: پانزە ملیۆن و سێ سەدوو حەفتاو دووهەزار،(١٥،٣٧٢،٠٠٠).

٥- وەرزش: دە ملیۆن و سێ سەدوو نەوەدوو سێ هەزار ،(١٠،٣٩٣،٠٠٠).

٦- بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەوار: چوار ملیۆن و دوو هەزار ،(٤،٠٠٢،٠٠٠).

کۆی گشتی وەزارەتی ڕۆشنبیری : (٤٩،٣٣١،٠٠٠)چل و نۆ ملیۆن و سێ سەدوو سی و یەک هەزار. ئێمە وەکوو لیژنەی دارایی هیچ تێبینیەکمان نییە، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئایا کەس تێبینی هەیە لەسەر«باب»ی نۆ؟ ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە......؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە.....؟ سوپاس، بەتیکڕای دەنگ پەسەند کرا،سوپاس، کاک بورهان فەرموو.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«باب»ی دە، وەزارەتی تەندروستی و کاروباری کۆمەڵایەتی:

١- دیوانی وەزارەت: حەوت ملیۆن و شەش سەدوو پەنجاو چووار هەزار ، (٧,٦٥٤,٠٠٠).

٢- دەزگا خزمەت گووزارییەکانی تەندرووستی: چووار سەدوو بیست ودوو ملیۆن و دووسەدو پەنجاو سی هەزار،(٤٢٢,٢٥٣,٠٠٠).

٣- بەڕێوه بەرایەتی گشتی چاودێری کۆمەڵایەتی: چوواردە ملیۆن و چووارسەدوو نۆزدە، (١٤,٤١٩,٠٠٠).

٤- بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و زامن کردنی کۆمەڵایەتی(العمل والضمان الاجتماعي): سێ ملیۆن و دوو سەدوو پانزە هەزار و شەش سەد، (٣,٢١٥,٦٠٠).

٥- بەڕێوەبەرایەتی گشتی چارەسازی (الاصلاح)کۆمەڵایەتی :(٣,٢١٩,٠٠٠).

کۆی گشتی وەزارەت : چووارسەدوو پەنجا ملیۆن و حەوت سەدوو شەست هەزارو شەش سەد، (٤٥٠,٧٦٠,٦٠٠).

ئێمە وەکوو لیژنەی دارایی هیچ تێبینیەکمان نییە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک یونادم فەرموو.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/ وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەرچەندە بەڕێز «کاک کەمال» لێرە نییە ،بەپێی زانیاری من، لە پرۆگرامی نەتەوەیەکگرتووەکان هەر شەش مانگ جارێ، ٤٨ ملیۆن دۆلارتەرخان کراوە بۆ کوردستان (بە خوواردەمەنیشەوە)، کۆی گشتی ساڵ ونیوەکە ئەکاتە١٣٢ملیۆن دۆلار. ئایا ئەم پارە تەرخان کراوە ،پەیوەندی هەیە بە دەرمان وخزمەت گووزارییە گشتییەکان یاپەیوەندی پێوە نییە؟ بە بڕوای من ئەمە پارەیەکی یەجگار زۆرە. هەمیشە ڕێکخراوە مرۆیەکان، و پرۆگرامی نەتەوەیەکگرتووەکان ڕەچاووی وەزارەتی تەندرووستیان کردووە و یارمەتییان داوە، کەواتە ڕێژەی پارەکە یەجگار گەورەیە کەلە بڕگەی دوو ئاماژەی بۆ کراوە .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرمووکاک شەوکەت.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

سەبارەت بە وتەکانی بەڕێز «کاک یونادم یوسف»،بڕی «٢٠٠ ملیۆن » دینار لەبەر چاو گیراوە و پێویستە کەلە بەردەست بێ، ئەویش بۆ ئەوەیە ئەگەر هاتوو گرفتێک هاتە پێش لە جێ بەجێ

کردنی بڕیاری ٩٨٦، ئێمە ئەودەسەلاتەمان هەبێ کەئەوکات پێداویستیەکانیان دابین بکەین، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە...؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە .....؟ سوپاس، بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک د. ڕۆژ.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر جار باسی بڕیاری (٩٨٦) دەکرێ، لەوانەیە زۆربەشتان بزانن ،ئەوەی کە تا ئێستا لەبڕیاری (٩٨٦) جێبەجێ کراوە، تەنها بابەتی خواردەمەنییە . هەرچەندە ئەو خواردەمەنیەش لە کات و ساتی خۆیدا ناگات. ئەو شتانەی کەدێت بەشێکی بچووکی ئەو بڕیارەیە، هەرچەندە ناو بەناو گوێمان لە ژمارەی زۆر مەزن دەبێت، بەڵام بێ گومان، هەمووی نەهاتووە، زۆر جار تووشی کێشەبووین. بۆنموونە سەبارەت بە دەرمان وئاو ئاوەڕۆ، تووشی کێشە بووین. ئێمە ئەوەمان ڕەچاوکردووە کە ئەم شتانە هەمووی لە کاتی خۆی دانراوە، کەواتە ئێمە ئەو ڕێژە پارەیەمان پێویستە بۆ ئەو وەزارەتانەی کە بڕیارەکە، دەیان گرێتەوە. کاتێ کە بڕیارەکە جێ بەجێ نەکرا، ئەوا ناچار حکومەتی هەریم بۆیان دابین بکات. جا لە بەر ئەو هۆیانە من لەگەڵ «کاک یونادم یوسف» نیم، چونکە ئەوەپارانە ،دیاری کراو نییە وکاتەکانیشی هەر دیاریکراو نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرموو کاک بورهان.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«باب»ی یانزە، وەزارەتی ئاوەدان کردنەوە گەشە پێدان:

١- دیوانی وەزارەت : سێ ملیۆن و شەش سەدووشەست هەزار ،(٣,٦٦٠,٠٠٠).

٢- بەڕێوەبەرایەتی ئاوەدان کردنەوە و گەشە پێدان : بیست و پێنج ملیۆن و نۆسەدوو شەست و پێنج هەزار ،(٢٥,٩٦٥,٠٠٠).

کۆی گشتی:بیست و نۆ ملیۆن و شەش سەدوو بیست و پێنج هەزار، (٢٩,٦٢٥,٠٠٠) .

ئێمە وەکو لیژنەی دارایی هیچ تێبینیەکمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس تێبینی هەیە لەسەر بابی یانزە، ئەیخەینە دەنگدانەوە کێ لە گەڵە....؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە......؟ سوپاس، بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـــــەمــــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن.

«باب»ی دووانزەهەم، وەزارەتی هاوکاری و مرۆڤایەتی:

کۆی گشتی ئەم وەزارەتە چواردە ملیۆن ودووسەدو پانزە هەزار، (١٤,٢١٥,٠٠٠). ئێمە هیچ تێبینیمان لە سەری نییە .

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن:

کەس تێبینی هەیە لەسەر ئەم «بابە» ؟ کاک د. رزگار فەرموو.

بەڕێز د. قـــاسم مـــحـــەمـــەد قـــاسم:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن.

وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی پێوستیان بەدۆلار هەیە. کە بوودجەیان بۆ دیاری بکرێ بە دۆلار، ئەو پارەی کەتەرخان کراوە بۆ وەزارەت بە ڕای من کەمە، سوپاس .

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن:

سوپاس، کاک شەوکەت فەرموو.

بەڕێز شـــەوکـــەت شـــێخ یەزدین/وەزیری دارایی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن.

چوونکە هەموو ژمێریاری «حسابات»ی بوودجە بە دینارە، کەواتە پێویست ناکات بە دۆلار بێت. سەبارەت بە کەمی و زۆری پارەکە بە بڕوای ئێمە کەم نییە، سوپاس .

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن:

سوپاس، ئەیخەینە دەنگ دانەوە، کێ لەگەڵە....؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە.....؟ سوپاس، بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاس، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جـــــەمــــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســــەرۆکی ئـەنجــــوومــــەن .

بابی سیانزەهەم ،وەزارەتی ئەوقاف و کارو باری ئیسلامی:

١. دیوانی وەزارەت: پانزە ملیۆن و چوارسەدوو چل و دوو هەزار،(١٥,٤٤٢,٠٠٠).

٢. ئەوقاف هەولێر:پانزە ملیۆن و چوارسەدوو شەست ودوو هەزار(١٥,٤٦٢,٠٠٠).

٣. ئەوقاف سلێمانی: پانزە ملیۆن و چوار سەدوو شەست و دوو هەزار ، (١٥,٤٦٢,٠٠٠).

٤. ئەوقاف دهۆک : شەش ملیۆن و سێ سەدوو پەنجاو شەش هەزارو پێنج سەد ، (٦,٣٥٦,٥٠٠).

٥. ئەوقاف کەرکووک: دوو ملیۆن و دوو سەدوو دووانزە هەزار و پێنج سەد ،

(٢،٢١٢،٥٠٠) .كـۆی گـشـتـی: دەكـاتە، پەنجـاو چوارمـیلۆن نۆ سـەدوو سی و نۆ هەزار، (٥٤،٩٣٩،٠٠٠) .

لیژنەی دارایی وئابووری هیچ تێبینی لەسەر نییە، سوپاس .

بەڕێز سـەرۆكی ئەنجـومـەن:

كەس تێبینی هەیە لەسەر ئەم «باب»ە ؟ ئەیخەینە دەنگدانەوە ،كێ لە گەڵە.....؟ سوپاس،كێ لە گەڵ نییـە......؟ سوپاس، بەتێكڕای دەنگ پەسەند كرا، سوپاسـتان ئەكەین، فـەرمـوو كـاك جەمیل.

بەڕێز جـەمـیل عـەبدی سندی:

بەڕێز سـەرۆكی ئەنجـومـەن:

«باب»ی چووارده ،وەزارەتی دارایی و ئابووری :

١ـ دیوانی وەزارەت : شەش ملیۆن و شەش سەدوو نەوەدوو پێنج هەزار، (٦،٦٩٥،٠٠٠).

٢ـ بەڕێوە بەرایەتی گـشـتی داهاتەكـان: چل وهەشت ملیـۆن و نۆسـەدوو پەنجـاو نۆ هەزار، (٤٨،٩٥٩،٠٠٠).

٣ـ بەڕێوە بەرایەتی دارایی گشتی : شەش سەدوو شەست و چووار ملیۆن ، (٦٦٤،٠٠٠،٠٠٠).

٤ـ بەڕێوەبەرایەتی خانەنشینی گشتی : هەشتاو نۆ ملیۆن و هەشت سەدوو هەشتاو نۆ هەزار، (٨٩،٨٨٩،٠٠٠).

٥ـ سەرۆكایەتی دادگایی گومركی : سێ سەددو پەنجاوشەش هەزار ،(٣٥٦،٠٠٠).

٦ـ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پۆلیسی گومرك : بیست و یەك ملیۆن و چووارسەددو چووارده هەزار، (٢١، ٤١٤،٠٠٠).

٧ـ بەڕێوەبەرایەتی گـشـتی بازرگـانی: نۆزده ملیـۆن و هەشت سـەددو نەوەدوو چووار هەزار دینار، (١٩،٨٩٤،٠٠٠).

٨ـ كۆمپانیای دابینكردن (شركات التامین): نۆسەدوو نەوەد هەزار دینار ، (٩٩٠،٠٠٠).

كـۆی گـشـتی : هەشت سـەدوو پەنجـاو دوومليـۆن و سـەدوو نەوەدوو حـەوت هەزاردینار ، (٨٥٢،١٩٧،٠٠٠).

لیژنەی ئابووری هیچ تێبینی لە سەر نییە، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆكی ئەنجـومـەن:

هیچ تێبینیەك هەیە لەسەر ئەم «باب»ە ؟ فەرموو كاك شێخ یەحیا.

بەڕێز یەحـیا مـحـمـەد عـەبدولكەریم بەرزنجی:

بەڕێز سـەرۆكی ئەنجـومـەن.

دەربارەی ئاوارەكـان ،هەروەكـوو بەڕێز سـەرۆكی ئەنجـومـەنی وەزیران ئاماژەی بۆ كـرد، كـە هەوڵ ئەدرێ ڕێگاچارەیەكی بنەڕەتی بۆ ئاوارەكـانی كـەركـووك، سلێـمـانی بدۆزرێتـەوە، لە «فـەصلی

حەوت» دا تەنها لە جێگایەک ئاماژەی بۆکردووە. «ڕاپۆرتی بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری شایانی ئاماژە پێ کردنە کە ئاوارەکانی کەرکووک سلێمانی ڕۆژ لە ڕۆژ لەزیاد بوون دایە، سەرەڕای ئەوانەی کە ناوچەکانی خۆیان بە هۆی کاولکاری و وێران کاری تیروریستانی یەکەکە، بە جێ هێشتووە و خەرجییەکانی ئەم دەرکراوانە لەم فەصلە دابین دەکرێ »،تکام وایە ئەگەر بکرێ بەڕێز وەزیری دارایی وئابووری پارەیەکی دیاریکراو بۆ ئەم ئاوارانە دەستنیشان بکات، وەکوو بابەتەکانی تر، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرموو کاک شەوکەت.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ڕاستیدا ئێمە لەسەر ئەم بابەتە، تاوتۆیەکی زۆرمان کرد، من لە گەڵ ڕای بەڕێز «شێخ یەحیا» نیم و ناکرێ ئەم دەرگایە(باب)، بکەینەوە. وە بە پێی یەدەگەکانمان «احتیاطات» ئێمە ئەم بابەتە چارە سەر ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس تێبینی هەیە لە سەر بابی چوارده ؟ ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە....؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە.....؟ سوپاس، بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«باب»ی پانزە: وەزارەتی پێشمەرگە: کۆی گشتی وەزارەتەکە، (١٩٨،١٦٠،٠٠٠)سەدوو نەوەدوو هەشت ملیۆن و سەدوو شەست هەزار دینار، لیژنەی دارایی و ئابووری هیچ تێبینی لەسەری نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک د.ڕزگار فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا ڕووداوەکانی ئێستا و پێشان سەلماندیان کەوا هەر پێشمەرگەیە دەسکەوتەکانی گەلەکەمان دەپارێزێ. من داوا لە بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری دەکەم، ئەگەر سەرچاوەی تر هەیە بۆ داهات، ئەوا من ئەو پارەیەی تەرخان کراوە بۆ پێشمەرگە بەکەمی دەزانم وباشتر وایە کە بۆیان زیاد بکریت، سوپاس.

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن:

سوپاس، کاک شیخ یەحیا فەرموو.

بەڕێز یەحـیـا مـحـمـەد عـەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن.

بەڕاستی ئەگەر وا لەیەک بدەینەو ئێمە بیست هەزار پێشمەرگە مان هەیە، و ئەو پارەیەی کە ئەیدرێتێ بە هەموو شتێکیەوە، ناگاتە «٧٥٠» دینارلە مانگێک دا، کە کۆی گشتی سالانە دەکاتە، نزیکەی «١٨٠» ملیۆن دینار. کە بە ڕاستی ئەمە زۆر کەمە، بە تایبەتی ئەو هەموو شەڕانگێزییە هەیە دژ بە ئەزموونەکەمان لەلایەن «ینک» و تیرۆریستانی «پەکەکە»، و دەیان پیلانی تر، بەڕاستی ئەم پارەیە زۆر کەمە بۆیە داوا دەکەم کەوا زیاد بکرێت، سوپاس.

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن:

سوپاس، کاک شەوکەت فەرموو.

بەڕێز شـەوکـەت شـێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن.

سوپاسی هەستی هەردوو بەڕێز دەکەم سەبارەت بە هەڵوێستیان بەرامبەر بەپێشمەرگە، لەڕاستیدا هەرچی بۆ پێشمەرگە بکرێ هێشتا هەر کەمە، و مافی خۆیانە. بارودۆخی ئێستای داراییمان لەوانەیە ئەو دەرفەتەمان پێ نەدا کەوا بە ئاسانی بتوانین ئەم بڕیارە بدەین. لەلایەکەوە داوای زیادەی پەرلەمانمان لی دەکەن، لە لایەکی ترەوە داوای ئەو بڕیارانەمان لێ دەکەن کە تا ئێستا ماوەتەوە، باشتر وایە جارێ ئەم بابەتە بهێنی، ئەگەر بڕیار وابووکە مووچە زیاد بکەین، ئەوا ئەوکات مووچەی برا پێشمەرگەیش زیاد دەکەین، وبێ گومان برا پێشمەرگەی قارەمان ڕەچاوی بارودۆخی ئێستای کابینەی سێی حکومەتی هەرێمی کوردستان دەکا، سوپاس.

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن:

ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە...؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە.....؟ سوپاس، بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک بورهان.

بەڕێـز بـورهـان عــــــەلـی جـــــــاف:

بەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجـــــــوومــــــــەن.

«باب»ی شانزدەهەم: وەزارەتی پیشەسازی و وزە:

١- دیوانی وەزارەت: شەش ملیۆن و شەش سەدوو حەفتاو چووار هەزار دینار (٦,٦٧٤,٠٠٠).

٢- بەڕێوەبەرایەتی «المسح الجیولوجی»: پێنج ملیۆن و هەشت سەد هەزاردینار، (٥,٨٠٠,٠٠٠).

٣- بەڕێوە بەرایەتی پۆلیسی کارەبا: دوو ملیون و پێنج سەدو حەفتاو سێ هەزار دینار، (٢,٥٧٣,٠٠٠).

کۆی گشتی :پانزده ملیۆن و چل و حەوت هەزار ،(١٥,٠٤٧,٠٠٠). ئێمە وەکوو لیژنەی دارایی و ئابووری هیچ تێبینیەکمان لە سەری نییە، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەبەرکاری نامرۆڤانەی «ینک» لە بڕینی کارەبا لەشاری هەولێر و دەورو بەری، و چاککردنی هێڵی کارەبای «هەولێر ،کەڵەک» ، «هەولێر ،ئاڵتوون کۆپری» ، زۆر پێویستە و بێگومان ڕزگارمان دەکات لە کێشەی بێ کارەبایی، کە ئێستا تێی داین. ئایا چ پارەیەک بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک د. ڕزگار فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من ئەم پرسیارە ئاراستەی وەزیری پیشەسازی و وزە دەکەم، ئایا بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی کارەبا ، نابێ لەسەر بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی گشتی بێت، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس،کاک شەوکەت فەرموو.

بەڕێز شەوکەت شێخ یەزدین/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بابەتی کارەبا زۆر گرنگە بەلای« حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە». بەڕێزتان باش ئاگادارن کەوا کاری بۆدەکرێ، بۆ ئەوەی بتوانین چارەسەرێکی بنەڕەتی بۆ بدۆزینەوە،و بەردەوام کاریشی بۆ دەکرێ. هێنانی هێڵی کارەبا پارەیەکی یەجگار زۆری پێویستە. وەزارەتی پیشەسازی و ووزە پێویستە بەردەوام بێت لە هەوڵ دانی خۆی، بەڵکو بتوانێ کەڵک وەربگرێت لە بڕیاری ٦٨٩. هەروەها لەگەڵ برای بەڕێزم «کاک فرەنسۆ» لەگەڵ ڕێکخراوەکان خەریکین، بەیارمەتی خوا ئاکامی باشی دەبێت. بە پێویستی ئەزانم کەبەڕێز وەزیری پیشەسازی و ووزە تێبینیەکی هەبێت، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/ وەزیری پیشەسازی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

لەڕاستیدا پارە دابین کراوە ،ئەگەر تەماشای بوودجەی ١٩٩٨بکەین. سەبارەت بە گەیاندنی کارەبا لەشاری «دبس» وە بۆ «هەولێر» ئێمە لە گەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان قسەمان کردووە. کەلە بڕیاری ٩٨٦ لە قۆناغی دووهەم وسێهەم پارە بۆ ئەو هێڵە دیاری بکرێ کە باسکرا. بەڵام چارەسەر کردنی کێشەی کارەبای هەولێر و دهۆک لە ڕاستیدا کاتێک دەبێت کە هەر پارێزگایەک بۆ خۆی ئێستگەیەکی بەرهەم هێنانی کارەبای خۆی هەبێ، ئەوەش لە توانای حکومەتی هەرێمی کوردستان نییە، چونکە بە ملیۆنەها دیناری تێ دەچێ. کە بوودجەی ئێمە توانای ئەوەی نییە، بەڵام دەبێ لە ڕێگای ڕێکخراوی بازاری هاوبەشی ئەوروپی، یا لە ڕێگای بڕیاری ٩٨٦ چارەسەر بکرێ، هەولێشمان بۆ داوەو بەردەوامیشین، سوپاس .

بەڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە....؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە.......؟ سوپاس، بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک بورهان.

بەڕێز بورهان عـەلی جـاف:

بەڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

«باب»ی هەڤدەهەم: وەزارەتی داد:

١. دیوانی وەزارەت: چوار ملیۆن و نۆسەدوو چل و چوار هەزار، (٤,٩٤٤,٠٠٠).

٢. دادگاکان: هەژدە ملیۆن و نۆسەدو بیست و شەش هەزار،(١٨,٩٢٦,٠٠٠). بەڕێوەبەرایەتی تۆمارکردنی خانوو بەرە (تسجيل عقاري) :شەش ملیۆن و شەش سەدووچل ونۆ هەزار، (٦,٦٤٩,٠٠٠).

٤. بەڕێوەبەرایەتی « رعایةالقاصرين » :یەک ملیۆن و پێنج سەدوو پەنجا هەزار ، (١,٥٥٠,٠٠٠).

کۆی گشتی: سی ودووملیۆن و شەست ونۆ هەزار، (٣٢,٠٦٩,٠٠٠).

ئێمە وەکوو لیژنەی دارایی وئابووری هیچ تێبینیەکمان نییە، سوپاس.

بەبڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سوپاس، کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیـبـراهیم دۆغـرەمـەچی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

ئەوەی من دەزانم ئەو پارەیەی کە بۆ وەزارەتی داد دانراوە زۆر کەمە، ئەوپارەیەی کە لە وەزارەتی داد بۆکەل وپەلی نووسین (قرطاسية)، خەرج دەکرێ، لە هیچ وەزارەتێکی تر ناکرێ، پاشان

«رعاية القاصرين» ١٠ملیۆن دینار قەرزارە ئەو پارەش هی هەتیو و دەست کورتەکانە، لە بەر ئەوە پێشنیار دەکەم لە کۆی گشتی دا «١٠ ملیۆن» دینار زیاد بکرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک محەمەد حەسەن فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزم بۆ «ئیبراهیم دۆغرەمەچی»، وەزارەتی «داد» خۆی ئەم پارەیەی داناوە بۆ خۆی، واتە خۆی پێویستی خۆی دەزانێ، چۆن دەبی وەزارەتی دارایی یا لیژنەی ئابووری زیادی بکات. سەبارەت بە«اموال القاصرين»، ئێمە وەکوو لیژنەی دارایی ئەو کێشەیەمان خستە بەر دەست جەنابی وەزیر، جەنابی چەند هۆیەکی گرنگی ئاراستەی ئێمە کرد، کە ئێمە پەسەندمان کرد. وەزارەتی دارایی و ئابووری لەو بابەتە ئەکۆڵنەوە و ڕەچاوی دەکەن. لەڕاستیدا ئەوان (رعاية القاصرين) قەرزاری «حکومەتی ناوەندی»ین، و ئەوپارەیە چووەتەوە بۆ بەغدا. وەزارەتی دارایی پرۆگرامی داناوە کەبگاتە ئاکامێکی باش، سوپاس.

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک یونادم فەرموو.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/ وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم ساڵ پێشنیار کرابوو کە «المجمع العدلي» کۆمەڵگای دادگایی دروست بکرێ، کەلێرە باسی لێوە نەکرا. دەبووایە لە پلانەکە «خطە» باس بکرایە، دیارە ئەو بابەتە لە نێوان ئێمەو وەزارەتی داد وون بووە، نە لای ئێمە پەسەند کرابوو، نە لە لای وەزارەتی داد، من لە بیرمە نزیکەی بیست ملیۆن دیناری تێ دەچێ، نازانم ڕای سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران چییە لەو بارەیەوە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس،کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە تەلاری وەزارەتی داد بە پێی ئەو پەیڕەوەی کە لە عێراق دایە، زۆربەی بینایەکان دەکەویتە ئەستۆی وەزارەتی ناوخۆ و «ئیداراتی محلي». ئەوانن کە بەو کارە هەڵدەسن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرموو کاک د. ڕۆژ.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕیاری تەلاری وەزارەتی داد لەسەر پێشنیاری، وەزارەتی داد، لیژنەی تایبەتی ئەنجوومەنی وەزیران، سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران دراوە کەبکرێ، وەئەمە بە بڕوای ئێمە لە بوودجەی وەزارتی دارایی و ئابووریە، و لە هەمان کات دا واتای ئەوە نابەخشێ کە وەزارتی ئەشغال و نیشتەجێ، کردن ئەگەرپلانێکی بۆ ئەو مەبەستە دارشت، ئەوا ڕەزامەندی لە سەر ئەکرێ بەڵکوو دەبێ ئێمەش تاوتۆی لەسەر بکەین، و بە ووردی لێی بکۆڵینەوە، و ئەبێ بزانین کێ باشتر جێ بەجێ ی دەکات. پارەکە ئامادەیە، لەوانەیە ئێمە ئەو بینایە بە چەند قۆناغێک تەواو بکەین، پاشان لەسەر ئەوەش ماوەتەوە کە بیدەین بە کام وەزارەت، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، ئەیخەینە دەنگدانەوە، «باب»ی حەڤدەیەم، کێ لە گەڵە....؟ سوپاس،کێ لە گەڵ نییە.......؟ سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک ئیبراهیم.

بەڕێز ئیبراهیم دۆغرەمەچی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من پێشنیارم کرد کە«١٠ ملیۆن» دینار زیاد بکرێت بۆ وەزارەتی داد؟

بەڕێزسەرۆکی ئەنجوومەن:

من وای بۆ دەچووم کەڕوونکردنەوەی لیژنەی ئابووری و وەزارەت و لیژنەی یاسایی بڕوایان بە جەنابت هێنابێت. کەواتە پێشنیارەکەت هەڵ دەگرین بۆ دووای، ئەوکاتە ئەتووانی دەری ببڕی، ئێستا خەریکی بوودجەین، سوپاس، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کۆی گشتی هەموو بابەکان، کەدەکاتە بوودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی ١٩٩٨دەکاتە، (٣,٠٣٦,٣٢٤,١٠٠)سێ میلیار و سی و شەش ملیۆن وسێ سەدوو بیست و چوار هەزارو سەد دینارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کەس تێبینی هەیە لەسەر بوودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان؟ کاک بورهان جاف تێبینیت هەیە لەسەری؟ فەرموو.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

خۆی لە بنەڕەت دا کۆی گشتی بوودجەکە، (٣,٠٣٦,٥٢٤,١٠٠)سێ میلیار و سی وشەش ملیۆن

و پێنج سەدوو بیست و چووار هەزار و سەد دینارە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئەوپێشنیارەیان کرد کە ڕێژەی دووسەد هەزار (٢٠٠,٠٠٠)،دینار تەرخان بکرێ بۆ وەزارەتی کشتووکاڵ. داوا ئەکەم کە ڕەچاووی ئەم بابەتە بکەن، کە ئەم پارەیە دەرئەچێ لەو بودجەیەی کەئێستا لە بەردەستان دایە وخۆمیش ئاماژەم بۆی کرد، واتە ئێستا بوودجەکە کردیە، سێ میلیارو سی و شەش ملیۆن و سێ سەدوو بیست وچوار هەزارو سەد دینار، (٣,٠٣٦,٣٢٤,١٠٠)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بوودجەی ساڵی ١٩٩٨ حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئەیخەینە دەنگدانەوە ،کێ لە گەڵە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ نییە؟ سوپاس، بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کوورتەی بوودجەکە دەخوێنمەوە، بە پێی بابەکان و بەشەکان:

١- سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران: پانزە ملیۆن ،(١٥,٠٠٠,٠٠٠).

٢- زانکۆکان و پەیمانگەکان: یانزە ملیۆن ،(١١,٠٠٠,٠٠٠).

٣- وەزارەتی پەروەردە: سێ سەد ملیۆن،(٣٠٠,٠٠٠,٠٠٠).

٤- وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن: چل و هەشت ملیۆن ،(٤٨,٠٠٠,٠٠٠).

٥- وەزارەتی کشتووکاڵ و ئاودێری: هەشتاو سێ ملیۆن وشەش سەدوو هەشتا هەزار، (٨٣,٦٨٠,٠٠٠).

٥- وەزارەتی ناوخۆ: یانزە ملیۆن :(١١,٠٠٠,٠٠٠).

٦- وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار: نۆ ملیۆن،(٩,٠٠٠,٠٠٠).

٧- وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن: شەست وحەوت ملیۆن:(٦٧,٠٠٠,٠٠٠).

٨- وەزارەتی ڕۆشنبیری : نۆ ملیۆن وپینج سەد هەزار ،(٩,٥٠٠,٠٠٠).

٩- وەزارەتی ئاوەدان کردنەوەو بووژانەوە: نەوەدو چووار ملیۆن و سەد هەزار، (٩٤,١٠٠,٠٠٠).

١٠- وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی: نۆ ملیۆن و پێنج سەد هەزار ،(٩,٥٠٠,٠٠٠).

١١- وەزارەتی دارایی و ئابووری: بیست وپینج ملیۆن ،(٢٥,٠٠٠,٠٠٠).

١٢- وەزارەتی پیشەسازی و ووزە: نەوەدو پێنج ملیۆن و دووسەدو پەنجا هەزار ، (٩٥,٢٥٠,٠٠٠).

کۆی گشتی ئەکاتە : حەوت سەدوو حەفتاوهەشت ملیۆن و سی هەزار ، (٧٧٨,٠٣٠,٠٠٠).

لیژنەی ئابووری هیچ تێبینیەکی لەسەر نییە، وەبەپەسەندی دەزانێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جیاوازی نێوان «موازنه الخطه» و«موازنه الجاری» ،چەند خالێکە،«موازنەی جاری» بۆ سالێکە، «موازنەی خطه» لەوانەیە سالێک بێ و زیاتر بیت، «موازنەی جاری» ،حکومەت پابەند نییە، کە هەموو پارەکە خەرج بکات، بەلام لە بوودجەی پلان «خطه» ،حکومەت کە ژمارەکان «ارقام» دادەنێت پابەندە بە خەرج کردنی ئەو پارانە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزم بۆ کاک ئیبراهیم سەعید، «موازنەی خطه»ی ئێمە بۆ سالێکە.«موازناتی خطه»ی پینج سالی مان نییە. چونکە داهاتوو لە ئێمە زۆر دیارنییە وروون نییە، و ئەوەندە پارەی دانراو لە بانکی ئێمە نییە کە بتوانین بۆ پێنج سال «موازنەی خطه» دانەین. بە پێچەوانەی «موازنەی جاری» ، چونکە هەموو مووچەکان لەوێیە، ئەگەر وەزارەت قەرزیش بکات دەبێ مووچەی مووچەخۆران بدات، بەلام لە«میزانەی خطه» زۆر جار دەبینین کەوا دەولەت تووشی شەرێک دەبێت کە ناتوانێت پلانەکەی «خطه»کەی جی بەجێ بکات، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە کتابی بوودجەی عیراقدا هاتووە، لە بوودجەی جاری دا مووچە پابەندە «ملزم »ە. بەلام بێجگە لە مووچەکان هیچ ملزم نییە. بەلام پلان «خطه» هەموو پارەکەی پابەندە «ملزم»ە. ودەکرێ بۆ یەک سالیش بێت، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لە ڕاستیدا نەبوودجەی ئێمە ئاساییە، نە پلانی «خطه»ی ئێمە ئاساییە، لەبەر ئەوەی سەرچاوەیەکی ئابووری دیاریکراوی نییە، سەرچاوەکەی لە سەر داهاتێک وەستاوە کەوا دیاریکراو نییە، بەلام بارودۆخی ئێمە نائاساییە و دەبێ برادەران ڕەچاوی ئەو بابەتە بکەن لە تاوتۆکردنی بابەتەکاندا، هەرچەندە ئەو بابەتانە زۆربەیان زانستین، بەلام بارودۆخی ئێمە جیاوازە ودەبێ پەسەندی بکەین، فەرموو کاک یونادم.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/ وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تێبینیەکم هەیە ئەویش ئەوەیە کە، ئێمە وەکو وەزارەتی ئەشغال زۆر هەوڵماندا لە گەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان کە بڕیاری (٩٨٦) ئێمەش بگرێتەوە، هەرچەندە ئەوان بەڵێنیان دا، بەڵام دیار بوو کە وا ڕژێمی مەرکەزی پەسەندی نەکرد، چونکە خۆی سەرچاوەکانی قیر و پیشەسازی هەیە، نەی هێشت وەزارەتی ئەشغال کەڵک لەو بڕیارە وەر بگرێت. لێرەدا ڕەچاوی ئەوەدەکەم، کەوەزارەتەکانی تر وەکو کشتوکاڵ، یەک ملیارو سەدوو چل وچوارملیۆن دیناری بۆ تەرخان کراوە کەساڵێکی تر، دەبێ بۆی خەرج بکرێ ،سەرەڕای ئەوەش، هەشتاو سێ ملیۆن دینار بۆ پلانی «خطە»ی وەزارەتی کشتوکاڵ دانراوە. یا وەزارەتی ئاوەدان کردنەوە نەوەدوو چوار ملیۆن دیناربۆی تەرخان کراوە، لە لایەکی ترەوە نزیکەی پێنج سەد ملیۆن دیناری لە لایەن نەتەوەیەکگرتووەکانەوە بۆ تەرخان کراوە، کە دەکاتە شەش سەد ملیۆن دینار. ئێمە وەکوو وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجی کردن پلانێکی «خطە»یەکی گونجاومان داناوە، نزیکەی حەفتاو نۆ ملیۆن دینارە، بەڵام بیست و نۆ ملیۆنی لێ دەرکرا، کە بووەتە پەنجا ملیۆن، پێشنیار دەکەم کە ئەو پارەیە بگەڕێتەوە و وەکوو خۆی لێ بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک فەرەنسۆ فەرموو.

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

«کاک جەمیل» پەنجا ملیۆنی لە وەزارەتی شارەوانی کەم کردەوە، من پێشنیار دەکەم کەئەو پارەیە بگەڕێتەوە، و بدرێتەوە بە وەزارەتی شارەوانی، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/ وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕیاری ٩٨٦ هیچ بابەتێکی پێ گەیاندن (تنمیە)ی، تێدا نییە. هەموو دەزانن ئەو پیلانەی «خطە»یەی کەئێمە دامان ناوە جیاوازە. واتە بابەتی پێ گەیاندن دەگرێتەوە، تکایە با تێکەڵ نەکرێ. ئێمە چەند جار دانیشتووین لە گەڵ نوێنەرانی نەتەوە یەکگرتووەکان، پێمانیان وتووە، هیچ پارەیەک دابین و دیاری ناکری بۆ بابەتەکانی پێ گەیاندن (واتە تنمیە)، بۆ نموونە ئێستا لە قۆناغی یەکەم بۆکارەبا (١٣) ملیۆن دۆلار تەرخان کراوە ئێمە بەو پارەیە تەنها ئەو کەل و پەلانەمان دابین کردووە کە بۆ پاراستنی ئێستگەکان کەڵکی لێ وەر دەگیرێ، هەروەها چاککردنی هێڵەکان. داوای ئەوەمان کرد کە هێڵی هەولێر و دهۆک پێکەوە گرێ بدرێ، وتیان ئەمە بە

«تنمیە» دەژمێردرێ وناکرێ، یابۆ نموونە ناتوانین بۆ گوندێک کارەبا ڕاکێشین چونکە ئەوان بە «تنمیە» تێ دەگەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک یونادم فەرموو.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/ وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ نموونە ئاماژەم بەوە کرد کە، وەزارەتی ئاوەدان کردنەوە پێنج سەد ملیۆن دیناری بۆ تەرخان کراوە، ئەوە بۆ قوتابخانەیە بۆ نەخۆشخانەکانەیە، ئەمانە ئاوەدان کردنەوەیە. سەبارەت بەکارەبا دەڵێین کەتەنها دەبێ پاریزگاری لێ بکرێت، نەک بەرهەمی بهێنرێت .بۆ نموونە «ڕێکخراوی هابیتات»، زۆر ئیشی کردووە لە دروست کردنی خانوو و، نەخۆشخانەو قوتابخانە، و دەیان شتی تر کە ئەمانە بە ئاوەدان کردنەوە دەژمێردرێ، و هەموو پرۆژەکانی خۆی جێ بەجێ کردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کارەکانی وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن جێگەی سەربەرزی ئێمەیە، بوودجەی ئاسایی وەزارەتی ئەشغال پەنجا ملیۆن دینارە، ئێمە بوودجەی هیچ وەزارەتێکی ترمان (بوودجەی ئاسایی)زیاد نەکردووە تەنها بۆ وەزارەتی ئەشغال ونیشتەجێ کردن نەبێ چوونکە ئێمە ڕەچاوی ئەوەمان کرد کە ئەو زیادەیە زۆر پێویستە بۆ چاککردنی ڕێگاوبان وپردەکان، کەرێژەکەی دەملیۆن و هەشت سەد هەزار دینارە. «بوودجەی خطە» جیاوازە لەگەڵ «بوودجەی ئاسایی»لە وەزارەتی ئەشغال. بوودجەی ئاسایی زۆر پێویست بوولە بەر ئەوە، لیژنەی ئابووری و وەزیری دارایی و ئابووریش پەسەندی کرد، و ئەندامانی پەرلەمان یش بڕیاریان لە سەردا، بەڵام بوودجەی پلان «میزانیەالخطە» زۆرجیاوازە، من بە بەڕێز «وەزیری ئەشغال»م ووت کەدەبووایە پێش دوو مانگ جەنابت سەردانی وەزارەتی دارایی و ئابورییت بکردایە، بۆ ئەوەی بوودجەکەتان بۆ زیاد بکەین و لەبەر ئەوەی جەنابت، نە لە ئەنجوومەنی وەزیران و نەلە وەزارەتی دارایی و ئابووری هیچ تێبینیەکت نەبوو، ئێمەش وەکوو لیژنەی ئابووری لە پەرلەمان تێبینیمان نییە. ڕاستە وەزارتی ئەشغال زۆر ئیش کەرە، بەڵام ئەم برە پارەیەش ئەوان دەتووانن کەڵکی لێ وەر بگرن و ئیشی پێ بکەن، ژمارە (أرقام) زۆر گرنگ نییە، گرنگ ئیش کردنە. ئێمە گوومانمان لەوە نییە کە وەزارەتی ئەشغال دەتووانێ کارەکانی خۆی بە ڕێک و پێکی ئەنجام بدات، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک سەعید فەرموو.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەزیری پیشەسازی ئاماژەی بەوە کرد، کە نەتەوەیەکگرتووەکان دەرفەتی ئەوە نادات کە «مولدات» بگاتە کوردستان، من پێش ئیستا لە ڕۆژنامەی خەبات بڵاکراوەیەکم خوێندەوە کە باسی ئەوەی دەکرد، کە «٥٢»، «مولدەی ٢٥٠ کەیڤی» دەگاتە هەولێر. حەزئەکەم بەڕێز وەزیری پیشەسازی بۆمانی ڕوون بکاتەووە کە ئەمە چۆنە، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/ وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوانە کەل وپەلی پاراستنی دەزگاکانی کارەبایە (مواد صیانة الکهرباء)،بەلاّم ناتوانین بەهۆیانەوە کارەبا بەرهەم بێنن، سوپاس.

بەڕێزسەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاک د. ڕۆژ فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەی کاک سەعید لە جێگای خۆیەتی، جەنابیشت (سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانی)، پێش ئێستا ئاماژەت بۆکردو داوای ڕوونکردنەوەت کرد. لە ڕاستیدا بڕیاری (٩٨٦) بڕیارێکی نائاساییە «طـارئ» و پەیوەندی بە ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤەوە هەیە. یەکێک لە داواکارییەکانی ئێمە، وەکوو حکومەتی هەرێمی کوردستان، بۆ گۆڕینی ناوەڕۆکی بڕیاری (٩٨٦) ئەوەیە، کە تەنها بۆ بابەتی نائاسایی «طوارئ» نەبێت، بەڵکوو بیگۆڕن بۆ بووژاندنەوە، ئەوکات لەوانەیە هەموو وەزارەتەکان بگرێتەوە.

بەتایبەتی سەبارەت بە کارەبا، جەختمان لەسەری کرد کە کارەبا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆی هەیە بە ژیانی مرۆڤەوە. کاتێ کە یەکێتی کارەبای لە شاری هەولێر دەبڕێ دەبێتە هۆی پەک خستنی نەخۆشخانەکان، قوتابخانەکان، و هەروەها زیادبوونی تاوان لە شەوانەدا، وە لە هەمووی گرنگ تر نەبوونی ئاو کەژیان و گووزەرانی خەڵکی دەشێوێنێ. ئیمە جەختمان لیبیان کرد کە ئەگەر ناتووانن ڕێگاچارەیەک بدۆزنەوە، ئەوا لە ڕیگای بڕیاری (٩٨٦)چارەسەری بکەن. جا چ لە ڕێگای کڕینی «مولدات »بۆ شارۆچکەو «ناحیە»و قەزاکان بێ یاکڕینی «مولدات » ی گەورە بۆ شاری هەولێر بێ،یا خوود لە ڕێگایەکی ترەوە کارەبامان بۆ بەرهەم بێنن. تا ئێستا بڕیاری (٩٨٦) بڕیارێکە

کەوا بۆ بواری مرۆڤایەتی بە کاری ئەهێنن نەک بۆ بوژاندنەوە «تنمیە ». هەرچەندە توانیومانە هەندێک کاریگەریمان هەبێ لە سەریان لەم ڕووەوە، و هیوامان وایە کە لە داهاتوو دا ئەمە بچەسپێ. بۆ خۆشیان سەلمێندراوە کە ئێستا کارەبا بۆ دوو مەبەست بەکار ئەهێنرێت، یەکەم بۆ «استفزازی سیاسی »، و دووهەم بۆ ئازار گەیاندن بە خەڵکی، کە خۆشیان ئەمانە بە چاووی خۆیان دەبینن و هەستی پێ ئەکەن. ئێمە هەر بەردەوامین وە دەس بەردار نابین و هیواشمان زۆرە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس ،بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیەی جەنابت، بەڵام ئەوە رای وەزارەتی داراییە ئەڵێن ئەوەی تەرخان کراوە بۆ هەردوو وەزارەت لەم بارودۆخە باشە، وئەگەر توانا هەبوو خەرج کرا لە ئایندەدا لەوانەیە لە بەشێکی ترەوە بۆیان بگوازرێتەوە، وابزانم کاک یونادم وکاک فرەنسۆ پێشنیارەکەی خۆیان راکێشاوە، مادام وایە بابی خودی پوختەی بودجەی پیلانی ١٩٩٨ ئەخەینە دەنگدانەوە کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟... بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بودجەی پلانیش کۆتایی هات، ئێستاش ئێمە دێنە سەر بودجەی(التمویل الذاتي) ئەویش دوو بەشە، یەک بودجەی فابریکە و کارگە و فەرمانگەکانی(ممول ذاتي) سەر بەوەزارەتی پیشەسازی و وزە و، بەشەکەی تریش بانکی ناوەندی وبانکەکانی بازرگانی وبەبانکەکانی تایبەتمەند(پسپۆری)، ئێستاش بەڕێز بورهان جاف بڕیاردەری لیژنە، بەش بەش دەخوێنێتەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاک بورهان.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خلاصة موازنة المصانع والمعامل والدوائر الممولة ذاتياً والتابعة لوزارة الصناعة والطاقة لعام ١٩٩٨:

١- معمل النسيج في أربيل	٦٦ر٣٨٥ر٠٠٠
٢- معمل المرمر في أربيل	٣ر٢٤٨ر٠٠٠
٣- معمل الغاز في أربيل	٣٣ر٤٩٠ر٠٠٠
٤- معمل السكاير في أربيل	١٢٣ر٩٦٧ر٠٠٠
٥- مديرية توزيع كهرباء أربيل	٣٦ر ٤٣٧ر٠٠٠
٦- معمل استخراج المرمر في أربيل	٧ر٢٤٤ر٠٠٠

٧ـ مديرية الخطوط (تۆڕەکانی هەرێم)	١١ر٣٠٠ر٠٠٠
٨ـ مديرية توزيع كهرباء دهوك	٦٥ر١٦٨ر٠٠٠
٩ـ مديرية توزيع النفط في أربيل	٢٧ر٤٣٧ر٠٠٠
١٠ـ مديرية توزيع النفط في دهوك	٢٠ر٢٧٧ر٠٠٠
١١ـ معمل الالبسة النسائية/ السليمانية	٢٧ر٧٠٠ر٠٠٠
١٢ـ معمل السكاير في السليمانية	١١٤ر٧٧٥ر٠٠٠
١٣ـ معمل آبار خيلان في السليمانية	٢ر٧٤٣ر٠٠٠
١٤ـ معمل معجون الطماطة في كويسنجق	٢ر١٩٤ر٠٠٠
١٥ـ معمل السمنت في السليمانية	١٢٢ر٧٠٥ر٠٠٠
١٦ـ مشروع سد دربنديخان	٧ر١٢٥ر٠٠٠
١٧ـ مشروع سد دوكان	٧ر٩٦٠ر٠٠٠
١٨ـ مديرية إنتاج وضخ الطاقة الكهربائية/ سليمانية	١٠ر٢٠٥ر٠٠٠
١٩ـ مديرية توزيع كهرباء السليمانية	٣٠ر٠٤٨ر٠٠٠
٢٠ـ مديرية إستخراج حجر المرمر في بازيان	٨ر٧٩٠ر٠٠٠
٢١ـ مديرية توزيع كهرباء كركوك	٩ر٦٥٠ر٠٠٠
٢٢ـ مديرية استخراج المرمر في السليمانية	٢ر٤٠٠ر٠٠٠
٢٣ـ معمل كفري لتنقية الصوف	٧ر٥٢٠ر٠٠٠
٢٤ـ معمل توزيع النفط في السليمانية	٤ر١٥٦ر٠٠٠
المجموع	(٧٥٢ر٩٢٤ر٠٠٠)

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن ئێمە وەکو لیژنەی دارایی هیچ تێبینیەکمان نییە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەم خاڵەش خوێندرایەوە لیژنەی ئابووری چ تێبینیەکی لەسەری نییە، برادەران کێ تێبینی لەسەر هەیە؟ مامۆستا مەلا تاهیر، کاک ئیبراهیم سەعید، کێی تر ئەو دوو برادەرە و کاک سیروان کاکەیی، کەسی تر نییە، مامۆستا مەلا تاهیر فەرموو.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من تەنها تێبینیم لەسەر برگەی ژمارە(١٣)یە کە دەڵێ(معمل آبار باني خيلان في السليمانية)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

(ماء) دیارە بەهەڵە هاتووە، فەرموو مەلا محەمەد تاهیر.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(میاه معدنیة) وەهەقە بڵێی(في دربندیخان) نەک (في سلیمانیة).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڕاستە، فەرموو مەلا محەمەد تاهیر.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چونکە ناوچەکە بەناوی کرکووک کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڕاست ئەکەی سەر بەوە، فەرموو.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(ئاوی معدنی وغازات) جا ئەگەر بڵێی دربندیخان باشترە لەگەڵ ڕێزم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لەچاپ بەهەڵە هاتووە ڕاستی ئەکەنەوە سوپاس. کارگەی ئاوی بانی خیلان لەدربندیخان هەقی خۆیەتی، باشە بانی خیلان سەربە دربندیخانە، کاک ئیبراهیم سەعید فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی ڕوونکردنەوەکم دەوێ لەبارەی وەزارەتی پیشەسازی و وزە، (موازنة التمویل الذاتي) نووسراوە(٠٠٠ر٩٢٤ر٧٥٢)، لەشوێنێکی تر (الموازنة الجاریة) (٠٠٠ر٠٤٧ر١٥)، (موازنە الخطه)(٠٠٠ر٢٥٠ر٩٥) بەشداری کردن لەداهات(٠٠٠ر٠٠٠ر٢٧)، لەشوێنێکی تر لە ڕاپۆرتی جەنابی وەزیر ژمارە(١٠) داهاتی ئەم وەزارەتە نووسراوە(٠٠٠ر٣٦٢ر٢٢ر١) نازانم ئەم ژمارانە چنە، چۆن بۆمان لێک ئەدەنەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

داهاتی وەزارەت، داهاتی وەزارەتی پیشەسازی یەک ملیارە.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ ڕەنگە جیاواز بن، بەڵام نازانم لێی تێبگەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڕاستە فەرموو کێ ڕوونی ئەکاتەوە، کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکانی بەڕێز کاک ئیبراهیم سەعید زۆر وایە، ئێستا وەڵامی ئەدەمەوە، دەربارەی ئەوەی وەزارەتی پیشەسازی لە(الميزانيه الجاري)(١٥ر٠٤٧ر٠٠٠) ئەمە وەزارەتی دارایی دەیگرێتەوە، ئەمەی لیرە (تمويل ذاتيه)(٧٥٢ر٩٢٤ر٠٠٠) خۆی لەخۆیدا هەر کارگەیەک بەرگەی ئەو خەرجیەی خۆی دەگرێ، بودجە - پلان زۆربەی لەسەر بنەمایی بڕیاری(٩٨٦) نەتەوەیەکگرتووەکان دەگەڕێتەوە، دەربارەی ئەم هەموو پارانە وەزارتی پیشەسازی تەنیا(٢٧ر٠٠٠ر٠٠٠) بەشداری ئەکاتن ئەوە چی دەمێنێتن بۆ چوونەکانی بەڕێز وەزیری پیشەسازی و وزە بۆ نموونە سەد ملیۆنە، دوو سەد ملیۆنە یان (٥٠ر٠٠٠ر٠٠٠) ملیۆنە، چەند قازانج دەکەن، چەندە بەپێی یاسای کۆنی پاشایەتی لە(٦٥٪) بۆ وەزارەتی داراییە، بەڵام بڕیاری تازە پاش شەڕی(قادسية) و، شەڕی کەنداوی دووەم، نەڕۆیشتنی نەوتی عێراق بۆ دەرەوە حکومەتی عێراق ناچار بوو ئەم یاسایە بگۆڕێ ئەم رادەیە لە(٦٥٪) بکاتە(٨٥٪)، واتە(٨٥٪) قازانجەکە دەگەڕێتەوە بۆ وەزارەتی دارایی و(١٥٪) بۆ دەمێنێتەوە ئەو(٢٧ر٠٠٠ر٠٠٠) ئەو(٨٥٪) کە مەزەندە دەکات ئەم وەزارەتە قازانج بکات، هەروەک بەڕێز وەزیری پیشەسازی و وزە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک جەمیل بۆ ئەو روونکردنەوەیە، باشە چ تێبینی تر نییە؟ ئەو خاڵە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟... بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستاش: موازنة البنك المركزي والبنوك التجارية والبنوك الاختصاصية ذات التمويل الذاتي لعام ١٩٩٨:

الأقسام - البنوك التجارية

١- البنك المركزي	٢ر٣٧٧ر٠٠٠
٢- بنك الرشيد/ فرع أربيل	١ر١٥٤ر٠٠٠
٣- بنك الرافدين/ فرع آراس	١ر٠٤٥ر٠٠٠
٤- بنك الرافدين/ فرع سفين	٣٢٧ر٠٠٠
٥- بنك الرافدين/ فرع سوران	٦٣٩ر٠٠٠
٦- بنك الرشيد/ فرع جامعة صلاح الدين	٢٩٠ر٠٠٠
٧- بنك الرافدين/ فرع پيرمام	٥٥٠ر٠٠٠
٨- بنك الرشيد/ فرع شقلاوة	٥٧٧ر٠٠٠

٩- بنك الرافدين/ فرع كويسنجق	٥٢٨ر٠٠٠
١٠- بنك الرافدين/ فرع دهوك	١/٢٩٥ر٠٠٠
١١- بنك الرشيد/ فرع خبات	٢٨٢ر٠٠٠
١٢- بنك الرافدين/ فرع العمادية	١٦٧ر٠٠٠
١٣- بنك الرشيد/ فرع عقرة	٣٢٥ر٠٠٠
١٤- بنك الرشيد/ فرع رزگاري	٦١٠ر٠٠٠
١٥- بنك الرشيد/ فرع زاخو	٥٢٨ ر٠٠٠
١٦- بنك الرافدين/ فرع سەرسەنگ	٣٤٥ر٠٠٠
١٧- بنك الرافدين/ فرع السلام	١ر٢٥٥ ر٠٠٠
١٨- بنك الرشيد/ فرع برايتي	٣٥٦ر٠٠٠
١٩- بنك الرشيد/ فرع السليمانية	٧٦٨ر٠٠٠
٢٠- بنك الرشيد/ فرع أزمر	٥٤٤ر٠٠٠
٢١- بنك الرشيد/ فرع رانية	٤٦٠ر٠٠٠
٢٢- بنك الرشيد/ فرع دربنديخان	٢٨٧ر٠٠٠
٢٣- بنك الرشيد/ فرع كفري	٢٨٧ر٠٠٠
٢٤- بنك الرشيد/ فرع چمچمال	٥٠٦ر٠٠٠

تابع الموازنة البنوك ذات التمويل الذاتي لعام ١٩٩٨

الاقسام - البنوك الاختصاصية

٢٥- المصرف العقاري/ فرع أربيل	٨٥٠ر٠٠٠
٢٦- المصرف العقاري/ فرع دهوك	٣٢٢ر٠٠٠
٢٧- المصرف العقاري/ فرع السليمانية	٤٥٧ر٠٠٠
٢٨- المصرف الزراعي/ فرع أربيل	٣٠٥ر٠٠٠
٢٩- المصرف الزراعي/ فرع دهوك	٢٠٠ر٠٠٠
٣٠- المصرف الزراعي/ فرع السليمانية	٣١٧ر٠٠٠
٣١- المصرف الصناعي/ فرع أربيل	١٣٩ر٠٠٠
٣٢- المصرف الصناعي/ فرع السليمانية	١٤٠ر٠٠٠
المجموع لموازنة كافة البنوك والمصارف	(١٨ر٢٣٢ر٠٠٠)

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن، ئێمە وەكو لیژنەی دارایی، هیچ تێبینیەكمان لەسەر نییە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس، لیژنەی دارایی وئابووری چ تێبینیەكی لەسەر نییە، چ تێبینیەك هەیە لەلایەن بەڕێزانەوە؟ كاك سەعید یەعقوبی؛ فەرموو كاك سەعید.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەمەوێ پرسیارێک لەبەڕێز وەزیری دارایی بکەم، لەبارەی (صندوق التوفیر)، زۆر قوتابی و فەرمانبەر هەیە کە بڕێک پارەی بۆ خۆی کۆکردتووە، کۆی هەموو لەکوردستاندا ناگاتە(٣) ملیۆن دینار، تائێستا چ چارەیەکیان بۆ دانراوە. زۆربەیان سەردانی ئێمە لەپەرلەمان دەکەن وداوامان لێ دەکەن کە ئێمەش لای خۆمان سەردانی وەزارەتی دارایی بکەین، بەڵکو بتوانین شتێکیان بۆ جێبەجێ بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن

سوپاس، کاک سەعید وابزانم ئەوە لەراپۆرتی جەنابی وەزیری دارایی وەڵام درایەوە و وەبڵێنی دا کە لەبودجەدا تەرخان کراوە خەرج ئەکرێ بۆیان، روونە وابزانم وانییە؟. جەنابی وەزیر ئەگەر چ تێبینی ترت هەیە، هەر ئەوەیە بەڵێ لەراپۆرتەکەی جەخت کرا لەبودجەی ئەم ساڵە ئینشائەڵڵا بۆ ئەوانە خەرج ئەکرێت، سوپاس کاک سەعید ئەم خاڵە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟... سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاس.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێستاش پوختی بودجەی فابریکە وکارگە و فەرمانگەکان و(تمويل الذاتي) ومەسرەفەکانی (تمويل الذاتي):

	المبالغ بالدينار
١ـ المصانع والمعامل والدوائر الممولة ذاتياً التابعة لوزارة الصناعة والطاقة	٧٥٢ر٩٢٤ر٠٠٠
٢ـ البنوك والمصارف الممولة ذاتياً	١٨ر٢٣٢ر٠٠٠
المجموع النهائي للموازنة الممولة ذاتياً	٧٧١ر١٥٦ر٠٠٠

ئێمە هیچ تێبینیەکمان لەسەر ئەم بڕگەیە نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

چ تێبینیەک لەسەر ئەم خاڵە نییە، وەکو پێشان دەنگمان داوە لەسەری بۆیە ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین ئێستاش دەروازی بودجە و هەر(٣) بودجەکەش تەواو وەدەنگتان لەسەردا، دێنەوە سەر خودی یاسای بودجە، بەڕێزان لیژنەی یاسا یەکێک بفەرموێت بۆ ئێرە سوپاس بۆ لیژنەی دارایی وئابووری بۆ ئەو ماندووبوونە و زەحمەتەیان کێشا وەخوا پاداشتیان بداتەوە، فەرموو د. ئیدریس.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/ وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم هەموو بودجەکەش دەبێ دەنگدانی لەسەر بدەین، چونکە ئەمە یەک بەیەک دەنگمان لەسەردا، بەڵام بەگشتی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ ئێستاکە لەسەر یاسایەکەیە ئێمە کەدێینە سەر یاسایەکە بڕەپارەکان هەموو جێگیر کراوە بەداهات و بەکۆی گشتیەوە، فەرموو کاک د.ئیدریس.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/ وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە بەش بەش دەنگمان لەسەردا هەمووشی بەتێکڕا دەبێ دەنگدانی لەسەر بدەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەیخەینە سەری، ئەوە دەنگدانی لەسەر دراوە تەواو بووینە، ئێستا ئێمە لەسەر گشتی بودجە لەگەڵ داهاتیش لەگەڵ بودجەی ئەنجومەنی وەزیران کە پەسەند کراوە هەموو لە کۆتایی ئەنووسرێت، فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە من دەیخوێنمەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە دیارە دانیشتنی دەوێ.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

نەخێر کاک جوهر دانیشتنی ناوێ تەواو بوو.

قرار

استناداً لأحكام الفقرة(١) و(٥) من المادة السادسة والخمسين من القانون رقم(١) لسنة ١٩٩٢ وبناءاً على ماعرضه وزير المالية والاقتصاد ووافق عليه مجلس الوزراء، شرع المجلس الوطني لكوردستان العراق ـ القانون الأتي:

قانون موازنة أقليم كوردستان العراق

لعام ١٩٩٨ القانون رقم( ) لسنة ١٩٩٧.

المادة الأولى:

أ- يرصد النفقات الجارية للمجلس الوطني لكوردستان العراق والوزارات وإدارات الاقليم لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(٠٠ر٨٢٠ر٧٤ر٣) وەزارەتی کشتوکاڵ رازی نەبوون لەسەر کۆی

بڕەپارەکـە(١٠٠ر٨٢٠ر٧٤ر٠٣) دینار ئەوە بوو پاشــان دوو ســەد هەزار دیناری وەزارەتی کشتوکاڵمان لێ کەم کردوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لای بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان لەوانەیە ژمارەکە دووسەد هەزارەکەی لێ کەم کرابێتەوە، کە ئێستا پەسەندمان کرد(٠٠ر٨٢٠ر٧٤ر٠٣) دینار سوپاس بەڵێ فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

ب - يرصد لموازنة المعامل والمصانع للدوائر والشركات والمصارف التجارية والأختصاصية ذات التمويل الذاتي لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(٠٠٠ر١٥٦ر٧٧١) دينار.

ج - يرصد لموازنة الخطة لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(٠٠٠ر٠ر٧٧٨). ببـورە، (١٨٠) هەزار دۆلار أمریکی دەخەینە سەر ئەو مادەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مەبەستت مادەی یەکەمە.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ:

المادة الثانية:

تخمن إيرادات أقليم كوردستان العراق بمبالغ مجموعها (٠٠٠ر٧١٥ر٢٤٧ر٢) دينار لعام ١٩٩٨.

المادة الثالثة:

تتولى وزارة المالية والاقتصاد لاقليم كوردستان العراق تمويل حسابات الوزارات والادارات وفق الموارد المالية المتاحة.

المادة الرابعة:

لرئيس المجلس الوطني لكوردستان العراق اجراء المناقلة ضمن الميزانية الخاصة بالمجلس.

المادة الخامسة:

يخول وزير المالية والاقتصاد صلاحية المناقلة بين أعتمادات الباب الواحد بأستثناء فصل الرواتب حيث يجوز النقل اليه ولايجوز النقل منه.

المادة السادسة:

لوزير المالية والاقتصاد إجراء المناقلة بين أعتمادات أبواب الميزانية لأغراض توفير امكانيات الصرف للإدارات التي يتقرر فك أرتباطها من وزارة والحاقها بوزارة أخرى.

المادة السابعة:

يخول وزير المالية والاقتصاد إضافة الاعتمادات الاجمالية المصدقة لميزانية عام ١٩٩٨

نسبة(١٪) من اجمالي الاعتمادات المصدقة للميزانية للاغراض التالية:

١- اعتماد المبالغ اللازمة لميزانيات الادارات المستحدثة خلال العام المذكور أعلاه.

٢- اضافة أعتمادات جديدة في ميزانيات الوزارات والادارات للحالات الطارئة والتي يقررها مجلس الوزراء.

المادة الثامنة:

تتولى وزارة المالية والاقتصاد إعداد مفردات ملاكات جميع الوزارات لاقليم كوردستان العراق للعام ١٩٩٨ والمصادقة عليها وعلى ضوء كلف الرواتب المصدقة في الميزانية.

المادة التاسعة:

على وزير المالية والاقتصاد إصدار التعليمات اللازمة لتحديد صلاحيات الصرف للإدارات الحكومية خلال فترة لاتتجاوز أسبوعين من تأريخ إصدار هذا القانون.

المادة العاشرة:

لوزير المالية والاقتصاد إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة الحادية عشرة:

ينفذ هذا القانون بتأريخ ١/١/١٩٩٨ وينشر في الجريدة الرسمية.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەوە خوێندنەوەی یاسای بودجەی هەرێمی كوردستان بوو، ئێستاش وەک هەموو جار مادە بەمادە ئەیخوێنینەوە گفتوگۆی لەسەر دەكەین وەدەیخەینە دەنگدانەوە مادە یەک.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڵێ.

المادة الأولى:

أ- يرصد للنفقات الجارية للمجلس الوطني لكوردستان العراق والوزارات وإدارات الاقليم لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(١٠٠ر٨٢٠ر٧٤ر٣) دينار مع (١٨٠) الف دولار امريكي.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

(ب)یش بخوێنەوە چونكە یەک مادەیە.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڵێ.

ب - يرصد لموازنة المعامل والمصانع للدوائر والشركات والمصارف التجارية والاقتصادية ذات التمويل الذاتي لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(٠٠٠ر١٥٦ر٧٧١) دينار.

ج - يرصد لموازنة الخطة لعام ١٩٩٨ مبالغ مجموعها(٠٠٠ر٠٣٠ر٧٧٨)، ئەوە مادە یەک.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەم مادەیە ئەگەر چ تێبینیەک لەسەر نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية:

تخمن ايرادات أقليم كوردستان العراق بمبالغ مجموعها(٢٫٢٤٧٫٧١٥٫٠٠٠) دينار لعام ١٩٩٨.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(٢) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس... کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة:

تتولى وزارة المالية والاقتصاد لأقليم كوردستان العراق تمويل حسابات الوزارات والادارات وفق الموارد المالية المتاحة. ئەو مادە تەواو بوو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، مادە(٣) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس.. کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة:

لرئيس المجلس الوطني لكوردستان العراق باجراء المناقلة ضمن الميزانية الخاصة بالمجلس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(٤) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة:

يخول وزير المالية والاقتصاد صلاحية المناقلة بين أعتمادات الباب الواحد بأستثناء فصل الرواتب حيث يجوز النقل من واليه ولايجوز النقل منه.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(٥) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السادسة:

لوزير المالية والاقتصاد إجراء المناقلة بين أعتمادات أبواب الميزانية لأغراض توفير امكانيات الصرف للإدارات التي يتقرر فك أرتباطها من الوزارة والحاقها بوزارة أخرى.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(٦) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە کێ لەگەڵە؟.. سوپاس.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السابعة:

يخول وزير المالية والاقتصاد إضافة الاعتمادات الاجمالية المصدقة للميزانية لعام ١٩٩٨ بنسبة(١٪) من إجمالي الاعتمادات المصدقة للميزانية للأغراض التالية:

١. أعتماد المبالغ اللازمة لميزانيات الادارات المستحدثة خلال العام المذكور أعلاه.

٢. إضافة اعتمادات جديدة في ميزانيات الوزارات للحالات الطارئة والتي يقررها مجلس الوزراء.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(٧) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة:

تتولى وزارة المالية والاقتصاد إعداد مفردات ملاكات جميع الوزارات لاقليم كودرستان العراق للعام ١٩٩٨ والمصادقة عليها وعلى ضوء كلف الرواتب المصدقة في الميزانية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، مادە(٨) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة التاسعة:

على وزير المالية الاقتصاد إصدار التعليمات اللازمة لتحديد صلاحيات الصرف للإدارات الحكومية خلال فترة لاتتجاوز أسبوعين من تأريخ إصدار هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، مادە(٩) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نیپە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا سوپاس.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة:

لوزير المالية والاقتصاد إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(١٠) چ تێبینیەک نییە؟ نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا، سوپاس.

بەڕێ محەمەد حەسەن باڵتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة:

ينفذ هذا القانون بتأريخ ١/١/١٩٩٨ وينشر في الجريدة الرسمية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە(١١) چ تێبینیەک نییە؟ فەرموو کاک سیروان.

بەڕێز سەرتیپ محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێم وایە (ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ ١/١/١٩٩٨)، چونکە بتأريخ ١/١/١٩٩٨ لەو کاتەوە دەستی پێ ئەکرێ جێبەجێ ئەکرێ نازانم ئەگەر برادەرانی لیژنەی یاسا، بۆمان روون بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەقە یاسایەکەیەتی، بزانن برادەران چی دەڵێن.

بەڕێز سەرتیپ محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر وترا بتأريخ ١/١/١٩٩٨ واتا هەرچی تێدایە لە ١/١/١٩٩٨ جێبەجی دەکرێ، بەڵام اعتبارا من ١/١/١٩٩٨ هەتا کۆتایی ساڵ، وانییە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ، مامۆستا مەلا تاهیر ئەگەر لە لایەنی زمانەوانییەوە هاوکاریەکمان بکات.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هیچ جیاوازی نییە لەنێوان اعتبارا لە ١٩٩٨/١/١ یان بڵێی من ١٩٩٨/١/١، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاک محەمەد چ تێبینیت هەبوو؟.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

نەخێر.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، مادە(١١) ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاس... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

وەکو یاسا، ئێستاش یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی ١٩٩٨ بەگشتی ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەکەین... کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ یاساکە پەسەند کرا سوپاستان ئەکەین. وەدانیشتنەکەمان لێرەدا کۆتایی پێ دێ، سوپاسی بەڕێزان سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران و برا وەزیرەکان وە جەنابی وەزیری داراییش ئەکەین، بۆ ئەو ئەزیەتەی کێشایان وهەروەها سوپاسی بەڕێزان لیژنەی دارایی و لیژنەی یاساش ئەکەین بۆ ئەو ماندووبوونەی کە کێشایان. سوپاس بۆ ئێوە هەمووتان سوپاستان ئەکەین، فەرموو کاک دکتۆر.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاویس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لێرەدا شایەنی ئەوەیە سوپاسێکی گەرمتان ئاراستە بکەم بۆ گفتوگۆیەکانی ئەمرۆ، ئەم گفتوگۆ چڕە کە هەمووی لە ڕوانگەی خزمەتی گەل و نیشتمانەکەمان بووە بۆ ئەوەی یاسا بەر قەرار بێ و داهاتی ئەم هەرێمە دەسنیشان بکرێ ئەم داهاتە بەشێوەیەکی ڕێک وپێک و ڕاست و یاسایی لەخزمەتی میللەتەکەمان سەرف بکرێ بۆ پشتگیری کردن لەبەرنامەی خزمەتگوزاری حکومەتی هەرێمی کوردستان، لێرەدا حەزدەکەم دووبارە سوپاسی بەڕێز وەزیری دارایی و هەموو برا وەزیرەکان بکەم بۆ هاوکاریان و ئیش کردنیان بەشێوەیەکی ڕێک وپێک لەم ماوەی پێشوودا، بەتایبەتی بۆ ئامادە کردنی پرۆژەی ئەم بودجە سەرکەوتووە، وهیوادارم پێکەوە تێکڕا بە پەرلەمان و ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانەوە هەمیشە هاوکار بین وکار کردنمان بەو شێوەیە بێ. تا خزمەتی کێشەی گەل و نیشتمانەکەمان بکەین بەتایبەتی لەم بارودۆخەدا کە پیلانی دوژمنان یەکجار زۆرە و بەتایبەتی کە هەموو ڕۆژێک چاویان لەوەیە کە دەست کەوتەکان ودەستکەوتەکانی حکومەتی

هەرێم و ئەم ئەزموونە زیاد ئەکات پیلانی ئەوانیش بەرامبەر بەوە زیاد ئەکا ، لێرەدا بەردی بناغەی سەرکەوتنی ئەزموونە دیموکراسیەکەمان هاوکاری وکارکردنێکی رێک وپێکە لەنێوان پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان دووبارە سوپاس و سەرکەوتن بۆ هەموو لایەکتان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران داوای سەرکەوتن بۆ هەموو لایەک ئەکەین، بێگومان ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان هەر لە سەرەتایی کابینەی سێیەمەوە ئەو بەڵێنەی داوە کە ئەوەی پێی بکرێ لەهاوکاری و کۆمەک و پشتگیری بۆ سەرخستنی ئیشەکەیان دریغی نەکەن و إنشاء الله هەر لەسەر ئەو رێبازە بەردەوام ئەبین سەرکەوتنی ئەو هەردوو دەزگایە سەرکەوتنی ئەم ئەزموونەیە، سەرکەوتنی ئەم ئەزموونەش بێگومان سەرکەوتنی میللەتەکەمانە، خوا هاوکارو پیشتوانی هەموو لایەکەمان بێت، مانگی رەمەزان و ساڵی تازەش جارێکی تر پیرۆز بێ، إنشاءالله بەخۆشی وشادی پێشوازی لێ ئەکەین بەیانی کاتژمێر(٩) ئەندامانی پەرلەمان لێرە ئامادە بن بۆ یەک کاتژمێرو پاشان خواحافیزیان بێت، حەز دەکەین ئەندامانی پەرلەمان هەموویان لێرە بن، لەبەر ئەوەی کۆتایی ساڵە بۆ هەندێ وردەکاری خۆمان، زۆر سوپاستان دەکەین بۆ ئامادەبوونتان، دانیشتنەکەمان لێرەدا تەواو بوو، سوپاس.

شێروان ناسح عەبدوڵلا
سکرتێری ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

یاسای ژماره (١٤)ی ساڵی ١٩٩٧
یاسای بودجەی هەرێمی کوردستانی عێراق بۆ ساڵی ١٩٩٨

مادەی یەکەم:

أ- بڕی (١٠٠ر٨٢٠ر٠٧٤ر٣) دینارو (٠٠٠ر١٨٠) دۆلاری ئەمریکی بۆ بودجەی خەرجی ڕۆژانەی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق و وەزارەتەکان و بەڕێوەبەرایەتییەکانی هەرێم بۆ ساڵی ١٩٩٨ تەرخان کرا.

ب- بڕی (٠٠٠ر١٥٦ر٧٧١) دینار بۆ بودجەی کارگەو فابریکەو فەرمانگەو کۆمپانیاو بانکە بازرگانی و تایبەتمەندییە خۆ بژێوەکان «ذات التمويل الذاتي» بۆ ساڵی ١٩٩٨ تەرخان کرا.

ج- بڕی (٠٠٠ر٠٣٠ر٧٧٨) دینار بۆ بودجەی «پلان»ی ساڵی ١٩٩٨ تەرخان کرا

مادەی دووەم:

داهاتی هەرێمی کوردستانی عێراق بە بڕی (٠٠٠ر٧١٥ر٢٤٧ر٢) دینار مەزەندە دەکرێ بۆ ساڵی ١٩٩٨.

مادەی سێیەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستانی عێراق ئەرکی پێدانی «حساباتی» وەزارەتەکان و بەڕێوەبەرایەتییەکانی هەرێم، بەپێی داهاتی دارایی بەردەست ئەگرێتە ئەستۆ.

مادەی چوارەم:

سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بۆی هەیە گواستنەوە «المناقلە» لە چوارچێوەی بودجەی تایبەتی ئەنجوومەندا بکات.

مادەی پێنجەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری، سەر پشکە لە گواستنەوەی «المناقلە» لە نێوان

«اعتمادات» لە یەک دەروازەدا، تەنها بڕگەی مووچە نەبێ کە دەکرێت بۆی بگوازرێتەوەو نابێ لێی بگوازرێتەوە.

مادەی شەشەم:

وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە هەڵسێ بە جێبەجێ کردنی گواستنەوە «المناقلە» لە نێوان «اعتماداتی» دەروازەکانی بودجەدا بەمەبەستی پاشەکەوتی کردنی بوارەکانی خەرج کردن بۆ ئەو بەڕێوەبەرایەتیانەی کە بڕیاری پەیوەندیی پچڕانیان لەگەڵ وەزارەتێکەوە دەدرێ و بە وەزارەتێکی ترەوە دەلکێندرێت.

مادەی حەوتەم:

وەزیری دارایی و ئابووری سەر پشکە لە زیادکردنی کۆی «اعتماداتی» بودجەی پەسەندکراوی ساڵی ١٩٩٨ بەرێژەی ١٪ لە کۆی اعتماداتی بودجەی پەسەندکراو بۆ ئەم مەبەستانە:

١- دانانی بڕە پارەی پێویست بۆ بودجەی ئەو بەڕێوەبەرایەتیانەی کە لەماوەی ئەم ساڵەی سەرەوەدا لە نوێ دادەمەزرێن.

٢- زیادەکردنی «اعتمادات»ی نوێ لە بودجەی وەزارەتەکان و بەڕێوەبەرایەتییەکان بۆ بارە نائاساییە کتوپڕییەکان، کە ئەنجوومەنی وەزیران بڕیاری لەسەر دەدات.

مادەی هەشتەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەرکی ئامادەکردن و پەسندکردنی یەکەکانی «مفردات»، میلاکەکانی سەرجەم وەزارەتەکانی هەرێمی کوردستانی عێراق بۆ ساڵی ١٩٩٨ لە ئەستۆ ئەگرێ، لەسەر رۆشنایی بڕی ئەو مووچە پەسەندکراوانە لە بودجەدا.

مادەی نۆیەم:

وەزیری دارایی و ئابووری دەبێ رێنمایی پێویست دەربکات سەبارەت بە دیاری کردنی توانای خەرج کردن بۆ بەڕێوەبەرایەتییە حکومییەکان لە ماوەی دوو هەفتەدا لە رۆژی دەرچوونی ئەم یاسایەوە.

مادەی دەیەم:

وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە رێنمایی پێویست دەربکات بۆ ئاسان کردنی ئەنجامدانی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

مادەی یانزدەیەم:

ئەم یاسایە لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو دەکرێتەوەو لە ١ / ١ / ١٩٩٨ـەوە کاری پێ دەکرێت.

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستان ـ عێراق